

**Vilje
gir vekst**

Økonomiplan 2018 - 2021

Årsbudsjett 2018

Budsjett vedtatt i fylkestinget - sak 114/17

ROGALAND
FYLKESKOMMUNE

INNHold

Vedtak i FT-sak 114/17 Økonomiplan 2018-2021 – Årsbudsjett 2018.....	1
Vedtatt investeringsbudsjett 2018-2021	9
Saksprotokoll FT-sak 114/17	15
Fylkesrådmannens saksutredning.....	37
Statsbudsjettet 2018 – Rundskriv fra KMD 05.01.18.....	41
Endringer i rammetilskuddet som følge av Stortingets behandling	47
Spesifiserte endringer i drift etter fylkesrådmannens innstilling.....	49
Fylkesrådmannens innstilling 30. oktober 2017	51
Vedtatt tallbudsjett	237
Bevilgninger i drift spesifisert per KOSTRA-funksjon (oversikter).....	267

Vedtak i FT-sak 114/17 Økonomiplan 2018-2021 – Årsbudsjett 2018**Med Rogaland inn i en ny tid**

Rogaland skal være en åpen, aktiv, kunnskapssøkende og nyskapende fylkeskommune, med fokus på innovasjon, sikring av arbeidsplasser og tilrettelegging for grønn utvikling i hele fylket.

Økonomiplanens tekstpunkter**1. Diverse****1.1 Nullvisjon mot selvmord**

Fylkestinget ber rådmannen utarbeide en egen handlingsplan for forebygging av selvmord. Fylkeskommunen bør samarbeide tett med organisasjoner, UiS, høyskoler, studentorganisasjoner og kommunene for å konkretisere virkemidler for å få ned antall selvmord.

1.2 Folkehelse

Folkehelseperspektivet legges inn som et vurderingspunkt i alle relevante saksframlegg i fylkeskommunen.

1.3 Seksuell trakassering

Rogaland fylkeskommune skal bidra til at våre elever, lærlinger og ansatte ikke skal oppleve seksuell trakassering. Rogaland fylkeskommune skal starte et holdningsskapende arbeid i egen organisasjon.

2. Folkevalgte organer og sentraladministrasjonen**2.1 Rådgiver innen digitalisering**

Rådmannen skal forenkle og digitalisere søknadsprosessene for tilskudd fra fylkeskommunen. Det fremlegges en sak for fylkesutvalg høsten 2018 om hvilke resultater som er oppnådd så langt.

3. Næringsutvikling**3.1 Med Rogaland inn i en ny tid med nye næringer.**

Rogaland Fylkeskommune vil ta initiativ sammen med aktuelle aktører til et arbeid med sikte på å skape næringsutvikling innen elektrifisering og autonomisering. Eksempler på aktuelle samarbeidspartnere er Avinor, Risavika Havn, Lyse, Kolumbus, UIS, Fagskolen Rogaland, og relevant næringsliv.

4. Regional planlegging

4.1 Regionalplan og plansaker

Fylkestinget ber fylkesrådmannen ha en grundig gjennomgang av hvilken detaljgrad de skal ha i kommunale plansaker. Målet må være å ha fokus på viktige regionale utfordringer, forenkling og å sikre en effektiv arealplanlegging.

5. Samferdsel

5.1 Bestillingstransport Sauda

Fylkestinget ber om sak til behandling, før etablering og implementering av en plattform for bestillingstransport på buss.

5.2 Trafikksikkerhet

I arbeidet for å bedre trafikksikkerheten skal Rogaland fylkeskommune være en pådriver for å implementere ny teknologi som kan redusere ulykker. Dette gjelder egne kjøretøy og der Rogaland fylkeskommune er kontraktør. Utbredelse av teknologi kan skje ved at fylkeskommunen er pådriver i forhold til å påvirke utforming av lovverk og ved å stille krav til samarbeidspartnere ved utforming av aktuelle anbud/kontrakter.

Fylkestinget viser også til vedtak i punkt 4.7 i økonomiplan 2017-2020. I saken om ulike tiltak for å redusere tallet på trafikkulykker på fylkesveiene ønsker fylkestinget at drøftingen inkluderer bruk av ny teknologi, som for eksempel utstyr til strekningsfartsmåling.

En ønsker også at det drøftes en implementering av ny teknologi i fylkets egne og innleide kjøretøy. Alkolås og ADAS-teknologi er aktuelle eksempler.

5.3 Ferger

Rogaland fylkeskommune vil at det skal stilles krav om lav eller nullutslippsteknologi ved alle utlysinger av båt og fergeruter i Rogaland. Dette med bakgrunn i Stortingets vedtak, hvor de ber Regjeringen utarbeide dette som et krav i lov om offentlige anskaffelser.

Rogaland fylkeskommune ønsker også å få vurdert muligheten til å ta tilbake fergedriften på de sambandene vi har ansvaret for, dette ved å anskaffe eget materiell. Vi ber fylkesrådmannen snarest fremme en sak om dette.

6. Opplæring

6.1 Topp-, forsker- og språklinjer og differensiert skoledag

På mange av våre videregående skoler er det opprett såkalt topp- og forskerlinjer. For å få en mindre oppsplitting av klassemiljøene ønsker vi at slike tilbud i fremtiden i størst mulig grad gis som et supplement til ordinærundervisning. Vi ber også om at det legges frem en sak for fylkestinget i løpet av våren 2018 om hvordan dette kan gjøres, og hvordan et prøveprosjekt om differensiert skoledag for noen skoler på Nord-Jæren kan utføres og iverksettes fra høsten 2018.

6.2 Utdanning i regionene (Uir)

UIR er viktig for at utdanninga skal være en driver i samfunnsutviklingen. Prosjekt Utdanning i Regionene er som modell et nybrottsarbeid, under visjonen «Livslang læring der du bor».

De videregående skolene i regionen står med utstyr og lokale fram som samfunnsutvikler ved tilrettelegging og gjennomføring av utdanningstiltak. Dette er et viktig arbeid som videreføres.

6.3 Fagskolen

Rogaland Fylkeskommune ønsker at Fagskoleutdanningen skal styrkes gjennom økt kvalitet og anerkjennelse slik at flere tar yrkesfag utdanning på høyere, tertiært, nivå.

For å oppnå dette må fagskoleutdanningen være anerkjent og godt synlig for utdanningssøkende og arbeidsgivere og det må pågå et kontinuerlig og involverende samarbeid mellom fagskolene og arbeidslivet, for å få nok og gode fagfolk for framtiden. Fylkestinget vil ha fokus på at vedtatte organisasjonsendring og implementering av Fagskolen Rogaland, innen nytt rammeverk, kan gjennomføres som forutsatt innen gitte rammer.

6.4 Sosialrådgivere

Som en del av nullvisjonen gjennomføres et prøveprosjekt med økt antall sosialrådgivere ved utvalgte videregående skoler, for å få ned frafall. Det fremmes våren 2018, en sak for opplæringsutvalget som skisserer opplegg for gjennomføring.

6.5 Bergeland avdeling Tanke Svilandsgate

Fylkestinget ønsker å beholde tilbudene ved Bergeland vgs. sin avdeling i Tanke Svilandsgate. Kapasiteten på Bergeland må sees i

sammenheng med behovet for den kommende elevveksten og skolebruksplanen samt at fylkestinget ønsker å beholde den spesialkompetansen Bergeland vgs. har opparbeidet seg for sin elevgruppe.

Flertallets forslag til budsjett og økonomiplan 2018-2021

Driftsbudsjett

Tallene er justering ift rådmannens forslag. Tall er i hele 1000kr

Positive tall er merutgifter eller mindreinntekter. Negative tall, er merinntekter eller mindretutgifter

Post		2018	2019	2020	2021
	Sum merutgifter/mindreinntekter	10 420	8 920	42 450	42 450
	Sum mindretutgifter / merinntekter	37 092	44 592	54 092	54 092
	Netto endring	-26 672	-35 672	-11 642	-11 642
6,2	Diverse utgifter / inntekter				
	Skjerme renholdsarbeidere og driftsledere	1 000	1 000	1 000	1 000
	Nullvisjon mot selvmord	200	200	200	200
32712	Spesielt (planmessig/systematisk) vedlikehold	-5 000	-5 000	-10 000	-10 000
	Færre konferanser/reduksjon kurs og konferanser	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
6,3	Folkevalgte organer & Sentraladministrasjonen				
3230	Fylkeskommunens livsfasetiltak for seniorer	-500	-500	-500	-500
3000	Fryse partistøtten og gruppestøtten til 2017 kroner	-270	-270	-270	-270
3000	Fryse godtgjørelse folkevalgte i 2017 kroner	-750	-1 500	-1 500	-1 500
3270	Trykkeri - Ikke øke tilskuddet	-200	-200	-200	-200
	Fordele kostnaden til ordning av eldre arkiv (1 mill kr)	-500	500		
	Effektivisering ledelsestab og fagstab	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
6,4	Regionalutvikling - generelt				
6,5	Næringsutvikling				
4210	Gründere i Rogaland	-150	-150	-150	-150
	Omstillingsmidler til Sauda 1,5 mill og Eigersund 2,5 mill	4 000	2 500		
	Greater Stavanger - ikke fornye avtalen		-1 000	-1 000	-1 000
6,6	Regional planlegging				
	Indeksregulering - tilskudd, prosjekttinnsats og drift	-650	-650	-650	-650
	Regionalutviklingsfond	0	0	4 000	4 000
	Avvikle ordningen om "Støtte til samfunnsnyttige formål"	-300	-300	-300	-300
	Kirkens SOS	220	220		
	Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon	300	300		
6,7	Samferdsel - veier				
	Drift og vedlikehold	-5 000	-5 000	-10 000	-10 000
	Samferdsel - kollektiv				
4232	Effektivisering og økt inntjening Kolumbus	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
4232	Øke ungdomskortet til 22 år	1 500	1 500	1 500	1 500
6,8	Kultur				
	Kortfilm-festivalen	200	200	200	200
	Prosjektansvarlig NM-uker	250	250		
	Økt festivalstøtte	300	300	300	300
6,9	Opplæring				
	Økt bemanning på PPT med 3 årsverk etter tilsynssak - redusere med 1 årsverk	-900	-900	-900	-900
	Ikke indeksjustering - Skolebygg	-772	-772	-772	-772
6100	NDLA		-7 850	-7 850	-7 850
6101*	Stipend ansatte	-1300	-1300	-1300	-1300
6100*	Rekruttere lærere	-500	-500	-500	-500
	Ikke kutte i videregående opplæring - 20 millioner 2020 og 2021			20 000	20 000
	Reversere kutt i 0-visjonen	2 000	2 000	15 000	15 000
6102*	Informasjonstiltak Yrkesmesse	-200	-200	-200	-200
	Økt tilskudd til Ungt Entreprenørskap	250	250	250	250
6,1	Tannhelse				
7800	Effektivisering	-2 100	-2 000	-2 000	-2 000

7800	Demografiske kostnader	-2 000			
------	------------------------	--------	--	--	--

Flertallets forslag til budsjett og økonomiplan 2018-2021

Investerings

budsjett

Tallene er justering ift rådmannens forslag. Tall er i hele 1000kr

Positive tall er merutgifter eller mindreinntekter. Negative tall, er merinntekter eller mindreutgifter

		2018	2019	2020	2021
	Sum merutgifter/mindreinntekter	0	50 000	100 000	150 000
	Sum mindreutgifter / merinntekter	-172 650	-91 650	-159 150	-209 150
	Netto endring	-172 650	-41 650	-59 150	-59 150
Post					
	SENTRALE STYRINGSORGANER OG FELLESUTGIFTER				
32702	Prosjektledere	-3 650	-3 650	-3 650	-3 650
32712	Ombygning areal	-5 000	-5 000		
	SAMFERDSEL				
04249*	Fylkesveier - ordinære midler	-25 000	-25 000	0	0
	TANNHELSE				
01920*	Tannhelse - Nye klinikker	-2 500	-2 500		
	OPPLÆRING				
06*	Ny vgs. - tidligstudie med kalkyle	-5 000			
06*	Ny videregående skole		-50 000	-150 000	-200 000
	Utrede og øke kapasiteten på våre videregående skoler		50 000	100 000	150 000
	Ikke ny tomt Teknikken	-120 000			
6150	Kvalitetsforbedrende tiltak				
6152	Universell utforming	-11 500	-5 500	-5 500	-5 500
61800	Inventar og utstyr (opplæring)				

Merknader til talldelen

1. Færre konferanser

Rogaland fylkeskommune skal foreta en generell reduksjon i deltagelse på konferanser. Vi ber om at det tas en vurdering på kost/nytte for hver konferanse, og hvor mange som bør delta. Nødvendige kompetansehevende konferanser skal prioriteres.

2. Effektivisering ledelse- og fagstab

Innenfor folkevalgte organ og sentraladministrasjonen blir det lagt til grunn en effektivisering. Rogaland fylkeskommune skal innenfor foreslått økonomiplan finne rom for nye stillinger. Dette kan sees opp mot vakante stillinger, innenfor fag- og ledelsestab. Innenfor denne rammen bes rådmannen om å prioritere arbeidet med ommstilling som en viktig del av fylkeskommunens rolle som regional næringsutvikler. Rogaland

fylkeskommune skal i slutten av perioden ha 95 lærlinger, og verdiskapingen av disse må synliggjøres.

3. Fryse partistøtte, gruppestøtte og godtgjørelse folkevalgte til 2017-nivå

I Reglement for folkevalgtes arbeidsvilkår, paragraf 1.3.6, 2 ledd tilføres følgende:

«Lønnsnivået fryses på 2017 nivå ut valgperioden.

Paragraf 3.6, 1 ledd endres til «Lønn til politisk rådgiver fastsettes i samråd mellom fylkesrådmann og fylkesordfører»

4. Trykkeri og avdelingens kopimaskiner

Rogaland fylkeskommune skal i økonomiplanperioden intern- og eksternfakturere for tjenestene trykkeriet tilbyr. Rogaland fylkeskommune vil i tillegg benytte trykkeri- og kopieringstjenestene til vekst- og attføringsbedriftene som tilbyr dette. som et supplement. Det skal også monteres kortlesere ved kopimaskinene i avdelingene, for å øke sikkerheten ved utskrift.

5. Greater Stavanger

Rogaland fylkeskommune fornyer avtalen med Greater Stavanger med 1 år, og fremlegger en evaluering i av samarbeidet mellom Rogaland fylkeskommune og Greater Stavanger i løpet av 2018.

6. Hurtigbåttilbudet

Rogaland fylkeskommune skal legge frem en sak for fylkestinget i løpet av våren 2018 om fremtidige konsekvenser, tilbud og finansiering av båtrutene i fylket.

7. Stipend ansatte

Rogaland fylkeskommune opprettholder tilbudet "Stipend ansatte – kompetanse for kvalitet". Fylkesrådmannen bes utarbeide en omfordeling hos samtlige av våre videregående skoler, hvor 1,3 millioner fordeles likt mellom skolene, og benyttes til dette.

8. NDLA

Rogaland fylkeskommune ønsker en evaluering og gjennomgang av hvordan NDLA driftes samt hvilken rolle NDLA skal ha i fremtiden som en kilde til læremidler for den videregående skolen i Rogaland. Før dette er gjennomført skal ikke Rogaland fylkeskommune forplikte seg til nye utbetalinger til NDLA i 2019 eller videre. (Jfr.

selskapets vedtekter §6 og selskapsavtalen tredje punkt). Dette innebærer at avtalen med NDLA sies opp fra 01.01.2018.

9. Universell utforming, kvalitetsforbedrende og inventar – investering

Rogaland fylkeskommune sine investeringer for universell utforming, kvalitetsforbedrende tiltak og inventar samles inn under én post. Søknader innenfor disse områdene skal politisk prioriteres og behandles.

10. Politisk styringsgruppe og sak om kapasitet for våre videregående skoler

Skolebruksplanen legges fram til endelig behandling for fylkestinget i mars 2018. Fylkestinget etablerer en politisk styringsgruppe bestående av en fra hvert parti for prioritering av framtidige investeringer i skolebygg, før man iverksetter justeringer og endringer skissert i ny skolebruksplan i mars 2018.

Fylkestinget ber om at det som en del av arbeidet utarbeides en tilstandsrapport for alle videregående skoler som grunnlag for endelige investeringsplaner. Rapporten må også beskrive maksimal kapasitet både for bygg og tomtareal for å få fram mulighetene for kapasitetsøkninger for å takle den kommende elevtallsveksten. Fylkestinget legger også til grunn skoledagsutvidelse som en del av løsningen. Private videregående friskoler inviteres til dialog for å sikre en oversikt over framtidige utbyggingsplaner også fra privat, ideell sektor.

11. Ungt entreprenørskap

Et overordnet mål for Rogaland fylkeskommune er at alle elever i videregående opplæring skal møte entreprenørskap i utdanningen. Rogaland fylkeskommune skal i samarbeid med Ungt Entreprenørskap etablere strukturer som sikrer forankring i ledelsene og samarbeid, og som videreutvikler systemer som styrker kvaliteten på entreprenørskap i utdanningen.

12. Prøveprosjekt med sosialrådgivere

Prøveprosjekt med styrking av antall sosialrådgivere ved utvalgte videregående skoler for å få redusert frafall. Prøveprosjektet gjennomføres innenfor rammen av «Nullvisjonen».

13. Kollektivtransport

Rogaland fylkeskommune styrker tilbudet for reisende med ungdomskort, og hever aldersgrensen opp til og med 22 år. I tillegg beholder Kolumbus prisen på ungdomskortet uendret. Pris på enkeltbilletter og 10-kronersbilletten i Haugesund holdes uendret.

Når det gjelder hurtigbåt, ordinær 30-dagersbillett voksen, 365-dagers billett voksen og Hjem-jobb-hjem så økes prisen maksimalt med 3 prosent. Billettene for sone 2 til 5 tilpasses.

Fylkestinget ber Kolumbus om å bidra til gode løsninger mellom buss og tog i områder der det er et potensiale for å øke kollektivdekningen samlet sett. Det vises spesielt til lokalt initiativ fra Klepp kommune om et matebuss-tilbud og med uttesting av autonome busser.

14. Utvalg og råd

Fylkestinget legger til grunn at utvalgene og rådene legger opp aktivitetsnivået innenfor bevilget budsjett. Underskudd må dekkes inn kommende budsjettår.

15. Kirkens SOS

Det tildeles 220.000 kr i driftstilskudd årlig for perioden 2018-2019 til Kirkens SOS Rogaland for å styrke organisasjonens langsiktige arbeid med selvmordsforebygging og psykisk helse for innbyggerne i Rogaland. Inkluderer 150.000 kr som ligger inne i egen post i dag.

16. Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO)

Det tildeles 300.000 kr i driftstilskudd årlig for perioden 2018-2019 til Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) for å bidra til større forutsigbarhet i arbeidet for samfunnsmessig likestilling og deltakelse for funksjonshemmede i videregående skole og arbeidsliv.

VEDTATT INVESTERINGSBUDSJETT 2018-2021

Forklaring til de enkelte kolonner i tabellen :

"Ansvar / art / prosjekt / tekst":

"Kostnad":

"Tidl. bevilget":

"Budsj. 2018" og "2019-2021":

Tilsvarende kontoplanbetegnelse i tallbudsjett

Total kostnad for prosjektet

Bevilget tom. 2017

Budsjett for økonomiplanperioden

Ansvar	Tekst	Kostnad	Tidl. bevilget	Budsj. 2018	Budsjett						
					2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
SENTRALE STYRINGSORGANER OG FELLESUTGIFTER											
032340	IKT-investeringer Felles, opplæring, sentraladm.			11,00	9,00	9,00	9,00	9,00	9,00	9,00	9,00
	Nytt skoleadministrasjonssystem	25,00	15,00	6,00	4,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
032702	Prosjektledere (4 årsverk)			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0327072	Energiøkonomisering			10,00	10,00	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00
032708*	Tekniske forskrifter / offentlige pålegg			3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
032708*	Elektriske anlegg - hovedtavler	9,00	6,00	1,50	1,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0327094	Miljøtiltak - sykkelparkering	12,00	3,00	3,00	3,00	3,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
032712	Fylkeshuset, ombygging og uteareal			0,00	0,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
				34,50	30,50	28,00	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00

Ansvar	Tekst	Kostnad	Tidl. bevilget	Budsj. 2018	Budsjett						
					2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
<u>SAMFERDSEL</u>											
	<u>FYLKESVEIER - STATENS VEGVESEN</u>										
04249*	Ordinære midler			305,00	305,00	338,00	379,00	379,00	379,00	379,00	379,00
	Fylkesveier (SVV) - finansiert av eksterne midler			673,00	1349,00	1193,00	138,00	1000,00	1000,00	1000,00	1000,00
	<u>FYLKESVEIER - ANNET</u>										
04240251	Fylkesveier - refusjoner fra RFK			41,05	7,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
04240281	Fylkesveier (RFK) - aksjon skoleveg			19,00	20,00	16,50	16,50	16,50	16,50	16,50	16,50
	<u>KOLLEKTIVTRANSPORT</u>										
01929	Kolumbus AS - Kapitalinnskudd investeringer			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
				1038,05	1681,20	1547,50	533,50	1395,50	1395,50	1395,50	1395,50
<u>TANNHELSE</u>											
01920*	Tannhelse - Med./tekn. Utstyr			6,00	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00
	IKT-utstyr			2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
	Nye tannklinikker			10,05	10,05	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
				18,05	18,05	13,00	13,00	13,00	13,00	13,00	13,00
<u>DIVERSE</u>											
01929	Zefyr AS - økt eierandel til 50 pst	13,00	10,00	3,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
01929	Egenkapitaltilskudd KLP			4,50	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50
				7,50	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50

Ansvar	Tekst	Kostnad	Tidl. bevilget	Budsj. 2018	Budsjett			2022	2023	2024	2025
					2019	2020	2021				
OPPLÆRING											
06150	Kvalitetsforbedrende tiltak => SLÅS SAMMEN			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
06152	Universell utforming => SLÅS SAMMEN			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
061800	Inventar og utstyr (opplæring) => SLÅS SAMMEN			50,00	36,00	31,00	31,00	31,00	31,00	31,00	31,00
PÅBEGYNT PROSJEKTER											
062032	Nye Bryne vgs, bygg C (Trallfabbygget) Inventar og utstyr	240,30 23,00	232,30 23,00	8,00							
062120	Gand vgs – 3. trinn nybygg i sør og nord Inventar og utstyr	255,60 17,20	214,80 17,20	37,80	3,00						
062152	Godalen vgs - ombygging og ventilasjon Inventar og utstyr	84,90 5,80	71,70 5,80	13,20							
062741	Jåttå vgs, avdeling Hinna - nybygg Inventar og utstyr	109,30 9,30	56,50	49,80 9,30	3,00						
062605	Sola vgs - tilbygg Inventar og utstyr	99,70 13,80	6,20	35,00	48,50 13,80	10,00					
06153	Tiltak lyddemping i kroppsøvingssanlegg	8,00	1,00	3,00	4,00						
062065	Dalane vgs - renovering teknisk anlegg mv.	61,20		20,40	20,40	20,40					
062064	Dalane vgs - renovering gymsal	11,00		1,00	10,00						
062188	Haugaland vgs - renovering verksted	30,50		1,00	29,50						
062724	Stavanger offshoretekn. skole - renovering	13,30		1,00	4,10	4,10	4,10				
062935	Vardafjell vgs - nytt anneks for forskningslære	10,20		10,20							
062969	Øksnevad vgs - renovere gamle bygg	10,20		10,20							
062995	Åkrehamn vgs - renovering byggfag	25,50		25,50							
062973	Ølen vgs - renovering og tilbygg	66,20	5,00	25,50	35,70						
062934	Vardafjell vgs - ny idrettshall	25,50	1,00	24,50							

Ansvar	Tekst	Kostnad	Tidl. bevilget	Budsj. 2018	Budsjett						
					2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
	<u>AKTUELLE NYE PROSJEKTER</u>										
062153	Godalen vgs - påbygg	255,00		5,00	80,00	140,00	30,00				
06*	Ny vgs - tidligstudie med kalkyle	0,00		0,00							
06*	Utrede og øke kapasiteten på våre vgs	480,00			50,00	100,00	150,00	150,00	30,00		
062189	Haugaland vgs - rehabilitering av tak	25,00		10,00	15,00						
062305	Karmsund vgs - ombygging for tilrettelagt avd.	10,00		1,00	9,00						
062453	Randaberg vgs - ombygging diverse arealer	20,00		12,00	8,00						
06257*	Skeisvang vgs - renovering og tilbygg	305,00			5,00	15,00	95,00	180,00	10,00		
062725	Stavanger offshoretekn. skole - riving av brakker	2,00		2,00							
062994	Åkrehamn vgs - renovering gymsal	10,00				10,00					
062974	Ølen vgs - ombygging adm.lokaler	10,00		10,00							
06154	Trafikksikringstiltak diverse skoler	15,00		5,00	5,00	5,00					
06*	ANSLATT TILLEGG (NORMALNIVA)			0,00	20,00	20,00	50,00	50,00	221,00	335,00	335,00
SUM OPPLÆRING				370,40	400,00	355,50	360,10	411,00	292,00	366,00	366,00

Ansvar	Tekst	Kostnad	Tidl. bevilget	Budsj. 2018	Budsjett			2022	2023	2024	2025	
					2019	2020	2021					
SAMMENDRAG					2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Sentrale styringsorganer og fellesutgifter					34,500	30,500	28,000	25,000	25,000	25,000	25,000	25,000
Samferdsel					1038,050	1681,200	1547,500	533,500	1395,500	1395,500	1395,500	1395,500
Opplæring					370,400	400,000	355,500	360,100	411,000	292,000	366,000	366,000
Tannhelse					18,050	18,050	13,000	13,000	13,000	13,000	13,000	13,000
Diverse					7,500	4,500	4,500	4,500	4,500	4,500	4,500	4,500
Brutto utgifter					1468,500	2134,250	1948,500	936,100	1849,000	1730,000	1804,000	1804,000
Salgsinntekter, refusjoner mv.					6,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Statstilskudd skredssikring					0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Statstilskudd inventar/utstyr TK Vest - Rogaland					0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Dekkes ved bompenger / annen ekstern finansiering					584,500	1093,000	966,000	112,000	810,000	810,000	810,000	810,000
Momsrefusjon eksternt finansierte prosjekter					88,500	256,000	227,000	26,000	190,000	190,000	190,000	190,000
Egenfinansiering - overføring fra drift					246,210	294,764	314,758	338,460	328,044	328,044	328,044	328,044
Egenfinansiering - bruk av disposisjonsfond					40,000	40,000	20,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Egenfinansiering - bruk av investeringsfond					10,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Momsrefusjon					136,876	141,740	139,555	147,649	157,320	134,710	148,770	148,770
Låneopptak					356,414	308,746	281,187	311,991	363,636	267,246	327,186	327,186
Sum finansiering					1468,500	2134,250	1948,500	936,100	1849,000	1730,000	1804,000	1804,000
Kontroll					0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Momskompensasjon spesifisert:												
Momskompensasjon fylkesveger SVV, generell finansiering					57,950	57,950	64,220	72,010	72,010	72,010	72,010	72,010
Momskompensasjon fylkesveger for øvrig, generell finansiering					0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Momskompensasjon FKF Tannhelse Rogaland					1,995	1,995	2,470	2,470	2,470	2,470	2,470	2,470
Momskompensasjon for øvrig					76,931	81,795	72,865	73,169	82,840	60,230	74,290	74,290
Delsum					136,876	141,740	139,555	147,649	157,320	134,710	148,770	148,770
Momskompensasjon fylkesveger SVV, ekstern finansiering					88,500	256,000	227,000	26,000	190,000	190,000	190,000	190,000
Totalsum					225,376	397,740	366,555	173,649	347,320	324,710	338,770	338,770
Korrigerte bruttoinvesteringer (eksl. momsutgifter for foretaket)					1 466,505	2 132,255	1 946,030	933,630	1 846,530	1 727,530	1 801,530	1 801,530

ROGALAND
FYLKESKOMMUNE

Saksprotokoll

Utvalg: Fylkestinget
Møtedato: 12.12.2017
Sak: 114/17

Resultat: Annet forslag vedtatt

Arkivsak: 17/23764
Tittel: **SAKS PROTOKOLL - ØKONOMIPLAN 2018-2021 - ÅRSBUDSJETT 2018**

Behandling:

Det ble protokollert:

Fylkesordføreren, KrF fremmet følgende **fellesforslag** på vegne av AP, FrP, KrF, SP, V, MDG, SV:

Med Rogaland inn i en ny tid

Rogaland skal være en åpen, aktiv, kunnskapssøkende og nyskapende fylkeskommune, med fokus på innovasjon, sikring av arbeidsplasser og tilrettelegging for grønn utvikling i hele fylket.

Økonomiplanens tekstpunkter

1. Diverse

1.1 Nullvisjon mot selvmord

Fylkestinget ber rådmannen utarbeide en egen handlingsplan for forebygging av selvmord. Fylkeskommunen bør samarbeide tett med organisasjoner, UiS, høyskoler, studentorganisasjoner og kommunene for å konkretisere virkemidler for å få ned antall selvmord.

1.2 Folkehelse

Folkehelseperspektivet legges inn som et vurderingspunkt i alle relevante saksframlegg i fylkeskommunen.

1.3 Seksuell trakassering

Rogaland fylkeskommune skal bidra til at våre elever, lærlinger og ansatte ikke skal oppleve seksuell trakassering. Rogaland fylkeskommune skal starte et holdningsskapende arbeid i egen organisasjon.

2. Folkevalgte organer og sentraladministrasjonen

2.1 Rådgiver innen digitalisering

Rådmannen skal forenkle og digitalisere søknadsprosessene for tilskudd fra fylkeskommunen. Det fremlegges en sak for fylkesutvalg høsten 2018 om hvilke resultater som er oppnådd så langt.

3. Næringsutvikling

3.1 Med Rogaland inn i en ny tid med nye næringer.

Rogaland Fylkeskommune vil ta initiativ sammen med aktuelle aktører til et arbeid med sikte på å skape næringsutvikling innen elektrifisering og autonomisering. Eksempler på aktuelle samarbeidspartnere er Avinor, Risavika Havn, Lyse, Kolumbus, UIS, Fagskolen Rogaland, og relevant næringsliv.

4. Regional planlegging

4.1 Regionalplan og plansaker

Fylkestinget ber fylkesrådmannen ha en grundig gjennomgang av hvilken detaljgrad de skal ha i kommunale plansaker. Målet må være å ha fokus på viktige regionale utfordringer, forenkling og å sikre en effektiv arealplanlegging.

5. Samferdsel

5.1 Bestillingstransport Sauda

Fylkestinget ber om sak til behandling, før etablering og implementering av en plattform for bestillingstransport på buss.

5.2 Trafikksikkerhet

I arbeidet for å bedre trafikksikkerheten skal Rogaland fylkeskommune være en pådriver for å implementere ny teknologi som kan redusere ulykker. Dette gjelder egne kjøretøy og der Rogaland fylkeskommune er kontraktør. Utbredelse av teknologi kan skje ved at fylkeskommunen er pådriver i forhold til å påvirke utforming av lovverk og ved å stille krav til samarbeidspartnere ved utforming av aktuelle anbud/kontrakter.

Fylkestinget viser også til vedtak i punkt 4.7 i økonomiplan 2017-2020. I saken om ulike tiltak for å redusere tallet på trafikkulykker på fylkesveiene ønsker fylkestinget at drøftingen inkluderer bruk av ny teknologi, som for eksempel utstyr til strekningsfartsmåling.

En ønsker også at det drøftes en implementering av ny teknologi i fylkets egne og innleide kjøretøy. Alkolås og ADAS-teknologi er aktuelle eksempler.

5.3 Ferger

Rogaland fylkeskommune vil at det skal stilles krav om lav eller nullutslippsteknologi ved alle utlysinger av båt og fergeruter i Rogaland. Dette med bakgrunn i Stortingets vedtak, hvor de ber Regjeringen utarbeide dette som et krav i lov om offentlige anskaffelser.

Rogaland fylkeskommune ønsker også å få vurdert muligheten til å ta tilbake fergedriften på de sambandene vi har ansvaret for, dette ved å anskaffe eget materiell. Vi ber fylkesrådmannen snarest fremme en sak om dette.

6. Opplæring

6.1 Topp-, forsker- og språklinjer og differensiert skoledag

På mange av våre videregående skoler er det opprett såkalt topp- og forskerlinjer. For å få en mindre oppsplitting av klassemiljøene ønsker vi at slike tilbud i fremtiden i størst mulig grad gis som et supplement til ordinærundervisning. Vi ber også om at det legges frem en sak for fylkestinget i løpet av våren 2018 om hvordan dette kan gjøres, og hvordan et prøveprosjekt om differensiert skoledag for noen skoler på Nord-Jæren kan utføres og iverksettes fra høsten 2018.

6.2 Utdanning i regionene (UiR)

UIR er viktig for at utdanninga skal være en driver i samfunnsutviklingen. Prosjekt Utdanning i Regionene er som modell et nybrottsarbeid, under visjonen «Livslang læring der du bor».

De videregående skolene i regionen står med utstyr og lokale fram som samfunnsutvikler ved tilrettelegging og gjennomføring av utdanningstiltak. Dette er et viktig arbeid som videreføres.

6.3 Fagskolen

Rogaland Fylkeskommune ønsker at Fagskoleutdanningen skal styrkes gjennom økt kvalitet og anerkjennelse slik at flere tar yrkesfag utdanning på høyere, tertiært, nivå.

For å oppnå dette må fagskoleutdanningen være anerkjent og godt synlig for utdanningssøkende og arbeidsgivere og det må pågå et kontinuerlig og involverende samarbeid mellom fagskolene og arbeidslivet, for å få nok og gode fagfolk for fremtiden. Fylkestinget vil ha fokus på at vedtatte organisasjonsendring og implementering av Fagskolen Rogaland, innen nytt rammeverk, kan gjennomføres som forutsatt innen gitte rammer.

6.4 Sosialrådgivere

Som en del av nullvisjonen gjennomføres et prøveprosjekt med økt antall sosialrådgivere ved utvalgte videregående skoler, for å få ned frafall. Det fremmes våren 2018, en sak for opplæringsutvalget som skisserer opplegg for gjennomføring.

6.5 Bergeland avdeling Tanke Svilandsgate

Fylkestinget ønsker å beholde tilbudene ved Bergeland vgs. sin avdeling i Tanke Svilandsgate. Kapasiteten på Bergeland må sees i sammenheng med behovet for den kommende elevveksten og skolebruksplanen samt at fylkestinget ønsker å beholde den spesialkompetansen Bergeland vgs. har opparbeidet seg for sin elevgruppe.

Flertallets forslag til budsjett og økonomiplan 2018-2021

Driftsbudsjett

Tallene er justering ift rådmannens forslag. Tall er i hele 1000kr

Positive tall er merutgifter eller mindreinntekter. Negative tall, er merinntekter eller mindreutgifter

Post		2018	2019	2020	2021
	Sum merutgifter/mindreinntekter	10 420	8 920	42 450	42 450
	Sum mindreutgifter / merinntekter	37 092	44 592	54 092	54 092
	Netto endring	-26 672	-35 672	-11 642	-11 642
6,2	Diverse utgifter / inntekter				
	Skjerme renholdsarbeidere og driftsledere	1 000	1 000	1 000	1 000
	Nullvisjon mot selvmord	200	200	200	200
32712	Spesielt (planmessig/systematisk) vedlikehold	-5 000	-5 000	-10 000	-10 000
	Færre konferanser/reduksjon kurs og konferanser	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
6,3	Folkevalgte organer & Sentraladministrasjonen				
3230	Fylkeskommunens livsfasetiltak for seniorer	-500	-500	-500	-500
3000	Fryse partistøtten og gruppestøtten til 2017 kroner	-270	-270	-270	-270
3000	Fryse godtgjørelse folkevalgte i 2017 kroner	-750	-1 500	-1 500	-1 500
3270	Trykkeri - Ikke øke tilskuddet	-200	-200	-200	-200
	Fordele kostnaden til ordning av eldre arkiv (1 mill kr)	-500	500		
	Effektivisering ledelsestab og fagstab	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
6,4	Regionalutvikling - generelt				
6,5	Næringsutvikling				
4210	Gründere i Rogaland	-150	-150	-150	-150
	Omstillingsmidler til Sauda 1,5 mill og Eigersund 2,5 mill	4 000	2 500		
	Greater Stavanger - ikke fornye avtalen		-1 000	-1 000	-1 000
6,6	Regional planlegging				
	Indeksregulering - tilskudd, prosjektinnsats og drift	-650	-650	-650	-650
	Regionalutviklingsfond	0	0	4 000	4 000
	Avvikle ordningen om "Støtte til samfunnsnyttige formål"	-300	-300	-300	-300
	Kirkens SOS	220	220		
	Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon	300	300		
6,7	Samferdsel - veier				
	Drift og vedlikehold	-5 000	-5 000	-10 000	-10 000
	Samferdsel - kollektiv				
4232	Effektivisering og økt inntjening Kolumbus	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
4232	Øke ungdomskortet til 22 år	1 500	1 500	1 500	1 500
6,8	Kultur				
	Kortfilm-festivalen	200	200	200	200

	Prosjektansvarlig NM-uker	250	250		
	Økt festivalstøtte	300	300	300	300
6,9	Opplæring				
	Økt bemanning på PPT med 3 årsverk etter tilsynssak - redusere med 1 årsverk	-900	-900	-900	-900
	Ikke indeksjustering - Skolebygg	-772	-772	-772	-772
6100	NDLA		-7 850	-7 850	-7 850
6101*	Stipend ansatte	-1300	-1300	-1300	-1300
6100*	Rekruttere lærere	-500	-500	-500	-500
	Ikke kutte i videregående opplæring - 20 millioner 2020 og 2021			20 000	20 000
	Reversere kutt i 0-visjonen	2 000	2 000	15 000	15 000
6102*	Informasjonstiltak Yrkesmesse	-200	-200	-200	-200
	Økt tilskudd til Ungt Entreprenørskap	250	250	250	250
6,1	Tannhelse				
7800	Effektivisering	-2 100	-2 000	-2 000	-2 000
7800	Demografiske kostnader	-2 000			

Flertallets forslag til budsjett og økonomiplan 2018-2021

Investeringsbudsjett

Tallene er justering ift rådmannens forslag. Tall er i hele 1000kr

Positive tall er merutgifter eller mindreinntekter. Negative tall, er merinntekter eller mindreutgifter

		2018	2019	2020	2021
	Sum merutgifter/mindreinntekter	0	50 000	100 000	150 000
	Sum mindreutgifter / merinntekter	-172 650	-91 650	-159 150	-209 150
	Netto endring	-172 650	-41 650	-59 150	-59 150
Post					
	SENTRALE STYRINGSORGANER OG FELLESUTGIFTER				
32702	Prosjektledere	-3 650	-3 650	-3 650	-3 650
32712	Ombygning areal	-5 000	-5 000		
	SAMFERDSEL				
04249*	Fylkesveier - ordinære midler	-25 000	-25 000	0	0
	TANNHELSE				
01920*	Tannhelse - Nye klinikker	-2 500	-2 500		
	OPPLÆRING				
06*	Ny vgs. - tidligstudie med kalkyle	-5 000			
06*	Ny videregående skole		-50 000	-150 000	-200 000
	Utrede og øke kapasiteten på våre videregående skoler		50 000	100 000	150 000
	Ikke ny tomt Teknikken	-120 000			
6150	Kvalitetsforbedrende tiltak				
6152	Universell utforming	-11 500	-5 500	-5 500	-5 500
61800	Inventar og utstyr (opplæring)				

Merknader til talldelen

1. Færre konferanser

Rogaland fylkeskommune skal foreta en generell reduksjon i deltagelse på konferanser. Vi ber om at det tas en vurdering på kost/nytte for hver konferanse, og hvor mange som bør delta. Nødvendige kompetansehevende konferanser skal prioriteres.

2. Effektivisering ledelse- og fagstab

Innenfor folkevalgte organ og sentraladministrasjonen blir det lagt til grunn en effektivisering. Rogaland fylkeskommune skal innenfor foreslått økonomiplan finne rom for nye stillinger. Dette kan sees opp mot vakante stillinger, innenfor fag- og ledelsestab. Innenfor denne rammen bes rådmannen om å prioritere arbeidet med ommstilling som en viktig del av fylkeskommunens rolle som regional næringsutvikler. Rogaland fylkeskommune skal i slutten av perioden ha 95 lærlinger, og verdiskapingen av disse må synliggjøres.

3. Fryse partistøtte, gruppestøtte og godtgjørelse folkevalgte til 2017-nivå

I Reglement for folkevalgtes arbeidsvilkår, paragraf 1.3.6, 2 ledd tilføres følgende: «Lønnsnivået fryses på 2017 nivå ut valgperioden.

Paragraf 3.6, 1 ledd endres til «Lønn til politisk rådgiver fastsettes i samråd mellom fylkesrådmann og fylkesordfører»

4. Trykkeri og avdelingens kopimaskiner

Rogaland fylkeskommune skal i økonomiplanperioden intern- og eksternfakturere for tjenestene trykkeriet tilbyr. Rogaland fylkeskommune vil i tillegg benytte trykkeri- og kopieringstjenestene til vekst- og attføringsbedriftene som tilbyr dette, som et supplement. Det skal også monteres kortlesere ved kopimaskinene i avdelingene, for å øke sikkerheten ved utskrift.

5. Greater Stavanger

Rogaland fylkeskommune fornyer avtalen med Greater Stavanger med 1 år, og fremlegger en evaluering i av samarbeidet mellom Rogaland fylkeskommune og Greater Stavanger i løpet av 2018.

6. Hurtigbåttilbudet

Rogaland fylkeskommune skal legge frem en sak for fylkestinget i løpet av våren 2018 om fremtidige konsekvenser, tilbud og finansiering av båtrutene i fylket.

7. Stipend ansatte

Rogaland fylkeskommune opprettholder tilbudet "Stipend ansatte – kompetanse for kvalitet". Fylkesrådmannen bes utarbeide en omfordeling hos samtlige av våre videregående skoler, hvor 1,3 millioner fordeles likt mellom skolene, og benyttes til dette.

8. NDLA

Rogaland fylkeskommune ønsker en evaluering og gjennomgang av hvordan NDLA driftes samt hvilken rolle NDLA skal ha i fremtiden som en kilde til læremidler for den videregående skolen i Rogaland. Før dette er gjennomført skal ikke Rogaland fylkeskommune forplikte seg til nye utbetalinger til NDLA i

2019 eller videre. (Jfr.selskapets vedtekter §6 og selskapsavtalen tredje punkt). Dette innebærer at avtalen med NDLA sies opp fra 01.01.2018.

9. Universell utforming, kvalitetsforbedrende og inventar – investering

Rogaland fylkeskommune sine investeringer for universell utforming, kvalitetsforbedrende tiltak og inventar samles inn under én post. Søknader innenfor disse områdene skal politisk prioriteres og behandles.

10. Politisk styringsgruppe og sak om kapasitet for våre videregående skoler

Skolebruksplanen legges fram til endelig behandling for fylkestinget i mars 2018. Fylkestinget etablerer en politisk styringsgruppe bestående av en fra hvert parti for prioritering av framtidige investeringer i skolebygg, før man iverksetter justeringer og endringer skissert i ny skolebruksplan i mars 2018.

Fylkestinget ber om at det som en del av arbeidet utarbeides en tilstandsrapport for alle videregående skoler som grunnlag for endelige investeringsplaner. Rapporten må også beskrive maksimal kapasitet både for bygg og tomteareal for å få fram mulighetene for kapasitetsøkninger for å takle den kommende elevtallsveksten. Fylkestinget legger også til grunn skoledagsutvidelse som en del av løsningen. Private videregående friskoler inviteres til dialog for å sikre en oversikt over framtidige utbyggingsplaner også fra privat, ideell sektor.

11. Ungt entreprenørskap

Et overordnet mål for Rogaland fylkeskommune er at alle elever i videregående opplæring skal møte entreprenørskap i utdanningen. Rogaland fylkeskommune skal i samarbeid med Ungt Entreprenørskap etablere strukturer som sikrer forankring i ledelsene og samarbeid, og som videreutvikler systemer som styrker kvaliteten på entreprenørskap i utdanningen.

12. Prøveprosjekt med sosialrådgivere

Prøveprosjekt med styrking av antall sosialrådgivere ved utvalgte videregående skoler for å få redusert frafall. Prøveprosjektet gjennomføres innenfor rammen av «Nullvisjonen».

13. Kollektivtransport

Rogaland fylkeskommune styrker tilbudet for reisende med ungdomskort, og hever aldersgrensen opp til og med 22 år. I tillegg beholder Kolumbus prisen på ungdomskortet uendret. Pris på enkeltbilletter og 10-kronersbilletten i Haugesund holdes uendret.

Når det gjelder hurtigbåt, ordinær 30-dagersbillett voksen, 365-dagers billett voksen og Hjem-jobb-hjem så økes prisen maksimalt med 3 prosent. Billettene for sone 2 til 5 tilpasses.

Fylkestinget ber Kolumbus om å bidra til gode løsninger mellom buss og tog i områder der det er et potensiale for å øke kollektivdekningen samlet sett. Det vises spesielt til lokalt initiativ fra Klepp kommune om et matebuss-tilbud og med uttesting av autonome busser.

14. Utvalg og råd

Fylkestinget legger til grunn at utvalgene og rådene legger opp aktivitetsnivået innenfor bevilget budsjett. Underskudd må dekkes inn kommende budsjettår.

15. Kirkens SOS

Det tildeles 220.000 kr i driftstilskudd årlig for perioden 2018-2019 til Kirkens SOS Rogaland for å styrke organisasjonens langsiktige arbeid med selvmordsforebygging og psykisk helse for innbyggerne i Rogaland. Inkluderer 150.000 kr som ligger inne i egen post i dag.

16. Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO)

Det tildeles 300.000 kr i driftstilskudd årlig for perioden 2018-2019 til Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) for å bidra til større forutsigbarhet i arbeidet for samfunnsmessig likestilling og deltakelse for funksjonshemmede i videregående skole og arbeidsliv.

Janne Johnsen, H fremmet følgende forslag:

Rogaland er et godt fylke å bo i, og det skal det fortsette å være. Fylkesrådmannen har lagt frem en god, gjennomarbeidet og oversiktlig økonomiplan og et budsjett tilpasset dagens situasjon. Med bakgrunn i ekstraordinære utgifter til ferge drift i Tau sambandet og nye, lite tilpassede, kostnadsnøkler i båtmarkedet legger Høyre frem et budsjett med stramme rammer. Vi har holdt stram drift og legger opp til et mer forsiktig investeringsnivå.

Tiltrekke oss folk og arbeidsplasser

Folk flytter til steder med arbeidsplassvekst, skriver Telemarksforskning, og det er sterk sammenheng mellom boligbygging og attraktivitet. Rogaland har de siste årene vært gjennom en sterk nedgangstid som følge av redusert oljepris og dermed også redusert aktivitet. I løpet av høsten 2017 har oljeprisen stabilisert seg noe og aktiviteten er dermed i ferd med å ta seg opp, men ikke til det nivået vi så i 2015. Rogaland må derfor fortsatt satse på omstilling og nye næringer. For å være konkurransedyktige i fremtiden må alle deler av Rogaland satse på å arbeide smartere og mer effektivt. Måten vi løser de fylkeskommunale oppgavene vil også endres og utvikles i årene fremover.

Investeringsbudsjett:

Fylkestinget vedtar rådmannens forslag til investeringsbudsjett med følgende endringer:

Investeringsbudsjettet	2018	2019	2020	2021
Investeringer				
Miljøtiltak – sykkelparkering	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000	
Fylkeshuset ombygging og uteareal	5 000 000	10 000 000	-5 000 000	-5 000 000
Tannhelse – Med./tekn. utstyr	-3 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Tannhelse - IKT utstyr	-1 000 000			
Nye tannklinikker	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Inventar og utstyr vgs	-5 000 000	-5 000 000		
Ny vgs – tidligstudie med kalkyle	-5 000 000			
Ny videregående skole		-50 000 000	-150 000 000	-200 000 000
Anslått tillegg (ref. mulig erverv)	-120 000 000			
Utrede og øke kapasiteten på våre videregående skoler		50 000 000	100 000 000	150 000 000
Endret finansieringsbehov	-131 500 000	1 500 000	-58 500 000	-57 000 000

Investeringsbudsjettet	2018	2019	2020	2021
Finansiering				
Endret momsrefusjon fra investeringer	-24 985 000	285 000	-11 115 000	-10 830 000
Redusert overføring fra drift til investering	-11 500 000			
Endret låneopptak	-95 015 000	1 215 000	-47 385 000	-46 170 000
Sum endret finansiering	-131 500 000	1 500 000	-58 500 000	-57 000 000

Driftsbudsjettet – konsekvens	2018	2019	2020	2021
Renteutgifter og avdrag				
Netto renteutgifter, endring	-1 100 000	-2 200 000	-2 800 000	-4 000 000
Avdrag, endring		-3 200 000	-3 000 000	-4 500 000
Finansutgifter, endring	-1 100 000	-5 400 000	-5 800 000	-8 500 000

1. Fylkestinget vedtar å bruke mer i investeringer til fylkeshuset for å fremskynde arbeidene med fasaderehabilitering inkludert utskifting av vinduer på om lag 10 mill. utskifting av teknisk anlegg om lag 5 mill. samt diverse annet prissatt til rundt 10 mill. Dette for å bli ferdig. Utskifting av skifertak gjenstår etter dette, og vil vurderes i neste økonomiplanperiode.
2. Inventar og utstyr vgs. kuttes med 5 millioner og må ses i sammenheng med redusert investeringsnivå og sum avsatt til kvalitetsforbedrende tiltak.
3. Skolebruksplanen legges fram til endelig behandling for fylkestinget i mars 2018. Fylkestinget etablerer en politisk styringsgruppe bestående av én fra hvert parti for prioritering av framtidige investeringer i skolebygg, før man iverksetter justeringer og endringer skissert i ny skolebruksplan i mars 2018.
4. Fylkestinget ber om at det som en del av arbeidet utarbeides en tilstandsrapport for alle videregående skoler som grunnlag for endelige investeringsplaner. Rapporten må også beskrive maksimal kapasitet både for bygg og tomteareal for å få fram

mulighetene for kapasitetsøkninger for å takle den kommende elevtallsveksten. Fylkestinget legger også til grunn skoledagsutvidelse som en del av løsningen. Private videregående skoler inviteres til dialog for å sikre en oversikt over framtidige utbyggingsplaner også fra privat, ideell sektor.

Driftsbudsjett:

Fylkestinget vedtar rådmannens forslag til driftsbudsjett med følgende endringer:

Driftsbudsjettet	2018	2019	2020	2021
Felles utgifter og annet				
Justering lønnsvekst 2018 (2,8%)	-5 000 000	-5 000 000	-5 000 000	-5 000 000
Effektivisering IKT/Arkiv	-250 000	-250 000	-250 000	-250 000
Sum fellesutgifter og annet	-5 250 000	-5 250 000	-5 250 000	-5 250 000

Regional og kultur				
Geolog – stilling	-750 000	-750 000	-750 000	-1 000 000
Klimapartner – stilling	-850 000	-500 000	-500 000	
Regionalplan for klimatilpasning	-1 300 000	-1 300 000	-1 300 000	-900 000
Indeksjustering 2,5% regionalplan	-650 000	-650 000	-650 000	-650 000
Støtte FFO	300 000	300 000	300 000	300 000
Den kulturelle spaserstokken	-2 486 000	-2 486 000	-2 486 000	-2 486 000
Konsolidering Haugalandsmuseene	-400 000			
Hele Rogaland leser	-250 000	-250 000	-250 000	-250 000
Støtte til SEARCH	1 750 000			
Støtte til NM-uka	250 000			
Sum regional og kultur	-4 386 000	-5 636 000	-5 636 000	-4 986 000

Samferdsel				
Vegvedlikehold	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
Krav til effektivisering SVV (0,5%)	-2 135 000	-2 135 000	-2 135 000	-2 135 000
Sum samferdsel	2 865 000	2 865 000	2 865 000	2 865 000

Opplæring				
Samordning av all voksenopplæring inkludert UiR og Nettskolen	-500 000	-500 000	-500 000	-500 000
Indeksregulering av opplæringsavdelingen	-500 000	-500 000	-500 000	-500 000
Sum opplæring	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000

Tannhelse				
Økte driftsutgifter TkVest/Rogaland	-500 000	-500 000	-500 000	-500 000
Demografiske kostnader, nye tannlege team mv.	-2 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Redusert overføring til Tannhelse FKF	-2 609 000			
Sum tannhelse	-5 109 000	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000

Finansutgifter				
Reduserte finansutgifter (konsekvens av inv.)	-1 100 000	-5 400 000	-5 800 000	-8 500 000

Påvirkning netto driftsresultat				
Reduserte netto driftsutgifter (SUM)	-13 980 000	-15 921 000	-16 321 000	-18 371 000

Intern finansiering				
Økt avsetning disposisjonsfond	25 480 000	15 921 000	16 321 000	18 371 000
Redusert overføring fra drift til investering	-11 500 000			
Sum intern finansiering (ENDRINGER)	13 980 000	15 921 000	16 321 000	18 371 000

1. Anslått årslønnsvekst i 2018 reduseres til 2,8 % som følge av forventet større moderasjon enn anslått lønnsvekst som statsbudsjettet indikerer.
2. Det legges til grunn en effektivisering i IKT/Arkiv-avdelingen tilsvarende 250 000kr.
3. Fylkestinget ber rådmannen legge fram en sak om retningslinjer for tilskudd til regionale kulturbygg.
4. Rogaland fylkeskommune ber staten foreta en startbevilgning til Maritimt Vitensenter, Vitenvågen, som en videreutvikling av Jærmuseet.
5. Det ligger store muligheter til å etablere flere arbeidsplasser, dersom flere oppstartsselskaper lykkes med oppskaleringen. Fylkestinget ber derfor om en sak om hvordan virkemiddelapparatet fremover vil bidra til at selskaper med vekstpotensial skal lykkes med oppskaleringen.
6. Rogaland fylkeskommune vil styrke sin rolle som regional utviklingsaktør i forbindelse med lokalisering av Stavanger universitetssjukehus i nær tilknytning til UiS. Fylkeskommunen må spesielt se på mulighetene for å bidra til lokaler og prosjekter for utvikling, nyskaping og nye arbeidsplasser innenfor helse og helseteknologi.
7. Den kulturelle spaserstokken kom i stand som et direkte tilskudd fra staten. De statlige midlene er nå lagt inn i den frie rammen og den kulturelle spaserstokken videreføres ikke.
8. Hele Rogaland leser – Fylkestinget forutsetter at en finner eksterne aktører til å ta merkostnaden på kr 250.000. Dersom en ikke lykkes med dette opphører prosjektet i sin helhet.
9. Det settes av 1,75 millioner kroner til «Sandnes Education and Research Center Høyland (SEARCH), et samarbeid mellom Universitetet i Stavanger (UiS), Stavanger universitetssjukehus (SUS), Norsk Luftambulanse og Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU). Dette for å styrke forskning og utdanning innen det helsevitenskapelige området. Utviklingen av SEARCH vil også bidra til bioøkonomiseringen i regionen.
10. Det settes av 250 000 kroner til "Samarbeid om NM-uka i Stavangerregionen 2018 og 2019".
11. Rogaland fylkeskommune takker ja til å gå inn på eiersiden i Opera Rogaland.
12. Fylkesordfører bes om å løfte fram en sak angående de fylkeskommunale garantiordninger sett opp mot EØS kravet om konsesjonstildelinger på ferge. Dette gjelder i særlig grad garantivilkårene rundt Rogfast og fergefri E39.
13. Fylkestinget viser til forhandlingene rundt vedtatt Bompengepakke Nord-Jæren hvor fylkestingets flertall ba om at økte inntekter skulle benyttes til lavere bomtakster. Fylkestinget ber om en sak som viser hvordan bomtakstene kan holdes på et så lavt nivå som mulig.

14. Økonomiplanen legger opp til nytt anbud på ferjesambandet Mekjarvik-Kvitsøy. Fylkestinget er opptatt av at nytt anbud inkludert opsjoner har tidsvarighet tilsvarende åpning av Rogfast.
15. Fylkesrådmannen bes utarbeide en samlet prosjektbeskrivelse av Bussveiprojektet. Dette inkluderer overordna mål, milepæler på ulike delprosjekt, status på teknologivalg, plattformer, materiell etc.
16. Fylkestinget ber om at Kolumbus sammen med Klepp kommune finner løsninger for busstransport mellom Verdalen og Klepp Stasjon. Dette skjer innenfor Kolumbus sine eksisterende rammer.
17. Effektiviseringskrav på 0,5% legges på Statens Vegvesen. Dette på samme måte som staten legger effektiviseringskrav til statlige virksomheter. Effektiviseringsgevinsten beholdes i sektoren og benyttes til økt vegvedlikehold.
18. Det foretas en gjennomgang av Karriereveiledningssentrene for å vurdere om dette kan løses uten personlig oppmøte og med økt bruk av digitale verktøy. Dette bør løses i tett samarbeid med NAV.
19. Fylkestinget ber administrasjonen i samarbeid med de folkevalgte og Ungt Entreprenørskap utarbeide en strategi for entreprenørskap i videregående opplæring etter modell fra Telemark.
20. Fylkestinget ber om en sak om tilbudet til elever i tilpasset opplæring og på hvilken måte vårt tilbud kan tilrettelegges for avgang direkte til arbeidslivet enten til arbeid i kategorien varig tilrettelagt eller arbeid med bistand i ordinær bedrift. Dette må gjøres i tett dialog med NAV og kommunene. Målet er at elevene og deres foresatte i større grad enn i dag har valgmuligheter ut over et 4 og 5 år i skole.
21. Støtte til FFO videreføres på samme nivå som for 2017.
22. I forbindelse med omorganiseringen av voksenopplæringen, ber Fylkestinget om en sak som beskriver økonomiske konsekvenser av omorganiseringen. Dette ses i sammenheng med punkt 23.
23. Fylkestinget ber om å få seg forelagt en sak om sammenslåing av UiR, Nettskolen og voksenopplæringen for å samle all aktivitet rettet mot voksne under samme organisering.
24. Økte driftsutgifter for TkVest/Rogaland forutsettes dekket av egne midler.
25. Demografikostnader, nye tannlegeteam mv. forutsettes dekket av egne midler.
26. For 2018 reduseres rammebevilgning til Tannhelse Rogaland FKF med 2 608 597,-

Votering:

Innstillingen fikk 0 stemmer og falt.

Fellesforslaget ble vedtatt med 34 stemmer (AP, FrP, KrF, SP, V, MDG, SV, uavh) mot 13 stemmer (H) som ble avgitt for forslaget fra Johnsen.

Vedtak:**Med Rogaland inn i en ny tid**

Rogaland skal være en åpen, aktiv, kunnskapssøkende og nyskapende fylkeskommune, med fokus på innovasjon, sikring av arbeidsplasser og tilrettelegging for grønn utvikling i hele fylket.

Økonomiplanens tekstpunkter**1. Diverse****1.1 Nullvisjon mot selvmord**

Fylkestinget ber rådmannen utarbeide en egen handlingsplan for forebygging av selvmord. Fylkeskommunen bør samarbeide tett med organisasjoner, UiS, høyskoler, studentorganisasjoner og kommunene for å konkretisere virkemidler for å få ned antall selvmord.

1.2 Folkehelse

Folkehelseperspektivet legges inn som et vurderingspunkt i alle relevante saksframlegg i fylkeskommunen.

1.3 Seksuell trakassering

Rogaland fylkeskommune skal bidra til at våre elever, lærlinger og ansatte ikke skal oppleve seksuell trakassering. Rogaland fylkeskommune skal starte et holdningsskapende arbeid i egen organisasjon.

2. Folkevalgte organer og sentraladministrasjonen**2.1 Rådgiver innen digitalisering**

Rådmannen skal forenkle og digitalisere søknadsprosessene for tilskudd fra fylkeskommunen. Det fremlegges en sak for fylkesutvalg høsten 2018 om hvilke resultater som er oppnådd så langt.

3. Næringsutvikling**3.1 Med Rogaland inn i en ny tid med nye næringer.**

Rogaland Fylkeskommune vil ta initiativ sammen med aktuelle aktører til et arbeid med sikte på å skape næringsutvikling innen elektrifisering og autonomisering. Eksempler på aktuelle samarbeidspartnere er Avinor, Risavika Havn, Lyse, Kolumbus, UIS, Fagskolen Rogaland, og relevant næringsliv.

4. Regional planlegging

4.1 Regionalplan og plansaker

Fylkestinget ber fylkesrådmannen ha en grundig gjennomgang av hvilken detaljgrad de skal ha i kommunale plansaker. Målet må være å ha fokus på viktige regionale utfordringer, forenkling og å sikre en effektiv arealplanlegging.

5. Samferdsel

5.1 Bestillingstransport Sauda

Fylkestinget ber om sak til behandling, før etablering og implementering av en plattform for bestillingstransport på buss.

5.2 Trafikksikkerhet

I arbeidet for å bedre trafikksikkerheten skal Rogaland fylkeskommune være en pådriver for å implementere ny teknologi som kan redusere ulykker. Dette gjelder egne kjøretøy og der Rogaland fylkeskommune er kontraktør. Utbredelse av teknologi kan skje ved at fylkeskommunen er pådriver i forhold til å påvirke utforming av lovverk og ved å stille krav til samarbeidspartnere ved utforming av aktuelle anbud/kontrakter.

Fylkestinget viser også til vedtak i punkt 4.7 i økonomiplan 2017-2020. I saken om ulike tiltak for å redusere tallet på trafikkulykker på fylkesveiene ønsker fylkestinget at drøftingen inkluderer bruk av ny teknologi, som for eksempel utstyr til strekningsfartsmåling. En ønsker også at det drøftes en implementering av ny teknologi i fylkets egne og innleide kjøretøy. Alkolås og ADAS-teknologi er aktuelle eksempler.

5.3 Ferger

Rogaland fylkeskommune vil at det skal stilles krav om lav eller nullutslippsteknologi ved alle utlysinger av båt og fergeruter i Rogaland. Dette med bakgrunn i Stortingets vedtak, hvor de ber Regjeringen utarbeide dette som et krav i lov om offentlige anskaffelser.

Rogaland fylkeskommune ønsker også å få vurdert muligheten til å ta tilbake fergedriften på de sambandene vi har ansvaret for, dette ved å anskaffe eget materiell. Vi ber fylkesrådmannen snarest fremme en sak om dette.

6. Opplæring

6.1 Topp-, forsker- og språklinjer og differensiert skoledag

På mange av våre videregående skoler er det opprett såkalt topp- og forskerlinjer. For å få en mindre oppsplitting av klassemiljøene ønsker vi at slike tilbud i fremtiden i størst mulig grad gis som et supplement til ordinærundervisning. Vi ber også om at det legges frem en sak for fylkestinget i løpet av våren 2018 om hvordan dette kan gjøres, og hvordan et prøveprosjekt om differensiert skoledag for noen skoler på Nord-Jæren kan utføres og iverksettes fra høsten 2018.

6.2 Utdanning i regionene (UiR)

UIR er viktig for at utdanninga skal være en driver i samfunnsutviklingen. Prosjekt Utdanning i Regionene er som modell et nybrottsarbeid, under visjonen «Livslang læring der du bor».

De videregående skolene i regionen står med utstyr og lokale fram som samfunnsutvikler ved tilrettelegging og gjennomføring av utdanningstiltak. Dette er et viktig arbeid som videreføres.

6.3 Fagskolen

Rogaland Fylkeskommune ønsker at Fagskoleutdanningen skal styrkes gjennom økt kvalitet og anerkjennelse slik at flere tar yrkesfag utdanning på høyere, tertiært, nivå.

For å oppnå dette må fagskoleutdanningen være anerkjent og godt synlig for utdanningssøkende og arbeidsgivere og det må pågå et kontinuerlig og involverende samarbeid mellom fagskolene og arbeidslivet, for å få nok og gode fagfolk for framtiden. Fylkestinget vil ha fokus på at vedtatte organisasjonsendring og implementering av Fagskolen Rogaland, innen nytt rammeverk, kan gjennomføres som forutsatt innen gitte rammer.

6.4 Sosialrådgivere

Som en del av nullvisjonen gjennomføres et prøveprosjekt med økt antall sosialrådgivere ved utvalgte videregående skoler, for å få ned frafall. Det fremmes våren 2018, en sak for opplæringsutvalget som skisserer opplegg for gjennomføring.

6.5 Bergeland avdeling Tanke Svilandsgate

Fylkestinget ønsker å beholde tilbudene ved Bergeland vgs. sin avdeling i Tanke Svilandsgate. Kapasiteten på Bergeland må sees i sammenheng

med behovet for den kommende elevveksten og skolebruksplanen samt at fylkestinget ønsker å beholde den spesialkompetansen Bergeland vgs. har opparbeidet seg for sin elevgruppe.

Flertallets forslag til budsjett og økonomiplan 2018-2021

Driftsbudsjett

Tallene er justering ift rådmannens forslag. Tall er i hele 1000kr

Positive tall er merutgifter eller mindreinntekter. Negative tall, er merinntekter eller mindreutgifter

		2018	2019	2020	2021
	Sum merutgifter/mindreinntekter	10 420	8 920	42 450	42 450
	Sum mindreutgifter / merinntekter	37 092	44 592	54 092	54 092
	Netto endring	-26 672	-35 672	-11 642	-11 642
Post					
6,2	Diverse utgifter / inntekter				
	Skjerme renholdsarbeidere og driftsledere	1 000	1 000	1 000	1 000
	Nullvisjon mot selvmord	200	200	200	200
32712	Spesielt (planmessig/systematisk) vedlikehold	-5 000	-5 000	-10 000	-10 000
	Færre konferanser/reduksjon kurs og konferanser	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
6,3	Folkevalgte organer & Sentraladministrasjonen				
3230	Fylkeskommunens livsfasetiltak for seniorer	-500	-500	-500	-500
3000	Fryse partistøtten og gruppestøtten til 2017 kroner	-270	-270	-270	-270
3000	Fryse godtgjørelse folkevalgte i 2017 kroner	-750	-1 500	-1 500	-1 500
3270	Trykkeri - Ikke øke tilskuddet	-200	-200	-200	-200
	Fordele kostnaden til ordning av eldre arkiv (1 mill kr)	-500	500		
	Effektivisering ledelsestab og fagstab	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
6,4	Regionalutvikling - generelt				
6,5	Næringsutvikling				
4210	Gründere i Rogaland	-150	-150	-150	-150
	Omstillingsmidler til Sauda 1,5 mill og Eigersund 2,5 mill	4 000	2 500		
	Greater Stavanger - ikke fornye avtalen		-1 000	-1 000	-1 000
6,6	Regional planlegging				
	Indeksregulering - tilskudd, prosjektinnsats og drift	-650	-650	-650	-650
	Regionalutviklingsfond	0	0	4 000	4 000
	Avvikle ordningen om "Støtte til samfunnsnyttige formål"	-300	-300	-300	-300
	Kirkens SOS	220	220		
	Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon	300	300		
6,7	Samferdsel - veier				
	Drift og vedlikehold	-5 000	-5 000	-10 000	-10 000
	Samferdsel - kollektiv				
4232	Effektivisering og økt inntjening Kolumbus	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
4232	Øke ungdomskortet til 22 år	1 500	1 500	1 500	1 500
6,8	Kultur				
	Kortfilm-festivalen	200	200	200	200
	Prosjektansvarlig NM-uker	250	250		
	Økt festivalstøtte	300	300	300	300
6,9	Opplæring				
	Økt bemanning på PPT med 3 årsverk etter tilsynssak - redusere med 1 årsverk	-900	-900	-900	-900
	Ikke indeksjustering - Skolebygg	-772	-772	-772	-772
6100	NDLA		-7 850	-7 850	-7 850
6101*	Stipend ansatte	-1300	-1300	-1300	-1300
6100*	Rekruttere lærere	-500	-500	-500	-500
	Ikke kutte i videregående opplæring - 20 millioner 2020 og 2021			20 000	20 000
	Reversere kutt i 0-visjonen	2 000	2 000	15 000	15 000
6102*	Informasjonstiltak Yrkesmesse	-200	-200	-200	-200
	Økt tilskudd til Ungt Entreprenørskap	250	250	250	250
6,1	Tannhelse				
7800	Effektivisering	-2 100	-2 000	-2 000	-2 000
7800	Demografiske kostnader	-2 000			

Postadresse:
Postboks 130, Sentrum
4001 Stavanger

Besøksadresse:
Arkitekt Eckhoffst. 1
Stavanger

Telefon: 51 92 10 09
Telefaks: 51 51 66 12

Flertallets forslag til budsjett og økonomiplan 2018-2021**Investerings****budsjett**

Tallene er justering ift rådmannens forslag. Tall er i hele 1000kr

Positive tall er merutgifter eller mindreinntekter. Negative tall, er merinntekter eller mindreutgifter

		2018	2019	2020	2021
	Sum merutgifter/mindreinntekter	0	50 000	100 000	150 000
	Sum mindreutgifter / merinntekter	-172 650	-91 650	-159 150	-209 150
	Netto endring	-172 650	-41 650	-59 150	-59 150
Post					
	SENTRALE STYRINGSORGANER OG FELLESUTGIFTER				
32702	Prosjektledere	-3 650	-3 650	-3 650	-3 650
32712	Ombygning areal	-5 000	-5 000		
	SAMFERDSEL				
04249*	Fylkesveier - ordinære midler	-25 000	-25 000	0	0
	TANNHELSE				
01920*	Tannhelse - Nye klinikker	-2 500	-2 500		
	OPPLÆRING				
06*	Ny vgs. - tidligstudie med kalkyle	-5 000			
06*	Ny videregående skole		-50 000	-150 000	-200 000
	Utrede og øke kapasiteten på våre videregående skoler		50 000	100 000	150 000
	Ikke ny tomt Teknikken	-120 000			
6150	Kvalitetsforbedrende tiltak				
6152	Universell utforming	-11 500	-5 500	-5 500	-5 500
61800	Inventar og utstyr (opplæring)				

Merknader til talldelen**1. Færre konferanser**

Rogaland fylkeskommune skal foreta en generell reduksjon i deltagelse på konferanser. Vi ber om at det tas en vurdering på kost/nytte for hver konferanse, og hvor mange som bør delta. Nødvendige kompetansehevende konferanser skal prioriteres.

2. Effektivisering ledelse- og fagstab

Innenfor folkevalgte organ og sentraladministrasjonen blir det lagt til grunn en effektivisering. Rogaland fylkeskommune skal innenfor foreslått økonomiplan finne rom for nye stillinger. Dette kan sees opp mot vakante stillinger, innenfor fag- og ledelsestab. Innenfor denne rammen bes rådmannen om å prioritere arbeidet med ommstilling som en viktig del av fylkeskommunens rolle som regional næringsutvikler. Rogaland

fylkeskommune skal i slutten av perioden ha 95 lærlinger, og verdiskapingen av disse må synliggjøres.

3. Fryse partistøtte, gruppestøtte og godtgjørelse folkevalgte til 2017-nivå

I Reglement for folkevalgtes arbeidsvilkår, paragraf 1.3.6, 2 ledd tilføres følgende:

«Lønnsnivået fryses på 2017 nivå ut valgperioden.

Paragraf 3.6, 1 ledd endres til «Lønn til politisk rådgiver fastsettes i samråd mellom fylkesrådmann og fylkesordfører»

4. Trykkeri og avdelingens kopimaskiner

Rogaland fylkeskommune skal i økonomiplanperioden intern- og eksternfakturere for tjenestene trykkeriet tilbyr. Rogaland fylkeskommune vil i tillegg benytte trykkeri- og kopieringstjenestene til vekst- og atfføringsbedriftene som tilbyr dette. som et supplement. Det skal også monteres kortlesere ved kopimaskinene i avdelingene, for å øke sikkerheten ved utskrift.

5. Greater Stavanger

Rogaland fylkeskommune fornyer avtalen med Greater Stavanger med 1 år, og fremlegger en evaluering i av samarbeidet mellom Rogaland fylkeskommune og Greater Stavanger i løpet av 2018.

6. Hurtigbåttilbudet

Rogaland fylkeskommune skal legge frem en sak for fylkestinget i løpet av våren 2018 om fremtidige konsekvenser, tilbud og finansiering av båtrutene i fylket.

7. Stipend ansatte

Rogaland fylkeskommune opprettholder tilbudet "Stipend ansatte – kompetanse for kvalitet". Fylkesrådmannen bes utarbeide en omfordeling hos samtlige av våre videregående skoler, hvor 1,3 millioner fordeles likt mellom skolene, og benyttes til dette.

8. NDLA

Rogaland fylkeskommune ønsker en evaluering og gjennomgang av hvordan NDLA driftes samt hvilken rolle NDLA skal ha i fremtiden som en kilde til læremidler for den videregående skolen i Rogaland. Før dette er

gjennomført skal ikke Rogaland fylkeskommune forplikte seg til nye utbetalinger til NDLA i 2019 eller videre. (Jfr. selskapets vedtekter §6 og selskapsavtalen tredje punkt). Dette innebærer at avtalen med NDLA sies opp fra 01.01.2018.

9. Universell utforming, kvalitetsforbedrende og inventar – investering

Rogaland fylkeskommune sine investeringer for universell utforming, kvalitetsforbedrende tiltak og inventar samles inn under én post. Søknader innenfor disse områdene skal politisk prioriteres og behandles.

10. Politisk styringsgruppe og sak om kapasitet for våre videregående skoler

Skolebruksplanen legges fram til endelig behandling for fylkestinget i mars 2018. Fylkestinget etablerer en politisk styringsgruppe bestående av en fra hvert parti for prioritering av framtidige investeringer i skolebygg, før man iverksetter justeringer og endringer skissert i ny skolebruksplan i mars 2018.

Fylkestinget ber om at det som en del av arbeidet utarbeides en tilstandsrapport for alle videregående skoler som grunnlag for endelige investeringsplaner. Rapporten må også beskrive maksimal kapasitet både for bygg og tomteareal for å få fram mulighetene for kapasitetsøkninger for å takle den kommende elevtallsveksten. Fylkestinget legger også til grunn skoledagsutvidelse som en del av løsningen. Private videregående friskoler inviteres til dialog for å sikre en oversikt over framtidige utbyggingsplaner også fra privat, ideell sektor.

11. Ungt entreprenørskap

Et overordnet mål for Rogaland fylkeskommune er at alle elever i videregående opplæring skal møte entreprenørskap i utdanningen. Rogaland fylkeskommune skal i samarbeid med Ungt Entreprenørskap etablere strukturer som sikrer forankring i ledelsene og samarbeid, og som videreutvikler systemer som styrker kvaliteten på entreprenørskap i utdanningen.

12. Prøveprosjekt med sosialrådgivere

Prøveprosjekt med styrking av antall sosialrådgivere ved utvalgte videregående skoler for å få redusert frafall. Prøveprosjektet gjennomføres innenfor rammen av «Nullvisjonen».

13. Kollektivtransport

Rogaland fylkeskommune styrker tilbudet for reisende med ungdomskort, og hever aldersgrensen opp til og med 22 år. I tillegg beholder Kolumbus prisen på ungdomskortet uendret. Pris på enkeltbilletter og 10-kronersbilletten i Haugesund holdes uendret.

Når det gjelder hurtigbåt, ordinær 30-dagersbillett voksen, 365-dagers billett voksen og Hjem-jobb-hjem så økes prisen maksimalt med 3 prosent. Billettene for sone 2 til 5 tilpasses.

Fylkestinget ber Kolumbus om å bidra til gode løsninger mellom buss og tog i områder der det er et potensiale for å øke kollektivdekningen samlet sett. Det vises spesielt til lokalt initiativ fra Klepp kommune om et matebuss-tilbud og med uttesting av autonome busser.

14. Utvalg og råd

Fylkestinget legger til grunn at utvalgene og rådene legger opp aktivitetsnivået innenfor bevilget budsjett. Underskudd må dekkes inn kommende budsjettår.

15. Kirkens SOS

Det tildeles 220.000 kr i driftstilskudd årlig for perioden 2018-2019 til Kirkens SOS Rogaland for å styrke organisasjonens langsiktige arbeid med selvmordsforebygging og psykisk helse for innbyggerne i Rogaland. Inkluderer 150.000 kr som ligger inne i egen post i dag.

16. Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO)

Det tildeles 300.000 kr i driftstilskudd årlig for perioden 2018-2019 til Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) for å bidra til større forutsigbarhet i arbeidet for samfunnsmessig likestilling og deltakelse for funksjonshemmede i videregående skole og arbeidsliv.

Saksutredning:**ØKONOMIPLAN 2018-2021 - ÅRSBUDSJETT 2018**

Behandlinger:	HAMU, FRF, ER, OU, SU, RKU, FU, FT
Vedlegg:	Økonomiplan 2018-2021 – Årsbudsjett 2018 Økonomiplan 2018-2021 – Årsbudsjett 2018 – Presentasjon
Andre henvisninger:	

1. Bakgrunn:

Det vises til fylkesrådmannens innstilling datert 30.10.17.

Fylkesrådmannen viser også til egne bestillingssaker vedrørende Tannhelse Rogaland FKF og Kolumbus AS, samt egen sak om fylkesveibudsjettet for 2018. Det vises også til sak om tilbudsstrukturen for skoleåret 2018/2019 innen videregående opplæring, samt egen sak om skolebruksplanen for 2018-2019.

2. Justerte forutsetninger i fylkesrådmannens innstilling:

Det er p.t. ingen justerte forutsetninger i fylkesrådmannens innstilling.

Om bruken av disposisjonsfond

Ved siste årsskifte utgjorde disposisjonsfond (ekskl. pensjonsfond) 249,3 mill. kroner eller 4,1 pst av driftsinntekter. Pensjonsfond utgjorde 348,3 mill. kroner eller 5,2 pst av driftsinntekter. Samlet utgjorde disposisjonsfond 597,5 mill. kroner eller 9,3 pst av driftsinntekter i 2016.

Fylkestinget i Rogaland har vedtatt et måltall på 3 pst (ekskl. pensjonsfond).

Differanser mellom betalte pensjonspremier og bokførte pensjonskostnader avsettes til et særskilt fond (pensjonsfond), ref. økonomireglementets §7. Fylkestingets plan er å skjerme fondet, og å bruke det til å dekke inn premieavviket i årene som kommer. Fylkesrådmannen understreker likevel at også pensjonsfondet er frie midler som fylkeskommunen per definisjon kan bruke til hva den vil.

Det er anslått at disposisjonsfond (ekskl. pensjonsfond) vil utgjøre 341,4 mill. kroner (eller 5,1 pst) ved utløpet av 2017. Det er denne delen av disposisjonsfondet som reduseres med om lag 300 mill. kroner gjennom planperioden. Av hensyn til fylkeskommunens soliditet og handlingsrom i drift ved uforutsette innslag på utgifts- eller inntektssiden, har fylkesrådmannen signalisert at eventuelle regnskapsmessige mindreforbruk (budsjettoverskudd) i drift bør benyttes til å styrke disposisjonsfond, jf. punkt 5 i tilrådingen til vedtak.

Konsesjonskraft

Med konsesjonskraft forstås den del av kraftproduksjonen som eierne av et vannkraftverk i henhold til gitte konsesjoner er pålagt å levere til de kommuner som er berørt av utbyggingen. Utbyggingskommunen er prioritert og kan innenfor behovet til alminnelig elforsyning i kommunen ta ut hele konsesjonskraftmengden. Fylkeskommunen er subsidiær i forhold til utbyggingskommunen(e) og kan midlertidig ta ut det resterende konsesjonskraftkvantum, differansen mellom totalt beregnet konsesjonskraftkvantum og den kraftmengde som hver kommune melder som sitt årlige uttak.

Sauda kommune varslet om uttak av konsesjonskraft for 2018 i en melding datert 23.10.17, tilfeldigvis samme dag som fylkesrådmannen avsluttet arbeidet med talldelen i budsjettet. Meldingen reduserer fylkeskommunens restvolum av konsesjonskraft med nærmere 30 GWh.

Reduksjonen i volum vil i realiteten redusere fylkeskommunens inntektsgrunnlag med nærmere 3 mill. kroner per år, ut fra de prisanslagene som ligger til grunn for økonomiplan 2018-2021. Prisanslagene for perioden 2018-2021 er litt høyere i uke 45 enn de var i uke 43, som fylkesrådmannen baserte økonomiplanen på. Det vil kunne framstå som forsvarlig å holde anslagene uendret fra innstillingen, på tross av lavere restvolum fra kommunene.

Vedtak i FT-sak 92/17 – Tausambandet - drift i perioden 2018-2019

Fylkesrådmannen viser til punkt 2 og 3 i ovennevnte sak:

2. *Dagens takstopplegg for fylkeskommunens ferger endres ved at takst for el-biler skal følge vanlige lengdegrupper fra 1. januar 2018.*
3. *Grunnet betydelig økt behov for tilskudd til ferjedrift, settes alle fylkeskommunale fergesamband opp én takstsone i 2 år med virkning fra 01.01.2018.*

Ved fremleggelsen av økonomiplan 2018-2021 var det, på bakgrunn av FU-sak 178/17, forutsatt en reduksjon i netto driftsutgifter på 7 mill. kroner for to soners heving av takstene i Tau-sambandet.

På svært usikkert grunnlag, uten å ta høyde for mulig priselastisitet, er det beregnet en samlet effekt av punkt 2 og 3 i fylkestingets vedtak som er marginalt høyere enn fylkesutvalgets innstilling innebar av mulige reduksjoner i netto driftsutgifter. Det meste av effekten er også her midlertidig (2 årig) og en liten del per definisjon varig.

Samlet sett er forskjellen i inntektsanslag så liten at fylkesrådmannen holder innstillingen til økonomiplan uendret.

Forslag til vedtak:

1. Økonomiplan for Rogaland fylkeskommune for perioden 2018 - 2021 vedtas i samsvar med vedlagte hovedoversikter. Tallbudsjett for år 2018 (1. år i økonomiplanperioden) vedtas i samsvar med vedlegg.
2. Den fylkeskommunale inntektsskattøren skal være lovens maksimalsats.
3. Det tas opp lån i 2018 til investeringer med til sammen **kr 496.954.000**.

Investeringer samt finansiering av disse foretas i henhold til vedlagte tabeller og tallbudsjett. Fylkesrådmannen får fullmakt til å innarbeide eksternt finansierte investeringer i fylkesveier forutsatt at dette ikke påvirker låneopptaket.

4. Årsbudsjett for 2018 baseres på følgende forutsetninger:
 - Fylkesrådmannen får fullmakt til å fordele midler til inventar og utstyr i opplæringssektoren.
 - Fylkesrådmannen får fullmakt til å fordele avsatt beløp til dekning av pensjonsutgifter.
 - Fylkesrådmannen får fullmakt til å omdisponere budsjett mellom de enkelte skoler som følge av endret klasseordning fra og med høsten år 2018.
 - Fylkesrådmannen får fullmakt til å innvilge søknader om økonomisk støtte fra RFK begrenset opp til kr 100.000 pr. søknad. Det forutsettes dekning i konto 3099.49 Reservert til tilleggsbevilgninger. Oversikt over innvilgede søknader gis i forbindelse med revidertsaker.
5. Et eventuelt overskudd i 2017 forutsettes primært benyttet til følgende formål:
 - styrket soliditet (frie fond).

Trond Nerdal
fylkesrådmann

Øyvind Langeland
økonomisjef

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

**DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT**

Rundskriv

I følge liste

Nr.	Vår ref	Dato
H-1/18	17/907 - 12	05.01.2018

Statsbudsjettet for 2018 - Det økonomiske opplegget for kommuner og fylkeskommuner

Dette rundskrivet orienterer om det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2018 etter Stortingets budsjettvedtak.

Regjeringen Solberg la 12. oktober 2017 fram budsjettforslaget for 2018 i Prop. 1 S (2017–2018). Stortingets finanskomité avga 30. november 2017 Innst. 2 S (2017–2018) med forslag til rammevedtak for 2018. Innstillingen ble vedtatt av Stortinget 4. desember. Videre avga finanskomiteen 7. desember 2017 Innst. 3 S (2017–2018) Skatte-, avgifts- og tollvedtak 2018. På bakgrunn av innstillingen vedtok Stortinget 12. desember kommunale og fylkekommunale skattører. Stortingets kommunal- og forvaltningskomité avga 11. desember 2017 Innst. 16 S (2017–2018). På bakgrunn av innstillingen vedtok Stortinget 18. desember rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner for 2018. For nærmere detaljer om budsjettopplegget for kommunesektoren 2018 vises det til ovennevnte budsjettdokumenter som er tilgjengelige på Stortingets nettsider.

Grønt hefte 2018 er beregningsteknisk dokumentasjon til Prop. 1 S (2017–2018) og viser regjeringens forslag til fordeling av rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner. Under pkt. 2 er det redegjort for endringer i rammetilskuddet for 2018 som følge av Stortingets budsjettvedtak. Vedlagt er tabeller som viser endringene på kommune- og fylkesnivå. Under pkt. 3 gis en oversikt over datoer for utbetaling av rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner.

1. Kommunesektorens inntektsrammer i 2018

Veksten i kommunesektorens samlede inntekter anslås å bli om lag 4,9 mrd. kroner i 2018, tilsvarende i underkant av 1 pst. Veksten er regnet fra anslått inntektsnivå i 2017 i revidert

nasjonalbudsjett for 2017. Inntektsrammen anslås å bli knapt 0,3 mrd. kroner høyere enn anslaget i Prop. 1 S (2017–2018).

Av veksten i kommunesektorens inntekter er om lag 4 mrd. kroner vekst i frie inntekter, tilsvarende 1,1 pst. Veksten i de frie inntektene er justert opp med om lag 0,2 mrd. kroner sammenliknet med forslaget i Prop. 1 S (2017–2018). Økningen skyldes blant annet økt satsing på skolehelsetjenesten og styrking av satsingen på opptappingsplanen for rus.

Som følge av endringer i skatteopplegget anslås kommunenes og fylkeskommunenes skatteinntekter å bli henholdsvis 43 og 10 mill. kroner høyere enn anslått i Prop. 1 S (2017–2018), og rammetilskuddet reduseres tilsvarende. Skattørene holdes uendret som i forslaget.

2. Endringer i rammetilskuddet som følge av Stortingets budsjettvedtak

Nedenfor er det redegjort for endringer i rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner som Stortinget vedtok ift. forslaget i Prop. 1 S (2017–2018). Vedlegg 1 og 2 viser fordelingen av rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner etter Stortingets budsjettvedtak.

2.1 Kapittel 571 Rammetilskudd til kommuner

Post 60 Innbyggertilskudd

Stortinget vedtok en netto økning på 211,8 mill. kroner, knyttet til følgende saker:

Økt inntektsgrense – gratis kjernetid (24,8 mill. kr)

Innbyggertilskuddet til kommunene øker med 24,8 mill. kroner som følge av Stortingets vedtak om å heve inntektsgrensen for rett til gratis kjernetid i barnehage for 3-, 4-, og 5-åringer til 533 500 kroner, med virkning fra 1. august 2018. Midlene blir fordelt etter delkostnadsnøkkelen for barnehage.

Skolehelse- og helsestasjon (100 mill. kr)

Stortinget vedtok en økning i innbyggertilskuddet med 100 mill. kroner ut over forslaget i Prop. 1 S for å sette kommunene i stand til å øke antall stillinger i skolehelsetjenesten og på helsestasjoner. I budsjettet for 2018 ligger det inne 783,4 mill. kroner til dette formålet. Midlene fordeles til kommunene basert på antall innbyggere 0–19 år, med et minstenivå på 100 000 kroner per kommune, og er fordelt i tabell C i Grønt hefte.

Opptappingsplanen for rus (75 mill. kr)

Stortinget vedtok å øke satsingen på opptappingsplanen for rus innenfor de frie inntektene med 75 mill. kroner ut over forslaget i Prop. 1 S (2017–2018). Midlene blir fordelt etter delkostnadsnøkkelen for sosialhjelp.

Frivilligsentraler (5 mill. kr)

Stortinget vedtok ved behandlingen av Prop. 1 S (2017-2018) en økning i midlene til frivilligsentraler med 5 mill. kroner ut over regjeringens forslag. Midlene gis med en særskilt fordeling, etter samme prinsipp som i tabell C i Grønt hefte for 2018.

Endringer i skatteopplegget (-43 mill. kr)

Kommunenes skatteinntekter anslås å bli 43 mill. kroner høyere som følge av endringer i skatteopplegget i 2018. Som følge av dette nedjusteres innbyggertilskuddet til kommunene med 43 mill. kroner. Nedjusteringen er fordelt med et likt beløp per innbygger for alle kommuner.

Økt bruk av IKT- i grunnopplæringen (50 mill. kr)

I budsjettforliket mellom Venstre, KrF og regjeringspartiene ble det satt av 50 mill. kroner til "IKT-tiltak i grunnopplæringen" over kap. 571 post 60. Ved behandlingen av Prop. 1 S (2017–2018) vedtok Stortinget følgende anmodning til regjeringen:

"Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak i revidert nasjonalbudsjett for 2018 med en modell for hvordan en nasjonal ordning for digitale læremidler kan innrettes og på hvilken post midlene skal plasseres." I innstillingen la komiteens flertall til grunn at midlene ikke utbetales som rammetilskudd i 2018. Midlene til IKT-tiltak i grunnopplæringen vil derfor ikke utbetales som rammetilskudd i 2018.

Omfordeling i innbyggertilskuddet

Det er i tillegg gjort endringer i to ordninger som gir en omfordeling innenfor innbyggertilskuddet:

Ny beregning av inntektsgarantiordningen

I beregningen av inntektsgarantiordningen i statsbudsjettet for 2018 var det lagt til grunn at regionsentertilskuddet skulle inngå i grunnlaget for beregning av inntektsgarantiordningen. Stortinget ba regjeringen gjøre en ny beregning av inntektsgarantiordningen for 2018, der regionsentertilskuddet holdes utenom beregningen. Departementet har endret beregningen, og lagt til grunn at regionsentertilskuddet ikke skal inkluderes i inntektsgarantiordningen. Dette gir en omfordeling innenfor innbyggertilskuddet for alle kommuner.

Ny beregning av overgangsordningen for kommuner som slår seg sammen.

Kommuner som slår seg sammen og som tapte på endringene i basistilskuddet og småkommunetillegget i inntektssystemet fra 2016 til 2017, blir kompensert for dette gjennom en egen overgangsordning. Ordningen ble innført i 2017, og i statsbudsjettet for 2018 ble ordningen videreført med samme beløp og fordeling. Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2018 ba Stortinget regjeringen gjøre en ny beregning av kompensasjonen, for å ta hensyn til at enkelte kommuner fikk en lavere kompensasjon gjennom ordningen i 2017 siden det ble tatt hensyn til at deler av tapet ble dekket gjennom inntektsgarantiordningen. I 2018 er imidlertid kompensasjonen gjennom inntektsgarantiordningen redusert, og ved å ta hensyn til dette vil flere kommuner få en høyere kompensasjon gjennom overgangsordningen enn lagt til grunn i statsbudsjettet for 2018. Departementet har foretatt en ny beregning av overgangsordningen for 2018. Økningen i kompensasjon i overgangsordningen finansieres

delvis med skjønnstilskudd, og delvis med en omfordeling innenfor innbyggertilskuddet. Ny fordeling av overgangsordningen er vist i vedlegg 1, kolonne 12.

Post 64 Skjønnstilskudd

Midler til retaksering – eiendomsskatt (72,5 mill. kr)

Stortinget vedtok en økning på kap. 571, post 64 på 72,5 mill. kroner med det formål å kompensere kommunene for retaksering, som følge av endringen i adgangen til å legge eiendomsskatt på produksjonsutstyr og installasjoner ("verk og bruk"). Midlene vil bli fordelt gjennom året.

Post 65 Regionsentertilskudd

Ved Stortingets behandling av Dok. 8:2 S (2017-2018) den 7. desember ble det vedtatt at kommunene Leka og Bindal ikke skal slås sammen med kommunene Nærøy og Vikna. Leka og Bindal kommuner oppfyller derfor ikke kriteriene for å motta regionsentertilskudd i 2018. Regionsentertilskuddet som er fordelt til Leka og Bindal kommuner i 2018 omfordeles til Nærøy og Vikna kommuner.

2.2 Kapittel 572 Rammetilskudd til fylkeskommuner

Post 60 Innbyggertilskudd

Stortinget vedtok ved behandlingen av Prop. 1 S (2017–2018) en netto økning på kap. 572, post 60 Innbyggertilskudd med 31,3 mill. kroner knyttet til sakene omtalt under. I tillegg er innbyggertilskuddet korrigert som følge av korrigerte kriteriedata for "innbyggere per kilometer offentlig vei". Kilometer offentlig vei i Oslo er redusert med 35 kilometer, sammenliknet med kriterieverdien i Grønt hefte for 2018. Dette medfører en høyere kriterieverdi for innbyggere per kilometer vei i Oslo, som isolert medfører et høyere innbyggertilskudd for Oslo sammenliknet med forslaget i Grønt hefte for 2018.

Tapskompensasjon for endringer i inntektssystemet for fylkeskommunene (40 mill. kr)

I Prop. 1 S (2017 – 2018) videreførte regjeringen kompensasjonen på 295 mill. kroner til fylkeskommunene som følge av tap etter endringer i inntektssystemet i 2015. Stortinget vedtok å øke tapskompensasjonen med ytterligere 40 mill. kroner i 2018, samlet 335 mill. kroner. Ved fordeling av ytterligere 40 mill. kroner i tapskompensasjonen er det også tatt hensyn til tap ved innføring av ny kostnadsnøkkel for båt- og ferjesektoren, i tillegg til systemvirkningene av nytt inntektssystem i 2015. Den økte tapskompensasjonen er fordelt med samme relative fordeling mellom fylkeskommunene som i statsbudsjettet for 2017: 49 pst. til fylkeskommuner som taper over 200 kroner per innbygger, 18 pst. til fylkeskommuner som taper over 500 kroner per innbygger, og 33 pst. til fylker som taper over 700 kroner per innbygger.

Kompensasjon for økning i CO2-avgift, fylkesveiferjedrift og hurtigbåter (1,3 mill. kr)

I Prop. 1 S (2017–2018) ble det foreslått å oppheve fritak for CO2-avgiften på gass til gods- og passasjertransport i innenriks sjøfart. Forslaget fører til økte kostnader for fylkeskommuner for avtaler som allerede er inngått om lokal kollektivtrafikk, og det ble foreslått å kompensere økte kostnader med 14 mill. kroner i 2018. Ved fremleggelsen av budsjettet lå denne kompensasjonen ufordelt. Ved behandlingen av Prop. 1 S (2017–2018) vedtok Stortinget å øke avgiften, som medførte at kompensasjonen øker med 1,3 mill. kroner i 2018 til totalt 15,3 mill. kroner. Kompensasjonen er nå fordelt mellom fylkeskommunene.

Endringer i skatteopplegget (-10 mill. kr)

Fylkeskommunenes skatteinntekter anslås å bli 10 mill. kroner høyere i 2018 som følge av endringer i skatteopplegget 2018. Som følge av dette nedjusteres innbyggertilskuddet med 10 mill. kroner. Nedjusteringen er fordelt med et likt beløp per innbygger for alle fylkeskommuner.

Post 64 Skjønnstilskudd

Ved behandlingen av Prop. 16 S (2017–2018) vedtok Stortinget at ubrukte skjønnsmidler i 2017 kan overføres til 2018. Som følge av dette vedtok Stortinget å redusere fylkeskommunenes skjønnsramme i 2018 med 20 mill. kroner sammenliknet med forslaget i Prop. 1. S (2017–2018).

3. Andre saker***Forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenestene***

Det er gjort en korrigering i uttrekket for de 6 forsøkskommunene i forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenestene. Korrigeringen innebærer en omfordeling mellom forsøkskommunene, og har ingen betydningen for uttrekket i makro.

4. Utbetalinger av rammetilskudd 2018

Rammetilskudd for 2017 vil være på mottakers konto følgende datoer: 3. januar, 1. februar, 1. mars, 5. april, 3. mai, 1. juni, 5. juli, 6. september, 4. oktober, 1. november.

Med hilsen

Thor Bernstrøm (e.f.)
avdelingsdirektør

Hege Rønning
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Vedlegg

1. Rammetilskudd til kommunene etter saldert budsjett 2018
2. Rammetilskudd til fylkeskommunene etter saldert budsjett 2018
3. Statlige overføringer til kommunesektoren 2017 og 2018

Vedlegg 3: Rammetilskudd 2018, fylkeskommunene

Kolonne 1: Rammetilskudd i Prop 1. S (2017-2018), Grønt hefte (1000 kr)

Kolonne 2: Økt tapskompensasjon for fylkeskommuner som taper på endringer i inntektssystemet 2015 og ny kostnadsnøkkel for båt og ferje i 2017 (1000 kr).

Kolonne 3: Kompensasjon for oppheving av fritak for Co2-avgift på gass til gods- og passasjertransport innenriks sjøfart (1000 kr)

Kolonne 4: Uttrekk som følge av endringer i skatteopplegget, fordelt med likt beløp per innbygger, (1000 kr)

Kolonne 5: Endringer i rammetilskudd i saldert budsjett 2018 (1000 kr)

Kolonne 6: Endring i utgiftsutjevning på grunn av oppdatert kriteriedata for innbyggere per km offentlig vei i Oslo (1000 kr)

Kolonne 7: Rammetilskudd etter saldert budsjett 2018 (1000 kr)

Fylke	Rammetilskudd Grønt hefte 2018 (1000 kr)	Tillegg i taps- kompensasjon (1000 kr)	Kompensasjon for oppheving av fritak for Co2- avgift (1000 kr)	Endringer i skatteopplegget (1000 kr)	Samlede endringer i saldert budsjett 2018 (1000 kr)	Endring i utgiftsutjevning pga oppdatert kriteriedata (1000 kr)	Rammetilskudd saldert budsjett 2018 (1000 kr)
	1	2	3	4	5	6	7
01 Østfold	1 265 081	1 202	0	-557	645	-2 022	1 263 704
02 Akershus	2 247 350	0	1 552	-1 156	396	-3 646	2 244 100
03 Oslo	2 321 154	0	0	-1 268	-1 268	19 685	2 339 571
04 Hedmark	1 374 621	3 839	0	-372	3 467	-413	1 377 674
05 Oppland	1 331 049	1 142	0	-359	783	-527	1 331 305
06 Buskerud	1 255 143	0	0	-532	-532	-1 666	1 252 944
07 Vestfold	1 183 380	0	0	-471	-471	-2 450	1 180 460
08 Telemark	1 028 599	1 291	0	-329	962	-823	1 028 738
09 Aust-Agder	816 372	0	0	-222	-222	-721	815 429
10 Vest-Agder	1 170 880	0	0	-350	-350	-954	1 169 576
11 Rogaland	2 502 464	0	6 854	-897	5 956	-1 916	2 506 505
12 Hordaland	3 190 945	0	1 803	-988	815	-1 973	3 189 787
14 Sogn og Fjordane	1 664 414	13 744	0	-209	13 535	-118	1 677 832
15 Møre og Romsdal	2 463 588	0	0	-505	-505	-776	2 462 307
50 Trøndelag	3 233 257	0	3 612	-864	2 748	-853	3 235 152
18 Nordland	3 408 053	12 721	0	-461	12 260	-338	3 419 974
19 Troms	1 979 497	5 583	0	-315	5 268	-453	1 984 311
20 Finnmark	1 115 321	478	1 478	-144	1 812	-34	1 117 099
Ufordelte midler skjønn	38 900				-20 000		18 900
Ufordelt co2-komp. Grønt hefte	14 000		-14 000		-14 000		
Sum, inkl. fordeles gjennom året	33 604 068	40 000	1 300*	-10 000	11 300	0	33 615 368

* Total fordelt kompensasjon for Co2-avgift er 15,3 mill. kroner, og består av 14 mill. kroner som var ufordelt ved fremleggelsen av budsjettet, og et tillegg på 1,3 mill. kroner fra saldert budsjett

Saldering (hele tusen)

Fylkesrådmannens innstilling (neg. = bruk av disposisjonsfond)

Endringer som følge av Stortingets vedtak:

1840 Rammetilskudd: Kompensasjon for oppheving av fritak for CO2-avgift

4232 Samferdselsavdelingen - økte utgifter (foreløpig ufordelt)

1840 Rammetilskudd: Trekk for endringer i skatteopplegget

1800 Skatteinntekter: Økte skatteinntekter

Rammetilskudd: endring i utgiftsutjevning pga oppdaterte kriteriedata (anslått tap)

Rammetilskudd: Salderes i forbindelse med revidert budsjett april 2018

Stortingets vedtak - samlet endring

Fylkestingets behandling:

6.2 Diverse utgifter / inntekter

6100 Skjerme renholdsarbeidere og driftsledere

4220 *Folkehelse* Nullvisjon mot selvmord

3270 Spesielt (planmessig/systematisk) vedlikehold

- 3270 Merverdiavgift (429)

- 3270 Merverdiavgiftskompensasjon (729)

3099 Færre konferanser/reduksjon kurs og konferanser

Delsum

6.3 Folkevalgte organer og sentraladministrasjonen

3230 Fylkeskommunens livsfasetiltak for seniorer

3000 Fryse partistøtten og gruppestøtten til 2017-kroner

3000 Fryse godtgjørelse folkevalgte i 2017-kroner

3270 Trykkeri - Ikke øke tilskuddet

3280 Fordele kostnaden til ordning av eldre arkiv (1 mill. kr)

Effektivisering ledelsesstab og fagstab

Delsum

6.4 Regionalutvikling - generelt

Ingen poster

Delsum

6.5 Næringsutvikling

4210 Gründere i Rogaland

4210 Omstillingsmidler til Sauda 1,5 mill og Eigersund 2,5 mill

4210 Greater Stavanger - ikke fornye avtalen

Delsum

6.6 Regional planlegging

4220 Indeksregulering - tilskudd, prosjektinnsats og drift

4211 Regionalutviklingsfond

4220 Avvikle ordningen om "Støtte til samfunnsnyttige formål"

4220 Kirkens SOS

4220 Funksjonshemmedes fellesorganisasjon

Delsum

6.7 Samferdsel - veier

4242 Fylkesveier, reduksjon i generell drift og vedlikehold

- 4242 Merverdiavgift (429)

- 4242 Merverdiavgiftskompensasjon (729)

Delsum

6.7 Samferdsel - kollektiv

4232 Effektivisering og økt inntjening Kolumbus

4232 Øke ungdomskortet til 22 år (øvrige endringer ikke tallfestet)

Delsum

6.8 Kultur

4261 Kortfilm-festivalen

4261 Prosjektansvarlig NM-uken

4261 Økt festivalstøtte

Delsum

6.9 Opplæring

6104 Økt bemanning på PPT med 3 årsverk etter tilsynssak - redusere med 1 årsverk

6100 Ikke indeksjustering - Skolebygg (gjelder ordinært vedlikehold)

- 6100 Merverdiavgift (429)

- 6100 Merverdiavgiftskompensasjon (729)

6100 NDLA

- 6100 Merverdiavgift (429), avgiftspliktig???

- 6100 Merverdiavgiftskompensasjon (729), avgiftspliktig???

6101 Stipend ansatte - videreføring dekkes av skolene (fordelt reduksjon)

6100 Rekruttere lærere ("retrettstillinger"?)

6100 Ikke kutte i videregående opplæring - 20 mill kr i 2020 og 2021 foreslått

6105 Reversere kutt i 0-visjonen

6102 Informasjonstiltak yrkesmesse

6100 Økt tilskudd til Ungt Entreprenørskap

6100 Delsum

7.0 Tannhelse

7800 Effektivisering

7800 Demografikostnader (ett års utsettelse av tannhelseteam?)

Delsum

SUM TOTAL (NEG. = MINDREUTGIFTER)

FYLKESTINGETS VEDTAK (NEG. = MINDREUTGIFTER)

3099 AVVIK (POS. = USALDERT)

SUM KORRIGERT TOTAL (NEG. = MINDREUTGIFTER)

1940 Disposisjonsfond (pos. = økt avsetning / redusert bruk)

Netto avsetning til disposisjonsfond (neg. = bruk)

Netto driftsresultat (hele tusen)

Fylkesrådmannens innstilling

Redusert bruk av disposisjonsfond (som følge av fylkestingets behandling)

Fylkestingets vedtak

=> Resultatgrad

2018F
-149 360

2019F
-75 624

2020F
46 959

2021F
-22 058

-6 854

-6 854

-6 854

-6 854

6 854

6 854

6 854

6 854

897

897

897

897

-897

-897

-897

-897

1 916

1 916

1 916

1 916

-1 916

-1 916

-1 916

-1 916

0

0

0

0

1 000

1 000

1 000

1 000

200

200

200

200

-5 000

-5 000

-10 000

-10 000

-1 173

-1 173

-2 346

-2 346

1 173

1 173

2 346

2 346

-1 000

-1 000

-1 000

-1 000

-4 800

-4 800

-9 800

-9 800

-500

-500

-500

-500

-270

-270

-270

-270

-750

-1 500

-1 500

-1 500

-200

-200

-200

-200

-500

500

0

0

-5 000

-5 000

-5 000

-5 000

-7 220

-6 970

-7 470

-7 470

0

0

0

0

0

0

0

0

-150

-150

-150

-150

4 000

2 500

0

0

0

-1 000

-1 000

-1 000

3 850

1 350

-1 150

-1 150

-650

-650

-650

-650

0

0

4 000

4 000

-300

-300

-300

-300

220

220

0

0

300

300

0

0

-430

-430

3 050

3 050

-5 000

-5 000

-10 000

-10 000

-1 173

-1 173

-2 346

-2 346

1 173

1 173

2 346

2 346

-5 000

-5 000

-10 000

-10 000

-10 000

-10 000

-10 000

-10 000

1 500

1 500

1 500

1 500

-8 500

-8 500

-8 500

-8 500

200

200

200

200

250

250

0

0

300

300

300

300

750

750

500

500

-900

-900

-900

-900

-772

-772

-772

-772

-181

-181

-181

-181

181

181

181

181

0

-7 850

-7 850

-7 850

0

-1 841

-1 841

-1 841

0

1 841

1 841

1 841

-1 300

-1 300

-1 300

-1 300

-500

-500

-500

-500

0

0

20 000

20 000

2 000

2 000

15 000

15 000

-200

-200

Fylkesrådmannens innstilling 30. oktober 2017

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	1
2	SAMMENDRAG	7
2.1	HOVEDTREKK I BUDSJETTFORSLAGET FOR 2018	7
2.2	UTVIKLING OG PRIORITERING I ØKONOMIPLANPERIODEN	11
2.3	OPPBYGGING AV BUDSJETTDOKUMENTET	15
3	STATUS FOR FYLKESKOMMUNENS ØKONOMI ETC.	16
3.1	HISTORISKE NØKKELTALL	16
3.2	FORSLAG TIL STATSUDSJETT FOR 2018	18
3.3	EFFEKTIVISERINGSKRAV	21
3.4	TEKNISKE BUDSJETTFORUTSETNINGER	23
4	PREMISSER FOR BUDSJETTARBEIDET	27
4.1	ØKONOMISKE MÅL OG PRIORITERINGER	27
4.2	FINANSIELLE MÅLTALL / HANDLINGSREGLER – PROGNOSE	32
4.3	IKKE-LOVPÅLAGTE OPPGAVER – HJEMMELSGRUNNLAG	33
5	INVESTERINGSUDSJETTET	34
5.1	GENERELLE KOMMENTARER	34
5.2	FORSLAG INVESTERINGSUDSJETT 2018-2021	43
5.3	KOMMENTARER TIL DE ENKELTE PROSJEKTER	48
6	DRIFTSUDSJETTET	62
6.1	BRUK AV KOSTRADATA	62
6.2	DIVERSE UTGIFTER / INNTEKTER	64
6.3	FOLKEVALGTE ORGANER OG SENTRALADMINISTRASJONEN	71
6.4	REGIONALUTVIKLING - GENERELT	93
6.5	NÆRINGSUTVIKLING	94
6.6	REGIONAL PLANLEGGING	103
6.7	SAMFERDSEL	116
6.8	KULTUR	128
6.9	OPPLÆRING	146
6.10	TANNHELSE	171
6.11	OPPSUMMERING ENDRINGER ÅRSUDSJETT 2018	172
6.12	ØKONOMIPLANEN (2018-2021)	177
6.13	PLANPERIODENS TRE SISTE ÅR (2019-2021)	179
7	FORSLAG TIL VEDTAK	183

VEDLEGG:

Hovedoversikter for økonomiplanperioden

Spesifisert tallbudsjett for år 2018

Skriv fra kontrollutvalget datert 13.09.17 om Budsjett for kontroll og tilsyn

ØKONOMIPLAN 2018-2021 – ÅRSBUDSJETT 2018

1 INNLEDNING

I FT-sak 39/17 – «Økonomiplan 2018-2021 – økonomiske mål og prioriteringer» redegjorde fylkesrådmannen for økonomiske utfordringer i årene framover. Følgende utfordringer ble framhevet:

- Vekst i lånegjeld og kapitalkostnader, samt renterisiko.
- Behovet for finansiell disiplin – risikoen for at Rogaland fylkeskommune (RFK) ikke greier å styre etter finansielle måltall / handlingsregler.
- Generell økonomisk utvikling – risiko for et forsterket konjunkturtilbakeslag.
- Samferdselssektor – risiko for realøkning i utgifter utover demografikostnader og ordinær pris- og kostnadsvekst.
- Høye pensjonspremier / vekst i pensjonskostnader.
- Investeringer i kollektivtransport – utvikling og drift.
- Etterslep i vedlikehold (veier og bygningsmasse).
- Ambisjonsnivå i vedtatte planer, samt pågående planarbeid.
- Rekruttere og beholde kompetanse.
- Utfordringer knyttet til elevtallsutviklingen og antall lærlinger mv.

Finansielle analyser av drifts-, investerings- og balanseregnskapet for 2016 har vist at det er behov for økonomisk disiplin i kommende økonomiplaner. Sammenligninger med andre fylkeskommuner ble gjort i FT-sak 39/17.

Vedtatt økonomiplan viser at det er mulig å gjenvinne økonomisk bærekraft under gitte forutsetninger. Rogaland fylkeskommune kan ikke benytte økte frie inntekter fram mot 2019 til å styrke tjenestetilbudet utover dagens standard. Videre må investeringene ned på et mer normalisert nivå.

En sentral forutsetning er at Rogaland fylkeskommune greier å styre etter vedtatte finansielle måltall / handlingsregler. Fylkesrådmannen betrakter dette som en sentral premiss i RFKs økonomistyring i årene framover.

Ved behandlingen av FT-sak 39/17 la fylkestinget til grunn at tidligere vedtatte sparetiltak må opprettholdes og gjennomføres som planlagt. Om nødvendig måtte det gjennomføres nye sparetiltak for å styre mot oppnåelse av handlingsregler for netto driftsresultat og egenfinansiering av investeringer.

Videre vedtok fylkestinget at midler til styrking av budsjettposter og realisering av nye tiltak i drift, herunder naturlig aktivitetsvekst som følge av demografiske endringer, i så stor grad som mulig må finansieres ved omprioritering av gjeldende budsjetttrammer, samt effekt av omstillings- og effektiviseringstiltak. Hele vedtaket i FT-sak 39/17, med retningsgivende finansielle måltall / handlingsregler, er gjengitt i kapittel 4.1.

Endrede forutsetninger og stramme prioriteringer

Fylkesrådmannen legger fram en økonomiplan med stramme prioriteringer. Det er likevel innarbeidet flere nødvendige økninger i driftsbudsjettet i form av kostnadsvekst, nye tiltak eller styrking av eksisterende tiltak.

Det skjer en omlegging av den statlige finansieringen av båtruter og fergesamband i 2018. Omleggingen gir store utslag i rammetilskuddet for Rogaland fylkeskommune. I 2017 bruker fylkeskommunen 160-180 mill. kroner på båtruter, som hittil har blitt dekket av staten gjennom rammetilskuddet. Fra 2018 er det beregnede tilskuddsbeløpet drøyt 80 mill. kroner. Fylkesrådmannen viser til omtale av endringene i kriteriesystemet i FT-sak 39/17.

De nye kriteriene innebærer at det gis utgiftsdekning for operative fergesamband basert på normative variabler. For ferger får derfor fylkeskommunen en statlig finansiering som er bedre enn tidligere, og som hadde vært tilstrekkelig til å dekke utgiftene for våre seks fergesamband med et mer normalt kostnadsnivå. I 2018 og 2019 er merutgifter utover den statlige finansieringen anslått til 60-70 mill. kroner per år, som da i stor grad er begrenset til den perioden Tau-sambandet fortsatt skal være operativt. Problemet med underfinansieringen av båtruter er i utgangspunktet varig, og er således et større problem for Rogaland fylkeskommune.

I sum betyr dette at fylkestinget i prinsippet må omprioritere betydelige midler fra andre sektorer til båtruter og fergesamband. På kort sikt – i 2018 og 2019 – har fylkesrådmannen i FT-sak 39/17 antydnet at det svake handlingsrommet i drift kan salderes delvis ved bruk av oppsparte midler for å frigjøre nødvendig kapital til egenfinansiering av investeringer. På litt lengre sikt kan fylkeskommunen bli nødt til å «sette tæring etter næring» når det gjelder innretningen av båtrotene.

På grunn av et nytt finansielt tilbakeslag knyttet til den statlige beregningen av objektive utgiftsbehov (kostnadsnøkkelen), har flere aktuelle og til dels nødvendige realendringer blitt tatt ut eller redusert underveis i prosessen. For å bringe budsjett og økonomiplan mest mulig i balanse samtidig som fylkeskommunen øker netto driftsresultat til et mer bærekraftig nivå i løpet av planperioden, er det innarbeidet nye sparetiltak i tråd med premissene i FT-sak 39/17. Sparetiltakene har karakter av å være nødvendige tilpasninger i tjenestetilbudet i løpet av planperioden, men også realistiske effektiviseringsgevinster som kan oppnås på gitte vilkår.

I budsjettåret 2018 er et antall konkrete reduksjoner i form av omdisponering og effektivisering innarbeidet for å frigjøre midler til nødvendige økninger eller vedtatte prioriteringer. For øvrig legges det til rette for prosesser som skal gi en effekt utover i planperioden. Fylkesrådmannen viser til omtale av effektiviseringskrav i kapittel 3.3.

Nivået av investeringer var meget høyt i årene fram til og med 2016, men er forholdsvis lavt i 2017. De foreslåtte bevilgningene til investeringer i skolebygg er noe høyere i 2018 og årene framover enn det fjorårets økonomiplan la opp til. Det er blant annet nye vurderinger av renoveringsbehovet for enkeltskoler som forklarer økningen i årene framover. Noe av økningen i 2018 skyldes periodiseringsendringer og reduserte bevilgninger i revidert budsjett 2017. Fylkesrådmannen viser til prioriteringer i skolebruksplanen, som fremmes parallelt med økonomiplanen.

Når det gjelder fylkesveier, er investeringsvolumet i forrige økonomiplan framskrevet og prisjustert. Den statlige finansieringen i form av en årlig investeringsramme som kvalifiserer for rentekompensasjon har vært et nødvendig bidrag til dekning av renteutgifter i drift. Det er ikke fastsatt en slik ramme for investeringer neste år i statsbudsjettet for 2018 som ble lagt fram 12.10.17. Det vil få konsekvenser for investeringsevnen dersom ordningen ikke gjeninnføres i årene framover.

Inntektssystemet

Forslag til statsbudsjett for 2018 innebærer en samlet realvekst i frie inntekter for fylkeskommunene på 200 mill. kroner. Av veksten i frie inntekter foreslås det at 100 mill. kroner gis med en særskilt fordeling til fergefylkene.

Rammetilskuddet til den enkelte fylkeskommune beregnes på grunnlag av såkalte kriteriedata. I statsbudsjettet for 2015 ble det innført en ny kostnadsnøkkel for fylkeskommunene. Tre av de viktigste kriteriene i den nye kostnadsnøkkel er «antall 16-18-åringer», «fylkesveifaktor drift og vedlikehold (MOTIV-data¹)» og «søkere høykostnads utdanningsprogram».

Som objektive kriterier for beregnet utgiftsbehov, har Rogaland fylkeskommune følgende indeks for de tre kriteriene, målt i forhold til landsgjennomsnitt per innbygger:

Rogaland fylkeskommune (vekt fra 2018 i parentes)	Indeks 2016	Indeks 2017	Indeks 2018
Antall 16-18-åringer (teller 43,76 pst)	107,76 pst	107,21 pst	106,59 pst
Fylkesveifaktor drift og vedlikehold (teller 13,47 pst)	69,90 pst	68,60 pst	71,63 pst
Søkere høykostnads utdanningsprogram (teller 9,99 pst)	109,72 pst	111,75 pst	111,59 pst
Samlet for alle kriterier (100 pst)	100,51 pst	97,80 pst	97,09 pst

Mens Rogaland fylkeskommune i 2017 har et teoretisk beregnet utgiftsbehov på 97,80 pst av landsgjennomsnitt, er dette tallet for 2018 redusert med 0,71 prosentpoeng til 97,09 pst. Endringen fra 2017 til 2018 skyldes nye kriterier for fergesamband og båtruter, som slår ut negativt for Rogaland fylkeskommune, samt redusert beregnet utgiftsbehov for videregående skole og buss/bane på den ene siden og økt beregnet behov for fylkesveier. De utslagsgivende kriteriene for skole og buss/bane er alderskriterier, henholdsvis 16-18 år og 6-34 år.

Isolert sett er tapet av frie inntekter 36,4 mill. kroner som følge av endringer i utgiftsutjevningen fra 2017 til 2018. Fylkesrådmann klargjør mer detaljerte illustrasjoner av utslag knyttet til endringer i kostnadsnøkkel, de underliggende kriteriene, beregnet utgiftsbehov og vektingen mellom sektorene.

Ifølge Grønt hefte² får Rogaland fylkeskommune en samlet positiv fordelingsvirkning som følge av ny kostnadsnøkkel på 356,5 mill. kroner (2015-kroner). Virkningen fases inn med $\frac{1}{5}$ per år i perioden 2015-2019 i form av en overgangsordning. Fjerdeårseffekten (i 2018-kroner) av endringer i kostnadsnøkkel er 308,0 mill. kroner i merinntekter sammenlignet med 2014. Dette betyr at RFKs frie inntekter i

¹ MOTIV (SINTEF-verktøy) som brukes til å beregne vedlikeholdsbehovet for blant annet riksveier.

² Beregningsteknisk dokumentasjon til Prop. 1 S (2017-2018) fra KMD.

2018 per definisjon er 77,0 mill. kroner for lave sett i forhold til fylkeskommunens objektive utgiftsbehov.

I oppleggene for 2016-2018 har RFK fått negative utslag gjennom kriteriene i kostnadsnøkkelen som tilsvarer en reduksjon i rammetilskuddet på 125,6 mill. kroner i 2018. Her inngår også naturlige utslag som følge av endringer i alderskriterier mv. Når vi tar i betraktning de faktiske korreksjonene i kostnadsnøkkelen som er foretatt i disse tre statsbudsjettene, vil ikke den samlede positive fordelingsvirkningen av nytt inntektssystem være like sterk som overgangsordningen indikerer.

Fylkeskommunenes økonomiske handlingsrom blir i stor grad definert av sentrale myndigheter, som fastsetter nivået av frie inntekter (skatt og rammetilskudd). Det er således viktig å operere med oppdaterte fordelingsmekanismer som speiler dagens realiteter. Fylkesrådmannen er kritisk til det nye hovedkriteriet for båtruter som inngår i sektornøkkelen for fergesamband og båtruter. Det oppleves som spesielt at systemet nå legger til grunn et så lavt utgiftsbehov i Rogaland for båtruter, og at omleggingen har skjedd uten reell involvering.

Ved implementeringen av resultatet fra regionreformen i 2020 vil dagens inntektssystem måtte gjennomgå en ny grunnleggende revisjon. Fylkesrådmannen gjør ingen forsøk på å innarbeide nye forutsetninger for de to siste årene i planperioden, men legger til grunn at inntektssiden er mer uforutsigbar i siste del av planperioden.

Byvekstavtalen

Samferdselsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Rogaland fylkeskommune samt Stavanger, Sandnes, Sola og Randaberg kommuner inngikk i september 2017 en byvekstavtale som skal legge til rette for at veksten i persontransporten på Nord-Jæren skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange. Byvekstavtalen omfatter transporttiltak, finansiering og arealplanlegging. Det legges opp til reforhandling av avtalen våren 2018, basert på rammene og føringene i Nasjonal transportplan 2018–2029.

Forutsetningen om betydelige statlige bidrag til finansiering av den iverksatte økte ruteproduksjonen i kollektivtransporten, mobilitetsfremmende tiltak og utstrakt takstsamarbeid, samt en sannsynlig kostnadsdrivende heving i teknologi- og miljøstandard i årene framover, er avgjørende viktige premisser for fylkesrådmannens budsjettforslag. Til satsingen på kollektivtransport i byene kreves varig finansiering langt utover det som per nå tilføres gjennom inntektssystemet.

Fylkesrådmannen har basert økonomiplanen på en forutsetning om at det årlige nivået av belønningsmidler til statlig understøttelse av den planlagte kollektivsatsingen i Rogaland må tilsvare 170 mill. kroner framover, tilsvarende nivået i 2017.

Lånegjeld

I inneværende år (2017) øker lånegjelden med om lag 204 mill. kroner. Høyere investeringer i 2018 enn de retningsgivende måltallene tilsier, medfører økende lånegjeld i første del av planperioden. Fra et nivå på knapt 6,3 mrd. kroner ved utløpet av 2017 vil gjelden øke til nærmere 6,6 mrd. kroner ved utløpet av 2018. De tre siste årene i planperioden sett under ett er det lagt opp til at lånegjelden skal øke med ca. 360 mill. kroner. Sett i forhold til forrige økonomiplan er de foreslåtte investeringene noe høyere i denne økonomiplanen, samtidig som andelen egenfinansiering er noe redusert. I kroner opprettholdes nivået av egenfinansiering i kraft av oppsparte midler.

Ved inngangen til økonomiplanperioden er gjeldsgraden anslått til 94 pst av driftsinntekter. Langsiktig lånegjeld fratrukket utlån og ubrukte lånemidler er knapt 90 pst, sammenlignet med et gjennomsnitt på 69 pst i landets fylkeskommuner (utenom Oslo). Fylkesrådmannen er bekymret over at vi ikke får til å redusere gjeldsgraden mer enn det økonomiplanen legger opp til.

Med historisk lave renter og høy lånegjeld er renterisikoen ekstraordinært høy. En høy andel rentesikring innebærer at denne risikoen er nøytralisert de nærmeste 3-4 årene. Fylkesrådmannen viser til en langvarig trend med lavere renter enn inntektsvekst i kommunerammene. Denne situasjonen har i praksis medført at renteutgiftene ikke har blitt mer krevende å betjene for sektoren selv om lånegjelda har økt kraftig. Et trendskifte vil få store økonomiske konsekvenser for sektoren, og spesielt for de kommuner og fylkeskommuner som har høy lånegjeld.

Realisme og langsiktighet

Fylkesrådmannen har videreført arbeidet med å fremstille en realistisk økonomiplan for de fire årene som inngår i planen, og da med stor oppmerksomhet rettet også mot årene som følger etter budsjettåret (2018). Dette speiles i fagavdelingenes analyser, med innslag av demografiske variabler og andre forhold som sannsynliggjør en realøkning eller -nedgang på utgiftssiden. Fylkesrådmannen mener først og fremst at dette er viktig for ikke å undervurdere utgiftene. Vårt ønske er å unngå at marginene blir for små i årene framover. Det pekes spesielt på den store usikkerheten knyttet til forhandlinger om nye fergeanbud, hvor det ikke er innarbeidet anslag om forhøyet kostnadsnivå for gjenværende samband.

Den moderate økningen i det finansielle handlingsrommet som følger av endringer i inntektssystemet i perioden 2015-2019 bør først og fremst brukes til å gjenvinne økonomisk bærekraft.

Fylkesrådmannen tar for seg finansielle måltall / handlingsregler i lys av de premissene som ble lagt til grunn for økonomiplanen i juni, og illustrerer utviklingen det nå legges opp til i perioden fram mot 2021, jf. kapittel 4.1 og 4.2.

Arbeidet med økonomiplanen handler om prioriteringer. En av de mest krevende prioriteringene er avveiningen mellom kortsiktige og langsiktige hensyn. Når (fylkes)kommuner ikke benytter perioder med høy inntektsvekst og lave renter til å redusere høy gjeldsbelastning og/eller øke avsetningene, kan det hevdes at kortsiktige hensyn går foran langsiktige.

Dette dokumentet er supplert av en presentasjon, som i realiteten er en kortversjon av økonomiplanen. Presentasjonen inneholder flere illustrasjoner som vil være egnet til å øke leserens forståelse.

Fylkesrådmannens innstilling til økonomiplan 2018-2021 er utarbeidet i faste 2018-kroner.

2 SAMMENDRAG

2.1 HOVEDTREKK I BUDSJETTFORSLAGET FOR 2018

Rogaland fylkeskommune har styrt mot et forholdsvis svakt netto driftsresultat i 2017, anslått til drøyt 194 mill. kroner i opprinnelig budsjett 2017, eller 3,0 pst av driftsinntekter. Det budsjetterte resultatet i revidert budsjett oktober 2017 er styrket med 0,5 prosentpoeng fra opprinnelig budsjett, på tross av betydelige merutgifter knyttet til videregående opplæring og mindreinntekter fra konsesjonskraft. Blant faktorene som har trukket i positiv retning er redusert årslønnsvekst og lavere pensjonspremier enn opprinnelig budsjettert, samt høyere veksttakt i skatteinngangen for landets fylkeskommuner. Utviklingen i landet sett under ett har motvirket de negative konsekvensene av vedvarende svak utvikling i skatteinngangen i Rogaland også gjennom 2017.

Skatteanslaget for fylkeskommunene ble riktignok nedjustert med 142 mill. kroner i revidert nasjonalbudsjett (RNB) 2017. Fylkesrådmannen sluttførte arbeidet med revidert budsjett oktober 2017 før statsbudsjettet ble lagt fram, men valgte likevel å tilrå en heving av det nasjonale skatteanslaget med 300 mill. kroner. Skatteanslaget for fylkeskommunene i 2017 ble så hevet med hele 635 mill. kroner ved fremleggelsen av statsbudsjettet for 2018. Fylkesrådmannen anslår netto merinntekter for Rogaland fylkeskommune på om lag 29 mill. kroner (utover nivået i revidert budsjett oktober) dersom dette blir resultatet, og RFK har en utvikling i skatteinngangen som speiler fordelingen mellom fylkeskommunene ved utløpet av september. Dersom dette innarbeides i budsjettet, vil anslaget for netto driftsresultat i 2017 være 264,8 mill. kroner eller 4,0 pst.

Det understrekes at skatteinntekter utover nivået som ble anslått i RNB 2017 er engangsinntekter for kommunesektoren. Realveksten i frie inntekter fra nivået i RNB 2017 til makroopplegget for 2018 gir fylkeskommunene en liten økning i det finansielle handlingsrommet etter at økte pensjonskostnader er dekket inn. Fylkesrådmannen har omtalt statsbudsjettet for 2018 i kapittel 3.2.

Salderingen av driftsbudsjettet for 2018 er krevende sett i forhold til forrige økonomiplan. På utgiftssiden er det få uforutsette innslag sett i forhold til premissene i vedtatt økonomiplan 2017-2020, men det er ett stort uforutsett innslag i form av økte kostnader for fergesamband. På inntektssiden får Rogaland fylkeskommune et nytt tilbakeslag gjennom delkostnadsnøkkelen for fergesamband og båtruter. I sum er dette svært krevende å håndtere i lys av vedtatte finansielle måltall.

Fra 2017 til 2018 er utgiftsveksten vesentlig høyere innen samferdselssektoren enn fylkestinget la til grunn i vedtatt økonomiplan 2017-2020. For fergesamband som administreres av Statens vegvesen er det en kraftig prisøkning i kontraktene. Den største endringen er knyttet til den nye avtalen for fergesambandet Stavanger-Tau, men det er også en generell realvekst i netto driftsutgifter for fergesamband og båtruter som langt overstiger normal prisvekst på offentlig tjenesteyting. Den totale økningen for seks fergesamband anslås til nærmere 125,0 mill. kroner. Fag- og funksjonskontrakter for drift og vedlikehold av fylkesveier har en prisutvikling om lag i tråd med den generelle prisveksten. Det samme er tilfelle for bilruter (buss).

For busstransport er det dokumentert enkelte besparelser som kompenserer for styrkingstiltak i sektoren. Det er dessuten en viktig premiss for fylkestinget at den økte satsingen på kollektivtransport i hovedsak må finansieres av belønningsmidler. Den generelle finansieringen av bilruter i inntektssystemet tar ikke på noen måte høyde for sterke kostnadsdrivere i landets storbyområder.

Beregnete utgiftsbehov for videregående opplæring indikerer at kostnadsveksten skulle vært lavere enn den faktisk er. Svake konjunkturelle forhold har fortsatt å øke etterspørselen etter videregående opplæring. Nivået av undervisningstjenester i inneværende skoleår speiler det faktum at flere benytter seg av retten til videregående opplæring. Fylkesrådmannen viser også til økte utgifter knyttet til spesialundervisning.

I budsjettåret påløper det økte utgifter knyttet til videregående opplæring når flere elever enn tidligere får et mer konsentrert utdanningsløp i skole (3 år) fremfor bedrift (2+2 år), og flere dessuten benytter retten til alternativ opplæring enn tidligere. På dette området er situasjonen noe mindre anstrengt i skoleåret 2017-2018 enn i forrige skoleår.

Forskuttering av voksenrett (for aldersgruppen 21-24 år) genererer merutgifter i et kort/mellomlangt perspektiv. Fylkesrådmannen baserer seg på den statlige forutsetningen om at dette ikke skal generere merutgifter i et lengre perspektiv.

Satsing på målrettede tiltak for å øke gjennomføringsgraden i videregående opplæring er en kostnadsdriver både direkte og indirekte. Den fylkeskommunale økonomien anstreges ytterligere dersom Rogaland over tid oppnår resultater som overgår landet for øvrig, som målsettingene baserer seg på at man skal greie.

Anslått nettobidrag fra konsesjonskraft er redusert fra 46,2 mill. kroner i opprinnelig budsjett 2017 til 39,1 mill. kroner i 2018.

Generelt er økte minimumsavdrag en krevende faktor i salderingen av driftsbudsjettet. Budsjetterte minimumsavdrag øker med 6,8 mill. kroner fra 2017 til 2018. Budsjetterte netto renteutgifter (renteutgifter på lån fratrukket renteinntekter og rentekompensasjon mv.) reduseres med 2,3 mill. kroner fra 2017 til 2018.

Nivået av frie inntekter er justert i samsvar med departementets forutsetninger i forslag til statsbudsjett. I beregningen er det tatt hensyn til utviklingen i skatteinntekter hittil i 2017, hvor Rogaland fylkeskommune har en svakere utvikling enn landet for øvrig. Fylkesrådmannen forutsetter at skatteinngangen i Rogaland i 2018 får om lag samme prosentvise utvikling som landet for øvrig. Fra 2017 til 2018 forventes en vekst i innbyggertallet om lag på høyde med landsgjennomsnitt.

Det er begrenset mulighet for å realisere ambisjonsnivået i vedtatte planer. For å kunne realisere de høyest prioriterte nye tiltak, er det som tidligere nevnt foretatt kutt og omdisponeringer i eksisterende budsjett.

Driftsnivået for fylkeskommunens kjerneoppgaver i 2018 må vurderes i lys av RFKs finansielle handlingsrom på kort sikt (2018) og videre på mellomlang sikt (2020) –

etter at overgangsordningen i inntektssystemet er ferdig implementert i 2019 og fergesambandet Stavanger-Tau er nedlagt i 2020.

Fylkesrådmannen legger fram et saldert forslag til driftsbudsjett for 2018. Forslag til sparetiltak/budsjettreduksjoner framgår av avdelingenes redegjørelse. Det har ikke lyktes fylkesrådmannen å legge fram et budsjettforslag for 2018 med et netto driftsresultat på høyde med det fjorårets økonomiplan la opp til for 2018. Det foreslåtte netto driftsresultatet er 96,9 mill. kroner, som er 149,4 mill. kroner lavere enn det kronebeløpet som ble anslått i fjorårets økonomiplan (246,2 mill. kroner), uten å ta hensyn til indeksjustering.

I budsjettforslaget har fylkesrådmannen økt egenfinansieringen av investeringer – i form av overføringer fra driften, fra 194,3 mill. kroner i opprinnelig budsjett 2017 til 246,2 mill. kroner i 2018. Fylkesrådmannen tilrår en overføring fra drift til investering på samme nivå som i vedtatt økonomiplan 2017-2020, og følger dermed planlagt opptrapping. For at dette skal være mulig, kreves 149,4 mill. kroner i bruk av disposisjonsfond i drift. Fylkesrådmannen gjør det på denne måten for å illustrere at handlingsrommet i drift er svekket med over 2 prosentpoeng i 2018, sett i forhold til forrige økonomiplan. Budsjettert netto driftsresultat i 2018 er 1,4 pst. Fylkesrådmannen foreslår at fylkeskommunen benytter seg av tilgjengelig bufferkapital (disposisjonsfond) til å opprettholde et akseptabelt nivå av overføringer fra drift til investering (3,6 pst). Dette muliggjøres av betydelige avsetninger til disposisjonsfond i 2016 og 2017, som har vist seg å være helt nødvendig sparing.

I tråd med FT-sak 39/17 og forrige økonomiplan, tilrår fylkesrådmannen 40 mill. kroner i bruk av disposisjonsfond til direkte finansiering av investeringer i 2018, for å oppnå en grad av egenfinansiering som er i tråd med tidligere forutsetninger. Den samlede egenfinansieringen i 2018 er lavere enn det som kreves for å redusere gjeldsgraden, på tross av 189,4 mill. kroner i samlet bruk av disposisjonsfond og 10 mill. kroner i bruk av ubundet investeringsfond. Fylkesrådmannen viser til vurderinger i kapittel 2.2.

Kort om vesentlige endringer i driftsbudsjettet:

I forbindelse med salderingen av driftsbudsjettet er det innarbeidet 275,1 mill. kroner til styrking av diverse budsjettposter, ref. oppsummeringen i kapittel 6.11. Av dette gjelder 196,8 mill. kroner spesifisert kostnadsøkning knyttet til eksisterende drift. 78,3 mill. kroner er kategorisert som nye tiltak / styrking av eksisterende tiltak.

I forbindelse med salderingen er det innarbeidet reduksjoner i basis på 73,7 mill. kroner innen driftspostene, ref. oppsummeringen i kapittel 6.11. Av dette er 3,4 mill. kroner økt effekt av sparetiltak vedtatt i FT-sak 95/13. Videre er 46,1 mill. kroner nye reelle reduksjoner og sparetiltak. Med motsatt effekt oppgis 4,5 mill. kroner i reverserte kutt (fra revidert budsjett i år). 23,2 mill. kroner er forutsatte økte inntekter. Økte øremerkede finansieringsbidrag fra staten til kollektivsatsingen inngår ikke her. 5,6 mill. kroner er spesifiserte reduksjoner i kostnadsnivået.

Innen videregående opplæring utgjør samlet demografibasert styrking om lag null. Ut fra kriteriene i delkostnadsnøkkelen skulle det vært en betydelig reell nedgang i utgiftsbehovet fra 2017 til 2018. For øvrig utgjør andre styrkingstiltak og nye tiltak innen videregående opplæring til sammen 15,3 mill. kroner. Reelle reduksjoner, herunder nye sparetiltak og økt effekt av sparetiltak i FT-sak 95/13 utgjør 9,9 mill. kroner i den videregående opplæringen. Bortfall av livsfaseorienterte tiltak reduserer utgiftene med ytterligere 5,6 mill. kroner i 2018, hvorav en betydelig del kan henføres til skoleverket.

Rammen for kollektivtransport (Kolumbus AS) har en foreslått nominell økning på 28,1 mill. kroner fra korrigert opprinnelig budsjett 2017 til 2018. Dette tilsvarer en økning på ca. 3,4 pst. Det er ikke innarbeidet nye krav om effektivisering. Selskapet har anslått at indeksjusteringer til sammen utgjør 31,9 mill. kroner. For øvrig er det en sammenheng mellom nivået av økte passasjerinntekter (21,5 mill. kroner) og økte utgifter til takstsamarbeidsavtaler om periodekort med NSB (11,2 mill. kroner).

Bruttobudsjettet for drift og vedlikehold av veier økes nominelt med 3,0 mill. kroner i forhold til opprinnelig budsjett 2017. I første omgang er det lagt inn en økning på 14,1 mill. kroner som tilsvarer 2,8 pst indeksjustering. Reell økning i bundne kostnader knyttet til fag-/funksjonskontrakter (utover indeksjustering) er anslått til null. Fylkesrådmannen har måttet tilpasse driftsbudsjettet til et redusert handlingsrom, og har ikke funnet rom for å innarbeide en reell økning på 19 mill. kroner for drift/vedlikehold av fylkesveier, slik fylkestinget la opp til i vedtatt økonomiplan. Tvert imot er det innarbeidet en reell reduksjon på 11 mill. kroner.

Budsjettet for fylkesfergedrift i regi av Statens vegvesen oppjusteres med 120,1 mill. kroner i forhold til opprinnelig budsjett 2017.

Inneværende år var for øvrig siste år med anleggstilskudd for Ryfast, som utgjorde 11 mill. kroner i opprinnelig budsjett 2017.

2.2 UTVIKLING OG PRIORITERING I ØKONOMIPLANPERIODEN

Konkrete investeringsprosjekter gjennomføres i samsvar med tidligere vedtak i fylkestinget. Utgifter og tidsprofil er som vanlig oppdatert i tråd med kostnadsutvikling og faktisk framdrift. Det er innarbeidet noen periodiseringsendringer i tråd med revidert budsjett oktober 2017 og noen påplussinger i tråd med prioriteringer i skolebruksplanen, som fremmes parallelt.

Det faktum at RFKs finansielle handlingsrom er varig svekket som følge av statsbudsjettet for 2017 og 2018, har fått som konsekvens at nivået av skattefinansierte investeringer må revurderes for planperioden 2018-2021. Fylkesrådmannen har gjort strenge prioriteringer av aktuelle investeringer, men har likevel endt opp med å heve volum av investeringer i skolebygg sett i forhold til forrige økonomiplan. Dette skyldes først og fremst en ny vurdering av behovet for renovering på enkeltskoler, men også nødvendigheten av å planlegge for økt elevtallskapasitet, førstnevnte for å unngå forvitring av realformuen.

Fylkesrådmannen er usikker på om det er riktig balanse mellom drift og investering i økonomiplanen. Investeringer i skolebygg har vært høyt prioritert i Rogaland de siste 10-15 årene. Skolebruksplanen viser at Rogaland samlet sett har mange forholdsvis nye skolebygg som holder høy standard. Fylkesrådmannen legger opp til et mer moderat nivå av investeringer i skolebygg i årene 2019-2021 enn det som tradisjonelt har vært tilfelle.

Et hovedtrekk fra de to siste økonomiplanene er at fylkestinget har innarbeidet nødvendig renovering/standardheving av gamle ventilasjons- og varmeanlegg som spesifikke prosjekter. Også flere av de store prosjektene dreier seg i betydelig grad om styrket innemiljø (arbeidsmiljøet for elever og lærere) og kostnadseffektivisering i kraft av energioptimalisering. I driftsbudsjettet har sistnevnte til en viss grad dannet motvekt til økte kapitalkostnader.

Fylkesrådmannen har tidligere antydnet at dersom ønsket er å gjøre tilpasninger i investeringsbudsjettet, er veisektoren den mest nærliggende å vurdere. Dokumentasjonen av forfall, som viste at Rogaland har et forholdsvis lavere behov for opprusting og fornying av fylkesveier, er en faktor i prioriteringsdiskusjoner. I økonomiplaner etter forvaltningsreformen (2010) er det innarbeidet store beløp til investeringer i samferdsel.

I handlingsprogrammet for fylkesveier er det lagt opp til at nivået av ekstern finansiering øker betydelig i planperioden 2018-2021. For årene 2018-2020 har fylkestinget vedtatt at rammen for skattefinansierte investeringer i fylkesveier må tilpasses et svekket handlingsrom. Dette ble tatt konsekvensen av i FT-sak 114/16 gjennom en reell reduksjon i årlige bruttorammer på 40-50 mill. kroner, sett i forhold til et antatt normalnivå på knapt 380 mill. kroner (2018-kr). I 2018 har til gjengjeld fylkesrådmannen satt av drøyt 40 mill. kroner til refusjon av en tidligere forskuttering.

Samlet er det i 2018 lagt inn 390,1 mill. kroner i fylkeskommunale investeringer i veier, herunder 330,0 mill. kroner som skal forvaltes av Statens vegvesen. Dette er 76,0 mill. kroner mer enn i 2017. I økonomiplan 2014-2017 ble det lagt opp til høyere

investeringer i 2015 på grunn av Sandsfjord bru og tilsvarende lavere aktivitet i 2014, 2016 og 2017.

Fylkesrådmannen redegjør for tilpasninger og strategier i et senere kapittel og i egne saker. I tillegg til ovennevnte bruttobevilgninger kommer momsutgifter for eksternt finansierte prosjekter, som ses i sammenheng med momskompensasjon (administreres av RFK).

Store investeringer medfører økt lånegjeld. Fra et nivå på ca. 6,1 mrd. kroner ved utløpet av 2016 vil gjelden øke til knapt 7,0 mrd. kroner ved utløpet av 2021. Gjeldsøkningen fram mot 2021 er om lag 300 mill. kroner høyere enn forespeilet i økonomiplan 2017-2020. Dette skyldes først og fremst høyere planlagte investeringer i skolebygg.

Når vi tar hensyn til inflasjonsgevinster på gammel gjeld, er gjeldsgraden anslått å falle fra 95 pst i 2018 til knapt 92 pst i 2021. På tross av sparetiltak og krav til effektivisering av driften, samt bruk av frie fondsmidler i planperioden, er dette 5 prosentpoeng høyere enn det finansielle måltallet i FT-sak 39/17 om en gjeldsgrad på 87 pst innen utløpet av planperioden.

Fylkesrådmannen opererer med en rentebane som speiler Norges Banks rentesyn, og legger til grunn at flytende renter stiger med knapt 0,8 prosentpoeng fra 2018 til 2021. På den annen side forventes noe lavere fastrenter når eksisterende fastrenteavtaler fornyes.

Budsjetterte netto renteutgifter (renteutgifter på lån fratrukket renteinntekter og rentekompensasjon mv.) øker med 10,9 mill. kroner fra 2018 til 2021. Brutto renteutgifter øker med 24,3 mill. kroner i perioden. Rentekompensasjonen fra staten anslås å øke med 9,4 mill. kroner fra 2018 til 2021 i takt med stigende renter. Minimumsavdrag er anslått å øke med 17,2 mill. kroner fra 2018 til 2021.

Fra 2014 er momsrefusjon fra investeringer en ren investeringsinntekt. Rogaland fylkeskommune har hatt, og har til dels ennå, et høyt investeringsnivå. Endringen innebar en vesentlig reduksjon i driftsinntekter – men med en tilsvarende økning i inntekter i investeringsbudsjettet. Både anvendelse av momsrefusjon og egenfinansiering i form av overføring fra drift til investering inngår som finansiering i investeringsbudsjettet.

I årene 2019-2021 må det tas høyde for at inntektene fra konsesjonskraft vil ligge på et noe lavere nivå enn i 2018, på tross av forventninger om stabil prisutvikling. Fra 2020 legger fylkesrådmannen til grunn at om lag ¼ av inntektsgrunnlaget (volum) faller bort i forbindelse med endringer i kommunestrukturen. Fylkesrådmannen har ikke basert seg på at forventningen om kompensasjon fra staten innfris.

Utviklingen i frie inntekter vil være avgjørende for framtidig handlingsrom og våre muligheter for å opprettholde ønsket finansiell handlekraft, og for å realisere ambisjonsnivået i vedtatte planer. En fylkeskommune har som kjent liten mulighet til å påvirke egne inntekter sammenlignet med en primærkommune.

Inntektsutviklingen for kommunesektoren blir i hovedsak fastsatt av sentrale myndigheter, men for den enkelte kommune/fylkeskommune er også de mer tekniske sider ved inntektssystemet av vesentlig betydning.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet skriver følgende i sin fagproposisjon til statsbudsjettet for 2018: «Regjeringen har lagt til rette for en regionreform som vil gi en fylkesinndeling bedre i samsvar med de samfunnsutfordringer som regionalt folkevalgt nivå skal bidra til å løse. Regionreformen vil gi større fylkeskommuner, og de nye fylkeskommunene vil få nye oppgaver». Departementet har varslet en ny gjennomgang av inntektssystemet i kommuneproposisjonen for 2020.

Manglende påvirkning og forutsigbarhet knyttet til inntektssiden er et åpenbart argument for at en liten del av frie inntekter bør settes av til disposisjonsfond i tråd med etablerte måltall, for å skape et handlingsrom ved uforutsette tilbakeslag. Det er krevende å opprettholde et forsvarlig nivå av bufferkapital i denne økonomiplanen.

Fylkestinget har lagt til grunn at det må frigjøres minimum 5 pst av driftsinntektene til egenfinansiering av investeringer fra 2020. Fylkesrådmannen foreslår at handlingsrommet i drift styrkes i løpet av planperioden i takt med økte frie inntekter i 2019 og normalisering av utgiftsnivået for fergesamband i 2020. På grunn av endringene i kostnadsnøkkelen oppnås en tilfredsstillende resultatgrad først i 2020 – da med et budsjettert netto driftsresultat på 5,1 pst målt i forhold til driftsinntektene. Fylkesrådmannen må ta høyde for at den normative finansieringen av fergesambandet Stavanger-Tau tas bort med virkning fra 2021. Dette året faller netto driftsresultat tilbake til 4,5 pst.

For at Rogaland fylkeskommune skal oppnå en resultatgrad på 4,5 pst det siste året i planperioden kreves konkrete sparetiltak i tillegg til de grep som foretas i 2018. Denne økonomiplanen må ta utgangspunkt i et redusert tjenestetilbud knyttet til båtruter. Videre er det skissert en tredelt tilnærming for å redusere utgiftene i den videregående opplæringen. Fylkesrådmannen har heller ikke funnet rom for noen opptrapping i bevilgningene til drift og vedlikehold av fylkesveier. Det vises til kapittel 3.3 om konkrete effektiviseringskrav i planperioden.

Så sent som ved inngangen til 2016 hadde Rogaland fylkeskommune liten eller ingen akkumulert sparing fra tidligere år i form av egenkapital / frie fond. I praksis innebar dette at små prosentvis avvik i netto driftsutgifter ville måtte dekkes av løpende inntekter i påfølgende år og at fylkeskommunen således ikke var i stand til å jevne ut naturlige svingninger.

I kraft av regnskapsmessige mindreforbruk i 2015 og vesentlige merinntekter fra den nasjonale skatteinngangen både i 2016 og 2017, vil bufferkapitalen som står på disposisjonsfond ved inngangen til ny økonomiplanperiode overstige egne finansielle måltall. Fylkesrådmannen anslår at det vil stå i overkant av 341 mill. kroner på disposisjonsfond ved utløpet av 2017. Dette beløpet inkluderer ikke avsetninger til premieavviksfond, som er identisk med betalte pensjonspremier som ennå ikke er dekket inn i bevilgningsregnskapet.

Slik fylkesrådmannen vurderer handlingsrommet i drift i første del av planperioden 2018-2021, vil disposisjonsfond fungere som en viktig støtdemper for å oppnå en

akseptabel grad av egenfinansiering av investeringer og en tilfredsstillende utvikling i gjeldsgraden. For å greie å opprettholde samme beløpsnivå av overføringer fra drift til investering som vedtatt økonomiplan la opp til, kreves hele 200,1 mill. kroner i netto bruk av disposisjonsfond i drift.

Videre er det i årene 2018-2020 forutsatt til sammen 100 mill. kroner i bruk av disposisjonsfond til direkte egenfinansiering av investeringer for å kompensere for forholdsvis lave overføringer fra drift.

Den finansielle ubalansen i 2021 er om lag 35 mill. kroner når vi sammenligner netto driftsresultat med måltallet på 5,0 pst av driftsinntekter. Fylkesrådmannen legger i prinsippet til grunn at handlingsrommet i drift må styrkes gjennom ytterligere omstilling og effektivisering eller nye sparetiltak dersom frie inntekter ikke øker utover det prognostiserte nivået fram mot 2021.

Fylkesrådmannens innstilling til økonomiplan legger opp til at fylkeskommunen skal tære kraftig på nyvunne reserver. Eventuelle budsjettoverskudd (regnskapsmessige mindreforbruk) i planperioden bør derfor fortrinnsvis brukes til å styrke soliditeten gjennom avsetninger til disposisjonsfond.

2.3 OPPBYGGING AV BUDSJETTDOKUMENTET

Kapittel 3 viser **historiske nøkkeltall** for Rogaland fylkeskommune fram til og med 2016. Det gis også en vurdering av framlagt forslag til **statsbudsjett** og hvilken effekt dette har for fylkeskommunens økonomi. Det er i tillegg redegjort for tekniske budsjettforutsetninger.

Kapittel 4 gir et bilde av premissene for budsjettarbeidet i sak om økonomiske mål og prioriteringer, samt en tilbakemelding om hvordan de enkelte punkter i fylkestingets vedtak er håndtert.

Investeringsbudsjettet er nærmere omtalt i **kapittel 5**. Det gis en oversikt over de faktorer som har påvirket størrelse og sammensetning av investeringsbudsjettet. Videre presenteres det konkrete forslaget til investeringsbudsjett for perioden samt en nærmere omtale av de enkelte prosjektene.

Driftsbudsjettet er nærmere omtalt i **kapittel 6** med en sektorvis beskrivelse av det framlagte forslaget. I kapittel 6.11 – 6.13 oppsummeres forslag til budsjett og økonomiplan, herunder en særskilt redegjørelse for forventede eller sannsynlige realendringer i planperiodens tre siste år.

Forslag til vedtak framgår av **kapittel 7**.

Konkret forslag til bevilgning i 2018 samt prioriteringer for resten av økonomiplanperioden framgår av vedlagt **tallbudsjett**.

Det vises til egne «bestillingssaker» som fremmes til fylkestinget for henholdsvis kollektivtrafikk, fylkesveier og tannhelsetjenester. Det vises også til egen sak om tilbudsstrukturen for skoleåret 2018/19.

3 STATUS FOR FYLKESKOMMUNENS ØKONOMI ETC.

3.1 HISTORISKE NØKKELTALL

Regnskapsmessig resultat:

	Regnskapsresultat (mill. kr.)	Netto driftsresultat i % av driftsinntekter ¹⁾	
		Rogaland	Snitt 18 fylkeskomm. ²⁾
1995	2,5	- 0,3	3,1
1996	- 81,3	- 2,1	1,8
1997	- 34,7	- 0,1	2,5
1998	81,5	2,6	0,4
1999	- 28,5	- 0,5	- 0,8
2000	- 118,4	- 1,8	- 0,3
2001	- 129,4	- 2,4	-1,8
2002	0,0	10,2	8,3
2003	0,0	0,9	1,1
2004	72,4	5,2	4,3
2005	101,4	4,8	4,0
2006	171,9	6,8	5,3
2007	115,4	3,5	4,0
2008	42,7	0,6	2,8
2009	70,9	3,9	4,5
2010	80,0	³⁾ 7,5	³⁾ 8,8
2011	156,1	8,2	5,5
2012	218,7	5,0	5,2
2013	89,2	8,0	5,9
2014	56,5	⁴⁾ 2,0	⁴⁾ 3,0
2015	150,8	5,0	4,5
2016	67,3	6,5	5,0

¹⁾ Ingen naturlige korreksjoner er foretatt, for eksempel knyttet til premieavvik / inndekning av tidligere års premieavvik eller variasjoner i avdragsnivå.

²⁾ Gjennomsnitt for fylkeskommunene eks. Oslo.

³⁾ Økte frie inntekter forvaltningsreformen / økt momskompensasjon fra investeringer.

⁴⁾ Fra 2014 er momskompensasjon fra investeringer klassifisert som investeringsinntekt.

I tabellen over inngår ikke de fylkeskommunale foretak. Tall for foretakene:

	Regnskapsresultat Rogaland Kollektiv- trafikk FKF (mill. kr.)	Regnskapsresultat Tannhelse Rogaland FKF (mill. kr.)
2002	- 7,0	
2003	- 12,0	
2004	- 13,2	4,2
2005	- 4,1	6,1
2006	- 17,3	6,3
2007	- 4,1	2,3
2008	- 3,4	6,4
2009	12,7	3,5
2010	5,9	4,6
2011	1,9	4,3
2012	8,6	7,0
2013	8,1	8,8
2014	7,6	14,4
2015	-	7,8
2016	-	5,6

Utvikling de siste år når det gjelder netto lånegjeld i kroner per innbygger:

Tall pr. 31.12 ^{1) 2)}	Rogaland	Snitt 18 fylkeskomm.
2008	4.970	4.174
2009	6.102	5.064
2010	6.500	5.938
2011	6.556	6.795
2012	7.166	7.668
2013	8.624	8.637
2014	10.512	9.512
2015	11.839	10.165
2016	12.586	11.392

Utvikling de siste år når det gjelder netto lånegjeld i prosent av driftsinntekter:

Tall pr. 31.12 ^{1) 2)}	Rogaland	Snitt 18 fylkeskomm.
2008	49,3	39,6
2009	55,9	43,8
2010	54,5	44,0
2011	51,9	48,6
2012	56,1	53,1
2013	64,2	56,6
2014	80,6	62,5
2015	90,1	63,7
2016	89,5	68,9

Utvikling de siste år når det gjelder frie inntekter i kroner per innbygger:

Tall pr. 31.12 ¹⁾	Rogaland	Snitt 18 fylkeskomm.
2008	7.264	7.776
2009	7.680	8.327
2010	8.997	10.230
2011	9.208	10.477
2012	9.513	10.928
2013	9.726	11.231
2014	9.938	11.607
2015	10.667	12.238
2016	11.320	12.655

¹⁾ Tall fra KOSTRA-statistikk, konsern (inkl. foretak)

²⁾ Netto lånegjeld er definert som langsiktig lånegjeld fratrasket utlån og ubrukte lånemidler

3.2 FORSLAG TIL STATSBUDDSJETT FOR 2018

Skatteanslaget for fylkeskommunene i 2017 ble hevet med ytterligere 635 mill. kroner ved fremleggelsen av statsbudsjettet for 2018. Utover endringen i FT-sak 81/17 – revidert budsjett oktober 2017 – anslår fylkesrådmannen netto merinntekter for RFK på om lag 29 mill. kroner dersom dette blir resultatet og RFK har en utvikling i skatteinntekten som speiler fordelingen mellom fylkeskommunene ved utløpet av september 2017. Det er ekstraordinære forhold som forklarer økningen.

Opplegget for 2018 følger i hovedsak de premisser som ble presentert i kommuneproposisjonen i mai. Det vises til omtale i FT-sak 39/17. Lønnsveksten fra 2017 til 2018 anslås til 3,0 pst, mens veksten i konsumprisindeksen anslås til 1,6 pst. Anslått deflator (veid lønns- og prisvekst) er på 2,6 pst.

Forslaget innebærer en samlet realvekst i frie inntekter for fylkeskommunene på 200 mill. kroner fra nivået i RNB 2017 til 2018. Endringer i demografikostnader – økte utgiftsbehov fra 2017 til 2018 som følge av demografiske endringer – er av TBU³ anslått til null kroner for fylkeskommunene.

I veksten i frie inntekter på 200 mill. kroner er 100 mill. kroner begrunnet med styrking av båt- og fergefylkene, herav 7,7 mill. kroner til RFK. Det varsles i statsbudsjettet av man tar sikte på å videreføre disse midlene også i 2019, og at de vurderes nærmere i forbindelse med ny gjennomgang av inntektssystemet for fylkeskommunene. 50 mill. kroner av veksten er begrunnet i økte pensjonskostnader. De resterende 50 mill. kroner av veksten er økt handlingsrom for fylkeskommunene.

Midler til fornying og opprusting av fylkesveiene gis som rammetilskudd med en særskilt fordeling. Den årlige bevilgningen til NTP 2014-2023 utgjør i 2018 1.354,6 mill. kroner, herav 59,4 mill. kroner til RFK (en økning på 1,5 mill. kroner i forhold til 2017). Midlene fordeles forholdsmessig mellom fylkeskommunene på grunnlag av Vegdirektoratets kartlegging av forfall på fylkesveinettet. Bevilgningen er i 2018 kun justert med endringen i deflator (2,6 pst). En fordeling av makrorammen etter sektornøkkelen for fylkesveier ville ha kvalifisert Rogaland for om lag 90 mill. kroner i årlige midler til opprusting og fornying.

Den nominelle veksten i fylkeskommunenes frie inntekter anslås til 1,9 pst i 2018, regnet fra anslag på regnskap for 2017. Når skatteanslaget oppjusteres på høsten, slik tilfellet altså er i 2017, får ikke kommunene beholde inntekter utover nivået i revidert nasjonalbudsjett (RNB). Høyere engangsinntekter i 2017 er forklaringen på at nominell økning er bare 1,9 pst for fylkeskommunene samlet. Med en deflator på 2,6 pst for pris-/kostnadsvekst representerer dette en realnedgang på 0,7 pst for fylkeskommunene samlet.

Rogaland fylkeskommune anslås å få en nominell vekst på 2,6 pst i 2018 (regnet fra anslag på regnskap for 2017), altså null vekst reelt. Den nominelle veksten er høyere enn landsgjennomsnitt, men grunnet økte utgifter til blant annet fergedrift, som ikke blir kompensert fullt ut, og en reduksjon i kostnadsindeksen som ikke kan ses i sammenheng med tilsvarende reduksjoner i utgiftene, får RFK en vesentlig

³ Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU)

svekkelse av handlingsrommet på tross av merinntekter knyttet til overgangsordningen.

Samlet kostnadsindeks er nå 97,09 pst av landsgjennomsnitt, mot 97,80 i 2017 (100,51 i 2016). Endringen fra 2017 til 2018 skyldes nye kriterier for fergesamband og båttruter, som slår ut negativt for Rogaland fylkeskommune, samt redusert beregnet utgiftsbehov for videregående skole og buss/bane på den ene siden og økt beregnet behov for fylkesveier. De utslagsgivende kriteriene for skole og buss/bane er alderskriterier, henholdsvis 16-18 år og 6-34 år.

Andre beregningstekniske momenter:

- Tapskompensasjonen for fylkeskommuner som tapte på endringer i inntektssystemet i 2015 ble økt med 40 mill. kroner i saldert statsbudsjett 2017. Tapskompensasjon på til sammen 295 mill. kroner er videreført på samme nominelle nivå i 2018.
- Fra 2015 er fylkeskommunene kompenserte for merutgifter ved forskrift om minimum sikkerhetskrav til visse veitunneler for fylkesveier mv. Beløpet for inneværende år er prisjustert i statsbudsjettet for 2018 og således videreført på samme reelle nivå. Av den samlede bevilgningen på 293,8 mill. kroner får Rogaland fylkeskommune 15,4 mill. kroner. Kompensasjonen fordeles etter samlet lengde tunnellop som krever sikkerhetstiltak i aktuelle fylker.
- Kompensasjon for økningen i CO₂-avgiften på LPG og naturgass fra 01.07.15 videreføres. For RFK er beløpet prisjustert til kr 213.000 i 2018.
- Midler for 8 fergeavløsningsprosjekt som fylkeskommunene overtok fra staten i forbindelse med forvaltningsreformen ble skilt ut i 2016. Prosjektene fikk et beløp tilsvarende de beløpene en fergeavløsningsordning for riksveiferge ville ha gitt i 2016. Prisjustert får Rogaland fylkeskommune 8,4 mill. kroner for Finnfast i 2018.
- I statsbudsjettet for 2018 er det foreslått å gi 100 mill. kroner av veksten i frie inntekter til fylkeskommunene til å styrke båt- og fergesektoren. Midlene er fordelt etter delkostnadsnøkkelen for båt og ferge, og RFK får 7,7 mill. kroner
- I 2018 er det for RFK opprusting og fornying av fylkesveinettet, tunnelsikkerhet, kompensasjon for økt CO₂-avgift, styrking av båt- og fergesektoren og fergeavløsningsmidler som blir gjenstand for særskilt fordeling utenfor kostnadsnøkkelen. Midler til fagskoler fordeles ikke gjennom rammetilskuddet i 2018, jf. den kommende omtalen av oppgaveendringer.

De regionale utviklingsmidlene på budsjettet til KMD er redusert med 0,3 mrd. kroner fra saldert statsbudsjett i 2017 til om lag 1,4 mrd. kroner i forslag til statsbudsjett for 2018, herav drøyt 930 mill. kroner til fylkeskommunene. Den største reduksjonen er i delposten «inkluderende og vekstkraftige lokalsamfunn» som reduseres med 0,2 mrd. kroner fra saldert budsjett i 2017. Rogaland fylkeskommune får 25,33 mill. kroner av de regionale utviklingsmidlene i 2018, noe som er en reduksjon på 2,19 mill. kroner fra saldert budsjett 2017. KMD redegjør for satsinger/delmål i 2018 og kriterier for den foreløpige fordelingen mellom fylkeskommunene i et eget brev⁴ som følger framlegget til statsbudsjett. Det vises til omtale i kapittel 6.5.

⁴ Brev datert 12.10.17 fra KMD: Statsbudsjettet 2018 - Orientering om framlegg til statsbudsjettet for 2017 – programkategori 13.50 Regional- og distriktpolitikk – førebels rammer

Rentekompensasjonsordningen for skolebygg/svømmehaller kompensere kommuner og fylkeskommuner for renteutgifter for investeringer innenfor en totalramme på 30 mrd. kroner i perioden 2002-2016. Rogaland fylkeskommune har utnyttet sin del av totalrammen, om lag 596 mill. kroner i perioden 2003-2011. I statsbudsjettet for 2017 ble det vedtatt en harmonisering som i realiteten innebar at rentesatsene ble senket til et nivå som er om lag 0,5 prosentpoeng lavere enn markedsrente. Dette var en klar svekkelse av inntektsgrunnlaget når vi ser denne og neste ordning under ett.

Rentekompensasjonsordningen for veier/transporttiltak i fylkene er ikke foreslått videreført med nye årlige investeringsrammer. For årene 2015-2017 var den årlige investeringsrammen på 3 mrd. kroner. RFKs «andel» har vært 220,2 mill. kroner de siste årene. Hvis statsbudsjettet blir vedtatt og ordningen utgår også i årene fremover, vil det få stor betydning for handlingsrommet til RFK. Som følge av ovennevnte harmonisering er grunnlagsrenten for lånetilsagn i perioden 2010-2014 nedjustert vesentlig, fra 1,5 pst i statsbudsjettet for 2016 til 1,0 pst i statsbudsjettet for 2017. Det samme rentenivået er foreslått for 2018. Et tilsvarende rentenivå gjelder også for lånetilsagn i perioden 2015-2017. Dette har medført et betydelig inntektsbortfall per i år i planperioden. Det er viktig å ha klart for seg at hovedstol (avdrag) finansieres av fylkeskommunene selv.

Oppgavekorrigeringer i rammetilskuddet (makrorammen for alle fylkeskommuner):

- Rammetilskuddet er redusert med 440,6 mill. kroner grunnet omlegging av finansiering av fagskoler. Den nye tilskuddsordningen omfatter midler fra tre tidligere finansieringskilder, herunder tilskuddordningen til helse- og sosialfag i fagskole fra Helsedirektoratet. For 2018 får RFK et samlet øremerket tilskudd på 54,7 mill. kroner til utdanningsløp i fagskole.
- Rammetilskuddet er redusert med 59,0 mill. kroner som følge av en økning i antall elever i statlige og private skoler. Utslagene varierer mellom fylkeskommunene ut fra tall på elever i statlige og private skoler som danner grunnlag for et særskilt trekk i rammen for den enkelte fylkeskommune. RFKs uttrekk fra rammetilskuddet reduseres fra 48,6 mill. kroner i 2017 til 41,8 mill. kroner i 2018.
- Rammetilskuddet er økt med 101,8 mill. kroner som kompensasjon for utvidet rett til videregående opplæring for innvandrere. Den aktuelle lovendringen, som gjelder fra 01.08.2017, er omtalt i kapittel 6.9.
- Rammetilskuddet er økt med 10,3 mill. kroner på grunn av helårseffekt av økningen i satsene for lærlingtilskudd per 1.7.17.
- Skjønntilskuddet er redusert med 150,1 mill. kroner som følge av at differensiert arbeidsgiveravgift for transportsektoren gjeninnføres. Dette betyr tilnærmet ingenting for RFK.
- Rammetilskuddet er økt med 14 mill. kroner som kompensasjon for oppheving av fritak for CO2-avgift. Kompensasjonen er foreløpig ufordelt.
- Rammetilskuddet er økt med 164,0 mill. kroner som kompensasjon for økning i merverdiavgift, lav sats fra 10 pst til 12 pst. RFK får i overkant av 13 mill. kroner i kompensasjon.

Oppgavekorreksjoner holdes utenfor angitt realvekst i frie inntekter.

3.3 EFFEKTIVISERINGSKRAV

Regjeringen viser til analyser fra Senter for økonomisk forskning av data fra 2015, hvor det anslås et samlet potensial for effektivisering innenfor de største sektorene på 12 pst, under forutsetning av at alle kommuner blir like effektive som den mest effektive av sammenlignbare kommuner. Regjeringen setter effektiviseringskrav til egne virksomheter, og i år som i fjor ønsker regjeringen å synliggjøre effektiviseringspotensialet som ligger i kommunesektoren. «Dersom kommunesektoren setter et effektiviseringskrav til egen virksomhet på 0,5 pst, tilsvarer det 1,2 mrd. kroner i 2018 som kan brukes til styrking av tjenestene i tillegg til det som følger av inntektsveksten», heter det i statsbudsjettet. For Rogaland fylkeskommune utgjør 0,5 pst om lag 35 mill. kroner. Samtidig er det viktig å huske på at Rogaland fylkeskommune har både tjenester og administrative støttefunksjoner som i KOSTRA-statistikken framstår som kostnadseffektive i utgangspunktet. Spørsmålet om hvorvidt prioriteringene kan bli mer effektive er ofte vel så viktig.

Fylkesrådmannen har lagt inn forutsetninger om økt kostnadseffektivitet knyttet til den nye eiendomsstrategien og tilhørende faglig samordning av drifts- og vedlikeholdsaktiviteter. Likeledes har fylkesrådmannen videreført en forutsetning om generell effektivisering knyttet til sentralisering og standardisering av IKT-drift for videregående skoler og/eller andre organisatoriske prosesser som åpner for å frigjøre tid / administrative ressurser i organisasjonen som helhet.

Videregående opplæring står for 50 pst av netto driftsutgifter i fylkeskommunen og vel 80 pst av samlede lønnsutgifter. I tillegg til ovennevnte sparetiltak fra økonomiplan 2017-2020, har fylkesrådmannen innarbeidet et krav om ytterligere 20 mill. kroner i reduserte utgifter i den videregående opplæringen fra 2020. For å tilpasse utgiftene til et redusert finansielt handlingsrom, tar rådmannen sikte på en tredelt tilnærming:

- Gjennomgang av ikke-lovpålagte oppgaver.
- Gjennomgang av struktureffektivitet - totalvurdering av den videregående opplæringen i Rogaland fylkeskommune – hele tilbudsstrukturen, med tilhørende organisering og mangfold og omfang av utdanningsprogram og fagfelt.
- Effektivisering som følge av digitalisering – gevinstrealisering knyttet til implementeringen av nytt skoleadministrativt system mv.

Fylkesrådmannen vil komme tilbake til dette, og gi en nærmere beskrivelse av mandatet for gjennomgangen. Hensikten med gjennomgangen vil være å styrke kunnskapsgrunnlaget og søke å oppnå høyere prioriterings- og kostnadseffektivitet, uten å gjennomføre flere «ostehøvelkutt». Et sentralt spørsmål vil være om alle sidene ved den etablerte tjenesteytingen må være som de er i dag.

Utenom dette har fylkesrådmannen lagt som premiss at båtutene må gis en mer kostnadseffektiv innretning som i realiteten reduserer tjenestetilbudet vesentlig over en treårsperiode fra 2019 til 2021. Alternativet, slik inntektssystemet framstår i dag, er å gjennomføre omprioriteringer fra andre sektorer.

Fylkesrådmannen viser også til omtalen i kapittel 6.11 av omdisponeringer og sparetiltak i noe mindre skala.

Tidligere vedtak om vakanse/omstilling/effektivisering og stillingsreduksjoner

I 2012 og 2013 er det samlet innarbeidet konkrete besparelser på drøyt 16 mill. kroner knyttet til lønnsutgifter, herunder innføring av drøyt 2 pst vakansebudsjettering i alle administrative funksjoner. Økonomiplanen for perioden 2014-2017 inneholdt en oversikt over reduksjonene, som nå er videreført også til 2018.

I tråd med fylkestingets vedtak i økonomiplan 2014-2017 er det videre innarbeidet stillingsreduksjoner i sentraladministrasjonen tilsvarende 10 årsverk med halvårsvirkning i 2014 og helårsvirkning fra 2015. I tillegg er det innarbeidet helårsvirkning av ytterligere 5 årsverk fra 2016. Samlet utgjør reduksjonene om lag 7,0 mill. kroner fra 2015 og 10,5 mill. kroner fra 2016.

Fylkesrådmannen viser også til vedtak om sparetiltak og omdisponeringer i de to siste økonomiplanene, som er videreført med varig virkning.

3.4 TEKNISKE BUDSJETTFORUTSETNINGER

Prisforutsetninger

I regjeringens forslag til statsbudsjett er økningen i konsumprisindeksen anslått til 1,6 pst fra 2017 til 2018. Som hovedregel er det innarbeidet kompensasjon for neste års prisstigning på varer og tjenester når dette er nødvendig for å opprettholde avtaler eller forpliktelser mv. Generelt har fylkesrådmannen anmodet virksomhetene om å ta høyde for inntil 2 pst prisstigning på varer og tjenester for å opprettholde reell kjøpekraft. Indeksjustering er ikke gjennomført konsekvent.

Budsjettet for de videregående skolene er i utgangspunktet justert for den generelle prisutviklingen på husleie, energi og kommunale avgifter, før det er korrigert for faktiske endringer. Førstnevnte post er flyttet til avdeling Bygg og eiendom. Skolene er kompensert for inntil 2 pst pris- og kostnadsvekst innen de øvrige deler av driftsbudsjettet. Budsjettposter innen opplæring til kjøp av tjenester, bruk av B-timer, gratis læremidler, fagprøver samt bedriftstilskudd, er indeksregulert. For noen poster som inneholder kompensasjon for lønnsvekst er indeksjusteringen satt til 2,5 pst.

Tilskudd til kulturinstitusjoner er i hovedsak prisjustert i henhold til avtaler og anslått pris- og kostnadsvekst i offentlig sektor (anslått til 2,5 pst).

Tilskudd til selskapene innen kollektivtransport er regulert i samsvar med avtalenes bestemmelser om justering i henhold til lønnsvekst, generell prisvekst samt endring i dieselpriiser. Indeksjustering inngår naturligvis i budsjettet leveranse fra Kolumbus. Selskapet omtaler innslag av indeksjustering for båtruter som langt overstiger generell prisvekst på offentlig tjenesteyting.

Budsjettet for vedlikehold av bygninger og utstyr er prisregulert. Det er i utgangspunktet lagt inn en prisjustering av ordinært og spesielt vedlikehold om lag i tråd med byggekostnadsindeksen (ca. 3,0 pst fra 2017 til 2018). For spesielt vedlikehold er det i tillegg foreslått en realøkning i rammen for 2018 og de påfølgende årene i planperioden. Dette gis nærmere omtale i kapittel 6.3.

Budsjettet for drift og vedlikehold av fylkesveier vil normalt bli regulert i henhold til anslått kostnadsvekst for spesifikke fag-/funksjonskontrakter som skal fornyes i løpet av budsjettåret. For neste år overstiges ikke den ordinære indeksjusteringen (2,7 pst) i estimert nominell økning for kontraktene. Utover dette er det også lagt inn ordinær indeksjustering (2,7 pst) av andre behov/tiltak. Samlet indeksjustering i forslaget fra Statens vegvesen er 14,1 mill. kroner (inkl. mva). Dette er innarbeidet i 2018-budsjettet før reelle reduksjoner. Fylkesrådmannen viser til egen omtale av forslag til saldering i kapittel 6.7.

For investeringer vises til egne kommentarer.

Lønnsforutsetninger

I budsjettet er det forutsatt full dekning av lønnsutgifter i 2018. Alle lønnsoppgjør til og med 2017 som har virkning for lønnsnivået i 2018, er innarbeidet.

I forslag til statsbudsjett er det forutsatt en generell lønnsvekst i 2018 på 3,0 pst i kommunesektoren. Dette er gjennomsnittstall og gir rom for variasjoner mellom ulike grupper av lønsmottakere. I budsjettforslaget er det innarbeidet et beløp som tilsvarer en årslønnsvekst om lag i tråd med forutsetningene i statsbudsjettet.

Sentrale lønnstillegg i kapittel 4 per 01.07.17 er innarbeidet i virksomhetenes lønnsbudsjett, med unntak av de videregående skolene, hvor ingen lønnstillegg så langt i 2017 er tatt med i basisbudsjettet for skolene. Lokale lønnsforhandlinger i kapittel 4 per 01.08.17 er ikke innarbeidet i virksomhetenes lønnsbudsjett for 2018.

Den anslåtte årsvirkningen av årets lønnstillegg i skoleverket inngår i en egen lønnsreserve på 49,0 mill. kroner i driftsbudsjettet for opplæringsavdelingen.

Endringer i lønnsutgifter som følge av lokale forhandlinger er som hovedregel ikke inkludert i avdelingenes budsjett. Også dette året er lokale forhandlinger i kapittel 5 per 01.05.17 innarbeidet i virksomhetenes lønnsbudsjett for 2018 på grunn av tidlig gjennomføring. For politisk nivå og selvsagt Kolumbus AS er det lagt inn anslag på samlet lønnsvekst i budsjettet for virksomhetene. For Tannhelse Rogaland FKF er estimert årsvirkning av årets lønnsoppgjør lagt inn i foretakets budsjettforslag.

Estimert årseffekt av lokale forhandlinger i kapittel 3 høsten 2017 er ellers tatt høyde for ved fastsettelsen av konto for reservert til tilleggsbevilgninger ut fra kjennskap til kostnadsrammer for de enkelte oppgjør. Det samme gjelder virkninger av neste års hovedoppgjør.

I tillegg til ovennevnte reserve for årets forhandlinger i skoleverket, er det satt av totalt 51,6 mill. kroner på reservertkonto for å dekke lønnsmerutgifter. Det er grunn til å understreke at lønnsreservene er mer tekniske forordninger enn uttrykk for lønnsvekst, ettersom de i stor grad finansierer helårsvirkninger av sentrale og lokale forhandlinger i 2017, og i tillegg er anslag på lønnsvekst utover lønnsoverheng fra 2017 til 2018.

Livsfaseorienterte tiltak – avsetning

I tråd med prioriteringer i økonomiplan 2017-2020, har fylkesrådmannen beregnet at det i 2018 er behov for å sette av 8,5 mill. kroner til å dekke etablerte livsfaseorienterte tiltak i Rogaland fylkeskommune som påvirker lønnsutgifter:

- Seniortillegg – 15, 30 eller 45 prosent av G. – fases ut.
- 80/90-ordning for seniorer – fases ut.
- Ekstrauke ferie for eldre arbeidstakere.

Aktive seniortillegg fases gradvis ut, med en forutsatt virkning på 1 mill. kroner per år i 2019 og 2020. Likeledes fases 80/90-ordningen for seniorer gradvis ut, også her med en forutsatt virkning på 1 mill. kroner per år fram til og med 2020. Det inngås

ingen nye avtaler. 80/90-ordningen for småbarnsforeldre ble avvirket med virkning fra 01.08.17.

Utgiftsbehovet anslås til 6,5 mill. kroner i 2019 og 4,5 mill. kroner årlig fra 2020. I tillegg er det satt av 1,0 mill. kroner i personal- og organisasjonsavdelingen til øvrige tiltak. Restbeløpet finansierer øvrige livsfaseorienterte tiltak i organisasjonen.

Utgifter til pensjonsordninger

En stor økonomisk utfordring for kommunesektoren er vedvarende høye pensjonspremier/-kostnader. Nivået på pensjonspremiene må ses i sammenheng med forholdsvis høy lønnsvekst, lavt rentenivå og behovet for å styrke soliditeten i pensjonsordningene. Innføring av økt levealder i beregningsforutsetningene økte nivået på løpende premier vesentlig fra 2013 til 2014. For RFK er det samlede premienivået noe redusert i perioden 2015-2017, blant annet på grunn av moderat lønnsvekst og høyere avkastning fra forvaltningen av pensjonsmidler i KLP.

Premiesats i Statens pensjonskasse (SPK) er for 2018 innarbeidet med 12,9 pst. Dette inkluderer utgifter til AFP-ordning, men ikke arbeidstakers andel på 2 pst. Arbeidsgivers andel (i SPK) ble satt ned fra 13,0 pst i 2016 til 12,05 pst i 2017.

Ved fastsettelsen av virksomhetenes budsjett har fylkesrådmannen lagt til grunn en premiesats på 20 pst for Kommunal landspensjonskasse (KLP) også i 2018. Denne inkluderer premie til AFP-ordningen, men ikke arbeidstakers andel på 2 pst. I 2018 anslås det samlede premiebeløpet til KLP til om lag 22,4 pst av pensjonsgrunnlaget. Til sammenligning anslås samlet premienivå til 18,4 pst av pensjonsgrunnlaget i inneværende år (2017), før bruk av premiefond.

Det er satt av en sentral reserve på 12 mill. kroner som tar høyde for differansen mellom 22,4 pst og 20 pst. For planperioden er forutsetningene slik, basert på KLPs økonomiplanprognose:

Forutsetninger for pensjonspremien (KLP)	2018	2019	2020	2021
Årslønnsvekst	3,10 %	3,20 %	3,90 %	3,40 %
Samlet pensjonspremie i prosent av pensjonsgrunnlaget	24,36 %	23,03 %	26,35 %	23,96 %
Arbeidsgivers andel	22,36 %	21,03 %	24,35 %	21,96 %
Utgangspunkt for pensjonsreserven	22,40 %	21,00 %	24,40 %	22,00 %
Basisbudsjettet for virksomhetene	20,00 %	20,00 %	20,00 %	20,00 %
Reserve (tusen kroner)	12 000	5 000	22 000	10 000

Fylkestinget har lagt opp til at 7,8 mill. kroner av avkastningen fra tidligere år brukes i 2018 eller senere. Beløpet er spart på premiefond i KLP-systemet. Dette vil kunne redusere neste års premiebelastning med knapt 9 mill. kroner når vi også tar hensyn til arbeidsgiveravgift. På grunn av stor usikkerhet knyttet til nivået av pensjonspremier, betraktes dette som en slags buffer i driftsbudsjettet for 2018.

Retningslinjene for regnskapsføring av pensjonsutgifter innebærer at det er beregnet «normalpremie» som skal kostnadsføres, mens eventuelle avvik i forhold til faktiske utgifter det enkelte år kan avregnes/amortiseres over en 7-års-periode. For

premieavvik til og med 2010 gjaldt det en 15-års-periode, og for premieavvik i årene 2011-2014 en 10-årsperiode, for amortisering.

I RFK er det etablert en fondsreserve til 100 pst dekning av udekkede pensjonspremier - tidligere års premieavvik. Også i 2017 vil faktiske premier bli dekket inn. En naturlig oppfølging av dette er å budsjettere inndekning av faktiske pensjonspremier i planperioden 2018-2021. Amortisering eller inndekning av tidligere års premieavvik vil skje i kraft av fondsavsetninger.

4 PREMISSE FOR BUDSJETTARBEIDET

4.1 ØKONOMISKE MÅL OG PRIORITERINGER

Fylkestinget fattet følgende vedtak i FT-sak 39/17:

Arbeidet med økonomiplan 2018-2021 skal baseres på følgende premisser:

1. *Investeringer skal gjennomføres i samsvar med vedtak i saker om
 - økonomiplan 2017-2020 / årsbudsjett 2017
 - revidert budsjett april 2017
 - revidert budsjett juni 2017*
2. *Det er et mål å sikre en stabil og forutsigbar utvikling der kvalitet og dekningsgrader innen fylkeskommunens kjerneoppgaver opprettholdes på et forsvarlig nivå.*
3. *Fylkestinget legger til grunn at midler til styrking av budsjettposter og realisering av nye tiltak i drift, herunder naturlig aktivitetsvekst som følge av demografiske endringer, i så stor grad som mulig må finansieres ved omprioritering av gjeldende budsjetttrammer samt effekt av omstillings- og effektiviseringstiltak.*
4. *Tidligere vedtatte sparetiltak opprettholdes og gjennomføres som planlagt. Om nødvendig må det gjennomføres nye sparetiltak for å styre mot oppnåelse av handlingsregler for netto driftsresultat og egenfinansiering av investeringer.*
5. *Følgende finansielle måltall / handlingsregler vedtas som retningsgivende for økonomiplan 2018-2021:*
 - a) *Netto driftsresultat i pst av driftsinntekter trappes opp til 5 pst innen 2020.
Årlig egenfinansiering av investeringer skal utgjøre minimum 60-65 pst av investeringer. Prosjekter som i sin helhet finansieres av eksterne midler holdes utenfor ved fastsettelsen av øvre ramme for investeringer i et budsjettår.*
 - c) *Gjeldsgraden – langsiktig lånegjeld i pst av driftsinntekter – skal ikke stige etter 2017. Det er en finansiell målsetting å redusere gjeldsgraden til 87 pst av brutto driftsinntekter i planperioden 2018-2021 og videre til 80 pst innen 2025.*
 - d) *Finansielt måltall for disposisjonsfond (utenom pensjonsfond) fastsettes til 3 pst av brutto driftsinntekter i planperioden 2018-2021. Eventuelle regnskapsmessige mindreforbruk anvendes til å styrke disposisjonsfond til måltallet er nådd.*

Fylkesrådmannen vil kort kommentere oppfølgingen av punktene ovenfor.

Investeringer i samsvar med tidligere vedtak

De planlagte investeringene er i hovedsak konsistente med økonomiplan 2017-2020. I tråd med revidert budsjett oktober 2017 er det innarbeidet noen forskyvninger fra 2017 til 2018. Prosjektrammen for enkelte investeringer justeres i tråd med omtale i kapittel 5.3. Gjennom 2017 er budsjetterte investeringer i skolebygg redusert med 82,2 mill. kroner. I forrige økonomiplan ble det vedtatt brutto investeringer i skolebygg i 2018 på 249,6 mill. kroner (2017-kroner). Reelt er det nå lagt inn 506,9 mill. kroner i tilrådingen for 2018, som er 257,3 mill. kroner mer enn i forrige økonomiplan. Av dette kan 88 mill. kroner henføres til utsettelse fra 2017 og 120 mill. kroner til en reservepost som kan komme til anvendelse i gjennomføringen av skolebruksplanen. Fylkesrådmannen viser spesielt til punktet som omhandler elevtallskapasiteten på Nord-Jæren.

Utover i planperioden er det lagt inn økt prosjektramme for Sola videregående skole, samt aktuelle nye prosjekter med basis i rammene for investeringer i skolebygg i fjorårets økonomiplan eller enkeltsaker. Planer for påbygg på Godalen videregående skole, en ny videregående skole på Nord-Jæren og rehabilitering og nybygg på Skeisvang videregående skole er nå beskrevet nærmere. Sistnevnte prosjekt har kommet inn hovedsakelig fordi fylkesrådmannen har revurdert behovet for renovering. Det tas høyde for at deler av investeringen skal finansieres av Haugesund kommune gjennom rente- og avdragskompensasjon. Foreløpig er denne delen lagt inn som en reduksjon i investeringsvolum i 2023 (utenfor planperioden).

For fylkesveier er volumet av investeringer i planperioden 2018-2021 i tråd med fjorårets økonomiplan, som innebar noe strammere prioriteringer i handlingsprogram for fylkesveier i perioden 2018-2020 enn en antatt normalsituasjon.

Aktuelle investeringsprosjekter som ennå ikke er igangsatt er spesielt viktige å utrede grundig. For store investeringer i bygg eller anlegg bør det endelige konseptvalget være preget av strenge prioriteringer, grundige behovsvurderinger og alternativanalyser, høy utnyttelse av eksisterende bygninger/tomter, oppfyllelse av minimumskrav og et grunnlag for kostnadseffektiv drift.

Stabil og forutsigbar utvikling og et forsvarlig nivå av tjenester

Målsettingen om en stabil og forutsigbar utvikling, der kvalitet og dekningsgrader innen fylkeskommunens kjerneoppgaver opprettholdes på et forsvarlig nivå, henger nøye sammen med ønsket om langsiktig økonomisk handlefrihet. Handlefrihet bidrar til å skape tillit til det lokale selvstyret slik at ressursene forvaltes på beste måte også for kommende generasjoner. Kommunelovutvalget foreslår i NOU 2016:4 at den nye formålsbestemmelsen om langsiktig økonomiforvaltning følges opp med en lovfestet plikt til å benytte finansielle måltall som et verktøy for den langsiktige styringen av kommunens økonomi.

Fylkestingets målsetting betinger disiplinert styring over tid. Ingen kommuner eller fylkeskommuner kan i det lange løp anvende ressurser de ikke har. Finansiell bufferkapital vil være viktig for å unngå at det tvinges fram brå omstilling.

Fylkesrådmannen må tilrå tilpasninger i økonomiplanperioden for å sikre finansiell bærekraft i en situasjon med høy lånegjeld og svekket handlingsrom i drift.

Omprioritering og effekt av omstillings- og effektiviseringstiltak

Nye tiltak og økte kostnader er til en viss grad finansiert ved at det er omdisponert midler fra andre budsjettposter. Det vises til sektorvis omtale.

Behovet for nøktern håndtering av demografibaserte utgiftsbehov og andre behov for styrking gjennomgås i omtalen av driftsbudsjettet.

Fylkesrådmannen har videreført forutsetningen om at økt ruteproduksjon og andre satsinger innen kollektivtransporten ikke kan finansieres av frie midler, men krever faste øremerkede tilskudd til drift (belønningsmidler) gjennom ny byvekstavgift, eller i ytterste konsekvens bruk av bompenger. Styrkingen av kollektivtransporten i driftsbudsjettet for 2018 er basert på dette, som tidligere nevnt.

Fylkesrådmannen er fremdeles i tvil om ambisjonsnivået knyttet til fylkestingets vedtak om økt gjennomføringsgrad i videregående opplæring – den vedtatte nullvisjonen – er forenlig med ønsket om høy prioriteringseffektivitet i anvendelsen av frie midler. Fylkesrådmannen viser til høy måloppnåelse sammenlignet med andre fylkeskommuner.

Sparetiltak i økonomiplan 2014-2017 / nye sparetiltak

For tre år siden var det umulig å saldere en forsvarlig økonomiplan uten å aktualisere sparetiltak som påvirker tjenestetilbudet og omfanget av oppgaver som utføres. Sparetiltak på til sammen 125 mill. kroner i perioden 2014-2017 er videreført i tråd med tidligere økonomiplaner.

Tjenestekvalitet og tjenestestandarder/dekningsgrader settes under press når handlingsrommet i drift reduseres som følge av vesentlige endringer i inntektsgrunnlaget. I denne økonomiplanen må RFK tilpasse utgiftene til lavere inntekter enn forventet i økonomiplan 2017-2020, samt vesentlig høyere utgifter i en overgangsperiode. Fylkesrådmannen foreslår nye reelle reduksjoner og sparetiltak i planperioden, ref. blant annet omtale i kapittel 3.3.

Retningsgivende finansielle måltall / handlingsregler

Fylkesrådmannens økonomifaglige anbefaling er å benytte seg av måltallene for å tilføre den langsiktige styringen mer konsekvenstenkning. Formålet med å kvantifisere måltall er nettopp å unngå å bryte med generasjonsprinsippet, som i praksis innebærer at overforbruk på kort sikt får utilsiktede konsekvenser for fremtidige brukere av fylkeskommunale tjenester.

I første del av planperioden er aktivitetsnivået i drift for høyt sett i forhold til driftsinntektene. Dette kommer til uttrykk gjennom et lavt netto driftsresultat i 2018 og 2019. Resultatgraden framstår som akseptabel i lys av bufferkapital i drift (disposisjonsfond) og utviklingen framover i tid.

I tråd med FT-sak 39/17 tas det i perioden 2018-2021 sikte på at netto driftsresultat skal økes gradvis til om lag 5,0 pst av driftsinntekter. Fylkestinget har lagt opp til at målet skal nås i 2020, hvor om lag 350 mill. kroner bør anvendes årlig til egenfinansiering av investeringer for å sikre en tilfredsstillende balanse mellom drift og investeringer. Gjennom begrenset realvekst på utgiftssiden og nye sparetiltak nås målsatt resultatgrad i 2020. I 2021 faller imidlertid resultatgraden noe tilbake på grunn av antatte tilpasninger i finansieringen av fergesamband.

Fylkesrådmannen tilrår betydelig anvendelse av disposisjonsfond i perioden 2018-2021 for å kompensere for svake netto driftsresultat. Det vises til tidligere omtale. Bruken av frie fond må ses i sammenheng med «underdekningen» fra netto driftsresultat i planperioden, for å komme så nær 60 pst egenfinansiering som mulig.

Fylkeskommunene har blitt langt mer kapitalintensive virksomheter etter forvaltningsreformen (2010). Inntektssystemet har lagt til rette for at fylkeskommunene skal reservere en større andel av driftsinntektene til investeringer, og TBU har nå funnet det nødvendig å differensiere mellom kommuner og fylkeskommuner ved fastsettelse av måltall for netto driftsresultat. Anbefalingene gjelder ikke for den enkelte fylkeskommune, men over tid for fylkeskommuner samlet. Det anbefalte nivået for fylkeskommunene er satt til 4,0 prosent av driftsinntektene. Høye investeringer / prioritering av investeringer tilsier høyere måltall. Også høyere lånegjeld/gjeldsgrad enn gjennomsnittet er et argument for høyere måltall, fordi marginene er mindre i en slik situasjon. Høy renterisiko tilsier dessuten at det bør budsjetteres med større marginer i sektoren samlet. I FT-sak 39/17 gis det en grundig redegjørelse for hvorfor netto driftsresultat bør være minimum 5,0 pst i RFK i overskuelig framtid.

Fylkesrådmannen vil understreke at finansielle måltall / handlingsregler er ment å være retningsgivende. Måltallene som ble vedtatt i premissaken er ambisiøse, og forutsetter strenge prioriteringer og en økning i frie inntekter som speiler det reelle utgiftsbehovet i Rogaland fylkeskommune. Fylkesrådmannen legger til grunn at de retningsgivende måltallene bør stå fast, selv om fylkestinget eventuelt velger å akseptere en noe lavere resultatgrad i økonomiplanperioden i kombinasjon med reversert sparing (reduisert fri fondskapital).

På neste side følger en prognose for utviklingen i måltallene, som en konsekvens av fylkesrådmannens innstilling til økonomiplan 2018-2021.

Legg merke til den videre oppbyggingen av disposisjonsfond i 2017, hvor også en senere budsjettendring som følge av ytterligere økt skatteanslag i statsbudsjettet er forskuttet. Den frie fondskapitalen benyttes til styrket egenfinansiering av investeringer i planperioden, slik at måltallene for egenfinansiering av investeringer er nær ved å nås innen 2019.

Når det gjelder måltallet for gjeldsgrad, vil fylkeskommunen nå være på etterskudd i forhold til vedtatt måltall for 2019. Noe høyere investeringsvolum og tilnærmet uendret egenfinansiering svekker den planlagte nedbyggingen av relativ lånegjeld (gjeldsgraden). Ved beregningen av gjeldsgrad blir også inflasjonsgevinsten for gammel gjeld hensyntatt.

Fylkesrådmannen har lagt opp til at disposisjonsfond (utenom premieavviksfond) reduseres til kun 0,6 pst gjennom planperioden. Erfaring viser at det normalt oppnås budsjettoverskudd eller regnskapsmessige mindreforbruk. Fylkesrådmannen vil være tydelig på at regnskapsmessige mindreforbruk bør anvendes til å styrke disposisjonsfond.

4.2 FINANSIELLE MÅLTALL / HANDLINGSREGLER – PROGNOSE

FINANSIELLE MÅLTALL / HANDLINGSREGLER	2017	2018	2019	2020	2021
DRIFT					
Driftsinntekter, fast justering etter budsjettår (ca-tall)	6 670,0	6 930,0	7 010,0	7 030,0	7 050,0
Overføring fra drift til investeringer	194,3	246,2	294,8	314,8	338,5
Netto avsetning til disposisjonsfond (drift)	137,8	-149,4	-75,6	47,0	-22,1
Regnskapsmessig overskudd, bruk (-) / fremført (+)	-67,3	-	-	-	-
Overskudd skoler, bruk (-) / fremført (+)	-	-	-	-	-
Netto driftsresultat (korrigert)	264,8	96,9	219,1	361,7	316,4
Netto driftsresultat (korrigert) i pst av driftsinntekter a)	4,0	1,4	3,1	5,1	4,5
Måltall (pst)				5,0	5,0
Overføring til investering i pst av driftsinntekter	2,9	3,6	4,2	4,5	4,8

Netto driftsresultat i pst av driftsinntekter trappes opp til 5 pst innen 2020.

INVESTERINGER					
Investeringer (ekskl. prosjekter finansiert av eksterne midler)	874,7	968,2	826,9	814,7	857,3
a) Overføring fra drift til investeringer	194,3	246,2	294,8	314,8	338,5
b) Momskompensasjon fra investeringer	154,2	169,0	149,0	150,1	158,2
c) Investeringsinntekter (salg/refusjoner)	53,8	6,0	-	-	-
d) Investeringsstilskudd fra stat (f.eks. til skredsikring)	3,6	-	-	-	-
e) Netto bruk av fondsmidler (positivt = bruk)	60,0	50,0	40,0	20,0	-
Sum a)-e): Egenfinansiering av investeringer	465,8	471,2	483,7	484,9	496,7
=> Øvre ramme for investeringer i budsjettåret	745,2	753,9	774,0	775,8	794,6
Differanse (pluss = overinvestert i mill. kroner)	129,5	214,2	52,9	38,9	62,6
Egenfinansiering i pst av investeringer i budsjettåret b)	53,2	48,7	58,5	59,5	57,9
Måltall (pst)		62,5	62,5	62,5	62,5

Årlig egenfinansiering av investeringer skal utgjøre minimum 60-65 pst av investeringer. Prosjekter som i sin helhet finansieres av eksterne midler holdes utenfor ved fastsettelsen av øvre ramme for investeringer i et budsjettår.

GJELD					
Driftsinntekter, kombinasjon av løpende/fast justering (ca-tall)	6 670,0	6 930,0	7 190,0	7 380,0	7 590,0
Gjeld 31.12	6 297,1	6 584,1	6 707,8	6 814,0	6 947,5
Låneopptak	406,9	497,0	343,2	329,8	360,6
Avdrag på langsiktig lånegjeld	203,1	209,9	219,5	223,6	227,1
Gjeld i pst av driftsinntekter c)	94,4	95,0	93,3	92,3	91,5
Måltall (pst)					87,0

Gjeldsgraden – langsiktig lånegjeld i pst av driftsinntekter – skal ikke stige etter 2017. Det er en finansiell målsetting å redusere gjeldsgraden til 87 pst av brutto driftsinntekter i planperioden 2018-2021 og videre til 80 pst innen 2025.

SOLIDITET (OVERSKUDD FRA TIDLIGERE ÅR)					
Disposisjonsfond eks. pensjonsfond 31.12	341,4	152,1	36,4	63,4	41,4
Disposisjonsfond i pst av driftsinntekter d)	5,1	2,2	0,5	0,9	0,6
Måltall (pst)	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0

Finansielt måltall for disposisjonsfond (utenom pensjonsfond) fastsettes til 3 pst av brutto driftsinntekter i planperioden 2018-2021. Eventuelle regnskapsmessige mindreforbruk anvendes til å styrke disposisjonsfond til måltallet er nådd.

4.3 IKKE-LOVPÅLAGTE OPPGAVER – HJEMMELSGRUNNLAG (LOVGRUNNLAG FOR SEKTORENES AKTIVITETER)

Ved behandlingen av FT-sak 72/12 – Økonomiplan 2013-2016 – Årsbudsjett 2013 fattet fylkestinget slikt vedtak:

Fylkestinget ber om en oversikt over ikke-lovpålagte oppgaver som blir utført av fylkeskommunen. Kostnader, bespareelsesmuligheter og ev. konsekvenser ved nedleggelse.

Ved oppfølging av dette vedtaket måtte fylkesrådmannen gjøre en avgrensning mellom lovpålagte og ikke-lovpålagte oppgaver. Fylkesrådmannen vurderer det slik at manglende lovfesting ikke alltid betyr at fylkeskommunen står fritt til å kutte ut oppgavene/tjenestene.

Fylkeskommunene er gjennom stortingsmeldinger, rundskriv, forventningsbrev og tildeling av statlige midler med mer, tildelt en rolle i norsk forvaltning som fylkeskommunene er forpliktet til å fylle med innhold, selv om dette ikke er direkte lovpålagt. Ikke minst gjelder dette i rollen som regional utviklingsaktør, der de statlige forventningene til fylkeskommunene har økt betydelig de senere år, blant annet i forbindelse med forvaltningsreformen fra 2010.

Rollen som regional utviklingsaktør omfatter hele bredden av fylkeskommunens oppgaver, både lovpålagte og ikke-lovpålagte.

Som eget vedlegg til økonomiplan 2014-2017 fulgte en gjennomgang av hjemmelsgrunnlaget for avdelingenes aktivitet med vekt på de begrensninger lovverket og andre føringer gir for fylkeskommunens handlefrihet. Ikke-lovpålagte oppgaver ble kartlagt og forsøkt satt inn i rett kontekst som gir en mer detaljert beskrivelse av lovgrunnlaget for de ulike delene av den fylkeskommunale virksomhet.

Fylkesrådmannens konklusjon var at det neppe var realistisk å tro at reduksjoner i nivået av ikke-lovpålagte oppgaver kan gi vesentlige bidrag til salderingen av fremtidige driftsbudsjett.

For å løse utfordringene i forbindelse med fremtidige budsjettbehandlinger og saldering, anser fylkesrådmannen det som viktig å gjøre løpende vurderinger av volum og dimensjonering i både det lovpålagte og ikke-lovpålagte tilbudet.

Fylkesrådmannen la blant annet til grunn at kartleggingen ga en nyttig oversikt over hjemmelsgrunnlaget for den fylkeskommunale virksomhet, og at den kan brukes som grunnlag for å avgrense og definere bestemte problemstillinger og områder som ønskes nærmere belyst ved senere rullinger av økonomiplanen.

For øvrig viser fylkesrådmannen til økonomiplan 2014-2017 med vedlegg.

5 INVESTERINGSBUDSJETTET

5.1 GENERELLE KOMMENTARER

For investeringer innen **sentraladministrasjon / fellesutgifter** vises til avsnitt 5.3 som gir en nærmere beskrivelse av de enkelte prosjekter. Det samme gjelder **tannhelse**.

SAMFERDSEL

Økonomiplan 2017-2020 er videreført på om lag samme reelle nivå når det gjelder investeringer i fylkesveier. Rammene fra forrige økonomiplan er oppjustert med en indeks på 2,5 pst, som er marginalt lavere enn den foreløpige prisomregningsfaktoren som Vegdirektoratet opererer med (2,8 pst). For det enkelte investeringsprosjekt har Statens vegvesen (SVV) støttet seg på egne indekser ved utarbeidelse av investeringsbudsjettet for 2018.

I perioden 2018-2020 er den ordinære rammen for regionalt finansierte prosjekter satt til mellom 330 og 338 mill. kroner (2018-kroner). For 2021 og årene som følger etterpå forutsettes et normalnivå på 379 mill. kroner finansiert av fylkeskommunen.

I planperioden 2018-2021 er det planlagt en stor portefølje av bompengefinansierte prosjekter, som øker fra 673 mill. kroner i 2018 til 1.349 mill. kroner i 2019.

I tillegg til ovennevnte kommer refusjoner av tidligere forskutterte midler, 41,05 mill. kroner i 2018 og 7,2 mill. kroner i 2019. Refusjonene betraktes som tilbakebetaling av lån. Beløpet i 2018 gjelder forskutteringer fra Karmøy kommune i forbindelse med T-forbindelsen, som fylkesrådmannen tilrår at tilbakebetales i kommende budsjettår. Denne bevilgningen lå ikke inne i økonomiplan 2017-2020.

Fylkesrådmannen legger til grunn at alle momsutgifter knyttet til fylkesveier finansieres av fylkeskommunen og ses i sammenheng med tilhørende momskompensasjon. For eksternt finansierte prosjekter – for eksempel prosjekter finansiert av bompenger, er dette et «nullsumspill». Bompengeselskaper finansierer konsekvent nettoutgifter, altså anleggskostnader ekskl. mva. I dette forslaget til økonomiplan legger fylkesrådmannen til grunn det samme prinsippet ved anvendelse av eksterne tilskudd eller forskudd. Prinsippet gjennomføres også ved delt finansiering. Momsutgifter knyttet til ekstern finansiering vil altså (rent teknisk) komme i tillegg til den ordinære bevilgningen fra RFK.

Det vises for øvrig til egen sak om handlingsprogram for fylkesveier 2018-2021 (23), samt egen sak om budsjett- og leveranseavtale med Statens vegvesen for 2018. Her er det redegjort for konkrete investeringer som foreslås i sektoren, herunder også prosjekter som finansieres helt/delvis av eksterne midler.

Noen viktige prosjekter på fylkesveinettet i 2018:

- Fv. 44 Kollektivfelt Diagonalen til Hans og Grete stien
- Fv. 47 Fagerheim - Ekrene
- Fv. 505 Skjæveland – Foss-Eikeland
- Fv 350 Foruskanalen (Bussveien)

I tillegg kommer en rekke mindre prosjekter, inkludert gang-/sykkelveiprosjekter, trafikk sikring og miljø.

Veiprosjekter finansiert med bompenger

Bominntekter fra Jærenpakke 1, Haugalandspakken og Gjesdalspakken bidrar vesentlig til realisering av fylkeskommunal veiinfrastruktur. Hver av de tre finansieringspakkene er en samfinansiering basert på bompenger, statlige midler og fylkeskommunale midler. Fra høsten 2018 vil Jærenpakke 1 avløses av ny bompengepakke – Bypakke Nord-Jæren. Prosjekter som er satt i gang i Jærenpakke 1 fullføres med midler fra Bypakke Nord-Jæren. Nye større veiprosjekter som er planlagt finansiert med midler fra Bypakke Nord-Jæren er E39 Ålgård - Hove, Fv. 409 Transportkorridor Vest og E39 Smiene – Harestad.

I forslaget til investeringsbudsjett for 2018 er det lagt opp til 673 mill. kroner i samlet anvendelse av bompenger (inkl. mva) knyttet til investeringer i fylkesveinettet. Bruk av bompenger har ingen direkte betydning for RFKs finansieringsbehov gitt ovennevnte premisser om nøytralitet mellom momsutgifter og momskompensasjon.

Planlagt omfang av bompengeprojekter vises i fremlagt forslag til handlingsprogrammet for fylkesveier 2018-2021(23). Bruk av bompenger og tilhørende utgifter er i grove trekk innarbeidet i denne økonomiplanen i tråd med dette. Gjennomsnittlig årlig bruk av bompenger til investeringer i fylkesveinettet er anslått til 652 mill. kroner i årene 2018-2021(23).

Investeringsinntekter - tilbakebetaling av forskudd

I forbindelse med forvaltningsreformen i 2010 overtok fylkeskommunen rettigheter og forpliktelser knyttet til veiene som ble overført fra Statens vegvesen. Rogaland fylkeskommune har på prosjekt rv. 13 Ryfast en fordring på 6 mill. kroner som har forfall i 2018.

Byvekstavtalen

Samferdselsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Rogaland fylkeskommune samt Stavanger, Sandnes, Sola og Randaberg kommuner inngikk i september 2017 en byvekstavtale som skal legge til rette for at veksten i persontransporten på Nord-Jæren skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange. Byvekstavtalen omfatter transporttiltak, finansiering og arealplanlegging. Den er basert på Nasjonal transportplan 2014–2023, og gjelder for perioden 2017–2023. Det legges opp til reforhandling av avtalen våren 2018, basert på rammene og føringene i Nasjonal transportplan 2018–2029.

I avtalen inngår porteføljen i Bypakke Nord-Jæren, jernbaneinvesteringer, riksveiltak for kollektivtransport, sykkel og gange, samt tiltak finansiert med belønningsmidler. I tillegg inngår statlig delfinansiering av 50 pst av prosjektkostnadene for Bussveien. I byvekstavtalen er det lagt til grunn at statens halvpart av kostnadene for Bussveien utgjør 5,1 mrd. 2016-kroner. Statens endelige bidrag blir fastsatt av Stortinget i de ordinære budsjettprosessene.

Belønningsmidlene videreføres innenfor en ramme på 700 mill. kroner, som tilsvarer 100 mill. kroner pr. år i perioden 2017–2023. I 2017 ble det tildelt 70 mill. kroner ekstra i belønningsmidler, slik at samlet beløp ble 170 mill. kroner dette året. I tillegg er det lagt til grunn 1,3 mrd. 2017-kroner til tiltak for kollektivtransport, sykkel og gange langs riksvei i avtaleperioden. Dette tilsvarer i gjennomsnitt om lag 185 mill. 2017-kroner pr. år. Fylkesrådmannen har basert økonomiplanen på en forutsetning om at det årlige nivået av belønningsmidler til statlig understøttelse av den planlagte kollektivsatsingen i Rogaland må tilsvare 170 mill. kroner framover.

Forutsetningen om betydelige statlige bidrag til finansiering av den iverksatte økte ruteproduksjonen i kollektivtransporten, mobilitetsfremmende tiltak og utstrakt taktsamarbeid, samt en sannsynlig kostnadsdrivende heving i teknologi- og miljøstandard i årene framover, er avgjørende viktige premisser for fylkesrådmannens budsjettforslag. Til satsingen på kollektivtransport i byene kreves varig finansiering langt utover det som per nå tilføres gjennom inntektssystemet.

Kort om Nasjonal transportplan 2018-2029

I Nasjonal transportplan 2018-2029 er det satt av 66,4 mrd. kroner til bymiljøavtaler, byvekstavtaler og belønningsmidler. Det framgår av stortingsmeldingen at regjeringen med dette prioriterer byområdene høyt i planperioden.

Satsingen er et viktig bidrag for å nå nullvekstmålet for persontransport med bil, og vil gi bedre tilrettelegging for kollektivreisende, syklist og fotgjengere i byområdene. Staten vil blant annet finansiere 50 prosent av kostnadene for de fylkeskommunale kollektivprosjektene Fornebu-banen i Oslo og Akershus, ny metrotunnel i Oslo, Bybanen til Fyllingsdalen i Bergen, Bussveien på Nord-Jæren og Superbuss i Trondheim. Det statlige bidraget til disse prosjektene er grovt anslått til 24 mrd. kr i planperioden. Det er videre lagt opp til statlig finansiering av utvalgte sykkelekspressveier langs riksvei i de ni største byområdene.

Transportetatene og Avinor anslår i plangrunnlaget at sykkel og gange har et potensial til å ta 40-60 prosent av veksten i antall reiser i de ni største byområdene. Et slikt skifte vil kreve en målrettet og langsiktig innsats fra staten, fylkeskommunene og kommunene med sterkere prioritering av midler til investeringer, drift og vedlikehold av anlegg for syklende og gående. Tilrettelegging for et attraktivt og trafiksikkert tilbud for syklist og fotgjengere må ivaretas i all areal- og transportplanlegging i byområdene.

Det er nødvendig at staten bidrar mer til driften av fylkeskommunal kollektivtrafikk i byområdene som omfattes av nullvekstmålet, siden kollektivtrafikken må øke langt ut over befolkningsveksten. På sikt må dette hovedsakelig skje gjennom rammetilskuddet til fylkeskommunene. Fylkeskommunene har understreket behovet

for økte midler til drift av kollektivtransport, og ønsker i hovedsak at dette gjøres gjennom rammetilskuddet.

Kort om belønningsmidler i statsbudsjettet for 2018

Belønningsmidlene videreføres i bymiljøavtalene og byvekstavtalene. Det vil legges til rette for mer langsiktige prioriteringer og helhetlig virkemiddelbruk, og belønningsmidlene i disse avtalene vil være en del av en styrket satsing for å nå nullvekstmålet for persontransport med bil i de ni største byområdene.

Belønningsmidlene i bymiljøavtaler og byvekstavtaler vil kunne brukes til samme type tiltak som tidligere, men kan også i sin helhet gå til drift av kollektivtransport. Midlene skal brukes i tråd med det overordnede målet i avtalene. Forbedring av kollektivtilbudet må ses i sammenheng med en målrettet arealplanlegging og parkeringspolitikk, samt med helhetlig satsing på sykkel og gange. Oppfølgingen skal skje gjennom de etablerte styrings- og rapporteringssystemene for bymiljøavtalene og byvekstavtalene.

For Trondheim og Oslo og Akershus er belønningsmidlene nå en del av bymiljøavtalene. For Bergen og Nord-Jæren inngår belønningsmidlene i byvekstavtalene.

I statsbudsjettet foreslås bevilget 750 mill. kr til belønningsmidler i bymiljøavtaler og byvekstavtaler i 2018, fordelt med:

- 280 mill. kr til Oslo og Akershus
- 200 mill. kr til Bergen
- 170 mill. kr til Trondheim
- 100 mill. kr til Nord-Jæren

Regjeringen tar sikte på at bymiljøavtalene og byvekstavtalene som er inngått, blir reforhandlet i 2018.

Særskilte øremerkede tilskudd – skredsikring mv.

Det er i forslag til statsbudsjett for 2018 ikke satt av øremerket tilskudd til skredsikring til Rogaland.

Også i 2018 legger fylkesrådmannen til grunn at eventuelle øremerkede statstilskudd til særskilte formål fortrinnsvis skal inngå i den generelle finansieringen av investeringer dersom porteføljen av investeringer allerede inneholder prosjekter som kan ses i sammenheng med bevilgningen fra staten. Ved utarbeidelsen av opprinnelig budsjett 2018 er det ikke gitt tilsagn om særskilte øremerkede tilskudd til investeringer i planperioden, som for eksempel statlige midler til skredsikring.

Investeringsprosjekter i egen regi

Fylkesveier (RFK) – aksjon skolevei

Aksjon skolevei er midler som brukes til delfinansiering av fylkeskommunale og kommunale skoleveiprojekt av mindre omfang per tiltak. Fylkesrådmannen har lagt

inn 19 mill. kroner i 2018 og 20 mill. kroner i 2019 i tråd med fylkestingets vedtak i FT-sak 94/15. Basisnivået per år i påfølgende år er 16,5 mill. kroner. Tilskudd til kommunale investeringer er henført til driftsbudsjettet. Det budsjetteres ikke momskompensasjon i tilknytning til bevilgningen.

Kollektivtransport – Kolumbus AS, kapitalinnskudd investeringer

Styret i Kolumbus AS har som utgangspunkt at neste års moderate investeringer dekkes av selskapets egenkapital. Reinvesteringer – økte avskrivninger – er innarbeidet i driftsbudsjettet i form av økte overføringer fra eier.

Bussveien / fremtidig bussteknologi

Fylkesrådmannen viser til vedtak i FT-sak 15/17 – «Fremtidig bussteknologi på Bussveien».

Det er vedtatt at Bussveien skal planlegges og bygges med mål om nullutslipp. Bussveien åpnes som eget konsept, fortrinnsvis med nyinnkjøpte batteribusser. Nødvendig infrastruktur bygges ut for batteribusser fra åpningen i 2023. Nullutslippsteknologi for bussveien innebærer en økonomisk risiko mht. investering og drift som det forutsettes at staten må være med å dele ut fra statlige målsettinger. Det er i 2017 inngått byvekstavtale mellom Samferdselsdepartementet (SD) og Rogaland fylkeskommune, Stavanger, Sandnes, Sola og Randaberg kommuner for perioden 2017 – 2023. Det er avtalt at Staten betaler 50 prosent av kostnadene med bygging av Bussveien (10,2 mrd. i 2016-kr). I byvekstavtalen inngår det belønningsmidler til drift av kollektivtrafikk på Nord-Jæren. Det årlige beløpet fra og med 2018 er 100 mill. kroner. Avtalen skal reforhandles våren 2018 og fylkeskommunen har en forventning om at årlig beløp økes til 170 mill. kroner.

Fylkesrådmannen har ikke innarbeidet økonomiske konsekvenser i den 8-årige økonomiplanen for investeringer. Det vises til sakens premisser om hovedsakelig kostnadsnøytralitet i forhold til mer tradisjonelle løsninger.

OPPLÆRING

Forslaget er basert på følgende forutsetninger:

- Innhold i gjeldende økonomiplan 2017-2020
- Vedtak i revidert budsjett oktober 2017 og noen enkeltsaker
- Parallell sak om skolebruksplanen

Fylkesrådmannens innstilling er i hovedsak basert på gjeldende økonomiplan. Skolebruksplanen spiller prioriteringene i økonomiplan 2017-2020 og trekker i tillegg opp mer langsiktige premisser.

En av årsakene til økte investeringer i skolebygg de senere årene er at fylkestinget har vedtatt at renovering av ventilasjons- og varmeaggregat skal gjennomføres raskere og mer effektivt enn realkapitalforvaltningen tidligere la opp til. I praksis betyr

dette at det er tatt nødvendige grep for å sikre formuesbevaring, forebygging av reell risiko for havari, akseptabel utnyttelse av anleggene og mer kostnadseffektiv drift.

Det er på vanlig måte foretatt en gjennomgang av framdriftsplanen for de enkelte prosjektene, og kostnadsprofilen for det enkelte prosjekt er justert i samsvar med denne gjennomgangen. Aktuelle investeringsprosjekter som ennå ikke er igangsatt, har vært spesielt viktige å utrede grundig. Fylkesrådmannen vil ikke utelukke at prioriteringene må gjøres strengere i kommende økonomiplaner.

Det planlegges et noe høyere nivå av investeringer i skolebygg enn forrige økonomiplan la opp til. Hovedårsaken til at investeringsprogrammet for skolebygg framstår som noe mindre nøkternt i denne økonomiplanen, er en ny vurdering av behovet for renovering av Skeisvang videregående skole. Fylkesrådmannen har også kommet lenger i planleggingen av en ny skole på Nord-Jæren, som påvirker kostnadsbildet både på kort og mellomlang sikt – fram til 2023.

Anslått tillegg (normalnivå)

I denne økonomiplanen anslår fylkesrådmannen at 335 mill. kroner per år kan være et bærekraftig normalnivå på lang sikt, når det gjelder investeringsbehov i skolesektoren utover faste «sekkepostbevilgninger». Av hensyn til realismen i analyser av finansielle måltall mv. ble det også i forrige økonomiplan forutsatt et slikt investeringsnivå i årene som fulgte etter planperioden. Dette oppfattes som et nøkternt men forsvarlig nivå.

Rulleringen av skolebruksplanen må baseres på et realistisk handlingsrom. Med tanke på dette, ble det lagt inn 100 mill. kroner i 2019 og 250 mill. kroner i 2020 utover de prosjektene som var konkretisert i økonomiplan 2017-2020. I forbindelse med årets rullering av skolebruksplanen framstår en større andel av volum som konkret, i den forstand at prosjektene er under planlegging.

Det finansielle handlingsrommet for å prioritere helt nye prosjekter i planperioden 2018-2021, for eksempel i forbindelse med neste års rullering av økonomiplan, er nå svært begrenset.

Behov for flere elevtallsplasser

I skolebruksplanen for 2017-2019 omtales et behov for om lag 1.300 nye elevtallsplasser fra ca. år 2023 sammenlignet med behovet i dag. 200-300 av disse plassene anses som en midlertidig topp, da tallene faller igjen fra 2030. Fylkesrådmannen ser det som hensiktsmessig å leie eller finne andre midlertidige løsninger for toppen i 2025-2029, men at det langsiktige behovet må dekkes inn i egne skolebygg. Veksten gjelder i all hovedsak i Stavanger/Sandnes-området.

Deler av økt behov dekkes inn gjennom pågående utbygging på Gand vgs og Sola vgs. Utbyggingen på St. Svithun vgs har også bidratt til flere elevplasser. Fylkeskommunen har de siste årene leid gamle «Teknikken» på Våland til bruk som erstatningslokaler mens renoveringsprosjektene på St. Olav og St. Svithun videregående skoler har pågått. Elever og ansatte flyttet sommeren 2017 tilbake i nyrenoverte lokaler i St. Svithun, og «Teknikken» står nå tom.

«Teknikken» har en sentral plassering med hensyn til forventet elevtallsvekst. Bygningen slik den står i dag vil kunne huse mellom 600 og 700 elever. Selv om bygningen er fra 1963 anses bygget å være funksjonelt med hensyn til rominndeling og utforming. Tomten er egnet for utbygging av nødvendig gymsal og ev. påbygg for å gi plass til ytterligere elever. Området har også svært god kollektivdekning, med buss og tog i umiddelbar nærhet. Bygningen er nedslitt, og teknisk anlegg utdatert. Full renovering må påregnes. Fylkeskommunen eide bygget fram til 2010, da det ble solgt med bakgrunn i forventet sykehusutbygging på Våland. Bygget og tomten eies i dag av Stavanger kommune.

Med utgangspunkt i ovenstående vurderinger har fylkesrådmannen startet en prosess med Stavanger kommune for å vurdere alternativet med å benytte «Teknikken» til fremtidig videregående skole. Stavanger Utvikling, som er Stavanger kommunes eiendomsselskap, gjennomfører høsten 2017 en mulighetsstudie for fremtidig bruk av eiendommen på Våland. Et av alternativene de ser på inkluderer videregående skole.

Fylkesrådmannen vurderer også alternativet med å bygge en helt ny skole. Fylkeskommunen eier en tomt på Ullandhaug som er stor nok for en større videregående skole. En videregående skole i dette området vil kunne passe godt inn sammen med universitetsmiljøet og nytt sykehus. Området har god kollektivdekning, og er sentralt med hensyn til forventet elevtallsvekst.

I økonomiplan 2018 ligger det inne et forslag om å gjennomføre tidligstudier både for alternativet med skole på Våland/Teknikken og alternativet med en helt ny skole på Ullandhaug. Dette vil gi fylkesrådmannen et bedre underlag for videre beslutning om utbygging.

En andel av forventet elevtallsvekst forventes å komme i «tunge» yrkesfag. Godalen videregående skole, som er lokalisert i Stavanger, tilbyr i dag bygg- og anleggsteknikk, elektro og teknikk og industriell produksjon (TIP). Skolen er også sentralt plassert med hensyn til forventet elevtallsvekst. Fylkesrådmannen har innarbeidet i økonomiplan 2018-2021 en utbygging av Godalen vgs for å kunne gi plass til 220 flere yrkesfagelever.

Investeringsinntekter

Fylkesrådmannen viser til FU-sak 186/17 og vedtak om salg av eiendom på Rygjabø. Fylkesrådmannen forskutterer en ny avsetning til investeringsfond i 2017 på 7,4 mill. kroner, og tilrår 10,0 mill. kroner i samlet bruk av investeringsfond til finansiering av investeringer i 2018.

FINANSIERINGEN AV INVESTERINGER

Investeringsbudsjettet settes opp etter bruttoprinsippet, med bygg- og anleggskostnader inkl. merverdiavgift på utgiftssiden og den generelle finansieringen på inntektssiden, herunder bruk av lån og finansiering ved bruk av fond eller overføringer fra drift. Eventuelle øremerkede inntekter framgår også av inntektssiden.

Med virkning fra 2014 skal momsrefusjon fra investeringer per definisjon betraktes som investeringsinntekter. Forslag til investeringsbudsjett inneholder anslag på tilhørende momskompensasjon som direkte finansieringskilde. Fylkesrådmannen benytter seg av sjablongmessige satser, hvor det maksimale potensialet for momsrefusjon er 25/125 (20 pst) av bruttoutgifter. Den vanligste satsen er 19 pst, altså en liten avkortning fra maksimalt nivå. Det er anvendt metode å bruke denne satsen både for fylkesvei og skolebygg. Når vesentlige innslag av grunnnerverv eller kjøp av tomter (eller lignende) reduserer nivået av momsrefusjon, kan det være aktuelt å tilpasse forbruket til en lavere reell nettobevilgning. I motsatt fall vil fylkesrådmannen måtte fremme forslag om budsjettendringer. Det kan også være aktuelt å se et merforbruk i sammenheng med tidligere ubrukte lånemidler.

Den samlede finansieringen av investeringsbudsjettet framgår av oppstillingen i kapittel 5.2.

ØKONOMISKE KONSEKVENSER AV FORSLAG TIL INVESTERINGER

Fylkesrådmannen har også ved denne rulleringen av økonomiplanen brukt de kommende åtte år som investeringshorisont. Dette skyldes dels at et åtteårig perspektiv gir en bedre oversikt enn lovens minimumskrav enn en fireårig plan. En annen viktig grunn er at konsekvensene av de beslutninger som tas nå, ikke fullt ut kommer til syne i løpet av de fire neste årene.

Fylkesrådmannens innstilling innebærer følgende utvikling for investeringer, lånegjeld og kapitalkostnader:

Tall i mill. kroner	³⁾ 2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Investeringer ¹⁾	875	968	827	815	857	858	739	813	813
Låneopptak	407	497	343	330	361	383	287	347	347
Gjeld 31.12	6.297	6.584	6.708	6.814	6.948	7.099	7.150	7.258	7.363
Gjeldsgrad ²⁾	94	95	93	92	92	91	89	88	87
Kapitalkostnader	311	317	329	337	345	358	369	378	390

¹⁾ Brutto eksklusive veiprosjekter finansiert med eksterne midler.

²⁾ Beregningen av gjeldsgrad er sjablongmessig.

³⁾ Revidert budsjett ved framleggelse av forslag.

Til grunn for framskrivingen ligger det en forutsetning om et antatt «normalnivå» av fylkeskommunale investeringer i fylkesveier og skolebygg også i perioden 2022-2025, jf. oversikter i kapittel 5.2.

En forutsetning om 4,5 pst netto driftsresultat / overføring fra drift til investering ligger til grunn i perioden 2022-2025. Dette er i tråd med netto driftsresultat det siste året i planperioden, som er 0,5 prosentpoeng lavere enn ønskelig. Fylkesrådmannen viser til kapittel 4.2, som omhandler finansielle måltall / handlingsregler.

Forutsetninger for egenfinansiering og rentenivå framgår av senere omtale. Det er innarbeidet antatt effekt av rentekompensasjonsordninger for skolebygg og fylkesveier, samt avtalt rente- og avdragskompensasjon for TkVest/Rogaland.

5.2 FORSLAG INVESTERINGSBUDSJETT 2018-2021

Forklaring til de enkelte kolonner i tabellen :

"Ansvar / art / prosjekt / tekst":

"Kostnad":

"Tidl. bevilget":

"Budsj. 2018" og "2019-2021":

Tilsvarende kontoplanbetegnelse i tallbudsjett

Total kostnad for prosjektet

Bevilget tom. 2017

Budsjett for økonomiplanperioden

			Tidl.	Budsj.	Budsjett						
Ansvar	Tekst	Kostnad	bevilget	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
<u>SENTRALE STYRINGSORGANER OG FELLESUTGIFTER</u>											
032340	IKT-investeringer Felles, opplæring, sentraladm.			11,00	9,00	9,00	9,00	9,00	9,00	9,00	9,00
	Nytt skoleadministrasjonssystem	25,00	15,00	6,00	4,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
032702	Prosjektledere (4 årsverk)			3,65	3,65	3,65	3,65	3,65	3,65	3,65	3,65
032707	Energiøkonomisering			10,00	10,00	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00
032708	Tekniske forskrifter / offentlige pålegg			3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
0327083	Elektriske anlegg - hovedtavler	9,00	6,00	1,50	1,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0327094	Miljøtiltak - sykkelparkering	12,00	3,00	3,00	3,00	3,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
032712	Fylkeshuset, ombygging og uteareal			5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
				43,15	39,15	31,65	28,65	28,65	28,65	28,65	28,65

Ansvar Tekst		Kostnad	Tidl. bevilget	Budsj. 2018	Budsjett						
					2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
<u>SAMFERDSEL</u>											
	<u> FYLKESVEIER - STATENS VEGVESEN</u>										
04249*	Ordinære midler			330,00	330,00	338,00	379,00	379,00	379,00	379,00	379,00
	Fylkesveier (SVV) - finansiert av eksterne midler			673,00	1349,00	1193,00	138,00	1000,00	1000,00	1000,00	1000,00
	<u> FYLKESVEIER - ANNET</u>										
04240251	Fylkesveier - refusjoner fra RFK			41,05	7,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
04240281	Fylkesveier (RFK) - aksjon skoleveg			19,00	20,00	16,50	16,50	16,50	16,50	16,50	16,50
	<u> KOLLEKTIVTRANSPORT</u>										
01929	Kolumbus AS - Kapitalinnskudd investeringer			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
				1063,05	1706,20	1547,50	533,50	1395,50	1395,50	1395,50	1395,50
<u>TANNHELSE</u>											
01920*	Tannhelse - Med./tekn. Utstyr			6,00	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00
	IKT-utstyr			2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
	Nye tannklinikker			12,55	12,55	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
				20,55	20,55	13,00	13,00	13,00	13,00	13,00	13,00
<u>DIVERSE</u>											
01929	Zefyr AS - økt eierandel til 50 pst	13,00	10,00	3,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
01929	Egenkapitaltilskudd KLP			4,50	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50
				7,50	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50

					Budsjett						
Ansvar	Tekst	Kostnad	Tidl. bevilget	Budsj. 2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
OPPLÆRING											
06150	Kvalitetsforbedrende tiltak			15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00
06152	Universell utforming			6,50	6,50	6,50	6,50	6,50	6,50	6,50	6,50
061800	Inventar og utstyr (opplæring)			40,00	20,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00
PÅBEGYNT PROSJEKTER											
062032	Nye Bryne vgs, bygg C (Trallfabygget)	240,30	232,30	8,00							
	Inventar og utstyr	23,00	23,00								
062120	Gand vgs – 3. trinn nybygg i sør og nord	255,60	214,80	37,80	3,00						
	Inventar og utstyr	17,20	17,20								
062152	Godalen vgs - ombygging og ventilasjon	84,90	71,70	13,20							
	Inventar og utstyr	5,80	5,80								
062741	Jåttå vgs, avdeling Hinna - nybygg	109,30	56,50	49,80	3,00						
	Inventar og utstyr	9,30		9,30							
062605	Sola vgs - tilbygg	99,70	6,20	35,00	48,50	10,00					
	Inventar og utstyr	13,80			13,80						
061153	Tiltak lyddemping i kroppsøvingsanlegg	8,00	1,00	3,00	4,00						
06206*	Dalane vgs - renovering teknisk anlegg mv.	61,20		20,40	20,40	20,40					
062064	Dalane vgs - renovering gymsal	11,00		1,00	10,00						
06218*	Haugaland vgs - renovering verksted	30,50		1,00	29,50						
06272*	Stavanger offshoretekn. skole - renovering	13,30		1,00	4,10	4,10	4,10				
06293*	Vardafjell vgs - nytt anneks for forskningslære	10,20		10,20							
06296*	Øksnevad vgs - renovere gamle bygg	10,20		10,20							
06299*	Åkrehamn vgs - renovering byggfag	25,50		25,50							
062973	Ølen vgs - renovering og tilbygg	66,20	5,00	25,50	35,70						
06293*	Vardafjell vgs - ny idrettshall	25,50	1,00	24,50							

Ansvar	Tekst	Kostnad	Tidl. bevilget	Budsj. 2018	Budsjet						
					2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
	<u>AKTUELLE NYE PROSJEKTER</u>										
06215*	Godalen vgs - påbygg	255,00		5,00	80,00	140,00	30,00				
06*	Ny vgs - tidligstudie med kalkyle	5,00		5,00							
06*	Ny videregående skole	580,00			50,00	150,00	200,00	150,00	30,00		
06218*	Haugaland vgs - rehabilitering av tak	25,00		10,00	15,00						
06230*	Karmsund vgs - ombygging for tilrettelagt avd.	10,00		1,00	9,00						
06245*	Randaberg vgs - ombygging diverse arealer	20,00		12,00	8,00						
06257*	Skeisvang vgs - renovering og tilbygg	305,00			5,00	15,00	95,00	180,00	10,00		
06272*	Stavanger offshoretekn. skole - riving av brakker	2,00		2,00							
062994	Åkrehamn vgs - renovering gymsal	10,00				10,00					
06297*	Ølen vgs - ombygging adm.lokaler	10,00		10,00							
06*	Trafikksikringstiltak diverse skoler	15,00		5,00	5,00	5,00					
06*	ANSLATT TILLEGG (NORMALNIVA)			120,00	20,00	20,00	50,00	50,00	221,00	335,00	335,00
SUM OPPLÆRING				506,90	405,50	411,00	415,60	416,50	297,50	371,50	371,50

Ansvar	Tekst	Kostnad	Tidl. bevilget	Budsj. 2018	Budsjett						
					2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
	SAMMENDRAG			2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
	Sentrale styringsorganer og fellesutgifter			43,150	39,150	31,650	28,650	28,650	28,650	28,650	28,650
	Samferdsel			1063,050	1706,200	1547,500	533,500	1395,500	1395,500	1395,500	1395,500
	Opplæring			506,900	405,500	411,000	415,600	416,500	297,500	371,500	371,500
	Tannhelse			20,550	20,550	13,000	13,000	13,000	13,000	13,000	13,000
	Diverse			7,500	4,500	4,500	4,500	4,500	4,500	4,500	4,500
	Brutto utgifter			1641,150	2175,900	2007,650	995,250	1858,150	1739,150	1813,150	1813,150
	Salgsinntekter, refusjoner mv.			6,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
	Statstilskudd skredsikring			0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
	Statstilskudd inventar/utstyr TK Vest - Rogaland			0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
	Dekkes ved bompenger / annen ekstern finansiering			584,500	1093,000	966,000	112,000	810,000	810,000	810,000	810,000
	Momsrefusjon eksternt finansierte prosjekter			88,500	256,000	227,000	26,000	190,000	190,000	190,000	190,000
	Egenfinansiering - overføring fra drift			246,210	294,764	314,758	338,460	316,402	316,402	316,402	316,402
	Egenfinansiering - bruk av disposisjonsfond			40,000	40,000	20,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
	Egenfinansiering - bruk av investeringsfond			10,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
	Momsrefusjon			168,986	148,960	150,100	158,194	158,365	135,755	149,815	149,815
	Låneopptak			496,954	343,176	329,792	360,596	383,383	286,993	346,933	346,933
	Sum finansiering			1641,150	2175,900	2007,650	995,250	1858,150	1739,150	1813,150	1813,150
	Kontroll			0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
	Momskompensasjon spesifisert:										
	Momskompensasjon fylkesveger SVV, generell finansiering			62,700	62,700	64,220	72,010	72,010	72,010	72,010	72,010
	Momskompensasjon fylkesveger for øvrig, generell finansiering			0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
	Momskompensasjon FKF Tannhelse Rogaland			2,470	2,470	2,470	2,470	2,470	2,470	2,470	2,470
	Momskompensasjon for øvrig			103,816	83,790	83,410	83,714	83,885	61,275	75,335	75,335
	Delsum			168,986	148,960	150,100	158,194	158,365	135,755	149,815	149,815
	Momskompensasjon fylkesveger SVV, ekstern finansiering			88,500	256,000	227,000	26,000	190,000	190,000	190,000	190,000
	Totalsum			257,486	404,960	377,100	184,194	348,365	325,755	339,815	339,815
	Korrigerte bruttoinvesteringer (eksl. momsutgifter for foretaket)			1 638,680	2 173,430	2 005,180	992,780	1 855,680	1 736,680	1 810,680	1 810,680

5.3 KOMMENTARER TIL DE ENKELTE PROSJEKTER

INNLEDNING

Som det framkommer i kommentarene til de enkelte investeringsprosjektene, varierer graden av nøyaktighet på kostnadstallene. Dette har sammenheng med forskjellig detaljeringsgrad i kalkylegrunnlaget som foreligger. Kostnadene som angis for de enkelte prosjekter er forventet kostnad sommeren 2018.

Prisjusteringsfaktoren er basert på Statistisk sentralbyrås byggekostnadsindeks og erfaringstall fra Byggfakta, samt vurderinger knyttet til det lokale markedet. For arbeid som ikke er påbegynt er det i utgangspunktet beregnet en prisstigning på 2,0 pst.

SENTRALE STYRINGSORGANER OG FELLESUTGIFTER

Postene under sentrale styringsorganer og fellesutgifter samt kvalitetsforbedrende tiltak og universell utforming, har gjort det mulig å gjennomføre mange nødvendige tiltak ved skolene.

Budsjettpostene disponeres av fylkesrådmannen. En del av investeringene fører til klare besparelser i driften, selv om dette ofte ikke er hovedgrunnen til at tiltaket gjennomføres.

INFORMASJONS- OG KOMMUNIKASJONSTEKNOLOGI – SENTRALT STYRTE TILTAK

032340 IKT-investeringer

Innledning

IKT- og arkivavdelingen har overordnet ansvar for planlegging og gjennomføring av aktiviteter innenfor IKT- og arkivområdet i fylkeskommunen. Dette innebærer blant annet strategiutvikling, arkivutvikling, drift av maskiner, systemer og fylkesrådmannens dokumentserver.

Investeringsbudsjettet dekker innkjøp av utstyr, nye programmer og konsulenttenester for sentraladministrasjonen, og administrasjonen på skolene. Kolumbus AS og Tannhelse Rogaland FKF har egne investeringsmidler.

Hovedutfordringer

Det er vedtatte strategier og årsplaner som legger føringer for de satsinger som blir gjort.

I digitaliseringsstrategien, vedtatt av administrasjonsutvalget i 2016, legges det opp til at RFK skal bruke ressurser til nye tiltak og løsninger. Samtidig forventes det at digitaliseringstiltak skal føre til effektivisering og/eller reduserte kostnader.

Hovedutfordringen vil alltid være å gi ansatte og brukere i organisasjonen stabile og forutsigbare IKT-systemer. Det vil derfor være et kontinuerlig behov for å fornye/oppgradere fylkeskommunens IKT-infrastruktur og plattform.

For 2018 vil det være knyttet investeringer til videregående skoler og fylkeskommunen for øvrig.

Viktige tiltak i 2018:

- Oppfølging av vedtatt digitaliseringsstrategi
- Utskifting/oppgradering av utstyr i sentraladministrasjonen og videregående skoler (servere, pc'er, skrivere, kommunikasjonsutstyr)
- Utskifting/oppgradering av IKT-systemer og infrastruktur, spesielt innen kommunikasjons- og sikkerhetsområdet
- Nytt felles skoleadministrativt system (VFS)
- Nytt IKT-system for PPT, Visma PPT

Investeringsbudsjett - 032340

Tiltak	Kommentar	2018	2019	2020	2021
Investeringer innen IKT og arkiv	I henhold til tiltak nevnt over	11 mill.	9 mill.	9 mill.	9 mill.
Nytt felles skoleadministrativt system (VFS)	Utviklings- og opplæringsmidler og lønn til lokal prosjektleder	6 mill.	4 mill.	0	0
Sum		17 mill.	13 mill.	9 mill.	9 mill.

Oppsummering

Det foreslås en investeringsramme på 17 mill. kroner for 2018, hvilket er om lag samme investeringsramme som i 2017, men høyere enn det som lå inne i 2018 i fjorårets økonomiplan. En betydelig del av økningen skyldes økte anslag/forpliktelser for nytt felles skoleadministrativt system (VFS).

Det er tatt høyde for noe prisøkning på utstyr og tjenester i markedet for 2018.

Det er på dette tidspunktet ikke mulig å anslå kostnader for nytt IKT-system til PPT da prosjektet først starter høsten 2017, mens hovedtyngden av kostnader vil komme i 2018.

For 2019 foreslås det en investeringsramme på 13 mill. Det er knyttet usikkerhet til størrelsen på investeringsmidler til VFS for 2019. Dette vil fylkesrådmannen komme tilbake til ved budsjettarbeidet neste år.

For årene 2020 og 2021 foreslås det en ramme på 9 mill. kroner for investeringer innen IKT og arkiv.

EIENDOMSFORVALTNING – SENTRALT STYRTE TILTAK**032702 Prosjektledere**

Interne prosjektledere er fra 2014 henført til investeringsregnskapet. Fra 2017 inkluderer dette fire årsverk, mot tre årsverk i 2016. I 2017 ble ett av prosjektlederårsverkene forutsatt å skulle dekkes av rammen for investeringsprosjektene. Fylkesrådmannen har samlet alle fire årsverkene, altså intern prosjektledelse, på ett felles tiltak/prosjekt.

032707 Energiøkonomisering

Budsjettposten går til tiltak basert på «Handlingsplanen for energi og klima i Rogaland». Overordnet målsetning i handlingsplanen er at energiforbruket skal reduseres med 20 % fra 2005 til 2020.

Prosjekter som har vært gjennomført med ENØK-midler har vist svært god lønnsomhet. Investeringer gir ofte driftsbesparelser som betaler investeringen over få år. I denne budsjettposten inngår flere ulike ENØK-tiltak, og alle har til hensikt å redusere energiforbruk:

- Bytte ut gammel energikrevende belysning med lavenergi LED-belysning.
- Konvertere fra elektrisk til vannbåren varme.
- Behovsstyring av varme og ventilasjonsanlegg.
- Ferdigstille oppgradering av gamle ventilasjonsanlegg.

En gjennomgang av energiregnskapet for fylkeskommunale bygg i Rogaland viser at energiforbruket er redusert med om lag 19 % i perioden 2005-2015. Foreslått ramme er i tråd med tidligere økonomiplaner.

032708 Tekniske forskrifter / offentlige pålegg

Budsjettposten omfatter fylkeskommunal bygningsmasse hvor RFK er eier eller har driftsansvar. Budsjettposten går til å dekke nye offentlige pålegg knyttet til brannsikring, elektriske anlegg, sprinkler-anlegg, heiser, gasskjeleanlegg mv. Eksempler på planlagte tiltak: Oppgradering av brannsentraler, brannmeldere, nødlys og strobelys.

0327083 Elektriske anlegg – hovedtavler

De elektriske anleggene må være i orden for å ivareta brann-, person-, og driftssikkerhet. Det er lagt inn budsjettmidler i ytterligere to år for oppgradering og utskiftning av gamle og utdaterte anlegg, i tråd med gjeldende økonomiplan.

0327094 Miljøtiltak – sykkelparkering

Klimaforliket legger til grunn nullvekst i biltrafikken, som blant annet fører til at det legges til rette for færre parkeringsplasser ved nybygg/påbygg. Fylkeskommunen har også blitt medlem av hjem-jobb-hjem-ordningen, som skal oppmuntre til mer bruk av gange, sykkel eller kollektivtrafikk til og fra jobb.

Det er derfor et behov for bygging av sykkelparkering for de ansatte ved videregående skoler som ikke har dette i dag. Det bør også tilrettelegges for garderobe- og dusjmuligheter i de tilfellene hvor dette ikke er tilfredsstillende i dag. Det er lagt inn 9 mill. kroner fordelt over de neste tre årene for bygging av sykkelparkering/garderobeanlegg, i tråd med gjeldende økonomiplan.

032712 Fylkeshuset, ombygging og uteareal

Fylkeshuset er opprinnelig bygget som et sykehus. Hvert enkeltmannskontor ble originalt bygget som egen branncelle, og bygget er således lite fleksibelt for videreutvikling og ombygging.

Det tekniske anlegget på fylkeshuset er gammelt og utdatert. Det foregår stadig utbedringer på anlegget, men arbeidene må gjennomføres etappevis grunnet budsjettprioriteringer. Ventilasjonsanlegget er eksempelvis gammelt, og skulle vært byttet ut i sin helhet. Deler av anlegget er byttet ut, og det gjenstår mye arbeid før anlegget er modernisert. De neste årene er det planlagt å ferdigstille arbeidet med omlegging til vannbåren varme, som vil redusere energiforbruket på bygget. Infrastruktur for nettverk og data er svært dårlig i deler av bygget og bør skiftes ut.

Gamle vinduer må byttes ut for å forhindre trekk, råteskade og unødvendig oppvarming. Videreføring av prosjektet med utbygging av vinduer er lagt inn i budsjettgrunnlaget.

Parken ved fylkeshuset brukes daglig av skoleklasser, barnehager og andre. Det er blant annet behov for å oppgradere gangstien, da denne er i ferd med å gro igjen.

Fylkeshuset er lokalisert i verneverdig sone, og Stavanger kommune har innført bestemmelser som skal vurderes i forbindelse med utskiftning eller endringer utomhus og på fasade. Fylkeshuset er ført opp i forskjellige tidsepoker og det er ut fra et bevaringsperspektiv viktig å utvikle bygget i tråd med dette. Dette kan imidlertid føre til fordyrende vedlikehold og utskiftninger.

Fylkesrådmannen har lagt inn et årlig budsjett på 5 mill. kroner for investeringer på fylkeshuset, som er i tråd med gjeldende økonomiplan.

TANNHELSE

De foreslåtte investeringsrammer for Tannhelse Rogaland er i tråd med vedtatt økonomiplan for perioden 2017-2020. Fylkesrådmannen tilrår i samsvar med foretakets forslag at det bevilges 6 mill. kroner per år til medisinteknisk utstyr og 5 mill. kroner per år til tannklinikker.

I tillegg forutsettes det at 2 mill. kroner per år av bevilgninger til IKT-utstyr fortsatt anvendes innen Tannhelse Rogaland. Dette beløpet er spesifisert i eget punkt i investeringstabellen.

Tidligere års ubrukte lånemidler i foretaket (30,3 mill. kroner) ble i FT-sak 59/15 omdisponert til finansiering av investeringer i nytt kompetansesenter TkVest/Rogaland i budsjettåret 2015. Foretaket har imidlertid forutsatt at tidligere års ubrukte midler skal komme til anvendelse i perioden 2017-2020 i forbindelse med realisering av klinikkplanen mv. I tråd med styrets forutsetninger bevilget fylkestinget i FT-sak 94/15 en økt ramme for investeringer på 30,2 mill. kroner i tillegg til den «ordinære bevilgningen». Det rebudsjetterte beløpet er fordelt jevnt i økonomiplanperioden med

netto 7,55 mill. kroner per år i perioden 2016-2019 for å unngå at det akkumuleres et stort omfang av ubrukte lånemidler.

Fylkesrådmannen viser også til foretakets redegjørelse for bruk av frie fondsmidler til finansiering av blant annet nye tannklinikker, i tillegg til ovennevnte. Investeringer i foretakets regi er gitt nærmere omtale i den parallelle bestillingssaken. Det skulle vært presentert et samlet brutto investeringsbudsjett for foretaket. Det vil fylkesrådmannen komme tilbake til.

Det vises til FT-sak 27/14 om etablering av nye lokaler for Tannhelsetjenestens kompetansesenter Vest Rogaland (TkVest/Rogaland). Det statlige bidraget til inventar og utstyr blir gitt som et investeringstilskudd og har tidligere blitt innarbeidet med 5,6 mill. kroner i 2015 og 5,55 mill. kroner i 2016. Bidraget til de bygningsmessige investeringer gis som et tilskudd over en tiårsperiode og er innarbeidet i driftsbudsjettet som en inntekstpost under ansvar 1900 renter.

DIVERSE

01929 Zefyr AS - økt eierandel til 50 pst

Fylkestinget vedtok i FT-sak 06/16 å gå inn for en konsolidering av Filmkraft Fond AS i Rogaland og Fuzz AS i Bergen. Dette er gjennomført og det er nå opprettet et nytt mediefond for Vest- og Sørlandet med navnet Zefyr AS. Rogaland fylkeskommune tok da en eierandel på 35 % av Zefyr AS, men har en uttalt ambisjon om å øke denne eierandelen til 50 %. Bergen kommune sa seg villig til å avtalefeste at aksjene selges til samme pris som ved konsolideringstidspunktet i en trappetrinnsmodell for videre oppkjøp, slik at kostnaden blir forutsigbar også i de kommende år. I tråd med denne modellen vedtok fylkestinget at fylkeskommunens eierandel økes med 3 millioner kroner hvert av årene 2017 og 2018 slik at en eierandel på 50 % da oppnås. I tråd med dette avsettes kr. 3.000.000 for 2018 for å gjennomføre vedtaket.

Aksjer og andeler som fylkeskommunen har en næringspolitisk motivasjon for å engasjere seg i, faller i kategorien anleggsmidler, og er en investering. Kjøpet kan imidlertid ikke lånefinansieres, men krever egenkapitalfinansiering.

01929 Egenkapitaltilskudd KLP

Pensjonsfondene i KLP øker hvert år. Det medfører behov for økt egenkapital fra eiere. Egenkapitaltilskuddet for 2017 tilsvarer 0,35 prosent av premiereserven og utgjør 4.509.144 kroner. Fylkesrådmannen har satt av 4,5 mill. kroner per år, som krever finansiering ved bruk av egenkapital (ikke lån).

Stavanger Forum AS – kapitalinnskudd i forbindelse med restrukturering

Fylkesrådmannen viser til siste del av vedtak i FT-sak 83/17. Rogaland fylkeskommune vil ta stilling til Stavanger kommunes ønske om kapitalinnskudd i 2018 og 2019, etter at restruktureringen av selskapet er gjennomført. Det er ikke satt av midler til eventuelle kapitalinnskudd i perioden.

OPPLÆRING

Fylkesrådmannen har fullmakt til å foreta omdisponeringer innen de generelle budsjettposter for bygningsmessige tiltak innen skolesektoren (FT-sak 48/07). Dette gjelder blant annet ansvar 06150 og 06152. For øvrige budsjettposter refereres det til vedtak i fylkestinget eller fylkesutvalget.

06150 Kvalitetsforbedrende tiltak

Posten går til å realisere mindre prosjekter som er omtalt i skolebruksplanen, men ikke oppført med egen post i økonomiplanen. Midler til mindre ombygginger begrunnet med endringer i tilbudsstrukturen hentes fra denne posten. Det fremmes hvert år egen sak til opplæringsutvalget om prioritering og bruk av bevilgede midler.

Fylkesrådmannen foreslår at rammen i 2018 og de påfølgende år settes til 15 mill. kroner.

06152 Universell utforming

Fylkesdelplanen for universell utforming forutsetter at alle videregående skoler skal være universelt utformet innen 2019. Basert på kravene i fylkesdelplanen ble det utformet en handlingsplan og egne budsjetter for skoler og bygg i fylkets eie. Mange av skolene har, med bakgrunn i dette, blitt betydelig mer tilgjengelige enn de var tidligere. Ved utgangen av 2017 er det fremdeles arbeid som gjenstår. For noen skoler vil det også være svært utfordrende å møte samtlige krav i handlingsplanen. Dette gjelder blant annet for Stavanger Katedralskole, som er underlagt strenge bevaringsbestemmelser.

Av tiltak som er planlagt utført på de videregående skolene i neste budsjettperiode, kan nevnes oppgradering av heiser for bedre tilrettelegging og adkomst, tilrettelegging av handicap-toalett og utbedring av inngangsparti. Budsjettposten for universell utforming skal også dekke uforutsette ombygginger knyttet til elever med spesielle behov.

Fylkesrådmannen foreslår at det settes av 6,5 mill. kroner årlig for å ivareta dette, som er i tråd med gjeldende økonomiplan.

061800 Inventar og utstyr i videregående skoler

I vedtatt økonomiplan er det budsjettert med midler til innkjøp og fornyelse av inventar og undervisningsutstyr ved fylkeskommunens videregående skoler. Tradisjonelt har størstedelen av bevilgningen gått til oppgradering av undervisningsutstyr, og da særlig IKT-utstyr.

Noen av skolene som tilbyr teknikk og industriell produksjon sliter med gammelt utstyr på verkstedene, utstyr som ikke lenger finnes ute i industrien. Maskinene som brukes i undervisningen koster flere millioner kroner per enhet, og det har de senere årene ikke vært store nok budsjetter for nyanskaffelse. Det er derfor vedtatt en økning i budsjettet for 2018 og 2019 til 40 mill. kroner per år. Økningen på 26 mill. kroner per år i 2018 og 2019 var «øremerket» inventar og utstyr for utdanningsprogrammet teknikk og industriell produksjon. Fylkesrådmannen ser imidlertid ikke at det er økonomisk handlingsrom for å sette av 40 mill. kroner til denne posten i 2019 slik det ble vedtatt i FT-sak 114/16. Det er derfor innarbeidet en

reduksjon i 2019 til 20 mill. kroner. For årene etter 2019 er det innarbeidet et forslag om en årlig bevilgning på 15 mill. kroner.

Påbegynte byggeprosjekter

062032 Nye Bryne vgs, bygg C (Trallfabbygget)

Byggearbeidene for bygg C ble i hovedsak ferdigstilt til skolestart 2017. Ved utgangen av året gjenstår det kun mindre arbeider.

Prosjektet er rebudsjettert med midler også i 2018 for å ivareta etterarbeider. Dette er ubrukte midler fra 2017-budsjettet som i praksis flyttes til 2018-budsjettet. Kostnadsrammen er justert for prisstigning.

062120 Gand vgs – 3. trinn nybygg i sør og nord

Prosjektet omfatter nybygg med blant annet klasserom og verksteder, samt et nytt gymsalbygg, og er det siste byggetrinnet i utbyggingen ved Gand vgs. Bygg med klasserom og verksteder skal være klar for innflytting ved årsskiftet, mens nybygg med gymsal etter planen ferdigstilles til vinterferien.

Prosjektet var opprinnelig planlagt ferdigstilt innen utløp av 2017, men er forsinket grunnet blant annet utfordringer knyttet til grunn- og pelearbeider. Årsfordelingen for kostnader er justert i økonomiplan 2018-2021.

Prosjektet er rebudsjettert med midler også i 2018. Dette er ubrukte midler fra 2017-budsjettet som i praksis flyttes til 2018-budsjettet. Kostnadsrammen er justert for prisstigning.

062152 Godalen vgs – ombygging og ventilasjon

Prosjektet omfatter rehabilitering og ombygging for å gjøre plass til elever ved service og samferdsel, et studieprogram som til skolestart 2017 ble flyttet fra Jåttå vgs, avdeling Hinna. I tillegg omfatter prosjektet rehabilitering og ombygging av verksteder for automasjon. Arbeid med sistnevnte startet i 2017 og forventes ferdigstilt innen sommeren 2018. Årsfordelingen for kostnader er justert i økonomiplan 2018-2021.

Prosjektet er rebudsjettert med midler også i 2018. Dette er ubrukte midler fra 2017-budsjettet som i praksis flyttes til 2018-budsjettet. Kostnadsrammen er justert for prisstigning.

062741 Jåttå vgs, avdeling Hinna – nybygg

Prosjektet består av et nybygg for tilrettelagt avdeling, som i dag holder til i lokaler på Hinna. Nybygget inneholder blant annet grupperom, aktivitetsrom, garderober og kjøkken.

Byggearbeidene ble startet våren 2017, og er planlagt ferdigstilt til skoleåret 2018/2019. Byggearbeidene er kommet senere i gang enn opprinnelig planlagt. Årsfordelingen for kostnader er justert i økonomiplan 2018-2021.

Ubrukte prosjektmidler fra 2017 er flyttet til budsjettet for 2018. Kostnadsrammen er justert for prisstigning.

062605 Sola vgs – tilbygg (tidl. «arbeidsplasser, ventilasjon og varme»)

Det er i forrige økonomiplan lagt inn midler til et nytt påbygg, samt oppgradering av teknisk anlegg, på Sola vgs. Rom- og funksjonsprogram ble vedtatt våren 2017, og inkluderer også nye realfagsrom, møterom samt ansattgarderober. Det er også vedtatt at prosjektet skal inkludere flere klasserom for å møte noe av den forventede elevtallsveksten i Stavanger/Sandnes-området.

Forprosjektet med kalkyler er ferdig utarbeidet og skal til politisk behandling i høst. Ventilasjon og varme i eksisterende bygg er foreslått gjennomført i et senere byggetrinn, og tatt ut av prosjektet.

Byggearbeidene har planlagt oppstart sommer 2018, og er planlagt ferdigstilt til skolestart 2019.

Kostnadsrammen er i forslag til økonomiplan 2018-2021 oppjustert i tråd med kalkyle i forprosjekt. Fylkesrådmannen viser til FT-sak 97/17.

061153 Tiltak lyddemping i kroppsøvingsanlegg

I forbindelse med HAMU-sakene 28/13 og 11/14 om støy i forbindelse med kroppsøvingsaktivitet ble det gjort støymålinger ved flere skoler. Det er gjort tiltak i noen av hallene, men det gjenstår fremdeles arbeid.

Årsfordelingen for kostnader er justert i økonomiplan 2018-2021. Ubrukte prosjektmidler fra 2017 er flyttet til budsjettet for 2018. Kostnadsrammen er justert for prisstigning.

06206* Dalane vgs – renovering teknisk anlegg og omlegging til vannbåren varme

Fylkesrådmannen vurderer det tekniske anlegget på Dalane vgs til å være gammelt, og ikke fungere etter hensikten. Det er behov for å bytte ut store deler av ventilasjonsanlegget, legge nye vannledninger og nytt SD-anlegg for automatisk behovsstyring. Nytt varmeanlegg for vannbåren varme er under prosjektering i 2016, og planlagt bygget ut sammen med rehabilitering av det tekniske anlegget.

Det ble i økonomiplan 2017-2020 innarbeidet en kostnadsramme for prosjektet på 60 mill. kroner fordelt på planperioden.

Kostnadsrammen er i økonomiplan 2018-2021 justert for prisstigning.

062064 Dalane vgs – renovering gymsal

Skolens gymsal er slitt og overholder ikke krav til lyddemping. Kapasiteten er også for liten. Fylkesrådmannen har inngått avtale med Eigersund kommune om leie av idrettshall som skal føres opp på nabotomten.

Opprinnelig inkluderte prosjektet bygging av en ny mindre idrettshall. Siden skolen nå skal leie plass i ny hall på nabotomten er det kun nødvendig å gjennomføre renovering av eksisterende gymsal og garderober. For å oppnå tilstrekkelig gymsalkapasitet er det nødvendig å bruke eksisterende gymsal i tillegg til de leide

arealene. Renovering av eksisterende gymsal er planlagt gjennomført når ny hall står ferdig i 2019.

Kostnadsrammen er i økonomiplan 2018-2021 nedjustert som følge av redusert prosjektoomfang.

06218* Haugaland vgs – renovering verksted

I januar 2016 ble de nye lokalene til kjøretøy tatt i bruk ved Haugaland vgs. Det er nå bare verkstedhall B og C for industriteknologi som ikke er renoveret. Verkstedene er gamle og slitte, og må renoveres. Dette ble omtalt i skolebruksplanen 2015-2017.

Det ble i økonomiplan 2017-2020 innarbeidet en kostnadsramme for rehabilitering av verkstedhallene B og C på totalt 30 mill. kroner, med prosjekteringsoppstart i 2018.

Kostnadsrammen er i økonomiplan 2018-2021 justert for prisstigning.

06272* Stavanger offshoretekniske skole – renovering

I henhold til skolebruksplanen 2015-2017 er det behov for renovering og modernisering av de gamle lokalene ved skolen. Dette gjelder blant annet etterisolering, skifte av belegg og vinduer. Det er også behov for å utbedre heisen.

Det ble i økonomiplan 2017-2020 innarbeidet en kostnadsramme for prosjektet på 13 mill. kroner fordelt på årene 2018-2021.

Kostnadsrammen er i økonomiplan 2018-2021 justert for prisstigning.

06293* Vardafjell vgs – nytt anneks for forskningslære

I skolebruksplanen 2015-2017 legges det opp til å bygge et mindre tilbygg for forskningslære. Det er plass på tomten til et mindre tilbygg.

Det ble i økonomiplan 2017-2020 innarbeidet en kostnadsramme for prosjektet på 10 mill. kroner i 2018.

Kostnadsrammen er i økonomiplan 2018-2021 justert for prisstigning.

06296* Øksnevad vgs – renovere gamle bygg

Skolen har de senere år fått blant annet nytt hovedbygg, ridehall og idrettshall. Skolen består imidlertid av mange andre bygg, som er gamle og nedslitte. En av de gamle verkstedhallene er felleferdig og må rives. I kostnadsrammen er det også tatt med oppføring av ny hall.

Det ble i økonomiplan 2017-2020 innarbeidet en kostnadsramme for renovering av gamle bygg på 10 mill. kroner i 2018.

Kostnadsrammen er i økonomiplan 2018-2021 justert for prisstigning.

06299* Åkrehamn – renovering byggfag

Store deler av skolen ble totalrenoveret i det større ombyggingsprosjektet som stod ferdig i 2014. Arealene for byggfag ble imidlertid ikke tatt med i prosjektet. Disse arealene er gamle og nedslitte, og det er behov for rehabilitering. Prosjektet

innebærer utskifting av el-anlegg, bytte av gulvbelegg samt utskifting av vinduer og dører.

Det ble i økonomiplan 2017-2020 innarbeidet en kostnadsramme for renovering av arealer for byggfag på 25 mill. kroner med prosjekteringsoppstart i 2018.

Kostnadsrammen er i økonomiplan 2018-2021 justert for prisstigning.

062973 Ølen vgs – renovering og tilbygg

Lokalene for byggfag er nedslitt og fyller ikke kravene til innemiljø. Det er også ønskelig å avvikle undervisningen i leide bygg, og flytte undervisningen til skolen. Prosjektet omfatter påbygg med verksteder samt noe renoveringsarbeider i eksisterende bygg.

Det ble i økonomiplan 2017-2020 innarbeidet en kostnadsramme for prosjektet på 65 mill. kroner med prosjekteringsoppstart i 2018.

062994 Åkrehamn vgs – Ny idrettshall (utgå)

Gymsalen ved skolen har ikke kapasitet til å dekke behovet ved skolen, og det leies i dag arealer for gym. Det har ikke vært mulig å leie lokaler i nærheten, og elevene må transporteres i buss til og fra gymtimene.

I økonomiplan 2017-2020 ble det innarbeidet en ramme for bygging av idrettshall ved Åkrehamn videregående skole. Karmøy kommune har i ettertid tilbudt å bygge idrettshall, som fylkeskommunen kan leie på dagtid. Det har vært tett dialog om innhold i hallen, og fylkesrådmannen forventer at avtalen signeres i løpet av høsten 2017.

Gjeldende økonomiplan omfatter bygging av ny idrettshall, med en kostnadsramme på 25 mill. kroner. Siden fylkeskommunen kan leie i ny hall i stedet, går dette tiltaket ut i sin helhet. Det legges inn et nytt tiltak for renovering av eksisterende gymsal.

06218* Vardafjell vgs – ny idrettshall

Haugaland og Vardafjell deler i dag idrettshall, og kapasiteten er «sprengt». Det er ikke mulig å leie lokaler i umiddelbar nærhet. Eventuell leie av arealer medfører transport av elever/ansatte med buss. Det er følgelig behov for å bygge en avlastningshall. Dette er omtalt i skolebruksplanen 2017-2018. Fylkesrådmannen viser også til FT-sak 98/17.

Opprinnelig var ny hall på Vardafjell planlagt bygget i 2020. Siden den planlagte byggingen av nye idrettshaller i Dalane og ved Åkrehamn er kansellert som følge av leieavtaler, foreslås bygging av ny hall ved Vardafjell forsert.

Det ble i økonomiplan 2017-2020 innarbeidet en kostnadsramme for bygging av idrettshall på 25 mill. kroner i 2020. Bygging av ny hall foreslås flyttet fram til 2018, og investeringsbehovet er derfor også flyttet fram tilsvarende.

Kostnadsrammen er i økonomiplan 2018-2021 justert for prisstigning.

Aktuelle nye prosjekter foreslått innarbeidet i økonomiplan 2018-2021**06215* Godalen vgs – påbygg**

Prosjektet inngår i arbeidet med å etablere flere skoleplasser som følge av forventet elevtallsvekst fra år 2023. Det vises til avsnittet «Behov for flere elevtallsplasser» under kap. 5.1. Det er behov for 220 nye elevplasser fra skolestart 2024. Godalen er sentralt plassert med hensyn til hvor det forventes økt elevtall.

Det er mye areal i eksisterende skole som ikke brukes i dag, men det kreves ombygging for at arealene kan utnyttes mer effektivt. Skolen er delvis bygget om og renovert i forbindelse med flytting av utdanningsprogrammet service og samferdsel høsten 2017, men det er fremdeles mye arealer som trenger renovering.

For å gi rom for 220 nye elever vil det være behov for å bygge på. Det vil også være behov for flere lærerarbeidsplasser.

Skolen er i dag «trangbodd» med hensyn til gymsalarealer. Dersom elevtallet skal økes, blir det behov for å bygge ny gymsal.

Fylkesrådmannen har ikke funnet at det er finansielt handlingsrom til å gjennomføre renovering av eksisterende skole innenfor økonomiplanperioden 2018-2021. Foreslått kostnadsramme omfatter kun påbygg inkludert gymsal.

Fylkesrådmannen vil legge fram egen sak om rom- og funksjonsprogram vår 2018.

Det er i økonomiplan 2018-2021 innarbeidet en kostnadsramme for prosjektet på 255 mill. kroner med oppstart prosjektering i 2018.

06* Ny videregående skole – tidligstudie med kalkyle

Prosjektet inngår i arbeidet med å etablere flere skoleplasser som følge av forventet elevtallsvekst fra år 2023. Det vises til avsnittet «Behov for flere elevtallsplasser» under kap. 5.1.

Fylkesrådmannen vurderer to alternativer: renovering og utbygging av gamle «Teknikken» på Våland, alternativt en ny skole på Ullandhaug.

Det er i økonomiplan 2018-2021 innarbeidet en kostnadsramme for utarbeidelse av tidligstudie med kalkyler for alternativet med utbygging på Våland og ny skole på Ullandhaug. Arbeidet er estimert til 5 mill. kroner med gjennomføring vår 2018.

06* Ny videregående skole

Fylkesrådmannen vurderer at det er nødvendig å synliggjøre et investeringsbehov for bygging av ny skole i kommende økonomiplanperiode. Foreslått kostnadsramme er basert på en renovering av eksisterende bygg på Våland, i tillegg til nødvendig tilbygg med blant annet idrettshall. Det er Stavanger kommune som eier bygget i dag.

Fylkesrådmannen vil i løpet av våren 2018 legge fram en egen sak om bygging av ny skole, på Våland/Teknikken eller på Ullandhaug.

Det er i økonomiplan 2018-2021 innarbeidet en kostnadsramme for prosjektet på 580 mill. kroner.

06218* Haugaland vgs – rehabilitering av tak

Takene på hovedskolen er fra 1982, og er av aluminium. Etter mer enn 30 års bruk har taket begynt å lekke. I 2014 ble det utført noen tiltak for å stoppe vanninntrenging. Det haster med å finne en løsning på hvordan takene skal rehabiliteres og rådgivere er engasjert for å få undersøkt dette. Takareal er ca. 5.000 m². Det forventes at mye av dette må skiftes ut.

Det er i økonomiplan 2018-2021 innarbeidet en kostnadsramme for utbedring av takene på 25 mill. kroner fordelt over to år.

06230* Karmsund vgs – ombygging for tilrettelagt avdeling

Skolen trenger mer plass innenfor tilrettelagt opplæring, og det er vurdert at sjøhuset kan brukes til dette. I dag benyttes bare to etasjer i bygget da det ikke er tilfredsstillende rømning fra tredje etasje. Bygget må sprinkles for å ivareta brannsikkerhet, og det er behov for å installere heis. Ventilasjonsanlegget må oppgraderes, og det må påregnes generell renovering av arealer.

Det er i økonomiplan 2018-2021 innarbeidet en kostnadsramme for prosjektet på 10 mill. kroner med prosjekteringsoppstart i 2018.

06245* Randaberg vgs – ombygging diverse arealer

Miljørettet helsevern har påpekt at verkstedhallen for bil må utbedres. Hallen er gammel og dårlig utformet. Realfagrommene på skolen er gamle og utdaterte, og må renoveres. Det er behov for å bygge om deler av kantinekjøkkenet for å legge bedre til rette for elever med spesielle behov. Disse tre tiltakene blir beskrevet i skolebruksplanen 2018-2019.

Det er i økonomiplan 2018-2021 innarbeidet en kostnadsramme for prosjektet på 20 mill. kroner med oppstart i 2018.

06257* Skeisvang vgs – renovering og tilbygg

Store deler av bygningsmassen trenger renovering. Det er kun realfagrommene i underetasjen som er renovert. Det tekniske anlegget er gammelt og må skiftes ut. En renovering må videre inkludere ny takteking. Noen av vinduene er skiftet ut de senere år, men mye gjenstår. Også fasaden må utbedres på grunn av sprekkdannelser.

Skolen er svært «trangbodd», og det er behov for blant annet mer arbeidsplass for lærere. Skolen tilbyr utdanningsprogrammet musikk, dans og drama og det er behov for mer og bedre arealer til musikk sal/black box og øvingsrom. Det er også mangel på klasserom og grupperom.

Haugesund kommune ønsker å leie plass til Kulturskolen dersom RFK bygger ut. Kulturskolen holder i dag til i et gammelt bygg i Haugesund sentrum, og ønsker en samlokalisering på Skeisvang. Av totalt prosjektomfang ønsker Haugesund kulturskole å leie om lag 1.000 m² til eget bruk, samt 500 m² av fellesarealer.

Fylkesrådmannen sendte 17.2.16 et brev til Haugesund kommune med estimat av leiekostnader basert på ovenstående behov. Leiekostnadene ble estimert etter modell på Vågen vgs hvor Sandnes kommune er leietaker. Det ble lagt til grunn at Haugesund kommune betaler kapitalkostnader for eget areal, samt driftskostnader for eget areal og andel av fellesarealet. For stipulering av kapitalkostnader for Haugesund kulturskole ble dette gjort i et 30 års perspektiv (annuitet).

Kommunen behandlet høsten 2016 en sak om leie av arealer på Skeisvang, og vedtok følgende:

«Basert på mottatt tilbud fra Rogaland fylkeskommune inngås en forpliktende samarbeidsavtale/leieavtale med Rogaland fylkeskommune med tanke på fremtidig samlokalisering av Kulturskolen med Musikk- dans- og dramalinjen ved Skeisvang videregående skole.»

Fylkesrådmannen har til økonomiplan 2018-2021 anslått kostnadene knyttet til renovering og utbygging på Skeisvang til totalt 390 mill. kroner. Med finansieringsmodellen som ble benyttet over vil Kulturskolens bidrag utgjøre om lag 50 mill. kroner av totalrammen på 390 mill. kroner.

Legges det til grunn at Kulturskolen også skal finansiere sin andel av fellesarealet utgjør Kulturskolens bidrag om lag 85 mill. kroner. Fylkesrådmannen vil redegjøre nærmere for finansieringsmodell og hva som skal legges til grunn for utleie i egen sak våren 2018.

Det er i økonomiplan 2018-2021 innarbeidet en kostnadsramme på 390 mill. kroner for renovering og påbygg. Kostnadsrammen omfatter også arealer til Haugesund kulturskole. Foreløpig er det gjort en enkel tilpasning for den delen som anslås å være kommunens andel av finansieringsforpliktelser i form av en avkorting i totalrammen på 85 mill. kroner. Denne er henført til siste budsjettår (2023). Prosjektering er planlagt startet i 2019.

06272* Stavanger offshoretekniske skole – riving av brakker

Eksisterende brakkebygg er lite brukt og i dårlig forfatning. Bygget ble tidligere benyttet i forbindelse med kurssenter. Det er vurdert at bygget bør rives.

Det er i økonomiplan 2018-2021 innarbeidet en kostnadsramme for prosjektet på 2 mill. kroner med gjennomføring i 2018.

062994 Åkrehamn vgs – renovering gymsal

Eksisterende gymsal er gammel og nedslitt, og på grunn av utforming lite egnet til gymsal. Den ene gavlveggen/fasaden i salen er falleferdig, og bør utbedres snarlig. Salen med tilhørende garderober må renoveres for å kunne disponeres til andre formål.

Det er i økonomiplan 2018-2021 innarbeidet en kostnadsramme for renovering av eksisterende gymsal på 10 mill. kroner med gjennomføring i 2020.

06297* Ølen vgs – ombygging administrasjonslokaler

Det er tidligere vedtatt at tannklinikken på skolen skal flytte ut. Lokalene som blir ledige vil inngå i skolens nye administrasjonsfløy, og det bør derfor settes av midler til ombygging. Skolen er «trangbodd», og det er behov for mer arealer til administrasjon.

Prosjektet bør sees i sammenheng med tiltaket med påbygg og renovering, og bør i størst mulig grad gjennomføres parallelt for å unngå ekstra byggekostnader.

Det er i økonomiplan 2018-2021 innarbeidet en kostnadsramme for prosjektet på 10 mill. kroner med oppstart i 2018.

06* Trafikksikringstiltak videregående skoler

Trafikksikkerheten ved de videregående skolene i Rogaland er kartlagt med bakgrunn i vedtak i fylkestrafikksikkerhetsutvalget, og det er behov for utbedring ved 13 av skolene. Dette er omtalt i skolebruksplan 2018-2019. Fylkesrådmannen viser også til egen parallell orienteringssak.

Det er i økonomiplan 2018-2021 innarbeidet en kostnadsramme for prosjektet på totalt 15 mill. kroner fordelt over 3 år.

06* Anslått tillegg

Det er innarbeidet et anslag på tillegg som forventes å komme utover i økonomiplanperioden. Fylkesrådmannen viser til vurderingene i kapittel 5.1. Samlede tillegg i økonomiplanperioden er 210 mill. kroner.

6 DRIFTSBUDSJETTET

6.1 BRUK AV KOSTRADATA

KOSTRA (Kommune-STat-RApportering) er et nasjonalt informasjonssystem som opplyser om kommunal og fylkeskommunal virksomhet. Tallmaterialet omfatter det meste av virksomheten i kommunesektoren. Tallene belyser prioritering, dekningsgrad og produktivitet ved hjelp av et stort antall nøkkeltall, og er blant annet basert på ensartet økonomirapportering gjennom en felles kontoplan.

På neste side følger en tabell med diverse nøkkeltall fra 2015 og 2016 for Rogaland og landsgjennomsnitt. (Oslo er ikke inkludert i tallene for landsgjennomsnitt. Dette skyldes at Oslo både er kommune og fylkeskommune, og at tallene ikke alltid er sammenlignbare med øvrige fylkeskommuner.)

I grunnlagsmaterialet fra Statistisk Sentralbyrå (SSB)⁵ finnes tall både for de enkelte fylkeskommuner, de enkelte regioner/landsdeler og landsgjennomsnitt.

Fylkesrådmannen vil framheve følgende forhold ved tallene for 2016:

- Rogaland hadde knapt 11 % lavere frie inntekter per innbygger enn landsgjennomsnitt i 2016.
- Rogaland ligger 6 % under landsgjennomsnitt for netto driftsutgifter til videregående opplæring per innbygger 16 – 18 år (mot 8 % i 2015).
- Rogaland ligger 16 % under landsgjennomsnitt for netto driftsutgifter pr. innbygger til samferdsel (mot 21 % i 2015).
- Rogaland ligger 36 % over landsgjennomsnitt for brutto driftsutgifter til fylkesveier per kilometer fylkesvei (mot 27 % i 2015).
- Rogaland ligger 27 % under landsgjennomsnitt for netto driftsutgifter per innbygger til administrasjon og styring (mot 28 % i 2015).
- Tall for videregående opplæring viser dekningsgrader noe over landsgjennomsnitt.
- Rogaland har 0,4 flere elever per lærerårsverk enn landsgjennomsnitt. Noe av årsaken til dette antas å være høy naturlig struktureffektivitet og forholdsvis god utnyttelse av opprettede klasser.
- Tall for tannhelse viser dekningsgrader noe over landsgjennomsnitt.
- Dekningsgraden for kollektivtransport er svakere enn landsgjennomsnitt.

Rogaland fylkeskommune har en mer kostnadseffektiv drift av den videregående opplæringen enn gjennomsnittet av fylkeskommunene i landet. I en sammenligning av fylkeskommunenes prioriteringer er det imidlertid viktig å understreke at RFK fortsatt har vesentlig lavere inntekter enn andre fylkeskommuner, og i realiteten bruker en større andel av disponible inntekter på videregående opplæring når vi korrigerer for både utgiftsbehov og inntektsevne (frie inntekter) i 2016.

Tall for perioden 2001-2016 viser at Rogalands plassering i forhold til andre fylkeskommuner har vært relativt stabil for mange variabler.

⁵ www.ssb.no/kostra

Utvalgte nøkkeltall fylkeskommuner ¹⁾	ROGALAND		LANDSGJ.SNITT ²⁾	
	2015	2016	2015	2016
1. Finansielle nøkkeltall				
Brutto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	3,8	5,0	3,0	3,5
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	4,9	6,5	4,6	5,0
Langsiktig gjeld i % av brutto driftsinntekter ³⁾	164,6	162,4	145,9	149,0
Frie inntekter i kr. pr. innbygger	10.667	11.320	12.238	12.655
Netto lånegjeld i kr. pr. innbygger	11.839	12.586	10.165	11.392
2. Prioritering				
Netto driftsutgifter til videregående opplæring, kr. pr. innbygger 16 – 18 år	147.122	154.962	160.074	164.950
Netto driftsutgifter i kr. pr. innbygger samferdsel	3.115	3.407	3.940	4.073
- herav bilruter	1.041	1.122	1.454	1.498
- herav transport for funksjonshemmede	176	228	72	77
- herav fylkesveier	1.213	1.380	1.643	1.734
Netto driftsutgifter til administrasjon og styring, kr. pr. innbygger	467	494	648	674
3. Dekningsgrad				
Andel 16 – 18 åringer i videregående opplæring	92,8	93,5	92,4	92,4
Overgang fra grunnskole til vgs, andel	98,1	98,2	98,1	98,2
Antall reiser pr. 1 000 innb., bilruter	48.550	49.704	55.835	57.367
Prioriterte personer, andel under offentlig tilsyn i tannhelsetjenesten	91,6	92,3	89,2	90,8
4. Produktivitet / enhetskostnader				
Brutto driftsutgifter pr. elev, videregående opplæring i skole	148.639	150.483	156.280	159.813
Brutto driftsutgifter i kroner pr. kilometer fylkesvei	228.955	260.711	180.448	191.236
Elever pr. lærerårsverk, fylkeskommunale skoler	8,8	8,9	8,5	8,5
Andel beståtte fag- og svenneprøver	92,7	93,8	92,5	92,9
Tannhelse – antall personer undersøkt / behandlet pr. årsverk	389	397	294	292
5. Lovanvendelse				
Andel dispensasjoner etter kulturminne-loven i forhold til fredede kulturminner	7	7	4	7

¹⁾ Tall for hele konsern. Konsern omfatter regnskapstall fra fylkeskommuneregnskapet og regnskapene fra fylkeskommunale foretak, interkommunale samarbeid og interkommunale selskaper (IKS).

²⁾ Landsgjennomsnitt inkluderer ikke tallene for Oslo.

³⁾ Tallene for langsiktig gjeld inkluderer også brutto pensjonsforpliktelser.

6.2 DIVERSE UTGIFTER / INNTEKTER

1800 Skatteinntekter *) / 1840 Rammetilskudd

*) (Tallene 1800 og 1840 refererer til såkalt "ansvarsbegrep" i kontoplanen og viser hvor de aktuelle utgifter / inntekter ligger i tallbudsjettet.)

Beløpene for frie inntekter er i forslag til statsbudsjett i 2018-kroner, dvs. justert i henhold til forventet pris- og lønnsstigning på 2,6 % (deflator).

Samlet nominell vekst i fylkeskommunenes frie inntekter antas å bli på 1,9 % i forhold til anslag for regnskap 2017 (korrigert for oppgaveendringer). Vekst i skatteinntekter forutsettes å bli på 2,5 %, mens rammetilskuddet økes med 1,4 % i forhold til 2017.

Skattøre for fylkeskommunene foreslås holdt uendret på 2,65 pst i 2018. Samlede skatteinntekter for fylkeskommunene er neste år forutsatt å bli 33.200 mill. kroner. Ut fra Rogalands andel av samlede skatteinntekter, vil dette medføre et skatteanslag på **3.193,1 mill. kroner** for 2018. Fylkesrådmannen har da nedjustert vår andel av samlede skatteinntekter basert på inntektsutviklingen i perioden januar-september 2017. Basert på konjunktuelle forhold og befolkningsframskrivninger, er det lagt til grunn en forutsetning om samme nominelle vekst i skatteinntekten fra 2017 til 2018 i RFK som i fylkeskommunene samlet.

Rammetilskuddet for 2018 for RFK utgjør i forslag til statsbudsjett **2.502,5 mill. kroner**. Beløpet er et bruttotall hvor konsekvenser av skatteutjevningen ikke er inkludert. Skatteinntekten i Rogaland er høyere enn landsgjennomsnittet per innbygger. Systemet med løpende inntektsutjevning vil føre til at det underveis i året blir gjort fradrag i rammetilskuddet. Fra 2015 ble skatteutjevningen lagt om til symmetrisk utjevning mellom fylkeskommunene. Det innebærer at fylkeskommuner med skatteinntekter over landsgjennomsnittet blir trukket 87,5 pst av differansen mellom egen skatteinntekt og landsgjennomsnittet. Anslått skatteutjevning er basert på ovennevnte skattetall samt prognose for befolkningstall per 01.01.18.

I planperioden anslås følgende utvikling for rammetilskuddet:

Budsjettforslag (mill. kroner)	2018	2019	2020	2021
Innbyggertilskudd	2.664,4	2.681,3	2.695,0	2.709,8
Utgiftsutjevning	-149,2	-160,4	-166,9	-168,1
Nettovirkning statlige/private videregående skoler	-41,8	-41,8	-41,8	-41,8
Saker med særskilt fordeling	91,1	91,1	83,4	83,4
Ordinært skjønn	15,0	15,0	15,0	15,0
Overgangsordning ny kostnadsnøkkel fra 2015	-77,0	0,0	0,0	0,0
Antatt økt komp. for utenl. elever med vgo fra hjemlandet	0,0	7,0	13,0	13,0
Bortfall av normert finansiering for Stavanger-Tau	0,0	0,0	0,0	-70,0
SUM rammetilskudd ekskl. skatteutjevning	2.502,5	2.592,2	2.597,7	2.541,2
Skatteutjevning	-187,0	-187,6	-188,2	-189,0
SUM rammetilskudd inkl. skatteutjevning	2.315,4	2.404,6	2.409,5	2.352,2

Forutsatt årlig realvekst i makrorammen for fylkeskommuner i 2019-2021 er 200 mill. kroner, herav 120 mill. i rammetilskuddet og 80 mill. kroner i skatteinngangen. Fylkesrådmannen har holdt makroanslagene for år 2-4 uendret fra økonomiplan 2017-2020. Det er generell usikkerhet knyttet til blant annet videre opptrapping av NTP 2014-2023 og utsikter til en reduksjon i antall innbyggere mellom 16 og 18 år. Sistnevnte vil påvirke beregnede demografikostnader for fylkeskommunene.

Nivået av frie inntekter (skatt og rammetilskudd) blir etter dette:

Budsjettforslag (mill. kroner)	2018	2019	2020	2021
Skatteinntekter	3.193,1	3.202,2	3.213,5	3.227,0
Rammetilskudd inkl. skatteutjevning	2.315,4	2.404,6	2.409,5	2.352,2
SUM frie inntekter	5.508,5	5.606,8	5.623,0	5.579,2

Den nominelle økningen i 2018 fra opprinnelig budsjett 2017 er 141,6 mill. kroner.

Rammetilskuddet til den enkelte fylkeskommune fastsettes på grunnlag av såkalte kriteriedata og prinsippet om at «lettdrevne» fylkeskommuner får mindre tilskudd enn «tungdrevne». Fylkesrådmannen viser til tidligere omtale av kostnadsnøkkelene og de ulike sektornøkkelene i FT-sak 39/17 og i dette dokumentet.

Fylkesrådmannens framskriving av befolkningstall og øvrige kriterier innebærer følgende utvikling i kostnadsindeksen for Rogaland fylkeskommune:

Utgiftsbehov (prognose etter 2018)	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kostnadsindeks i prosent	100,51	97,80	97,09	96,88	96,77	96,76
Utgiftsutjevning i mill. kroner (tillegg/trekk)	25,6	-112,8	-149,2	-160,4	-166,9	-168,1

Knappt tre prosentpoeng (2,91) under landsgjennomsnitt i 2018 gir RFK et trekk på 149,2 mill. kroner. Fylkesrådmannen vil kunne spesifisere årlige utslag for hver enkelt av de fem delkostnadsnøkkelene, som i prinsippet er ment å speile variasjoner i utgiftsbehov. Også endret vekting mellom sektorene påvirker fordelingen.

Utenom dette trekkes RFK netto 41,8 mill. kroner for elever i statlige/private skoler, mot 48,6 mill. kroner i 2017.

Spesifikasjon av midler som fordeles særskilt i det nye inntektssystemet:

Mill. kroner	2017	2018
Nasjonal transportplan 2014-2023 – opprusting og fornying av fylkesveinettet	57,9	59,4
Kompensasjon forskrift om tunnelsikkerhet (forutsatt i hele perioden)	15,0	15,4
Kompensasjon for økning i CO2-avgift (helårsvirkning av endring 1.7.15)	0,2	0,2
Fergeavløsningsordning (Finnfast)	8,2	8,4
Fagskoler (omgjort til øremerket statstilskudd, ref. tidligere omtale)	35,0	0,0
Styrking båt og ferge fordelt etter ny nøkkel (2018 og 2019)	0,0	7,7
Sum	120,6	91,1

Positive fordelingsvirkninger som følge av endringer i inntektssystemet fra 2015:

Systemendringer (mill. kroner, 2018-kr fra 2018)	2015	2016	2017	2018	2019
Ny kostnadsnøkkel (356,5 mill. 2015-kr fra 2016)	347,4	365,7	374,9	385,0	385,0
Overgangsordning	-278,0	-219,7	-146,2	-77,0	0,0
Nettovirkning av ny kostnadsnøkkel	69,5	146,1	228,7	308,0	385,0

Overgangsordningen ligger fast på samme reelle nivå, på tross av korreksjonene i 2016, 2017 og 2018, som er innarbeidet uten noen form over overgangsordning.

I tillegg fikk Rogaland fylkeskommune i 2015 en varig gevinst av overgangen til symmetrisk skatteutjevning og 87,5 pst skatteutjevning (tidligere 90 pst utjevning). Denne fordelingen ble beregnet til 24,5 mill. kroner i 2015 med datidens skattegrunnlag. Gevinsten er vesentlig lavere i dag.

1820 Konesesjonskraft

Rogaland fylkeskommune har rettigheter til konsesjonskraft. RFK kjøper og selger i underkant av 410 GWh konsesjonskraft i 2017. Til sammenligning er forbruket i egne bygg om lag 1/10 av dette.

Det er inngått enkle avtaler om salg av konsesjonskraft i spotmarkedet gjennom 2017, uten noen form for prissikring. Fylkesrådmannen tar sikte på å inngå tilsvarende avtaler for 2018. Inntektene mottas i Euro.

I opprinnelig vedtatt budsjett for 2017 var det forutsatt en netto inntekt på 46,15 mill. kroner. Anslaget i revidert budsjett oktober 2017 er 37,0 mill. kroner. I nevnte sak er prisanslaget for året sett under ett 26,6 euro per MWh.

Basert på markedet for future-kontrakter i uke 43, anslås spotprisen i 2018 til om lag 25,0 euro per MWh. Spotprisene forventes å være om lag på samme nivå i perioden 2019-2021. Markedsprisene for lange kontrakter har vært stigende gjennom høsten, som er positivt for fylkeskommunens inntektsanslag.

Det er tatt hensyn til en sammenslåing av Forsand og Sandnes som følger av kommunereformen. Vi har i dag tre kraftverk som er lokalisert i Forsand kommune: Lysebotn, Tjodan og Flørli. Til sammen står anleggene for 24 % (98,7 GWh) av total produksjon for RFK, som faller bort fra 2020 som følge av kommunereformen.

Følgende utvikling legges til grunn:

Budsjettforslag (beløp i mill. kroner)	2018	2019	2020	2021
Pris (EUR/MWh)	25,0	24,9	24,6	25,6
EUR/NOK (inkl. terminavtaler fram til og med 2019)	9,5	9,5	9,4	9,4
Salg av konsesjonskraft (fratrasket tilskudd Ryfylkefondet)	94,9	94,7	70,4	73,1
Kjøp av konsesjonskraft inkl. overføringskostnader	-55,8	-55,8	-40,5	-40,5
Nettoinntekter	39,1	38,9	29,9	32,6

Per dato anslår fylkesrådmannen at anslaget kan settes til netto 39,1 mill. kroner i 2018. Det er i grove trekk tatt hensyn til gjeldende terminavtaler om valutasikring, samt tilskudd til Ryfylkefondet.

Det er ikke kalkulert inn et nedsidepotensiale knyttet til prosesser som kan redusere RFKs volum av rettigheter med tilbakevirkende kraft.

1845 Øvrige generelle statstilskudd

Fra og med 2004 har offentlig sektor fått en generell refusjon for alle utgifter til merverdiavgift. Ordningen omfatter både driftsutgifter og investeringer. I budsjettet for 2017 er det innarbeidet et samlet beløp på 190,0 mill. kroner som momsrefusjon fra anskaffelser av varer og tjenester i drift.

I henhold til forskriftene skal momsrefusjon føres som inntekt på de enkelte virksomheter hvor tilhørende kompensasjonsberettiget utgift (merverdiavgift) er generert. I forslaget til driftsbudsjett for 2018 har fylkesrådmannen for første gang budsjettet anslått refusjon i den enkelte resultatenhet. For mange virksomheter vil dette i praksis arte seg som et engangsuttrekk i driftsbudsjettet, altså en konvertering fra brutto til nettorammer (ekskl. merverdiavgift) for kjøp av varer og tjenester. Fylkesrådmannen viser til omtale i revidert budsjett april 2017. Konverteringen er ikke eksplisitt omtalt i tekstdelen for alle resultatenhetene.

1900 Renter / 1910 Avdrag

Rentekostnader er budsjettet ut fra foreslått låneopptak, betingelser for eksisterende lån og forutsetninger om renteutvikling. Brutto renteutgifter er ført opp med et beløp på **149,8 mill. kroner**.

Ordinære renteinntekter er budsjettet med et beløp på **24,0 mill. kroner**. Beløpet inkluderer refusjon fra Sandnes kommune i forbindelse med avtale om Vågen vgs.

Som inntekt fra rente- og avdragskompensasjonsordninger er det for 2018 ført opp et beløp på **18,4 mill. kroner**. Dette omfatter både rentekompensasjon for skolebygg og veier/transporttiltak (2010), samt rente- og avdragskompensasjon for TkVest/Rogaland.

Netto renteutgifter blir dermed på **107,4 mill. kroner**. Til sammenligning var netto renteutgifter budsjettet med 109,7 mill. kroner i opprinnelig vedtatt budsjett for 2017. I forhold til 2017 innebærer dermed budsjettforslaget for 2018 en netto reduksjon på 2,3 mill. kroner.

Gjennomsnittlig rentesats i budsjettet for 2018 er om lag uendret fra opprinnelig budsjett 2017. I økonomiplanen anslås flytende markedrente (3 mnd. Nibor) å utvikle seg som følger: 2018: 0,93 (1,63) pst – 2019: 1,15 (1,85) pst – 2020: 1,53 (2,23) pst – 2021: 1,70 (2,40) pst. Vår flytende innlånsrente etter påslag/margin er oppgitt i parentes.

Utgifter til **avdrag** er ført opp med **209,9 mill. kroner**. Dette tilsvarer et anslått minimumsnivå i forhold til krav i gjeldende lov / forskrift. Ny kommunelov vil kunne påvirke nivået av minimumsavdrag. Fylkesrådmannen vil komme tilbake til dette.

Nivå for låneopptak i perioden framgår av kapittel 5 om investeringer. Tabellen nedenfor viser utvikling for gjeld og kapitalutgifter i perioden:

Beløp i mill. kroner	¹⁾ 2017	2018	2019	2020	2021
Låneopptak	406,9	497,0	343,2	329,8	360,6
Renteutgifter (brutto)	150,0	149,8	157,5	167,0	174,1
Renteinntekter	-24,0	-24,0	-25,0	-27,0	-28,0
Rentekompensasjon mv.	-17,8	-18,4	-22,6	-26,2	-27,8
Avdrag	203,1	209,9	219,5	223,6	227,1
Lånegjeld pr. 31.12	6.297	6.584	6.708	6.814	6.948

¹⁾ Revidert budsjett ved framleggelse av forslag.

1930 Dekning av tidligere års negativt driftsresultat

Det er heller ikke for 2018 ført opp noe beløp til dette formål. Et eventuelt regnskapsmessig underskudd i 2017 skal i utgangspunktet dekkes inn i 2018. Dersom ikke dette er mulig, skal underskuddet dekkes inn året etter. Også et eventuelt underskudd i et foretak må dekkes inn senest to år etter regnskapsåret.

1940 Avsetning til / bruk av disposisjonsfond

I kraft av det forhøyede skatteanslaget for 2017 i statsbudsjettet for 2018 som ble lagt fram 12.10.17, har fylkesrådmannen oppjustert årets budsjetterte netto driftsresultat med 29,0 mill. kroner fra revidert budsjett oktober 2017. Korrigeret netto driftsresultat i 2017 er 264,8 mill. kroner (eller 4,0 pst av driftsinntekter). I lys av tidligere revidertsaker, herunder også disponeringen av regnskapsmessig mindreforbruk i 2016, vil årets samlede avsetning til disposisjonsfond kunne bli 137,8 mill. kroner.

Etter at tidligere års påløpte pensjonspremier var dekket inn i kraft av et særskilt premieavviksfond, hadde RFK i svært liten grad oppsparte akkumulerte overskudd (frie fond) som sto til disposisjon og sikret finansiell stabilitet ved inngangen til 2016. Gjennom akkumulerte avsetninger i 2016 og 2017 kan imidlertid disposisjonsfondet anslås til 341,4 mill. kroner ved utløpet av 2017. Dette muliggjør anvendelse av disposisjonsfond til finansiering av investeringer i første del av planperioden 2018-2021 for å kompensere for svake netto driftsresultater.

I økonomiplan 2018-2021 er det ikke funnet rom for å styrke RFKs soliditet ytterligere. Tvert imot tilrås altså bruk av disposisjonsfond i en skala som vil redusere fondet til et lavere nivå enn ønskelig, dersom det ikke oppnås regnskapsmessige mindreforbruk som kan brukes til å styrke disposisjonsfond.

Fylkesrådmannens tilråding tar sikte på å redusere disposisjonsfond fra 341,4 mill. kroner ved utløpet av 2017 til 41,4 mill. kroner i 2021. Bufferkapitalen (disposisjonsfondet) har som formål å kunne bidra til å utjevne uforutsette

svingninger i driftsutgifter- og inntekter, og bør styrkes (fylles opp) i kraft av eventuelle regnskapsmessige mindreforbruk (budsjettoverskudd) i perioden.

For økonomiplanperioden tilrås følgende beløp:

Beløp i mill. kroner	2018	2019	2020	2021
Avsetning til disposisjonsfond (kan bare skje i drift)	0,0	0,0	47,0	0,0
Bruk av disposisjonsfond i drift	149,4	75,6	0,0	22,1
(Bruk av disposisjonsfond i investering)	40,0	40,0	20,0	0,0

1980 Overføring til investeringsbudsjettet

Opprinnelig budsjettert overføring i perioden 2010-2017 har hatt følgende utvikling:

Beløp i mill. kroner	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Overføring fra driftsbudsjett	305,0	266,0	150,0	124,0	40,0	133,0	140,0	194,3

I perioden 2010-2014 har momskompensasjon fra investeringer gradvis blitt omgjort fra en driftsinntekt til en investeringsinntekt med en femtedel per år.

Følgende opptrapping av netto driftsresultat ble vedtatt i forrige økonomiplan:

Beløp i mill. kroner	2017	2018	2019	2020
Netto driftsresultat	194,3	247,9	309,4	338,5
Herav overføring fra drift til investeringer	194,3	246,2	294,8	314,8
Herav avsetning til disposisjonsfond (neg. = bruk)	0,0	1,7	14,6	23,7

Balansekravet i kommuneloven innebærer at kun investeringer kan lånefinansieres, og at låneforpliktelser (renter og avdrag) skal dekkes av løpende driftsinntekter. For å opprettholde et akseptabelt investeringsnivå i framtiden må lånegjelden holdes på et nivå som innebærer at renter og avdrag kan betjenes uten å redusere aktiviteten i drift vesentlig. Alternativet er selvsagt å ta konsekvensen av at investeringer prioriteres høyere, og redusere omfanget av oppgaver og tjenester i drift. På kort sikt er det mulig å operere med et lavere handlingsrom i drift enn ønskelig, for å unngå kraftige reduksjoner i tjenestestandard eller dekningsgrader.

Fylkestinget har i premissaken vedtatt at det reelle handlingsrommet i drift må økes til minimum 5 pst av driftsinntekter i løpet av planperioden. Et netto driftsresultat på 5,0 pst av driftsinntekter utgjør i overkant av 345 mill. kroner i 2018. I tråd med premissene i juni vil fylkesrådmannen tilrå at det planlegges med et svakere resultat i første del av planperioden 2018-2021, men at handlingsrommet styrkes fram mot 2020 og 2021.

I fylkesrådmannens budsjettforslag er nivået av overføringer fra drift til investering i 2018 identisk med det nominelle kronebeløpet fylkestinget la opp til i vedtatt økonomiplan 2017-2020. Det kreves imidlertid 149,4 mill. kroner i bruk av disposisjonsfond for å få dette til.

For økonomiplanperioden tilrås følgende nivå av netto driftsresultat, med tilhørende disponering:

Beløp i mill. kroner	2018	2019	2020	2021
Netto driftsresultat	96,9	219,1	361,7	316,4
Herav avsetning til disposisjonsfond (neg. = bruk)	-149,4	-75,6	47,0	-22,1
Herav overføring fra drift til investeringer	246,2	294,8	314,8	338,5
Sammenligning: Netto driftsresultat ved 5 pst resultatgrad	347,0	351,0	352,0	353,0

Nivået av egenfinansiering kan vurderes i sammenheng med endringene i regelverket for bruk av momskompensasjon fra investeringer. Endringene har medført økt tilførsel av midler til investeringsbudsjettet i årene fram til 2014 og isolert sett redusert behovet for annen finansiering, forutsatt at man ikke har økt investeringene fra et tidligere «normalnivå».

Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) har tatt hensyn til lov om momskompensasjon i sine beregninger av anbefalt måltall for netto driftsresultat for fylkeskommunene. Fylkesrådmannen viser til kapittel 4.2 om finansielle måltall / handlingsregler.

6.3 FOLKEVALGTE ORGANER OG SENTRALADMINISTRASJONEN

3000 Folkevalgte styrer, utvalg og råd

Budsjettforslaget er på ca. 40,1 mill. kroner. Rammen er totalt økt med ca. 1,4 mill. kroner for 2018. Av dette utgjør økningen i lønn og godtgjørelse til folkevalgte i underkant av 0,8 mill. kroner. Stillingen som politisk rådgiver for fylkesordfører utgjør et om lag tilsvarende beløp. Iverksetting av ungdommens fylkesting i tråd med FT-sak 114/16 representerer en økning på kr 335.000,-. Den generelle reduksjonen i FT-sak 94/15 på 1 mill. kroner er videreført som premiss for økonomiplanperioden, uten at det er tatt konkret stilling til sparetiltak.

Fastsettelsen av lønnsbudsjettet er basert på en konkret beregning av godtgjørelser til de folkevalgte og støtteordninger til partiene. Ved utarbeidelse av budsjettforslaget er det tatt høyde for endringer i regelverket, jf. vedtak i FT-sak 79/15 (20.10.15).

Med virkning fra 01.01.14 er folkevalgte med minimum 1/3 av full godtgjørelse innlemmet i den ordinære pensjonsordningen for våre ansatte i KLP. Det er også inngått avtale om AFP 62-64 for de folkevalgte. Som i inneværende års budsjett er det forutsatt en gjennomsnittlig pensjonspremie på 20 % for all godtgjørelse.

Det er lagt til arbeidsgiveravgift på støtte til leder-/ organisasjonsarbeid. Støtten utbetales til de politiske partiene.

Når det gjelder andre driftsutgifter enn godtgjørelse til folkevalgte og støtteordninger til partiene, er det lagt inn en antatt pris og kostnadsvekst på 2 %, samt foretatt justeringer i tråd med kjent aktivitet. Det er tatt høyde for vedtatt reduksjon i reiseutgifter, jf. FU-sak 78/17. Det er innarbeidet budsjettert momskompensasjon, jf. omleggingen til nettobudsjett for kjøp av varer og tjenester.

Politisk rådgiver til fylkesordfører	30003001	807 000
Ungdommens fylkesting	30003009	335 000
Fylkestinget	30003010	1 736 000
Fylkesutvalget	30003011	2 002 000
Administrasjonsutvalget	30003013	32 000
Kontrollutvalget	30003014	269 000
Eldrerådet	30003022	198 000
Div. (Ikke utvalgsrelatert)	30003032	25 000
Andre utvalgt	30003033	212 000
Klagenemnda	30003044	15 000
Fylkesrådet for funksjonshemmede	30003049	323 000
Arbeidsmiljøutvalgene	3000310	2 000
Regional- og kulturutvalget	3000311	170 000
Samferdselsutvalget	3000401	170 000
Trafikksikkerhetsutvalget	3000402	60 000
Utsmykningsutvalget	3000501	3 000
Opplæringsutvalget	30006001	170 000
Yrkesopplæringsnemnda	30006002	134 000
Inntaksnemnda	30006005	9 000

3010 Valgutgifter

I økonomiplan 2017-2020 ble det innarbeidet drøyt 2,2 mill. kroner til gjennomføring av både stortingsvalget i 2017 og kommune- og fylkestingsvalget i 2019. Da kommunal- og moderniseringsdepartementet nå stiller et nasjonalt valgdatasystem til gratis disposisjon for både fylkeskommuner og kommuner, betyr det at utgiftsbehovet er redusert i forhold til tidligere.

Det er ikke valg i 2018. Det er imidlertid aktivitet knyttet til faglig oppdatering og behov for å medvirke i videre utvikling av valgdatasystemene. Kostnader knyttet til dette er stipulert til kr 17.000, og er innarbeidet i budsjettforslaget for 2018.

Endelige utgifter knyttet til gjennomføring av valgene i 2019 og 2021 er vanskelig å forutsi. Med utgangspunkt i regnskapstallene for 2015 (forrige valgår) anslås imidlertid et utgiftsbehov på knapt 1,7 mill. kroner (ekskl. merverdiavgift) per valg. Beløpet er innarbeidet i budsjettet for 2019 og 2021. For 2020 (ikke valg) er innarbeidet samme beløp som i årsbudsjettet for 2018.

3080 Kontroll og tilsyn

Budsjettrammen for 2017 er i samsvar med vedlagte innstilling fra kontrollutvalget på kr 4.160.000. (I tillegg kommer utgifter til kontrollutvalgets virksomhet med kr 531.000 som dekkes under ansvar 3000 Folkevalgte styrer, utvalg og råd.) Budsjettet er videreført på om lag samme reelle nivå som i 2017.

3090 Tilfeldige utgifter etter fylkesutvalgets nærmere bestemmelse

Det er ført opp 765.000 kroner, som er en videreføring av 2017-nivået. I tillegg inngår øremerkede tilskudd til folkehelse med kr 450.000 samt kr 200.000 til Sola-møtet.

3099 Reservert til tilleggsbevilgninger

Ansaret inkluderer følgende anslag/ramme:

	2018	2019	2020	2021
Lønnsmerutgifter, årsvirkning lokale forhandlinger (2017) kapittel 4 / 3.4.x ¹⁾	6,2	6,2	6,2	6,2
Lønnsmerutgifter, hovedoppgjør 2018 (3,0 pst vekst fratrasket overheng) ¹⁾	45,4	45,4	45,4	45,4
Livsfaseorienterte tiltak, poster som påvirker lønnsutgifter (anslagspost, reserve) ¹⁾	8,5	6,5	4,5	4,5
Tilleggsreserve for personalforsikringer som ikke er tatt høyde for i enhetene	3,0	3,0	3,0	3,0
Sum reservert for lønnsmerutgifter (ses under ett)	63,1	61,1	59,1	59,1
Til disposisjon for fylkesutvalget mv. ²⁾	2,7	2,7	2,7	2,7
Sum annet	2,7	2,7	2,7	2,7

1) Utenom skoleverket, jf. omtale i kapittel 3.3 – tekniske budsjettforutsetninger.

2) Videreføring av tidligere års nivå.

I tillegg er det satt av 49,0 mill. kroner sentralt i opplæringsavdelingen til dekning av sentrale og lokale oppgjør som ennå ikke er innarbeidet i skolenes basisbudsjett.

Det tilrås at ordningen der fylkesrådmannen har fullmakt til å avgjøre søknader innen en økonomisk ramme på kr 100.000 videreføres.

3100 Fylkesrådmannen

Budsjett 2018 for fylkesrådmannen består av lønnsmidler til fylkesrådmann, ass. fylkesrådmann og seniorrådgiver stab samt diverse fellesutgifter/kjøp av tjenester som tidligere var knyttet til administrasjonsavdelingen.

Budsjett 2018 for fylkesrådmannen er videreført på om lag samme reelle nivå og er fastsatt til kr 7.800.000.

3101 Kommunikasjon

Innledning

Fylkeskommunen er lovpålagt å drive aktiv informasjon om fylkeskommunen og legge til rette for åpenhet og innsyn i forvaltningen av fellesskapets ressurser i tråd med kommuneloven § 4.

Kommunikasjonsavdelingen består av tre årsverk: kommunikasjonssjef, senior kommunikasjonsrådgiver og seniorrådgiver/nettredaktør, alle i 100 % stilling.

Kommunikasjonsavdelingens hovedoppgaver er forankret i vedtatt kommunikasjonsstrategi (2015-2018) med følgende kommunikasjonsmål: Vi skal bidra til å gjøre fylkeskommunen mer synlig og forståelig, legge til rette for dialog og selvbetjening, gjøre medarbeiderne til gode ambassadører og dele kunnskap og kompetanse internt og eksternt.

Hovedoppgaver

- formidle fylkeskommunens oppgaver/tjenester og aktivt kommunisere politiske saker og vedtak på en enkel måte, i tråd med vedtatte strategier
- være aktivt til stede i relevante kanaler med aktuelle saker for å synliggjøre fylkeskommunens rolle, oppgaver og resultater
- legge til rette for og bidra aktivt til økt digitalisering i fylkeskommunen
- styrke krisekommunikasjonsberedskapen
- gi strategiske og kommunikasjonsfaglige råd til ledere og medarbeidere i organisasjonen som bidrar til synliggjøring av fylkeskommunens tjenester, og sikrer inkludering og medvirkning
- videreutvikle «klarspråk» i fylkeskommunen
- bruke sosiale medier som kanal i innbyggerkontakt
- utvikle og anskaffe effektive felles kommunikasjonsverktøy og nettplattformer, inkludert de videregående skolene
- skape trygge og stolte medarbeidere gjennom kompetansebygging og videreutvikle felles faglige møteplasser
- ta felles ansvar for god intern informasjonsflyt

Hovedutfordring 2018-2021: En synlig og forståelig fylkeskommune

Omgivelsene våre stiller stadig høyere krav til åpenhet, gjennomsiktighet og tilgjengelighet i møte med det offentlige. Forventningene og kravene fra innbyggerne, næringsliv og ansatte er økende, i takt med at andelen digitalt «innfødte» øker. For å hindre at spriket mellom forventninger og leveranser blir større, er det viktig med forenkling. Dette betyr digitalisering av tjenester, tilrettelegging for selvbetjening, rett informasjon i rett kanal, og utvikling av sømløse tjenester. Effektive og gode nettstedet, både eksternt og internt, er viktig og betyr at vi må legge mer vekt på utvikling. Det stiller krav til kompetanse og tett samarbeid mellom ulike fagmiljøer for å lykkes.

Fylkeskommunen må videreutvikle kanaler, bilder og språk for å skape tillit og gjenkjennelse. For at fylkeskommunens mange kommunikasjonskanaler skal fungere effektivt og godt, er det viktig å sikre videreutvikling av både form og innhold. Det er derfor nødvendig å sette av tilstrekkelige midler til oppfølging og videreutvikling av våre nettsteder.

Visuell kommunikasjon prioriteres, vektlegges og forventes i økende grad i dagens mediebilde, enten det gjelder sosiale kanaler eller formidling/presentasjoner i egne kanaler eksternt og internt. Bruk av visuell kommunikasjon bidrar til økt synlighet og tydeliggjøring av egne tjenester og resultater, men kan ikke løses uten tilstrekkelig kompetanse og ressurser.

Samtidig er det viktig med en felles plattform, god rolleforståelse og gode spilleregler for å lykkes i møte med offentligheten. Dette er spesielt viktig i forbindelse med beredskap og kriser.

Fylkeskommunens arbeid med Bypakke Nord-Jæren og Bussveien utløser behov for mange og koordinerte kommunikasjonstiltak. Det samme gjør fylkeskommunens arbeid med planer for samfunnsutvikling.

I fylkeskommunen følger kommunikasjonsansvaret av fagansvaret. Derfor legger vi vekt på løpende opplæring, rådgiving og veiledning i hele organisasjonen. God internkommunikasjon skaper stolte medarbeidere og gode ambassadører. Det er behov for å bygge bro mellom avdelinger og fagmiljøer, med felles arenaer og aktiviteter. Slik bygges god rolleforståelse og en klar oppfatning av mål, planer og prioriteringer.

Kommunikasjonsavdelingen koordinerer utarbeidelsen av årsmeldingen (nettstedet som presenterer fylkeskommunens resultater). Arbeidet består av vedlikehold og oppgradering av teknisk løsning, samt overtid og arbeidstimer. I størrelsesorden utgjør denne innsatsen 150.000 kroner. Arbeidet med årsmeldinger er i de senere år blitt effektivisert, og den digitale versjonen har allerede ført til betydelige kostnadsbesparelser.

Budsjettforslaget

Foreslått driftsbudsjett for 2018 er fordelt slik (drift):

Beskrivelse	Beløp
Lønn	2 847 000
Informasjon (programvare, applikasjoner, innholdstjenester, utvikling)	1 088 000
Gebyrer og lisenser	293 000
Opplæring/kurs	116 000
Reiseutgifter	44 000
Adm/div.	59 000
Nettstrømming av politiske møter (fylkestingsmøter)	200 000
SUM (ekskl. kompensasjonsberettiget mva)	4 647 000

Fylkesrådmannen viser til vedtak i revidert budsjett juni 2017 (FT-sak 38/17) om nettstrømming av politiske møter og økonomiske behov. Oppfølgingen av vedtaket behandles i egen parallell sak om nettstrømming av politiske møter, i første omgang fylkestingsmøter. Til formålet er det satt av 200.000 kroner i budsjettet for kommunikasjonsavdelingen. Ellers er budsjett 2018 for avdelingen en videreføring av 2017-budsjettet på om lag samme reelle nivå.

3103 Fylkesadvokaten

Fylkesadvokaten består i dag av 3 årsverk.

Fylkesadvokaten er en støtte- og stabsfunksjon hos fylkesrådmannen som bistår hele den fylkeskommunale virksomhet, herunder også det fylkeskommunale foretak. Arbeidsområdene er varierte, og arbeidsoppgavene spenner fra saksbehandling, veiledning og rådgivning, utredning, kurs og foredragsvirksomhet, samt prosedyre.

Fylkesadvokaten er også sekretariat for den fylkeskommunale klagenemnd.

Videre er verv som styreleder og styremedlem i syv bompengeselskap lagt til fylkesadvokaten. Dette innbefatter også det nyopprettete regionale bompengeselskapet Sørvest Bomvegselskap AS.

Hovedmålet for 2018 er å bistå organisasjonen på en grundig, effektiv og samordnet måte.

Det er viktig for kontoret å ha en budsjettpost knyttet til overtid slik at vi både overholder regelverket for overtid og kommer i mål med sakene.

Advokater har et krav til obligatorisk etterutdanning. Dette er viktig både for arbeidstaker og arbeidsgiver (fylkeskommunen). Kravet er 80 timer kurs i løpet av en 5 års periode. Fylkesadvokatens kontor belastes dessuten for reisevirksomhet i forbindelse med styremøter og generalforsamlinger. Fylkesrådmannen har om lag videreført rammen for reisevirksomhet og kurs/opplæring.

Foreslått driftsbudsjett for 2018 er kr 3.633.000. Dette innebærer hovedsakelig en videreføring av 2017-budsjettet på om lag samme reelle nivå.

3104 Utvalgssekretariatet

Utvalgssekretariatet utgjør i dag 4,6 årsverk (5 ansatte). Dette er med virkning fra 1. juli 2017 en reduksjon på 1 årsverk da arbeidsgiveransvaret for politisk rådgiver for fylkesordfører ble overført fra fylkeskommunen til «det parti som til enhver tid innehar fylkesordførervervet».

Utvalgssekretariatets ansvarsområde er i all hovedsak knyttet til koordinering og drift av det folkevalgte nivå. Hovedutfordringen er å serve dette på best mulig måte.

Foreslått driftsbudsjett for 2018 er kr 3.042.000, som innebærer en videreføring av 2017-budsjettet på om lag samme reelle nivå (justert for omtalte stillingsreduksjon).

3220 Økonomi

Økonomiavdelingen består av følgende faggrupper (totalt 22,5 årsverk):

Regnskap: 6,0 årsverk (inkl. regnskapssjef)
Lønn: 6,5 årsverk (inkl. lønningsleder)
Offentlig anskaffelse: 4,0 årsverk (inkl. innkjøpsleder)
Budsjett/analyse/stabsstøtte: 5,0 årsverk (inkl. budsjettleder)
Økonomisjef: 1,0 årsverk

Hovedoppgaver:

- Økonomisk planlegging
- Budsjettoppfølgning og økonomirapportering
- Analyser/utredninger
- Finansforvaltning
- Likviditetsstyring
- Økonomisk internkontroll
- Systemdrift- og utvikling (Agresso mv.)
- Løpende avtaleforvaltning (virksomhetsovergripende avtaler mv.)
- Teknologisk- og organisatorisk utvikling av anskaffelsesprosessen
- Forankring av anskaffelsesstrategi/-regelverk
- Lønnsadministrative funksjoner
- Regnskapsadministrative funksjoner

Avdelingens budsjett er videreført på om lag samme reelle nivå som i 2017.

Foreslått driftsbudsjett for 2018 er på knapt 18,7 mill. kroner.

3230 Personal og organisasjon

Innledning

Avdelingens budsjett omfatter:

- lønn til ansatte, fylkeshovedtillitsvalgte, fylkeshovedverneombud, samt alle lærlinger i fylkeskommunens egne virksomheter
- driftsmidler, som også inkluderer noen fellesutgifter
- tiltaksmidler knyttet til vedtatt arbeidsgiverpolitikk, HMS, bedriftshelsetjeneste, beredskap og IA.

Budsjettforslaget for 2018 er i hovedsak basert på en videreføring av 2017-nivå, kostnadsjustert for lønnsvekst, pensjonsutgifter og videreføring av sparetiltak. Øvrige justeringer kommenteres i teksten.

Foreslått driftsbudsjett for 2018 er på drøyt 45,2 mill. kroner og er fordelt slik:

Ansvar (mill. kr)	Beløp
32300 Pers./org. stab - lønnsutgifter	10,0
32300 Pers./org. stab – driftsutgifter ¹⁾	8,4
32301 Arbeidsgiverpolitiske tiltak	7,6
32302 Tillitsvalgte	5,2
32303 HMS, BHT, beredskap	2,7
32305 Lærlinger	10,1
32308 Sentralbord	1,2
3230 Sum	45,2

¹⁾ Inkluderer fellesutgifter som KS-kontingent

Årsverk/lønnsutgifter:

Foruten 2,3 årsverk til ledelse og stab, er stillingene i avdelingen fordelt på faggruppene:

- kompetanse- og lederutvikling, 2 årsverk
- forhandling, lønn og tariff, 3 årsverk
- HMS, beredskap og IA, 3,8 årsverk

I tillegg kommer 2 årsverk i ekspedisjon/sentralbord i fylkeshuset.

Ressurs til fylkeshovedtillitsvalgte gis etter bestemmelsene i Hovedavtalen. Dette utgjør samlet 6,65 årsverk. De fylkeshovedtillitsvalgte lønnes på egen arbeidsplass mot kompensasjon fra budsjettmidler i personal- og organisasjonsavdelingen. Tilsvarende ordning gjelder for fylkeshovedverneombudet.

Øvrige driftsutgifter:

Fellesannonsering av alle fylkeskommunale stillinger både i lokalavisene og på nett er den største utgiftsposten her. I tillegg til avdelingens ordinære driftsutgifter er det også her fylkeskommunens kontingent til KS føres.

Arbeidsgiverpolitikk – utfordringer 2018-2021

Som arbeidsgiver er det viktig for Rogaland fylkeskommune å ha ansatte med god kompetanse til å utføre tjenestene som ligger innenfor fylkeskommunens tjenestetilbud.

Arbeidsmarkedet i Rogaland varierer, og det vil i perioder være stor konkurranse om kompetent arbeidskraft. I den tiden fylket er inne i nå, oppleves det imidlertid noe lettere å rekruttere til de fleste stillinger både i skolene og i sentraladministrasjonen. Over tid kan dette forandre seg, og en må kunne ta høyde for endringer.

Som ledd i fylkeskommunens digitalisering og fokuset på å forenkle og forbedre arbeidsprosesser er det i 2017 implementert et nytt rekrutteringssystem. Dette er et moderne rekrutteringssystem som vil kunne bidra til bedre omdømme for fylkeskommunen som en attraktiv arbeidsgiver ved at søkeprosessen blir enklere og mer effektiv, samt at dette systemet også bidrar til effektivisering internt bl.a. ved direkte overføring av persondata fra rekrutteringssystemet til både saksbehandlingssystemet og til lønns- og personaldatasystemet.

Arbeidsgivertiltak som er budsjettet i personal- og organisasjonsavdelingen, er delt på tre hovedområder:

(1) Kompetanseutvikling

I vedtatt arbeidsgiverstrategi er det satsing på lederopplæring og lederutvikling. Det er satt i gang et lederutviklingsprogram høsten 2017, som vil strekke seg inn i 2018. Hensikten er å styrke lederutviklingen, videreutvikle et godt arbeidsmiljø og å bygge en felles ledelseskultur i fylkeskommunen.

Dette kommer i tillegg til spesifikke utdanningsprogrammer som rektorskole (betalt av staten) og masterutdanning i skoleledelse.

Personal- og organisasjonsavdelingen driver en rekke kompetanseutviklende tiltak, bl.a. ulike kurs for ledere og verneombud innen HMS og IA-arbeid, personalforum for ledere, introduksjonskurs for nye ledere, kurs i rekruttering, ledernetttverk for mellomledere i sentraladministrasjonen etc. I tillegg har avdelingen ansvar for ordningen med utdanningsstipend for ansatte i sentraladministrasjonen.

De øvrige midlene er stort sett knyttet til hovedområdene beholde og rekruttere, til kompetanseutvikling for ansatte og ledere, samt til tiltak knyttet til utførelse og fylkeskommunen som IA-bedrift.

Det er pr. i dag en rekke lærere innen yrkesfag i vår organisasjon som ikke har en fullstendig og godkjent lærerutdanning. Som et tiltak for å gi disse nødvendig kompetanseutvikling slik at de får en godkjent utdanning for undervisning i videregående skole er det inngått et samarbeid med Høgskolen i Oslo og Akershus. Forelesere fra denne høgskolen kommer til Rogaland og gjennomfører denne

opplæringen for en stor gruppe av lærere på yrkesfag. Første gruppe var ferdig utdannet med bachelorgrad våren 2017, og høsten 2017 starter en ny gruppe på slik desentral yrkesfaglærerutdanning. De økonomiske midlene til dette er avsatt på vårt budsjett.

Det er budsjettet med midler til likestilling og mangfold. Dette kan blant annet gjelde tiltak for ansattgrupper som kvalifiserer seg ved å ta fagutdanning (fagbrev) og nødvendig norskopplæring. Pr. i dag planlegges det å igangsette egen fagbrevutdanning for en gruppe av fylkeskommunens renholdere, slik man også har gjort tidligere.

I budsjettet for arbeidsgiverpolitiske tiltak utgjør pålagte FOU-midler til KS et stort beløp. Beløpet faktureres fra KS etter faste satser ut fra antall ansatte i Rogaland fylkeskommune.

(2) Beholde og rekruttere ansatte

Fylkeskommunens lønnspolitikk er fastsatt i vårt Lønnspolitiske dokument. Lønnspolitikken skal være et virkemiddel for å oppnå organisasjonens mål og skal bidra til å rekruttere og beholde ansatte i fylkeskommunen.

Fylkeskommunens livsfasetiltak gjelder pr. i dag i hovedsak seniorer. De avsatte midlene går til å dekke seniorkurs for ansatte over 60 år, samt en ordning om seniorstipend til ansatte over 55 år. Det er satt av 1 mill. kroner til disse to tiltakene.

Det er budsjettet med midler til overtallighet for å kunne ivareta ansatte som blir overtallige som følge av nødvendige justeringer mht. undervisningstilbud og klasser ved den enkelte skole. Basert på de demografiske forholdene i Rogaland er det påregnelig at det vil kunne bli flere overtallige i de nærmeste årene enn det det har vært til nå. Dette skyldes bl.a. at det er synkende elevtall i flere deler av fylket. Det er derfor også for 2018 avsatt noe midler for å håndtere en overtallighetssituasjon. Det foreligger egne retningslinjer for dette.

(3) HMS, bedriftshelsetjeneste, beredskap, IA

Personal- og organisasjonsavdelingen arbeider aktivt og kontinuerlig for å styrke og videreutvikle HMS-arbeidet på alle nivåer i organisasjonen. Dette omfatter både overordnet systematikk, samt bistand, veiledning og opplæring knyttet til virksomhetenes lokale HMS-arbeid.

Fylkeskommunen er tilknyttet en godkjent bedriftshelsetjeneste (BHT). Alle våre virksomheter har inngått avtale med BHT om hvilke tjenester som skal leveres i perioden ("Plan for bistand").

Budsjetterte midler til BHT forventes å være på tilnærmet samme nivå i 2018 som i 2017. Det knytter seg likevel usikkerhet til et eventuelt økt behov for faktaundersøkelser i forbindelse med varslingssaker.

Personal- og organisasjonsavdelingen er tillagt ansvar for koordinering av det sentrale beredskapsarbeidet. Det er gjennomført et omfattende arbeid innen beredskap i fylkeskommunen med revisjon av planverk og struktur.

Rogaland fylkeskommune er en IA-bedrift. Personal- og organisasjonsavdelingen er ansvarlig for at IA-handlingsplan for hele organisasjonen blir utarbeidet. Den handlingsplanen vi har i dag definerer en rekke tiltak og gjelder for perioden 01.01.17 – 31.12.19. I arbeidet med oppfølging av saker arbeider avdelingen tett med ledere, NAV-arbeidslivssenter, BHT og de ansattes organisasjoner for å hindre og forebygge sykefravær.

Lærlinger

Fylkestinget har i sak 114/16 vedtatt at måltallet for antall lærlinger i fylkeskommunale virksomheter skal økes fra 75 til 85 i 2017 og 2018, og videre til 95 innen 2020. Antallet lærlinger i fylkeskommunen har økt betydelig de senere år, og det arbeides med å få på plass enda noen flere lærlinger i våre virksomheter. Det er budsjettet med en økning i budsjettet tilsvarende lønn til 85 lærlinger i 2018. Merutgiftene i 2018 er anslått til 600.000 kroner.

Personal- og organisasjonsavdelingen er også ansvarlig for å arrangere en årlig introduksjonsdag for nye lærlinger. Dette skjer i samarbeid med opplæringsavdelingen og kommunikasjonsavdelingen.

3270 Bygg og eiendom

Innledning

Bygg- og eiendomsavdelingen har et overordnet ansvar for forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av fylkeskommunens bygninger og eiendommer. Fellestjenester på fylkeshuset, med renhold, kantine, trykkeri og drift, inngår også under ansvarsområdet for avdelingen.

Det er om lag 30 årsverk i avdelingen.

Dagens situasjon - hovedutfordringer 2018-2021

Vedlikehold

Fylkeskommunen har en relativt stor bygningsmasse på om lag 380.000 kvm. Ca. 60 % av skolene er de siste ti årene bygget nye eller totalrenovert, og den fylkeskommunale eiendomsmassen vurderes å ha en økonomisk verdi på 10-15 mrd kroner.

I FT-sak 56/09, om strategi for vedlikehold av bygg, ble det vedtatt at ordinært og spesielt vedlikehold minimum skal ligge på et verdibevarende nivå. Midler avsatt til spesielt vedlikehold var 32 mill. kroner i 2017, som tilsvarte 84 kroner per kvm. I tillegg har skolene samlet disponert 16,2 mill. kroner til ordinært vedlikehold i 2017, som tilsvarte om lag 43 kroner per kvm. Samlet sett er dette vurdert til ikke å gi et tilstrekkelig handlingsrom for å opprettholde et verdibevarende vedlikehold.

I en rapport utarbeidet av Multiconsult for Norsk bygg- og eiendomsforening i 2013 vedrørende tilstand og vedlikeholdsstatus i kommunal og fylkeskommunal bygningsmasse, heter det: «*Kommunal og fylkeskommunal bygningsmasse*

representerer en realkapital i størrelsesorden 600 milliarder kroner. Bygninger er en avgjørende innsatsfaktor for all kommunal tjenesteyting».

Om utviklingen av vedlikeholdet i sektoren etter regjeringens krisepakke i 2008, som resulterte i at vedlikeholdsnivået steg til 120 kr/m², heter det: «I 2011 var tallet tilbake på samme nivå som i 2008 (85 kr/m²). Dette skulle tilsa at vi igjen er inne i en negativ trend med ny akkumulering av vedlikeholdsbehov da et normtall for å opprettholde tilstanden på et godt nivå vil være ca. 200 kr/m² og år».

Bygg og eiendom vil foreta en tilstandsvurdering av hele den fylkeskommunale eiendomsmassen i løpet av høst 2017 / vår 2018. Dette som grunnlag for prioritering av vedlikeholdstiltak og fremtidige investeringer, samtidig som fylkesrådmannen får oversikt over vedlikeholdsetterslepet for egen bygningsmasse.

Per i dag håndterer skolene selv drift og ordinært vedlikehold for skolebygg og tomt. Det ble våren 2017 satt ned en arbeidsgruppe bestående av representanter fra bygg og opplæring for å se på en sentralisering av drift og tettere oppfølging fra fagenheten bygg og eiendom. Fylkesrådmannen viser til vedtak i administrasjonsutvalgets sak 15/17 - styring av drift og vedlikehold.

Eiendomsstrategi

I løpet av våren 2018 vil fylkesrådmannen legge fram en eiendomsstrategi for forvaltning av bygg og eiendommer. Strategien skal være et styringsverktøy, og danne grunnlag for budsjettprioriteringer og fremtidig investeringsnivå. Arbeidet med eiendomsstrategien er planlagt med utgangspunkt i «Norsk offentlig Utredning 22-2004» (NOU), en utredning som har en sterk posisjon i kommune-Norge og som benyttes generelt som en norm for god eiendomsforvaltning.

Leie av arealer til videregående opplæring

Fylkeskommunen leier per tid ca. 30.000 kvm areal til videregående opplæring og administrasjon. Bygg- og eiendomsavdelingen vil fra budsjettåret 2018 overta ansvaret for administrativ oppfølging av avtaler om leie av lokaler til videregående opplæring, herunder kontraktsinngåelse, avtaleoppfølging, budsjett og regnskap. Dette ansvaret har fram til nå blitt håndtert av den enkelte virksomhet.

Energi og klima

Som følge av gjeldende plan «Regionalplan for energi og klima i Rogaland» (2009) ble det utarbeidet en handlingsplan med tiltak for egne bygg. Ulike ENØK tiltak de siste 5-10 årene har medført at energiforbruket i egne bygg er redusert med nesten 19 %, hvor målet i regionalplan er 20 % innen 2020. De viktigste ENØK-tiltakene har vært utskiftning av gamle ventilasjonsanlegg med lav virkningsgrad, overgang fra elektrisk til vannbåren varme ved bruk av fjernvarme, biogass eller flisfyring. Utfasing av oljekjel.

I økonomiplan 2017-2020 er det innarbeidet en forventning om at energiøkonomiserende tiltak skal gi ytterligere reduksjoner i driftskostnader også i 2018 og 2019. De mest åpenbare ENØK-tiltakene er per i dag gjennomført, og målsetningen om 20 % energireduksjon er nær nådd. Når energireduksjonen ikke vises igjen som en reduksjon i driftskostnader i 2018, skyldes det at totalt skoleareal har økt. På St. Svithun vgs er det bygd på en hel etasje, på Strand vgs er det bygd et

nybygg for naturbruk og når utbyggingen ved Gand videregående skole står ferdig vil arealet ved skolen ha økt betydelig. Tidligere har skolene ved Strand og Gand leid lokaler for å ha nok plass. Leieavtalene er og blir nå avvirket som følge av nybygg. Kostnader knyttet til energiutgiftene i leide lokaler inngår normalt som en del av leiekostnaden, og vises ikke igjen i energiregnskapet.

Det er videre også et mål i planen at egne bygg skal bygges som lavenergibygg. I 2018 skal arbeidene med et nytt tilbygg på Sola vgs startes, og bygget planlegges som lavenergibygg.

Bekjempelse av seriøse aktører og kriminalitet i byggeprosjekter

Fylkesutvalget vedtok i 2016 å innføre skjerpede krav for leverandører i fylkeskommunale byggeprosjekter. Dette for blant annet å sikre at fylkeskommunen bruker seriøse aktører, og for å påse at leverandører bruker faglært arbeidskraft og lærlinger i prosjektene. Fylkesutvalget vedtok dessuten at fylkeskommunen skulle inngå i et samarbeid med A-krim for gjennomføring av tilsyn i alle større fylkeskommunale byggeprosjekter.

A-krim gjennomførte sitt første tilsyn august 2017 ved nybygg- og rehabiliteringsprosjektet ved Gand videregående skole. 65 arbeidere ble sjekket og kontrollert på tilsynsdagen. Tilsynet var varslet på forhånd.

Prioriteringer – politiske vedtak og føringer for 2018-2021

Vedlikehold

Fra sak FT 56/09 «Strategi for vedlikehold av bygg»:

1. *Budsjettene til ordinært- og spesielt vedlikehold legges fra 2010 minimum på et nivå som er verdibevarende.*
2. *Det er et mål å dekke inn vedlikeholdsetterslepet i den fylkeskommunale bygningsmassen over en periode på 10 år.*
3. *Bevilgninger til vedlikehold og status for vedlikeholdsetterslepet tas opp i forbindelse med årlig rullering av økonomiplanen.*
4. *Driftspersonell på fylkeskommunale bygninger må sterkere med i arbeidet med vedlikehold.*

Investering

Fra FU-sak 61/16 «Seriositetsregler i byggeprosjekter for RFK er byggherre», viser fylkesrådmannen til vedtak om overholdelse av gjeldende seriositetskrav fra Difi, med lokale tilpasninger som skjerper kravene på noen områder.

Sentrale punkter:

- Faglærte håndverkere: krav om minimum 50 % av arbeidede timer.
- Lærlinger: krav om minimum 15 % av arbeidede timer.
- Bruk av underleverandører, herunder innleid arbeidskraft: ikke flere enn ett ledd av underentreprenører i kjede under leverandør.
- Endringer i kravformuleringer godkjennes av fylkesutvalget.
- Fylkeskommunen skal i samarbeid med A-krim drive et aktivt tilsyn med arbeidsforholdene samt kontraktsoppfyllelse i alle prosjekter. Det forventes at tilsyn utføres med alle store prosjekter med økonomisk ramme over 25 mill. kroner.

FT-sak 4/17 «Rom- og funksjonsprogram for ombygging – Sola videregående skole», med følgende vedtak:

1. Fylkesrådmannens forslag til rom- og funksjonsprogram for Sola vgs. vedtas slik det her foreligger.
2. Det utarbeides forprosjekt på bakgrunn av utarbeidet rom- og funksjonsprogram med detaljerte kalkyler.

FT-sak 55/17 «Rom- og funksjonsprogram for nye verksteder ved Ølen vgs», med følgende vedtak:

1. Fylkesrådmannens forslag til rom- og funksjonsprogram for Ølen vgs. vedtas slik det her foreligger.
2. Det utarbeides forprosjekt på bakgrunn av utarbeidet rom- og funksjonsprogram med detaljerte kalkyler.

Kommentarer til budsjettforslaget

Spesielt vedlikehold

Budsjettposten for spesielt vedlikehold utgjør den største utgiftsposten, i tillegg til leiekostnader for bygg og eiendom. Budsjettposten for spesielt vedlikehold er for 2018 økt med 6 mill. kroner sammenlignet med 2017, og utgjør i forslaget 38 mill. kroner. 1 mill. kroner av økningen er generell prisvekst, mens 5 mill. kroner er planlagt økt nivå på systematisk vedlikehold. Denne reelle økningen er i tråd med forutsatt opptrapping i økonomiplan 2017-2020. Posten økes med ytterligere 5 mill. kroner i 2019 og ytterligere 5 mill. kroner i 2020. Det tas hensyn til potensialet for økt momskompensasjon.

Den krevende salderingen av årets økonomiplan har medført at fylkesrådmannen fremdeles kun finner det mulig med en slak opptrapping av innsatsen knyttet til vedlikehold:

Beskrivelse (beløp i mill. 2018-kroner)	2018	2019	2020	2021
Spesielt (planmessig/systematisk) vedlikehold	38,0	43,0	48,0	48,0
Ordinært vedlikehold	17,2	17,2	17,2	17,2
Sum	55,2	60,2	65,2	65,2
Sum per kvm (beløp i 2018-kroner)	145	158	172	172

Forsikring

Fylkeskommunen er forsikret gjennom KLP. Forsikringen inkluderer skadeforsikring for eksisterende bygningsmasse, byggeforsikring, kjøretøy, tyveri, skade og ansvar. Forsikringspremien er beregnet til å være på 4,5 mill. kr i 2018. I tillegg er det til en viss grad tatt høyde for utbetaling av egenandeler. Det er lagt inn 4,8 mill. kroner i budsjettet for 2018. Dette er om lag uendret nivå sammenlignet med 2017.

Leiekostnader

Budsjett for husleiekostnader er i budsjett for 2018 flyttet fra opplæringsavdelingen til bygg og eiendom, og utgjør om lag 47 mill. kroner inkl. mva. Dette er kostnader knyttet til leide arealer for videregående opplæring. Sammenlignet med revidert budsjett for 2017 reduseres utgifter knyttet til husleie med 5,8 mill. kroner inkl. mva.

Reduksjonen er i hovedsak relatert til at leieavtalen på Gand vgs utgår som følge av innflytting i ferdig bygg, samt opphør av leieavtalen med Finnøy Næringspark som følge av nytt bygg for naturbruk på Strand vgs.

Reduksjonen i budsjetterte leieutgifter er om lag 2,6 mill. kroner (inkl. mva) sammenlignet med opprinnelig budsjett 2017. Uten moms er dette 2,1 mill. kroner. Fra 2019 reduseres leieutgifter (ekskl. mva) med ytterligere 2,0 mill. kroner. Foreløpig anslått økning fra 2019 til 2020 er om lag 0,5 mill. kroner.

Følgende endringer er innarbeidet i budsjettet for 2018 (beløpene er inkl. mva):

- Ølen vgs
Leie av verkstedlokaler får full virkning i 2018 på 655.000 kr. De fikk 273.000 kr i 2017, så budsjettet må økes med 382.000 kr i 2018.
- Møllehagen skolesenter
Etter utbedringen av lokalene til Westco AS skal den årlige leien økes med 1.755.000 kr pr. år. Skolen fikk 731.000 kr i 2017 så resten, 1.024.000 kr påløper fra 2018 og framover.
- Gand vgs
Gand sin leieavtale (11.932.000 kr) løper ut 31.3.2018. Skolen vil dermed få en reduksjon i 2018-husleien på 8 måneder. Dette utgjør -7.594.000 kr. Full effekt vil komme fra 2019.
- Strand vgs
Grunnet opphør av leieavtaler knyttet til Finnøy Næringspark/ Rygjabø vgs kan skolens budsjett for 2018 reduseres med -1.750.000 kr.
- Dalane vgs
Skolen har en ny leieavtale for Espelandshallen. Den løper fra 1.3.2018 og er på 1.375.000 kr i året. For 2018 trenger de leie for 10 måneder, altså 1.145.800 kroner.
- Bryne vgs
Skolen leier lokaler for tilrettelagt avdeling avd. Time. Avtalen går fra 1.8.2017 tom. 31.7.2018. For 2018 utgjør dette 73.000 kr.
- Bergeland vgs
En ny avtale om lokaler til helsefag vil komme på plass. Leien er fra 1.9.2017 til 31.8.2018 og er på 698.000 kr. Leie for 2018 vil da bli 465.000 kr.
- Hetland vgs
Stavanger kommune skal utvide kapasiteten i Hetlandshallen, og skolen vil få tilgang på større arealer. Hallen skal stå ferdig til skolestart 2018. Det er estimert en økning i årlig leiepris på 950.000 kr. Økning i leie i 2018 blir 475.000 kr og full virkning fra 2019.

Sentralisering av drift / strategi for eiendomsforvaltning – vedtatt sparetiltak

Det ble i økonomiplan 2017-2020 innarbeidet en forventning om innsparing på henholdsvis 1 mill. kr i 2018, 3 mill. kr i 2019 og 5 mill. kr i 2020. Fylkesrådmannen ser det nå som lite realistisk å forvente en så rask effekt av effektiviseringstiltak. En omorganisering kan medføre mer effektive prosesser og fornuftig prioritering av tiltak, men er erfaringsmessig ressurskrevende i en overgangsfase. Fylkesrådmannen har inntil videre forutsatt at sparemålene skyves til perioden 2019-2021.

På lengre sikt kan det forventes redusert behov for investeringer med grunnlag i bedre prioriteringsgrunnlag, økt fokus på ordinært vedlikehold og hensiktsmessig drift.

Reduksjoner i drift

Fylkesrådmannen erfarer at kostnadene knyttet til telefonutgifter for sentraladministrasjon er betydelig redusert. Bygg og eiendom har også redusert budsjettposten for kontormateriell som papir og rekvisita. Totalt er det redusert med 150 000 kr for disse budsjettpostene.

Trykkeri

Det er tidligere vedtatt innsparing på trykkeri i fylkeskommunen. I budsjettet for 2017 ble det innarbeidet en innsparing på 800.000 kroner for trykkeriet i sentraladministrasjonen, med en forventning om økt effekt til 1.200.000 fra 2018, jf. FT-sak 94/15. Fylkesrådmannen ser at det fremdeles trykkes mye i fylkeskommunen, selv om mengden er gått ned. Kostnader knyttet til eksternt kopieringstjeneste er vurdert til å være høyere enn ved trykking i egen regi. Kostnader knyttet til lønn og maskinleie er imidlertid høyere enn budsjettet for 2017 gir rom for. Utgiftsposten for trykkeri er derfor økt med 200.000 kr. Fylkesrådmannen forventer at behovet for trykking vil reduseres ytterligere i årene framover, og planlegger for en utfasing av trykkeritjenester i løpet av planperioden. Det vil nok imidlertid også i fremtiden være behov for trykking, men da med bruk av eksterne trykkeritjenester.

Oppsummering/konklusjon

Sammenlignet med 2017 utgjør endringene i budsjett 2018 i hovedsak økt nivå for spesielt vedlikehold, samt overføring av utgifter knyttet til husleie for de videregående skolene. Foreslått driftsbudsjett for 2018 er på ca. 101,9 mill. kroner.

Driftsmidler som beregnes og overføres til skolens budsjetterEnergi

Det foretas ukentlig registrering av energiforbruket. Basert på tidligere års forbruk og forventede energipriser, tildeles skolene budsjett til energiutgiftene.

Siden 2010 er det totale energiforbruket redusert betydelig. Forbruket er redusert fordi det er gjennomført en rekke energibesparende tiltak på de eksisterende skolene og fordi de nye byggene bruker vesentlig mindre energi. Forbruket varierer fra år til år på grunn av utetemperaturene og været. Det samme gjør prisene.

Det er satt av og fordelt 37,6 mill. kroner i 2018 til de samlede energikostnadene. Dette er en nominell økning (inkl. mva) på om lag 240.000 kroner fra 2017.

Ordinært vedlikehold

Budsjettposten på 17,2 mill. kroner er fordelt på alle skolene i 2018. Kostnadene er tillagt 2 % prisstigning, og endringer med hensyn til nye arealer etc. er tatt høyde for. Den nominelle økningen er om lag 1,0 mill. kroner (inkl. mva).

Kommunale avgifter, renovasjon

Kommunale avgifter er faste kostnader som reguleres jevnlig. Midler til dekning av disse utgiftene overføres til skolenes budsjetter. Budsjett 2018 er på 5,4 mill. kroner, som er på samme nivå som i 2017.

Organisering drifts-/vedlikeholdsledelse - utnyttelse mv., prosess

I økonomiplan 2014-2017 var det innarbeidet en forutsetning om høyere utnyttelse av bemanningsmessige ressurser knyttet til drifts- og vedlikeholdsledelse på de videregående skolene. Det skulle iverksettes en prosess med sikte på gradvis realisering av potensialet gjennom økonomiplanperioden. I økonomiplanen ble det forutsatt at effekten skulle øke med 0,5 mill. kroner per år i perioden 2014-2017. Tiltaket er videreført i budsjettet for opplæringsavdelingen med en anslått oppnådd effekt på 2 mill. kroner per år.

Renholdsplan - dimensjonering per kvm / organisering, prosess

Fylkesrådmannen la videre til grunn at det var realistisk å oppnå høyere utnyttelse av bemanningsmessige ressurser knyttet til renhold av skolebygg. Det skulle iverksettes en prosess med sikte på gradvis realisering av potensialet gjennom økonomiplanperioden 2014-2017. I lys av nøkkeltall/sammenligninger la rådmannen til grunn at en betydelig del av potensialet kunne tas ut fra 2015. Tiltaket er videreført fra tidligere økonomiplaner med en anslått oppnådd effekt på 5 mill. kroner per år.

3280 IKT- og arkiv

Innledning

IKT- og arkivavdelingen har ansvar for IKT- og arkivtjenester til alle deler av RFKs organisasjon inkl. Tannhelse Rogaland FKF og Kolumbus AS. Avdelingen leverer tjenester til ca. 4.000 ansatte og brukere og 17.000 elever.

Avdelingen har 24 ansatte fordelt slik:

- Faggruppe IKT-drift – 9 ansatte
- Faggruppe IKT-tjeneste – 6 ansatte
- Faggruppe arkiv/dokumentsenter – 8 ansatte
- IKT og arkivsjeff

I tillegg har avdelingen 6 IKT-lærlinger.

Innholdet i tjenestetilbudet er:

- Utvikling og oppfølging av strategier og arkivplaner
- Drift og utvikling av IKT fellesløsninger
- Drift av utstyr på serverrom
- Drift av løsning for Tannhelse Rogaland FKF

- Drift av fylkesrådmannens arkiv- og dokumentcenter
- Drift av arkiv depottjenester
- Drift av posttjenesten
- Inngå og ivareta rammeavtaler
- Innkjøp av utstyr og tjenester innen IKT
- Ivareta sikkerhetskrav i henhold til lover og forskrifter
- Ansvar for informasjonssikkerhetsarbeidet i RFK

Det er vedtatte strategier og årsplaner som legger føringer for de satsinger som blir gjort. Digitaliseringsstrategien legger opp til at RFK skal bruke ressurser til nye tiltak og løsninger. Samtidig forventes det at digitaliseringstiltak skal føre til effektivisering og/eller reduserte kostnader i organisasjonen.

Driftsbudsjettet dekker:

- Lønn til ansatte i avdelingen
- Drift av programvare, maskinvare, telefoni, bredbåndslinjer (RFK inkludert Kolumbus AS og Tannhelse Rogaland FKF)
- Lisens,- service- og vedlikeholdsavtaler til fagsystemer og annen programvare (RFK inkludert Kolumbus AS og Tannhelse Rogaland FKF)
- Konsulenttjenester (RFK inkludert Kolumbus AS og Tannhelse Rogaland FKF)

Hovedutfordringer og oppgaver for avdelingen i 2018

- I juni 2016 vedtok administrasjonsutvalget Digitaliseringsstrategi for 2016-2019. Digitaliseringsstrategien, sammen med Digitaliseringsveileder, beskriver hva RFK ønsker å oppnå med digitalisering i nevnte periode og hvordan.
- Integrasjon og dataflyt mellom fagsystemer – implementere offentlige standarder og felles komponenter i vår integrasjonsarkitektur.
- Oppgavene i avdelingen endrer seg raskt og påvirkes av teknologiendringer, nye systemer som tas i bruk, nye sikkerhetskrav og strengere krav til ivaretagelse av informasjonssikkerheten.
- Brukere forventer mobile og digitale løsninger som har høy oppetid og tilgjengelighet også utenfor arbeidsplassen. Stasjonære pc-er byttes ut med mobilt utstyr.
- Ivareta personvern og informasjonssikkerhet. Implementere nytt personvernregelverk.

Nærmere omtale av noen tema:

Digitalisering

Effektiv digitalisering av offentlig sektor er en av regjeringens hovedprioriteringer i IKT-politikken.

I fylkestingssaken i juni om økonomiske mål og prioriteringer er digitalisering en av fire utfordringer i kapittelet «Omstilling mot en ny normal»:

«Digitalisering - både innen egen virksomhet, og som en kraftfull driver i samfunnsutviklingen. Fylkeskommunen skal være i forkant når det gjelder innbyggerdialog, digitale tjenester og effektiv e-forvaltning.»

Digitaliseringsstrategi 2016-2019, sammen med Digitaliseringsveilederen, beskriver hva vi ønsker å oppnå med digitalisering i nevnte periode, og hvordan.

Det overordnede målet for digitaliseringsarbeidet er: Rogaland fylkeskommune (RFK) skal være en nytenkende, offensiv organisasjon som utnytter tilgjengelige ressurser effektivt, leverer gode digitale tjenester og har vilje og evne til å møte dagens og morgendagens utfordringer.

Det «digitale fremtidsbildet» stiller organisasjonen overfor store utfordringer. Riktig strategisk satsing, relevant kompetanse og målrettet ledelse av digitaliseringsarbeidet gir også muligheter for innovasjon og effektivisering».

For å få til økt digitalisering og høyere grad av effektivitet og tjenestestandard må følgende områder prioriteres:

- Øke bruken av felles IKT-løsninger og nasjonale felleskomponenter. Ved å ta i bruk fellesløsninger kan oppmerksomheten rettes mot faglige utfordringer, heller enn å bruke tid og krefter på å utvikle løsninger som allerede eksisterer. Fellesløsninger bidrar til å øke datakvalitet og redusere kostnader ved etablering og drift av digitale tjenester. Løsningene kan også bidra til at innbyggerne mottar mer enhetlige tjenester på tvers av forvaltningen. Eksempler på felleskomponenter er ID-porten, folkeregisteret, Altinn og enhetsregisteret.
- Få god kontroll på lokale og nasjonale data og gjøre dem lett tilgjengelige for ansatte. Mange offentlige organisasjoner har lokale kopier av nasjonale grunndataregistre. Det er en stor fordel å etablere integrasjoner mot nasjonale grunndataregistre som sikrer kontinuerlig oppdatering av data. Dette vil sikre høy datakvalitet og spare tid knyttet til dobbeltføring og feilretting.
- Sikre informasjonsflyten mellom systemene våre slik at vi ikke må innhente informasjon vi allerede har. Integrasjoner mot nasjonale grunndataregistre, eksempelvis Folkeregisteret og Matrikkelen, er ulike på tvers av organisasjoner. Samordning av integrasjonene vil forenkle oppdatering av registrene, gjenbruk av data og eventuelt systembytte.
- Tilby gode digitale tjenester med selvbetjeningsløsninger for innbyggere, næringsliv og ansatte. Forenkling av søknadsprosesser og saksbehandling gir stort potensiale i både kvalitet og prosess. For å få til dette må RFK ha en effektiv nettportal som skal være det sentrale treffpunktet inn mot RFKs fagsystemer. Saksbehandlerne vil kunne frigjøre tid de bruker på manuelle, administrative operasjoner.

For å lykkes med dette stilles det krav til kompetanse innen virksomhets-, integrasjons- og arkitekturforståelse.

Videre må det være kompetanse som kan utføre oppgaver til å analysere data som kan omdannes til styringsdata.

Til sist må RFK ha god kompetanse til å etablere en nettportal som skal være inngangsporten for innbyggere til våre digitale løsninger.

Informasjonssikkerhet – nytt personvernregelverk

EUs forordning for personvern blir norsk lov fra 2018. Det betyr at vi får nye regler for personvern i Norge. Det nye regelverket gir virksomheter nye plikter og enkeltpersoner nye rettigheter. For RFK betyr dette at det vil stilles strengere krav på flere områder som varsling, avvik og risikovurderinger.

I tillegg vil alle offentlige virksomheter bli pålagt å etablere personvernombud. Et personvernombud er virksomhetens personvernekspert.

Personvernet og forsøk på økonomisk svindel er utfordret gjennom cyberkriminalitet og dataangrep mot mange virksomheter, også offentlige organisasjoner. Det er derfor svært viktig at RFK har kompetanse og ressurser til å arbeide med informasjonssikkerheten og sørge for at lovverk og gode sikkerhetsløsninger er implementert på alle nivå i RFKs organisasjon.

Tiltak – innarbeidet i handlings- og økonomiplan 2018-2021

Etter fylkesrådmannens vurdering, er det ikke rom for å håndtere økte utfordringer knyttet til digitalisering og informasjonssikkerhet innenfor rammen av dagens ressurser i avdelingen.

Det tilrås opprettelse av to nye stillinger, én knyttet til digitaliseringsområdet og en innen informasjonssikkerhet.

Rådgiver innen digitalisering – integrasjon, arkitektur og dataanalyse (årsverk)

For å håndtere kjerneoppgaver innen digitaliseringsområdet som nevnt over må avdelingen styrkes med en stilling innen integrasjon, arkitektur og dataanalyse. En virksomhetsarkitekt vil sørge for å ivareta helhetsperspektivet i tjenester, arbeidsprosesser, informasjonsflyt og IKT-infrastruktur og vil skape dataflyt og gode integrasjoner mellom RFKs fagsystemer. Stillingen vil være viktig for å få til en raskere takt i digitaliseringsarbeidet i RFK.

Oppgaver knyttet til stillingen:

- Utvikling og implementering av offentlige standarder og felleskomponenter inn i vår integrasjonsarkitektur.
- Ansvar for å etablere integrasjonsløsninger og god dataflyt mellom RFKs fagsystemer.
- Forvalte RFKs kjerneinformasjon (masterdata). Det er store verdier i de masterdata som RFK eier. RFK må ha oversikt og ta eierskap til RFKs masterdata uavhengig av i hvilke systemer de måtte befinne seg.
- Gjennom dataanalyser, gjenbruke masterdata der det er behov.

Rådgiver – informasjonssikkerhetsansvarlig/personvernombud (årsverk)

For å styrke arbeidet med informasjonssikkerhet, tilrås etablert en stilling som informasjonssikkerhetsansvarlig, som også skal ha rolle som personvernombud.

Oppgaver knyttet til stillingen:

- Implementere og følge opp nytt personvernregelverk.
- Rullere RFKs informasjonssikkerhetshåndbok i henhold til nytt regelverk.
- Gjennomføre egenkontroller i organisasjonen.
- Ivareta rollen som personvernombud.

Arkiv/dokumentsenter – prosjekt ordning av eldre arkiver

Av andre reelle styrkingstiltak fremheves ordning av eldre arkiver, som opprinnelig var planlagt som et treårig prosjekt. I FT-sak 114/16 vedtok fylkestinget en årlig avsetning på 1,5 mill. kroner i tre år (2018-2020). Fylkesrådmannen har prioritert raskere oppstart, og dekket om lag 500.000 kroner av årets driftsbudsjett. Utgiftsbehovet er noe usikkert, men vurderes nå som vesentlig lavere enn i fjorårets innstilling. Det tilrås nå en avsetning på 1 mill. kroner i 2018, og ingen særskilte avsetninger i påfølgende år. Finansiering vil skje delvis innenfor eiertilskuddet til Interkommunalt arkiv (IKA).

Serviceavtaler – drift av Visma Flyt Skole (VFS)

På grunn av forsinkelser, har fylkeskommunene forlenget avtalene med IST på skoleadministrasjonssystemer til utgangen av 2019. Det betyr at det ikke vil påløpe driftskostnader på VFS for Rogaland før i 2020. Rogaland går i drift i 4. kvartal 2019. Årlig kostnad på forlengelsen er ca. det samme som vi betaler i dag. Anslått årlig økt utgiftsbehov i drift (3,5 mill. kroner) skyves fram to år, til 2020, på grunn av utsatt oppstart.

Sammen om digitalisering – ordning for finansiering av felles digitaliseringsprosjekter for kommuner og fylkeskommuner

KS vil, i tett samarbeid med kommuner og fylkeskommuner, bidra til samordning av innsatsen på digitaliseringsområdet. For å få til dette kreves det finansiering av felles digitaliseringsprosjekter.

KS ønsker nå å etablere en ordning for felles finansiering av prosjekter med bidrag fra tre parter:

- Staten v/KMD vil bidra med 125 mill. kroner, 25 mill. i inneværende år og 100 mill. i 2018 under forutsetning av kommunal sektor bidrar med like mye.
- KS bidrar med 30-40 mill. kroner.
- Storbynettverket og de ti største kommunene bidrar med 35 mill. kroner og det forventes at kommuner/fylkeskommuner bidrar med 35 mill. kroner.

KS har nå sendt ut invitasjon til kommuner/fylkeskommuner der de ber om støtte til finansieringen i form av engangsbeløp. Fylkeskommuner forventes å bidra med 5 kroner per innbygger, kommuner 20 kroner per innbygger. For Rogaland fylkeskommunes del vil dette bli ca. 2,4 mill. kroner i 2018. Fylkesrådmannen tilrår at RFK støtter opp under finansieringsordningen og at kostnaden dekkes over 2018-budsjettet.

Tiltak innarbeidet i budsjettet	2018	2019	2020	2021
Rådgiver innen digitalisering - integrasjon, arkitektur og dataanalyse	1,000 mill.	1,000 mill.	1,000 mill.	1,000 mill.
Rådgiver - informasjonssikkerhetsansvarlig/personvernom bud	1,000 mill.	1,000 mill.	1,000 mill.	1,000 mill.
Arkiv/dokumentsenter – prosjekt ordning av eldre arkiver	1,000 mill.	0	0	0
Serviceavtaler – drift av VFS	0	0	3,500 mill.	3,500 mill.
Sammen om digitalisering	2,400 mill.	0	0	0
Sum	5,400 mill.	2,000 mill.	5,500 mill.	5,500 mill.

Generell effektivisering, sentralisering av IKT-drift eller lignende

I tråd med FT-sak 114/16, har fylkesrådmannen videreført en forutsetning om generell effektivisering knyttet til sentralisering av IKT-drift for videregående skoler og/eller andre organisatoriske prosesser som åpner for å frigjøre tid / administrative ressurser i organisasjonen som helhet.

Relevant bestillerkompetanse, gjennomføring av standardiserte anskaffelser og lojalitet til rammeavtaler er aktuelle momenter i arbeidet. Langsiktig gevinstrealisering av organisasjonens satsing på digitalisering og forenkling av arbeidsprosesser vil være aktuelle tema i budsjettsammenheng.

Den mulige effekten av tiltak er lagt inn med følgende profil i planperioden

Tiltak innarbeidet i budsjettet	2018	2019	2020	2021
Generell effektivisering - gevinstrealisering	1,000 mill.	3,000 mill.	5,000 mill.	5,000 mill.

Oppsummering av budsjettforslaget

IKT og arkivavdelingens driftsbudsjett består hovedsakelig av utgiftsartene:

- Lønn til ansatte
- Telefon/teleutgifter/bredbåndslinjer
- Faste avgifter, lisenser og gebyrer
- Leie av driftsmidler
- Driftsavtaler
- Konsulenttjenester

Beløpene innen hver art blir gjennomgått årlig i forbindelse med budsjettbehandlingen og varierer når det gjelder system- og lisensporteføljen, driftsavtaler, bruk av konsulenter osv. til enhver tid.

Den eneste posten det kan være mulig å saldere er konsulenttjenester. På grunn av at avdelingen har en minimumsbemanning sett opp mot andre fylkeskommuner, spesielt når det gjelder spisskompetanse innen enkelte IKT-områder, vil det ikke være tilrådelig å redusere bruken av konsulenttjenester.

Heller ikke på de andre postene kan en se muligheter for saldering uten at det går ut over den daglige driften innen IKT-området.

Budsjettforslaget er basert på at dagens tjenestetilbud minst opprettholdes også i 2018. I budsjettforslaget er det i utgangspunktet beregnet lønn inkl. avgifter på 17.731.000 kroner, som er på samme reelle nivå som 2017. Lønn til lærlinger budsjetteres i personal- og organisasjonsavdelingen. To nye stillinger øker utgiftsbehovet med 2 mill. kroner til 19,7 mill. kroner.

For å gjennomføre tiltak, betale lisens- og vedlikeholdskostnader, bredbåndslinjer, konsulenttenester og ordinær drift for øvrig, foreslås det et øvrig driftsbudsjett i IKT og arkivavdelingen på 32.078.000 kroner (ekskl. merverdiavgift). Ordning av eldre arkiver er tatt høyde for.

Ovennevnte innebærer et samlet driftsbudsjett for 2018 på 51.809.000 kroner. Det er tatt høyde for en reduksjon i reiseutgifter. Momskompensasjon er anslått til om lag 6,8 mill. kroner. Pris- og kostnadsvekst er ikke innarbeidet i budsjettforslaget.

6.4 REGIONALUTVIKLING - GENERELT

Etablerertjenester – Skape

Skape er et partnerskap mellom kommunene i fylket, Innovasjon Norge, Fylkesmannen i Rogaland og Rogaland fylkeskommune.

Skape har som mål å tilby kompetanse og veiledning til dem som vil starte egen bedrift i Rogaland (www.skape.no).

Rogaland fylkeskommune er administrativt ansvarlig for Skape: daglig leder (1 årsverk), styringsgruppeleder og ett styringsgruppemedlem. Situasjonen i Rogaland krever at tilbudet til Skape fornyes. Første halvår i 2018 er det i den forbindelse engasjert en midlertidig ansatt rådgiver som skal bistå i omstillingsprosessen.

Årlig driftsbudsjett for Skape er på ca. 3,6 mill. kroner.

Fylkesrådmannen tilrår at ordningen med samarbeid om kurs og veiledningstjenester for etablerere videreføres gjennom Skape. Dette innebærer at RFK bevilger 1,5 mill. kroner i 2018, som er uendret kronebeløp fra 2017. Når vi tar hensyn til budsjettert momskompensasjon, blir nettorammen 1,2 mill. kroner.

RUP (Regionalt UtviklingsProgram)

Den fylkeskommunale nettobevilgning til RUP er videreført på tidligere etablerte nivåer. I forslaget til økonomiplan 2015-2018 fordelte fylkesrådmannen en ramme på kr 20.050.000 mellom fagavdelingene i tråd med fordelingen i budsjettet for 2014.

Fordelingen til ulike formål framgår av beskrivelser i den enkelte fagavdeling.

6.5 NÆRINGSUTVIKLING

1. Innledning

Næringsavdelingen legger til rette for næringsutvikling i Rogaland. Arbeidet er forankret i regionale planer for næringsutvikling, landbruk og klima. I tillegg forvalter avdelingen tildeling/endringer av akvakulturskjesjoner i Rogaland basert på føringer gitt av sentrale myndigheter.

Hovedmålet for næringsavdelingen i 2017 var følgende: *Legge til rette for samarbeidsprosjekter som får flest mulig mennesker i arbeid.* I 2018 vil dette arbeidet få enda større fokus.

Stillingsoversikt per dato:

Funksjon	Årsverk
Næringssjef	1,0
Arbeidsoppgaver innen akvakulturforvaltning	2,0
VRI (forskningsrådsprogrammet Virkemidler for regional FoU og innovasjon)	1,0
Regionalt forskingsfond Vestlandet og Horizon 2020	1,0
Gjennomføring av regionalplan næring, regionalplan landbruk og felles handlingsprogram for næring	1,0
Arbeidsoppgaver innen marin næringsutvikling	1,0
Planlegging (regionalplan for sjøareal havbruk, heieplan mv) og utviklingsoppgaver innen landbruk	1,0
Mat og energi, samt Interreg.-prosjekter	1,0
Saker innen reiseliv	1,0
Oppgaver innen forvaltning og økonomi i avdelingen	1,0
Oppgaver innen eierskapsutvikling og selfangst	1,0
Smartspesialisering / Plan & Samferdselskontakt	1,0
Klimapartner	1,0
Sum	14,0

Lønnsbudsjettet tar utgangspunkt i 2 faste årsverk mer enn i 2017. Ett av årsverkene planlegges dekket ved omdisponering av annen stilling fra år 3 i planperioden (2020).

Fylkesrådmannen har satt av midler til en 3-årig prosjektstilling som klimapartneransvarlig, jf. vedtak i FU-sak 123/16 og oppfølging i vedtatt økonomiplan (FT-sak 114/16). Det budsjetteres 850.000 kroner til stillingen i 2018. Det forutsettes at fylkeskommunens utgifter reduseres til 500.000 i 2019 og 2020 i kraft av eksterne dekningsbidrag.

2. Dagens situasjon – hovedutfordringer 2018 – 2021

Næringsutvikling i offentlig regi (fylkeskommune og kommuner) handler om tilrettelegging for næringsutvikling. Regionalt handler det om samhandling, innovasjon, kompetanse og nettverk. Det handler også om initiativ, finansiering og deltakelse i utviklingsprosesser. Målet er omstilling, økt konkurransekraft og sysselsetting.

Den største utfordring for Rogaland i 2016-2017 har vært arbeidsledighet og utfordringen med å bidra til at flere kommer ut i jobb. Rogaland har de tre siste årene,

fra 2013-2017, hatt størst arbeidsledighet i landet, i hovedsak grunnet nedgangen i olje- og gassvirksomheten. I april 2017 var brutto arbeidsledighet på 5,6 %, mens den var på 3,8 % for landet. Selv om tall fra NAV Rogaland (mai 2017) viser at arbeidsledigheten er på vei ned, er fremdeles den største utfordringen i 2017 å bidra til at flere kommer ut i arbeid, med spesielt fokus på langtidsledige, som er en økende gruppe blant arbeidsledige i Rogaland.

Den økte arbeidsledigheten var også medvirkende årsak til at det i 2016 var flere som flyttet fra Rogaland enn til Rogaland. Befolkningsveksten i Rogaland var på 3.633 personer i 2016 mot 7.235 i 2011.

Innovasjon Norge hadde nesten en firedobling i antall søknader om støtte fra gründere i 2015 og 2016 sammenlignet med tidligere år. Med mer midler og ressurser til rådighet kunne flere gode prosjekter fått innvilget støtte både fra HP Næring, Regionalt forskingsfond Vestlandet og VRI Rogaland. I 2018 er det en målsetting å jobbe strategisk for å få økte ressurser til disse virkemidlene.

Næringsavdelingen har de to siste årene merket en enorm økning i etterspørselen etter støtte, råd og hjelp fra bedrifter, samt økning i forespørsler om deltagelse i ulike aktiviteter, forum og arbeid. Avdelingen har måttet prioritere strengt.

Næringsavdelingen har behov for flere ressurser for å følge opp alle forespørslene, og for å kunne delta i de forum og på de arenaer hvor næringsavdelingen bør være representert, både i interne og eksterne prosesser og arbeid, spesielt internt når det gjelder regionale planer og samferdselsoppgaver. For at næringsavdeling skal kunne prioritere samarbeid på tvers av fagavdelinger, kreves noe mer ressurser. Dette er viktig for å fremme felles initiativer for omstilling i en ny tid.

Som et ledd i klima- og energiarbeidet, har fylkesrådmannen knyttet opprettelsen av stillingen som klimapartneransvarlig til næringsavdelingen, jf. innledende omtale.

En av fylkeskommunens hovedprioriteringer i samfunnsutviklingen er økt kultur og bostedsattraktivitet. I næringsavdelingen er det satt av 20 pst av et årsverk til tettstedsprosjektet og 2 millioner kroner i midler til ulike prosjekter, jf. FT-sak 45/17 Regional- og distriktpolitiske retningslinjer til økonomisk støtte til inkluderende og vekstkraftige lokalsamfunn.

3. Prioriteringer – politiske vedtak og føringer for 2018 – 2021

Tiltak som fases ut av budsjettet for 2018 i tråd med tidligere prioriteringer

Turistferge Lysefjorden

Det ble innarbeidet midler til turistferge Lysefjorden til og med 2017, jf. FU-sak 64/14. Fra 2018 er det ikke satt av midler til turistferja, jf. FT-sak 114/16 Årsbudsjett 2017.

Fiberutbygging

I FT-sak 42/17 ble det bevilget kr 900.000 i 2017 og kr 900.000 i 2018 til prosjektet «Utvikling av vilkår for å sikre etablering og vekst i datasenternæring og annen kraftkrevende, grønn industriell virksomhet i Rogalandsregionene». Fylkestinget har i FT-sak 114/16 satt av 2,5 mill. kroner til arbeidet med bredbåndsutvikling

(fiberutbygging) i fylket for året 2017. Ovennevnte tilsagn dekkes etter rådmannens oppfatning av denne budsjettposten.

Bioøkonomistrategi

FT har vedtatt i sak 114/16, årsbudsjett 2017, å bevilge kr 500.000 til utarbeiding av bioøkonomistrategi i 2017. FT vedtok i sak 5/17 at de ønsker å prioritere midler til gjennomføring av strategien og vil komme tilbake til dette i forbindelse med budsjett og økonomiplan. Målet er at strategien skal være ferdig våren 2018. Det vil komme en egen sak om midler til gjennomføring. Det er satt av et engangsbeløp på 500.000 kroner i 2017, som vil komme til anvendelse.

Vedtak som er innarbeidet i budsjettforslaget for 2018

Fjord Norge, Samarbeidsavtalen – kr 3.000.000

Det er inngått en egen partnerskapsavtale med Fjord Norge AS, datert 29.09.2016, vedtatt i FU-sak 146/16. Avtalen forutsetter at det årlig overføres kr 3 mill. fra fylkeskommunen til Fjord Norge AS. Partnerskapsavtalen er likelydende for alle fire fylkeskommuner på Vestlandet og innebærer at det i sum årlig skal overføres 12 mill. kroner til Fjord Norge AS. Midlene skal nyttes til internasjonal markedsføring for reiselivsnæringen.

Gründere i Rogaland – kr 300.000

FT har vedtatt i sak 28/17:

Fylkesrådmannen skal sette i gang et digitaliseringsprosjekt og gjennomføre en offentlig anskaffelsesprosess for leveranse av teknisk løsning.

Finansieringsbehov kr 150 000

Fylkesrådmannen skal i samarbeid med det regionale partnerskapet arrangere møteplasser for de gode hjelperne – først én stor samling der alle blir invitert, og deretter mindre workshoper etter behov – for å bli kjent, etablere samarbeid, hindre konkurranse og utløse synergieffekter til beste for gründerne.

Finansieringsbehov kr 150 000

Samfunnssikkerhet i framtiden – støtte til internasjonalt møte – kr 200.000

Det er vedtatt i FU-sak 11/17 at arrangementet «Komitémøte i ISO/TC Security & Resiliencegruppen i 2018» støttes med kr 200.000. Bevilgningen tilrås innarbeidet i fylkeskommunens budsjett for 2018.

Ny strategi for flyruteutvikling – Kr 312.500 pr år i 3 år, fra 2018

FU-sak 131/17: Det er vedtatt at RFK innvilger kr 312.500 pr. år i 3 år, totalt kr 937.500. Det forutsettes at partnerkommunene i Greater Stavanger bevilger tilsvarende beløp og at Avinor finansierer kr 625.000 pr år.

Klimapartnernettverk i Rogaland

Det er vedtatt at RFK er positive til etablering av et Klimapartnernettverk for Rogaland, jf. FU-sak 123/16. Fylkesrådmannen bes innarbeide forslag til organisering og finansiering i forbindelse med framleggelse av budsjett- og økonomiplanen for 2017-2020. Det er nå utlyst stilling som prosjektleder for Klimapartnernettverk ved næringsavdelingen. Stillingen er en tre-årig prosjektstilling (2018-2020).

Greater Stavanger – Kr 1 000 000 eks. mva. – hvis avtalen fornyes

FU har i sak 42/16, møtedato 16.03.2016, godkjent Partnerskapsavtale mellom Greater Stavanger AS og Rogaland fylkeskommune. Pkt. 5 i avtalen: RFK bidrar med en årlig økonomisk bevilgning på kr 1.000.000 eks. mva. i avtaleperioden. Det er tatt høyde for dette i budsjettet. Pkt.9 i avtalen: Avtalen har gyldighet fram til 31.12.2017. Avtalen kan fornyes for etterfølgende 2-årsperiode etter gjennomført evaluering av samarbeid og resultater som følge av Partnerskapsavtalen. Søknad om fornyelse/forlengelse av Partnerskapsavtalen er mottatt, datert 24.08.2017, men den er enda ikke behandlet.

Regionalplan for sjøareal – havbruk Kr 800 000 i 2018

Gjennomføring av handlingsprogram Regionalplan sjøareal havbruk. Intensjonen med planen er å legge til rette for å øke produksjonen av sjømat. Handlingsprogrammet har søkelyset på mobilisering og kunnskap for å klare å få til dette. Vedtak i FT-sak 41/17: «Handlingsprogrammet blir å behandle i de årlige budsjett- og økonomiplanene».

Gjennomføring av handlingsprogrammet:

	1. år - 2018	2. år	3. år	4. år
Mobilisering, fagsamlinger, samlinger i prosjektgruppa til HP	kr. 100.000	kr. 100.000	kr. 100.000	kr. 100.000

Kunnskap om verdiskaping og miljømessig bærekraft (analyser og kartlegging)
kr. 200.000 (andel i spleiselag, engangsbeløp)

Marine grunnkart – pilotområde, FKs andel i spleiselag
kr. 500.000 * kr. 500.000 kr. 500.000

* Marine grunnkart – marin grunnkartlegging i Norge, MAGIN. Kartverket har avgrenset Rogaland som potensielt pilotområde til Nye Stavanger kommune. Forutsetningen for å være med som pilotområde er at vi får på plass en finansiering på 3 mill. kroner over tre år, 1 mill. kroner per år.

Statsbudsjettet 2018 – programkategori 13.50 Regional- og distriktspolitikk

Rogaland fylkeskommune har fått et foreløpig tilsagn på 25,33 mill. kroner for 2018. I forslag til statsbudsjett for 2017 trakk Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) opp en ny målstruktur. Målstrukturen tydeliggjør den geografiske målrettingen av budsjettmidlene – med ett hovedmål for distriktspolitikk og ett hovedmål for regionalpolitikk.

Midlene knyttes opp mot konkrete hovedmål og delmål etter følgende tabell:

<i>Hovedmål</i>	<i>Delmål</i>	<i>Rogaland</i>
1.Omstillingsdyktig næringsliv og lokalsamfunn i distriktene	1.1 Et verdiskapende næringsliv i områder med spredt bosetting og store avstander	Kr 6,37 mill.
	1.2 Inkluderende og vekstkraftige lokalsamfunn i områder med særlige distriktsutfordringer	Kr 2,96 mill.
	1.3 Tilgang til grunnleggende private tjenester i områder med få innbyggere	Kr 0,00 mill.
2. Omstillingsdyktige regioner	2.1 Velfungerende næringsmiljøer og tilgang til relevant kompetanse	Kr 7,00 mill.
	2.2 Økonomisk vekst og samarbeid i byregioner og over landegrensene	Kr 0,00 mill.
	2.3 Nye arbeidsplasser i områder rammet av vesentlig reduksjon i sysselsetting	Kr 9,00 mill.
Sum		Sum kr 25,33 mill.

Sammenliknet med tildelingen i 2017 er dette en reduksjon på 2,19 mill. kroner.

Reduksjonen fremkommer slik:

<i>Benevning i statsbudsjettet</i>	<i>År 2016</i>	<i>År 2017</i>	<i>År 2018</i>
Kapittel 551* post 60	Kr 19,780 mill.	Kr 27,52 mill.	Kr 25,33 mill.
Kapittel 551 post 61*	Kr 8,10 mill.	Kr 0,00 mill.	Kr 0,00 mill.
Sum	Kr 27,88 mill.	Kr 27,52 mill.	Kr 25,33 mill.

- Fra 2017 er kapittelbenevningen endret til «kapittel 550 post 62, 64 og kapittel 553 post 60 og 65». Bevilgningene er sammenlignbare. Midler som skal overføres til Innovasjon Norge er ikke trukket ut.
- Kapittel 551 post 61 gjaldt kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift. I Rogaland gjaldt det Vindafjord og Finnøy kommune. Ordningen er avviklet fra og med 2017.

Som nevnt er midlene i 2018 øremerket angitte hovedmål og delmål. Hovedmål 1 er rettet inn mot distriktskommunene, mens hovedmål 2 i utgangspunktet gjelder alle kommunene. Det er anledning til å se delmålene under hvert hovedmål i sammenheng. Midler kan derfor overføres mellom delmålene. Overføring mellom hovedmålene tillates ikke.

Prosjekter (tilskudd) som er innvilget i 2017 og tidligere år, og som planlegges videreført i 2018

Totalt har Rogaland fylkeskommune gjennom HP Næring 2017 delt ut 17,3 millioner kroner til løpende aktiviteter, igangsatte prosjekter og nye prosjekter. I tillegg har Fylkesmannens landbruksavdeling bidratt med kr 1.590.000 i støtte til prosjekter i HP Næring 2017. Midlene fra Rogaland fylkeskommune er fordelt slik:

Løpende aktiviteter:

Søker	Aktivitet	Sum	Driver ⁶	Merknad
Greater Stavanger	Deltakelse i Delice-nettverket	50 000	Inter.	
Stavangerregionens Europakontor	RFKs deltakelse i Europakontoret	688 750	Inter.	
Lysefjorden Utvikling AS	Utviklingsarbeid 2017	700 000	Reisel.	
Magma Geopark	Utviklingsarbeid 2017	500 000	Reisel.	Prosjektet er støttet ved å omdisponere ubrukte prosjektmidler fra foregående år.
SUM		1 938 750		

Igangsatte prosjekter (har mottatt støtte i ett eller flere år)

Søker	Prosjekt	Sum	Driver	Merknad
Validé	Inkubatortilbud i Rogaland	2 500 000	Inno.	Støtte meldt som gruppeunntak via SIVA.
Nordic Edge AS	Nordic Edge Expo	200 000	Inno.	Tildelt som bagatellmessig støtte.
Rogaland fylkeskommune	VRI Rogaland 2017 - 2019	4 350 000	Inno.	Fylkesmannens landbruksavdeling bidrar også med 600 000 kroner til dette prosjektet.
Norwegian Smart Care Cluster/Validé	RFKs partnerbidrag i klyngen	100 000	Inno.	
NCE Maritime Clean Tech	RFKs partnerbidrag i klyngen	100 000	Inno.	
Jæren Produktutvikling	MYOB 2017	100 000	Rekr.	Tildelt som bagatellmessig støtte.
Karmøy kommune	Verdiøkning Biomasse (del 3)	300 000	Nat.	
Måltidets Hus AS	Maten er ikke gitt før den er spist	250 000	Nat.	Tildelt som bagatellmessig støtte.
NIBIO, Særheim	Styrking av grovfôr-forskinga på Særheim	1 000 000	Nat.	
Kystskogbruket/ Nord-Trøndelag fylkeskommune	RFKs andel i Felles fylkeskommunalt oppfølgingsprogram for Kystskogbruket	525 000	Infra.	Her er det satt av midler til hele prosjektperioden, dvs. t.o.m. 2020.

⁶ Forkortelser på drivere/strategier: 1) Inno. = Innovasjon og innovasjonsstruktur, 2) Rek. = Rekruttering og kompetanse, 3) Inter. = Internasjonalisering, 4) Nat. = Naturressurser, 5) Infra. = Infrastruktur, 6) Reise. = Reiselivsstrategi for Rogaland, 7) Akva. = Akvakulturstrategi for Rogaland.

Axelar AS	Blink-festivalen	300 000	Reise.	Tildelt som bagatellmessig støtte. Dette er fjerde år prosjektet får støtte. I henhold til retningslinjer og forskrift for distrikts- og regionalpolitiske virkemidler kan det gis prosjektstøtte i maksimalt fem år.
NCE Tourism/Fjord Norge as	RFKs partnerbidrag i klyngen	150 000	Reise.	
SUM		9 875 000		

Nye prosjekter i handlingsplan næring:

Søker	Prosjekt	Sum	Driver	Merknad
Haugaland Vekst IKS	En dør inn!	200 000	Inno.	
Validé	PEN – ProsjektEtablering i Næringsliv	600 000	Inno.	3-årig prosjekt som har fått innvilget støtte i hele prosjektperioden. Støtte meldt som gruppeunntak via SIVA.
Nordic Edge AS	Næringsklynge på Smartby	75 000	Inno.	Tildelt som bagatellmessig støtte.
Haugaland Vekst IKS	Haugalandet som ledende energiregion	800 000	Inno.	
Norwegian Tunnel Safety Cluster/Sasiro AS	Tunnelinkubator	765 000	Inno.	Støtten fra RFK er meldt inn som et gruppeunntak til ESA via Nærings- og fiskeridepartementet.
Greater Stavanger	MIT Reap – Summer School	60 000	Rekr.	
Tine Rådgiving Jæren og Agder	Friske kyr gir glad bonde	450 000	Nat.	Prosjektet er støttet ved å omdisponere ubrukte prosjektmidler fra foregående år.
NIBIO Særheim	Produksjon og omsetning av eksotiske grønnsaker	200 000	Nat.	Prosjektet er støttet ved å omdisponere ubrukte prosjektmidler fra foregående år.
Reisemål Ryfylke as	Nasjonal Turistveg Ryfylke	800 000	Reise.	Tildelt som bagatellmessig støtte. Prosjektet er 2-årig og fullfinansiert. 50 % av støtten er omdisponere ubrukte prosjektmidler fra foregående år.

Utsira kommune	Landbasert fiskeoppdrett, Utsira	150 000	Akva.	
Blue Planet AS	Lysefjorden Uppwelling	60 000	Akva.	
Blue Planet AS	Evaluering, dyrkingspotensialet av Fingertare	450 000	Akva.	Støtten fra RFK er meldt inn som et gruppeunntak til ESA via Nærings- og fiskeridepartementet. Prosjektet er støttet ved å omdisponere ubrukte prosjektmidler fra foregående år.
Norwegian Smart Care cluster/Validé	Testlab omsorgsteknologi	300 000	Inno.	Støtte meldt som gruppeunntak og tildelt via Innovasjon Norge Rogaland. Prosjektet samfinansieres med Innovasjon Norge.
Alloyance AS	Alloyance – Mekanisk Industri på Jæren	350 000	Inno.	Støtten meldt som gruppeunntak og tildelt via Innovasjon Norge Rogaland. Prosjektet samfinansieres med Innovasjon Norge.
Blue Planet AS/Greater Stavanger	Aqua Technology	300 000	Inno.	Støtten meldt som gruppeunntak og tildelt via Innovasjon Norge Rogaland. Prosjektet samfinansieres med Innovasjon Norge.
SUM		5 545 000		

Resten av den økonomiske rammen i HP Næring 2017 på 16,5 mill. er fordelt slik:

1. Oppdragsbrev til Innovasjon Norge Rogaland	6,45 mill.
2. Omstillingsprogram i Sauda 2017	2,0 mill.
3. Omstillingsprogram i Eigersund 2017	3,0 mill.
4. Midler avsatt til satsing på «Inkluderende og vekstkraftige tettsteder og bygder i distriktene»	2,0 mill.
5. Midler avsatt til mobilisering til «Kapasitetsløft»	2,5 mill.

Søknad fra NMBU – Veterinærhøgskolen:

Vi har mottatt søknad fra NMBU – Veterinærhøgskolen for opprettelse av «Sandnes Education And Research Center Høyland» (SEARCH).

Søknaden er på fem millioner kroner for opprettelse av nytt bygg på Høyland.

Det er ikke funnet dekning for særskilte midler i økonomiplanen. Det er også usikkert om deler av eller hele beløpet kan finansieres innenfor HP Næring.

4. Oppsummering av budsjettforslaget

Opprinnelig budsjett 2017 var 22.725.000 kroner, som kan korrigeres til om lag 22 mill. kroner ved uttrekk av kompensasjonsberettigede momsutgifter. Driftsbudsjettet for 2017 inneholdt engangsbeløp til fiberutbygging (2,5 mill. kroner) og siste år av driftsstøtte til turistferge på Lysefjordfergen (1,0 mill. kroner), samt 0,5 mill. kroner til utarbeidelse av bioøkonomistrategi.

Budsjettforslaget for 2018 er justert for lønns- og prisvekst. Forslag til samlet netto driftsbudsjett for 2018 er 22.510.000.

Prioriterte tiltak i planperioden (realendringer), oppsummert (tusen kroner):

<i>Beløp i tusen kroner (endringer i forhold til 2017)</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>
To nye årsverk (herav ett i kraft av omdisponering fra 2020)	1 800	1 800	900	900
Prosjektstilling (3-årig), klimapartneransvarlig	850	500	500	0
Regionalplan sjøareal havbruk - marine grunnkart	500	500	500	0
Ny strategi for flyruteutvikling	313	313	313	0
Gründere i Rogaland	300	0	0	0
Samfunnssikkerhet i framtiden	200	0	0	0
RP sjøareal havbruk - gjennomføring av handlingsprogram	300	100	100	100
Sum prioriterte tiltak / styrking	4 263	3 213	2 313	1 000
Realendring fra 2018		-1 050	-1 950	-3 263
Samlet driftsbudsjett	22 510	21 460	20 560	19 247

6.6 REGIONAL PLANLEGGING

1. Innledning

Regionalplanavdelingen har et svært bredt og mangesidig ansvarsområde innenfor miljø-, energi, vannforvaltning, vilt og fiskeforvaltning, friluftsliv, kart, statistikk og analyse, kommunal plansaksbehandling og regional planlegging. I tillegg til dette kommer ansvar for folkehelse, universell utforming og koordinering av det internasjonale arbeidet.

I tillegg til de fast ansatte, vil avdelingen fortsatt ha 1 lærling i kontorlag i 2018. Fagområdene folkehelse og friluftsliv ble styrket med et 3-årig engasjement finansiert av helsedirektoratet og miljødirektoratet (50/50). Engasjementet er direkte knyttet til de to nasjonale prosjektene «Nærmiljøutvikling og lokalsamfunn som fremmer folkehelse» og «Kartlegging og verdisetting av områder for friluftsliv». Etter planen vil prosjektene bli avsluttet innen 01.07.19. Det nasjonale prosjektet «Fremtidens byer» vil bidra med lønnsmidler til 1 prosjektstilling også i 2018. Prosjektperioden er forlenget til 01.01.21.

For å møte endringer i oppgaver er det foretatt justeringer i bemanningen mellom sektorene i avdelingen i 2017.

Stillingsoversikt pr. 01.10.17:

Faste stillinger	
Administrasjon og ledelse	2
Stab/Merkantilt	1
Universell Utforming	1,9
Kommunal og regional planlegging	8,0
Kart/analyse/statistikk (KAS)	3,6
Folkehelse *	2,5
Vannforvaltning, klima, miljø* og friluftsliv	5,3
Internasjonalt	1
SUM årsverk faste stillinger	25,3
Engasjement	
Friluftsliv/folkehelse*	1
Lærling	1
Vakanser	
Redusert arbeidstid og barselpermisjoner	2,1
Sum årsverk i alt	29,4
Antall personer	30

*) Folkehelse og friluftsliv har til sammen 1/1 stilling med direkte knytning til 2 ulike nasjonale prosjekter fra medio 2016 til medio 2019). Stillingen er lønnet med statsmidler.

På grunn av redusert arbeidstid (midlertidig) og barselpermisjon er 2,1 årsverk for tiden vakant. Dette tallet endrer seg normalt i løpet av året.

2. Dagens situasjon – hovedutfordringer 2018-2021

Innenfor regionalplanavdelingens ansvarsområder har fylkeskommunen også en viktig rolle som regional utviklingsaktør. I St. meld. nr. 12 (2006-2007) Regionale fortrinn – regional framtid (forvaltningsreformen), slo regjeringen fast at fylkeskommunen skal være den sentrale regionale utviklingsaktøren. Ansvar for å fylle rollen som regional utviklingsaktør påhviler hele fylkeskommunen, men særlig de fire avdelingene som tidligere utgjorde regionalutviklingsavdelingen (kultur, næring, regionalplan og samferdsel).

Kjernen i det regionale utviklingsarbeidet er å skape en helhetlig og villet samfunnsutvikling i egen region. I det ligger at fylkeskommunen skal være ledende pådriver for å utnytte regionale og lokale fortrinn til utvikling, samarbeid, samhandling og initiativ som kan styrke utviklingen i hele eller deler av regionen, og bidra til utvikling av kunnskap om viktige regionale særtrekk, utfordringer og behov i tett samarbeid med aktører som kan medvirke til endringer.

Rollen som regional utviklingsaktør ivaretas særlig gjennom å utarbeide og vedta regionale planer som gir føringer for kommunene innenfor tema som arealplanlegging, folkehelse, universell utforming mm. I tillegg disponerer fylkesrådmannen midler som tildeles gjennom søknad og som utgjør de positive virkemidlene for å medvirke til ønsket samfunnsutvikling i regionen. De regionale utviklingsmidlene har blitt gradvis redusert gjennom de siste års budsjetter. Det er en vesentlig utfordring at fylkeskommunens positive virkemidler svekkes samtidig som behovet for regional styring øker.

De demografiske utfordringene, spesielt den sterke veksten i kommunene på Jæren de siste årene, har gjort den langsiktige regionale planleggingen svært viktig. Konjunkturutviklingen er fortsatt usikker i regionen, men det er fortsatt viktig å dekke arealbehov for boliger, veier, arbeidsplasser, skoler og annen infrastruktur fram mot 2025. Det stiller store krav til prosesser og utredningsbehov. Regionen er preget av vesentlige arealkonflikter knyttet til landbruk og miljøinteresser på den ene siden og behovet for utbygging på den annen. For en mest mulig effektiv utnyttelse av arealene er det avgjørende å vurdere utnyttelse på tvers av kommunegrensene. Rogaland fylkeskommune sitter i førersetet for denne regionale planleggingsprosessen i forpliktende samarbeid med kommunene. Arbeidet vil få høy prioritet gjennom arbeidet med regionalplan Jæren.

Fylkeskommunen har også et vesentlig ansvar for å opprettholde høy livskvalitet for fylkets innbyggere og å utjevne forskjeller i levekår. Fylkeskommunen har vedtatt regionalplan for folkehelse som rettesnor for dette arbeidet. I tillegg er arbeidet med regionalplan for friluftsliv og naturforvaltning slutført – tidligere fylkesdelsplan for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern (FINK), som blant annet skal sikre innbyggerne tilgang til natur og friluftsliv.

Regional planstrategi gir føringer for hvilke planer som skal utarbeides. Ny planstrategi ble vedtatt i FT-sak 30/16. Den nye planstrategien vil gjelde fram til 2020 og medfører nye, tunge oppgaver for avdelingen. De nylig vedtatte planoppgavene omfatter følgende regionale planer og strategier, som vil ha stor betydning for

behovet for kompetanse og for hvordan arbeidskraften i avdelingen disponeres de neste 4 årene:

Ny planportal og intern strategi for regional planlegging. Oppstart høsten 2016 i samsvar med vedtak i Regional planstrategi 2016-2020. Arbeidet med planportalen har vært prioritert i 2017 og portalen forventes å være klar til bruk ved årsskiftet 2017/2018. Arbeidet i 2018 vil bli konsentrert om internstrategi.

Drift av prosjektet: Beregnet til 200.000 kroner årlig. Redusert til 0 kroner i 2017. Økes i 2018.

Stillingsbehov: Er løst ved intern omdisponering i avdelingen, samt noe konsulentbistand til spesialistoppgaver.

Budsjettbehov: Ble løst ved intern omdisponering i avdelingen i 2017. Er foreslått styrket til 100.000 kroner i budsjettet for 2018, slik det er vist i økonomiplanen for 2017-2020.

Oppdatering Regionalplan Jæren. Oppstart høsten 2016.

Drift av prosjektet: Er beregnet til ca. 1 mill. kroner pr. år i planperioden. I budsjettet for 2016 ble det satt av 550.000 kroner til oppstart av nye prosjekter, som følge av ny planstrategi. Midlene ble øremerket regionalplan Jæren, primært lønnsmidler til ny prosjektleder. For økonomiplanperioden 2017 til og med 2020, dekkes driftsmidler ved økning av budsjettet.

Stillingsbehov: 2,5 årsverk, hvorav 1 ny permanent stilling. Stillingen som prosjektleder er opprettet og besatt fra og med 01.09.16. For å dekke helårsvirkning, ble lønnsbudsjettet styrket med 450.000 kroner og tatt inn i økonomiplanen for 2017-2020. Stillingsbehov utover dette er løst ved omdisponering internt i avdelingen. Arbeidsinnsats fra andre avdelinger inngår i de nevnte 2,5 årsverk.

Budsjettbehov: 300.000 kroner foreslås flyttet fra driftsbudsjettet til regionalplan for Dalane til regionalplan Jæren, slik at denne har 1.000.000 kroner til disposisjon for 2018 til å dekke utredningsbehov og egenandel ved regionale spleiselag.

Revisjon Regionalplan Dalane. Oppstart våren 2017.

Drift av prosjektet: Det ble avsatt 600 000 kroner i økonomiplanen for prosjektperioden på 3 år (2017-2019). Etter et snaut år viser det seg at behovet for midler til drift er lavere enn antatt. Det foreslås derfor at budsjettet for 2018 reduseres til 300.000 kroner og at differensen overføres til driftsbudsjettet for regionalplan Jæren.

Stillingsbehov: Oppgaven løses i 2018 ved at permanent (erfarent) personell er omdisponert for utføre oppgavene. Det er foreløpig avsatt ½ stilling, supplert med viktige bidrag fra andre i avdelingen, bl.a. analysearbeid.

Budsjettbehov: Drift av prosjektet justeres ned til 300.000 kroner i økonomiplanen for 2018-2021. Dette skyldes at behovet for konsulenthjelp er redusert fordi analysearbeid utføres av egne ansatte. Beløpet ligger inne alle år på grunn av et antatt vedvarende behov.

Regionalplan for klimatilpasning. Oppstart våren 2018.

Drift av prosjektet: Beregnet til 400.000 kroner pr. år. Inngikk i økonomiplanen 2017-20 med beregnet oppstart januar 2018 og med varighet i minimum 3 år framover.

Stillingsbehov: I økonomiplanen for 2017 er det også vist til at det er behov for 1 nytt årsverk i et 3-årig engasjement fra og med 2018 til og med 2020. Kostnad: Ca. 1 million kroner pr. år. Stillingsbehovet vil bli løst ved intern omdisponering. Derfor ble

det tilsatt 1 person i hel, fast stilling fra og med 01.10.17 for å løse avdelingens behov for å styrke løpende planarbeid fordi avdelingens erfarne planleggere har påtatt seg prosjektlederansvar.

Budsjettbehov: **1 300 000 kroner** pr. år i 3 år for perioden 2018-2020, deretter 900 000 kroner årlig for å dekke den permanente stillingen som er opprettet i avdelingen. Beløpene er i samsvar med økonomiplan 2017-20, med unntak av den varige virkningen etter 2020.

Regional plan for massehåndtering på Jæren. Arbeidet er avsluttet og planen legges fram for endelig politisk behandling høsten 2017. I økonomiplanen 2017-20 ble det lagt opp til å avslutte arbeidet og tilbakeføre de siste 150.000 kroner. Planforslaget legges fram for endelig behandling høsten 2017.

Dersom handlingsprogrammet i planen blir vedtatt av fylkestinget 12. desember, slik det foreslås, vil det være behov for betydelige ressurser til oppfølging i 2018 og i årene som følger. I tillegg til arbeidsmengden, er det en utfordring for avdelingen at den ikke har nødvendig fagkompetanse til oppfølging av planen. I tillegg til den kompetansen som avdelingen allerede har, er det behov for spesialistkompetanse innen geologi for å løse oppgavene. En slik kompetanse vil fylkeskommunen også ha stor nytte av i arbeidet med klimautfordringene i fylket. Fylkeskommunen har også mottatt tilsagn om statlige «Klimasats»-midler med **750 000 kroner**, som kan benyttes over en 3-års periode. Midlene skal brukes til aktiviteter som vil være en direkte oppfølging av regionalplan for massehåndtering. En eventuell stilling knyttet til oppfølging, kan derfor delfinansieres de 3 første årene med midlene fra «Klimasats». Med forbehold om fylkestingets godkjenning av handlingsprogrammet i regionalplan for massehåndtering foreslås det å styrke budsjettet med 1 stilling som rådgiver/geolog, med hovedansvar for oppfølging av regionalplan for massehåndtering og med støttefunksjoner for regionalplan for klimatilpasning. Stillingen vil koste **1.000.000 kroner** årlig. De 3 første årene kan stillingen delfinansieres med statlige midler, i alt 250.000 kroner pr. år i perioden 2018-2020. Fra og med 2021 vil det være fylkeskommunen som finansierer stillingen fullt ut. Fylkesrådmannen legger til grunn at klarsignal for gjennomføring (opprettelse av stilling) gis gjennom handlingsprogrammet når dette behandles i desember. Det er tatt høyde for tiltaket i budsjettet.

Internasjonal strategi

Arbeidet er kommet langt og forventes ferdigstilt høsten 2017. Ressursbehovet er løst innenfor eksisterende rammer i avdelingen.

Attraktive steder. 3-årig prosjekt med oppstart høsten 2016. Fylkesutvalget har i sak 92/16 anbefalt at prosjektet «Attraktive tettsteder i distriktene i Rogaland» opprettes og finansieres.

Drift av prosjektet: er kostnadsregnet til **530.000 kroner** pr. år i ytterligere 2 år

Stillingsbehov: 0,5 midlertidig stilling i sentraladministrasjonen ble innarbeidet i budsjettet for 2017. Stillingen ble av praktiske grunner lagt til kulturavdelingen. Budsjettendring med overføring av **500.000 kroner** fra regionalplanavdelingen til kulturavdelingen er gjennomført.

Budsjettbehov: Fylkesutvalgets vedtak medfører at det tilføres 530.000 kroner til drift av prosjektet fra og med 2018 fram til prosjektet avsluttes i juli 2019. Dette ble vist i økonomiplanen for 2017-20.

Driftsmidlene for 2017 ble dekket opp ved omdisponering av prosjektmidler fra ikke-igangsatte eller avsluttede RUM-midler øremerket stedsutvikling (ref. RKU-sak 42/16). For 2018 og 2019 er det forutsatt at prosjektet tilføres kr. 530.000 til drift i samsvar med fylkesutvalgets vedtak i sak 92/16. Fylkesutvalgets vedtak i sak 92/16 innebar også en økning av budsjettet for å styrke tilskuddsmidlene til stedsutvikling med 500 000 kroner til 1 300 000 kroner årlig. Tilskuddsmidlene er en del av posten «Miljøtiltak» og fordeles gjennom «RUM-ordningen» (RUM = Regionale UtviklingsMidler). Økningen ble gjennomført med virkning fra 2017.

Rogaland fylkeskommunes 4 satsingsområder (med referanse til premissaken pkt. 3.5)

1. Klima

Klima er et viktig satsingsområde og arbeidsfelt for fylkeskommunen og for regionalplanavdelingens medarbeidere. Avdelingen har påtatt seg ansvaret for mye av koordineringen av fylkeskommunens interne klimaarbeid og har høsten 2017 omdisponert en rådgiverstilling fra regional planlegging (bl.a. regionalplan for friluftsliv og naturforvaltning) til en funksjon som klimakoordinator. Fylkestinget har i FT-sak 114/16 bedt om at framtidige økonomiplaner inneholder vurderinger av klimaeffekten av de ulike postene og en kartlegging av klimagassutslipp fra de forskjellige delene av fylkeskommunens virksomhet. Oppfølgingen av dette punktet faller inn under klimakoordinatorens oppgaver.

Fylkesrådmannen har i tillegg disponert en rådgiverstilling innenfor vannforvaltning til prosjektleder for utarbeiding av regionalplan for klimatilpasning. Dette arbeidet starter opp for fullt i januar 2018, men avdelingen mangler geologi-kompetanse for å kunne utføre arbeidet med nødvendig kvalitet. Det er søkt om «Klimasats» midler fra Miljødirektoratet. Det er gitt et tilsagn om 750 000 kroner til forprosjekter for klimagassreduserende tiltak knyttet til utvikling av sentralt mottaksanlegg for overskuddsmasser. Tilsagnet forutsetter en egenandel på minimum 50 %, ref. omtale over.

2. Næringsutvikling

Regional planlegging er i stor grad med på å gi rammebetingelser for næringsutviklingen i fylket. Eksempler på planer som gir/vil gi viktige føringer for næringsutviklingen i økonomiplanperioden er regionalplanene for Haugalandet, Ryfylke, Jæren og Dalene, samt oppfølging av regionalplan for massehåndtering på Jæren.

3. Kultur – identitet

Under arbeidet med regional planstrategi ble fylkeskommunen gjort oppmerksom på hvor viktig identitet og attraktivitet er for innbyggerne i fylket. Høsten 2016 ble det igangsatt et tverrsektorielt stedsutviklingsprosjekt i tett samarbeid med aktuelle kommuner for å øke trivsel, skape identitet og bedre levekår i mindre tettsteder. Arbeidet er godt i gang og kommunene har så langt vist stor interesse og engasjement.

4. Digitalisering

Digitalisering ligger utenfor regionalplanavdelingens primær oppgaver, men utvikling av gode, digitale arbeidsredskap er viktig for hele avdelingen. I økonomiplanperioden

har avdelingen fokus på å få gjennomført arbeidet med ny planportal og utvikling av en modernisert digital søknadsplattform for tilskudd til kommuner og andre.

3. Prioriteringer – politiske vedtak og føringer for 2018

Nye tiltak og føringer – endringer i forhold til 2017, jf. beskrivelser i kapittel 2:

Nye tidsavgrensede tiltak/prosjekter (opptrapping) Endringer i forhold til 2017-budsjettet	Vedtak	2018	2019	2020	2021
Drift Regionalplan for klimatilpasning +erstatning rådgiver	FT 30/16	1 300 000 (900'+400')	1 300 000 (900'+400')	1 300 000 (900'+400')	900 000
Oppfølging av regionalplan for massehåndtering på Jæren	Til behandling i FT i desember	1 000 000 -250 000	1 000 000 -250 000	1 000 000 -250 000	1000 000 0
Attraktive steder	FU 92/16	530 000	530 000	0	0
Ny planportal og internstrategi (ny, 2-årig)	FT 30/16	100 000	0	0	0
Samlet opptrapping		2 680 000	2 580 000	2 050 000	1 900 000

Tabellen viser en merkostnad på 1.750.000 kroner i 2018 sammenlignet med planlagt nivå i 2018 i økonomiplan 2017-2020. Økningen er gjort rede for i tekstdelen.

Tiltak som det **ikke** er funnet dekning for

Aktuelle tidsavgrensede tiltak/prosjekter Endringer i forhold til 2017-budsjettet	Vedtak	2018	2019	2020	2021
Program for folkehelse	Til behandling i FT i desember	500 000	500 000	500 000	500 000
Økt tilskudd universell utforming	FRF 71/16	500 000	500 000	500 000	500 000
Samlet opptrapping		1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000

Folkehelse

Budsjett for folkehelsearbeid anbefales videreført uendret til 2018, men justert for prisindeksen. I tillegg er det sterke statlige føringer om at fylkene påtar seg ansvar for organisering og drift av «Program for folkehelse». Dette er en storstilt satsing på psykisk helse i kommunene med særlig vekt på barn og unge. I Rogaland er det ventet at fylkeskommunens arbeid med å organisere et slikt programarbeid vil utgjøre ca. **500 000 kroner** pr. år i en 5-års periode. Det er sterkt ønskelig at staten dekker dette, men signalene så langt har ikke vært positive. Deltagelse i programmet krever fylkestingsbehandling. Fylkesrådmannen har ikke funnet dekning for tiltaket.

Universell utforming

Budsjett for drift av arbeidet med universell utforming anbefales videreført. Fylkesrådet for funksjonshemmede har anbefalt i sak 71/16 at tilskuddet til utbedringstiltak som kommuner, organisasjoner og andre kan søke på økes. For 2017 har tilskuddet vært 1,1 millioner kroner. Fylkesrådet anbefaler å heve tilskuddet med 0,5 millioner kroner i 2018 til 1,6 millioner kroner. Tilskuddet fordeles i dag gjennom RUM-ordningen (Regionale UtviklingsMidler). I 2017 har avdelingen kartlagt mange av fylkets rådhus og mange av disse er nedslående med hensyn på tilgjengelighet. Tilskuddet til kommuner og andre er en viktig «gulrot» for å få fortgang i arbeidet med å gjøre viktige publikumsbygninger tilgjengelig for alle. (Se resultatet av kartleggingen på nettsiden www.tilgjengelighet.no). Slett ikke alle tiltak er kostbare byggetekniske utbedringer, men enklere innretninger som ramper, gelendre, teleslynger og riktig skilting. Mange publikumsbygg har også store mangler som det vil være kostbart å utbedre. Slike store utbedringstiltak kan man ikke finansiere med RFKs beskjedne tiltaksmidler, men det kan gis tilskudd til prosjektering. Fylkesrådmannen har ikke funnet dekning for tiltaket.

Arbeid som **ikke** skal videreføres

Areal og transportplan for Haugalandet ble ferdig behandlet av fylkestinget i juni 2016. Planarbeidet hadde ikke særskilt avsatt midler i budsjettet for 2017. Det vil være behov for noe oppfølgingsarbeid i 2018.

Regional planstrategi er utarbeidet og ble ferdig behandlet av fylkestinget i april 2016. Arbeidet med rullering/igangsetting av neste planstrategi starter trolig innen utgangen av 2018. Driftsoppgaver fra planstrategien videreføres kontinuerlig. Det er behov for ressurser til oppfølging mot slutten av 2018.

Areal og transportplan for Ryfylke. Arbeidet er avsluttet og planen ble vedtatt våren 2017. Planarbeidet hadde ikke øremerket budsjett i 2017. Det vil være behov for ressurser til oppfølging i 2018.

Regional plan for friluftsliv og naturforvaltning (tidligere FINK). Arbeidet er avsluttet og planen legges fram for endelig behandling høsten 2017. Planarbeidet hadde ikke øremerket budsjett i 2017.

Styremøte i CPMR. Fylkesutvalget fattet vedtak om å dekke kostnadene ved et av styremøtene i CPMR i 2017. Møtet ble holdt i Stavanger i juni 2017. Utgiftene, 500.000 kroner, til styremøtet var en engangsbevilgning, ref. FU-sak 65/16 og videreføres ikke.

Tidsavgrensede tiltak/prosjekter som avsluttes/nedtrapping Endringer i forhold til 2017-budsjettet	Vedtak	2018	2019	2020	2021
Utgifter ved CPMR, Political Bureau juni 2017	FU 65/16	-500 000	-500 000	-500 000	-500 000
Regionalplan for massehåndtering		-150 000	-150 000	-150 000	-150 000
Attraktive tettsteder, overføring til kulturavdelingen		-500 000	-500 000	-500 000	-500 000
Samlet nedtrapping:		-1 150 000	-1 150 000	-1 150 000	-1 150 000

Samlet økning (utenom prisjustering). Nedtrapping er trukket fra		1 530 000	1 430 000	900 000	750 000
---	--	------------------	------------------	----------------	----------------

Arbeid som skal videreføres

Oppfølging av vedtatte planer

Selv om arbeidet med Haugalandspanen og Regional planstrategi er avsluttet, vil oppfølging av planene være en kontinuerlig prosess. Det samme vil gjelde areal- og transportplan for Ryfylke, regionalplan for friluftsliv og naturforvaltning (FINK) og for regionalplan for massehåndtering. Det anbefales at avdelingen «øremærker» midler til å dekke utgifter (ikke personalkostnader) ved oppfølging av de mange vedtatte regionalplanene som avdelingen har oppfølgingsansvaret for, som for eksempel Haugalandspanen og Ryfylkeplanen. Beløpet dekkes av eventuelle restmidler fra annet prosjektarbeid og fra avdelingens ordinære budsjett knyttet til regional planlegging.

Kart, statistikk, analyse (KAS)

Det er behov for en mindre økning fra 2017 til 2018 som kan løses ved en mindre intern omdisponering. Utgiftene i KAS inkluderer blant annet utarbeidelse og publisering av statistikkheftet «Regionale utviklingstrekk» og innkjøp av statistikk fra Statistisk sentralbyrå (SSB).

Internasjonalt arbeid

Det forventes ingen økning fra 2017 til 2018 utenom indeksjustering for den ordinære rammen. Den ordinære rammen til drift er ca. 0,4 mill. kroner, samt en mindre ramme til oppfølging av internasjonale prosjekter.

Friluftsliv, vann og miljøtiltak

Budsjettet anbefales videreført til 2018 uten andre endringer enn justering for prisindeksen. I tillegg kommer statlige støtteordninger, som fordeles av fylkeskommunen. Miljøtiltaksmidlene samlet utgjør 3,7 mill. kroner, hvorav 1,7 mill. kroner er øremerket tiltak knyttet til oppfølging av regionalplan for vannforvaltning.

Tiltaksmidlene til vannforvaltning fordeles i en egen søknadsordning. Tiltaksmidlene til oppfølging av regionalplan for vannforvaltning anbefales flyttet fra miljøtiltaksposten til en egen post, for å redusere saksbehandlingstiden for vannforvaltningsmidlene.

Andre oppgaver knyttet til vannforvaltning utgjør 0,52 mill. kroner. I tillegg kommer statlige midler som fordeles til drift av de 4 regionale vannområdene. Stedsutviklingsmidlene, som fordeles gjennom «RUM-ordningen», er delvis plassert under miljøtiltak i dag. Disse bør også vurderes flyttet til en egen budsjettpost.

Støtte til samfunnsnyttige frivillige organisasjoner

Fylkesrådmannen viser til FT-sak 111/14 – «Fremtidig støtte til samfunnsnyttige frivillige organisasjoner». Støtteordningen ble opprettet i 2015 med en ramme på 300.000 kroner. Ordningen er lagt til Regionalplanavdelingen, mens den øvrige rammen for grunn- og tiltaksstøtte til frivillige organisasjoner tilhører kulturavdelingens budsjett. Rammen er svært liten i forhold til søknadsmengden. Ordningen bør vurderes endret.

Kirkelig dialogsenter ble tildelt en støtte på 100.000 kroner i 2016 og 2017.

Funksjonshemmedes FellesOrganisasjon (FFO) ble tildelt 300.000 kroner i driftsstøtte ved behandlingen av revidert budsjett i 2017. Støtten til FFO ble gitt for 2017.

Annet regionalt planarbeid

Det er behov for å bruke vesentlig mer ressurser på gjennomføring av regionale planer som er vedtatt. De fleste regionale planer har et ambisiøst handlingsprogram og noen har også øremerkede tilskuddsmidler som fordeles etter søknad. Midlene er ment å være «gulrøtter» for å gjennomføre fylkeskommunes politiske mål.

4. Oppsummering av budsjettforslaget

For å holde kjøpekraften oppe er det beregnet et tillegg på 2,5 % for avdelingens drift og for de fleste av avdelingens prosjekter. Samlet indeksjustering er beregnet til ca. 650.000 kroner.

Fylkesrådmannen legger til grunn enda høyere tjenesteproduksjon i perioden 2018-2021 enn for økonomiplanperioden 2017-2020, som følge av nye utfordrende regionalplaner med oppstart i 2017 og 2018. Regionalplan for Jæren og regionalplan for klimatilpasning forventes å bli spesielt krevende for avdelingen i 2018. Samtidig er arbeidet med oppfølging av vedtatte regionalplaner en jobb som har vært noe forsømt med tanke på kravet om jevnlig rullering av planer, ref. regional planstrategi. For eksempel ble medarbeiderne som utarbeidet og ferdigstilte regionalplan for Ryfylke umiddelbart omdisponert til arbeidet med regionalplan for Dalane, uten at det ble igjen ressurser til oppfølging av Ryfylkeplanen. Det er et uttrykt ønske fra folkevalgte og fra kommuner og andre medspillere i planarbeidene at vi bruker vesentlig mer ressurser på gjennomføring av planene enn hva som har vært praksis til nå.

Samtidig er de politiske føringene tydelige på at administrasjonen må bruke mer tid på lokal og regional medvirkning i planprosesser og på involvering og forankring.

Dette ble senest uttrykt under fylkesutvalgets behandling av planprogrammet i regionalplan for Dalane 29. august 2017. Det er stor interesse og forventning til at det blir lagt til rette for bred deltakelse i regionalplan Jæren – både fra handelsaktører, eiendomsutviklere, og næringsaktører i tillegg til representanter for innbyggerne i kommunene.

Samlet behov for midler til nye oppgaver som vil bli igangsatt/videreført i 2018, er beregnet til 2,53 millioner kroner. Da er det trukket fra avsluttede planoppgaver og en stilling som flyttes til kulturavdelingen.

Foreslått netto driftsbudsjett for 2018 er knapt **55,7 mill. kroner**, sammenlignet med 53,3 mill. kroner i 2017. Det er tatt hensyn til at driftsbudsjettet for kjøp av varer og tjenester konverteres til nettostørrelser (ekskl. kompensasjonsberettiget merverdiavgift), med et uttrekk på drøyt 0,5 mill. kroner. Når vi tar hensyn til dette, øker budsjettet nominelt med om lag 5,5 pst fra 2017 til 2018.

Det er forutsatt at om lag 2,25 millioner kroner av avdelingens lønnsmidler dekkes av statlige prosjektmidler. Fra 2021 reduseres dette beløpet til 2,0 mill. kroner.

Vedlegg:

Tabell som viser samlet oversikt over avdelingens tilskuddsordninger (tallene i tabellen er fra 2017, da beløpene for 2018 ikke er kjent).

Tilskuddsordninger – regional planlegging, tillegg til avdelingens budsjett 2018

Nr./Kode	Tilskuddstype	Tildelt beløp 2017	Søknads-beløp 2017	Formål	Hvem kan søke/målgrupper	Hovedkriterier	Merknader	Statlig	RKF
	FRILUFTSLIV								
F1	Fylkestilskudd til tilrettelegging av områder for friluftsliv og til motivering til utendørs aktivitet	2.157 218	8.219 500	Tilrettelegge regionale områder for et aktivt friluftsliv og motivere innbyggerne i Rogaland til å bruke områdene aktivt	Friluftsråd Kommuner Naturlos ordning (2: sør og nord)	Området skal være offentlig sikret, ha betydelig regional verdi, (registrert i vedtatt plankart FINK). Forankret i handlingsprogrammet i FINK	Fordeles årlig av RKU, ref. sak 29/17 i møte den 23.03.17		RFK
F2	Statsbudsjettets kapittel 1420, post 78: Statlig tilskudd til tilrettelegging av områder for friluftsliv. Gjelder kun områder i statlig eie som er registrert i Naturbase.	5 000 000	15 017 825	Tilrettelegge områder for et aktivt friluftsliv. NB! Ordningen er begrenset til statlig eide områder. Fylkesmidlene (F1) er et viktig supplement -	Friluftsråd, Kommuner,	Arealet som søkes tilrettelagt MÅ være registrert i Naturbase (www.dirnat.no) Øvrige retningslinjer i St.meld. og årlig bestillingsbrev fra Miljøvern-departementet.	Fordeles årlig av RKU, ref. sak 30/17 i møte den 23.03.17	Statlig	
F3	Statsbudsjettet kapittel 1420, post 78. Statlig tilskudd til friluftaktivitet	1 900 000	5 283 425	Motivere innbyggerne i Rogaland til å bruke friluftslivsområdene aktivt.	Friluftsråd, Frivillige org.	Stor vekt på barn og unge, samt personer som er spesielt inaktive.	Fordeles årlig av RKU, ref. sak 30/17 i møte den 23.03.17	Statlig	

Nr./Kode	Tilskuddstype	Tildelt beløp 2017	Søknads-beløp 2017	Formål	Hvem kan søke/målgrupper	Hovedkriterier	Merknader	Statlig	RKF
F4	Vedlikehold og skjøtsel av regionale friluftslivsområder	4 043 814	Fordeles etter fast fordelingsnøkkel	Sikre tilretteleggingen av de regionale friluftslivsområder	Friluftsråden e, Turistforeningene og Rogaland Arboret				RKF
F5	Vedlikehold av veier til regionale friluftslivsområder	504 645	Fordeles i henhold til regnskaps-tall siste år	Liten, men svært viktig tilskuddspost, opprinnelig del av fylkesveimidlene. Øremerket bestemte adkomstveier (brøyting og vedlikehold)	Jæren Friluftsråd, Ryfylke Friluftsråd, Friluftsrådet Vest				RKF
	FOLKEHELSE								
FH1	Fiskesprell	200 000					Gjelder ordningen for 2016/2017	Statlig	
FH2	Tilskudd til kommuner og organisasjoner	3 901 000	Fordeles i henhold til retn. linjer	Øremerket Partnerskap for folkehelse. Kompensasjon for arbeid utført. Fordeles mellom kommuner og organisasjoner	Friluftsråd, Kommuner, Frivillige org.				RKF
	MILJØTILTAK								
M1	Jæren vannområde	1 700 000	Fordeles i forhold til innstilling i vannregionutvalget	Øremerket tiltak i Jæren vannområde. Fordeles på bakgrunn av søknad	Kommuner, grunneierlag, mv.				RKF

Nr./Kode	Tilskuddstype	Tildelt beløp 2017	Søknads-beløp 2017	Formål	Hvem kan søke/målgrupper	Hovedkriterier	Merknader	Statlig	RKF
M2	Vilttiltak, RFK	75 000	Fordeles etter søknad	FKs andel. Støtter opp om den statlige ordningen (M3)	Kommuner, frivillige org.				RFK
M3	Vilttiltak, statlig	300 000	Fordeles etter søknad	Statlig støtteordning via Miljødirektoratet.	Kommuner, frivillige org.			Statlig	
M4	Øvrige miljøtiltak	797 000	Fordeles etter søknad	Oppfølging av ulike regionale planer og vedtak	Kommuner, frivillige org.		inkluderer miljøvernprisen		RFK
	UTVIKLINGS-PROSJEKTER								
U1	FINK: Friluftsliv og Naturvern	Forvaltes via RUM, inngår i sum U2	Forvaltes via RUM Inngår i sum U2	Oppfølging og gjennomføring av handlingsplanen i fylkesdelplan for Friluftsliv, Idrett, Naturvern og Kulturvern.	Kommuner, friluftsråd, organisasjoner		NB! Idrett og kulturvern delen forvaltes av kulturavdelingen		RFK
U2	RUM: Fellesprosjekter innen friluftsliv, naturvern, folkehelse, universell utforming og stedsutvikling	7 576 000	28 358 000	Utviklingsprosjekter i samarbeid på tvers av kommunegrenser og/eller sektorer.	Kommuner, friluftsråd, organisasjoner				RFK

6.7 SAMFERDSEL

1. Innledning

Rogaland fylkeskommunes samferdselspolitikk er nedfelt i *Samferdselsstrategien for Rogaland 2018 – 2029 (vedtatt av fylkestinget 13.6.2017)*. Samferdsel er en sentral oppgave for fylkeskommunen som regional utviklingsaktør. Fylkeskommunen utøver denne rollen både gjennom investeringer og drift i transportsektoren, og gjennom et utstrakt planarbeid. Regionalplanene for areal og transport i fylket blir særlig vektlagt.

Lovpålagte oppgaver og tjenester innenfor samferdselssektoren er:

- Ansvar for *fylkesveiene* der vegloven sikrer fylkeskommunens styrende rolle som veieier og myndighet.
- Ansvar etter vegtrafikkloven for å tilrå og samordne tiltak for å fremme *trafikksikkerheten* i fylket.
- Ansvar for *lokal rutetransport i fylket og ferger i fylkesveisamband* etter yrkestransportloven.
- Ansvar for *skoleskyss* i samråd med kommunene etter opplæringsloven.
- *Løyvemyndighet* etter yrkestransportloven.
- Ansvar for å sikre og tilrettelegge for en nødvendig og regionalt tilpasset *sivil transportberedskap* i fylket etter yrkestransportloven.

Selv om oppgavene er lovpålagt, gir lovene som regel ikke uttrykk for hvordan og i hvilket omfang oppgavene skal løses.

Tilrettelagt transport for personer som av ulike årsaker ikke kan bruke ordinære kollektive transportmidler (TT-ordningen) er en ikke-lovpålagt oppgave for fylkeskommunene. Som for den lokale kollektivtransporten for øvrig, er det fylkeskommunen som fastsetter standarden i tilbudet.

Samferdselsavdelingen har 19 stillinger (18,7 årsverk). Av dette er 1 årsverk ubesatt.

- Ledelse: 1 årsverk
- Administrasjon/støtte/løyver/TT-tjeneste: 4,8 årsverk
- Informasjon: 1 årsverk
- Planlegging, saksbehandling samferdsel: 11,9 årsverk

Det er i tillegg en doktorgradsstipendiat innen tunnelsikkerhet.

2. Dagens situasjon - hovedutfordringer 2018 – 2021

Kollektivtrafikk

Kollektivtrafikken i Stavangerregionen er inne i en positiv utvikling med sterk vekst i antall passasjerer. Fra 2017 er det inngått en byvekstavtale for perioden 2017 – 2023 mellom Staten, ved Jernbanedirektoratet og Statens vegvesen, og Rogaland fylkeskommune, Stavanger, Sandnes, Sola og Randaberg kommune. Avtalen forventes reforhandlet i løpet av våren 2018 for å tilpasse den inngåtte avtalen til

rammene som ble vedtatt i Nasjonal Transportplan 2018 – 2029. Målet er at veksten i persontransporten skal tas med kollektivtransport, sykling og gåing. Kolumbus har som mobilitetsleverandør fokus på å få til en god samordning mellom kollektivtransport, sykkel og gange. Fra sommer 2016 ble ruteproduksjonen økt med rundt 20 prosent. Denne forbedringen vil sammen med mobilitetsfremmende tiltak bidra til ytterligere passasjervekst framover.

Busstrafikken i byområdet på Haugalandet har etter ruteomlegging og innføring av lavpristilbud i Haugesund og på deler av fastlands-Karmøy i 2015, hatt en meget god utvikling i antall passasjerer. Den positive utviklingen i Nord-Rogaland har fortsatt i 2017. Selv om busstrafikken på Haugalandet i dag fremdeles har en lav markedsandel, er det en betydelig vekst i befolkning og arbeidsplasser i regionen med tilhørende potensial for busstrafikken. Generelt sett gjelder det å sikre både en kontinuerlig videreutvikling av et konkurransedyktig rutetilbud og bussenes framkommelighet.

Hurtigbåttilbudet i og til/fra Ryfylke har i 2017 en viss nedgang i passasjerinntekter. Noe av nedgangen kan tilskrives en del dobbelttelling av passasjerer på hurtigbåtreisene til Byøyene i 2016, men mye tyder på fortsatt økt konkurransepress. Endrede reisevaner som følge av Sandsfjord bru og økt frekvens på fergesambandet mellom Nesvik og Hjelmeland kan medvirke til nedgangen.

Fylkeskommunene får sitt utgiftsbehov beregnet ved hjelp av kostnadsnøkkelen. Dette er en indeks for hvor dyr en fylkeskommune er å drive i forhold til landsgjennomsnittet. Beregnet utgiftsbehov vil som oftest avvike fra faktiske kostnader, særlig for enkeltkriterier eller delkostnadsnøkler. Avvik kan skyldes variasjoner i inntektsnivå, ulike prioriteringer, variasjoner i effektivitet og ellers forhold som ikke fanges opp av kostnadsnøkler. Båt/ferge er en av fem kostnadsnøkler med kriterier og vekter. Dagens båtkriterium er en refusjonslignende ordning som bryter med grunnleggende prinsipp for inntektssystemet om å benytte objektive kriterier. Rogaland fylkeskommune har fått dekket sine utgifter til båtruter ut fra en fylkesfaktor for båter som fra 2015 har vært netto driftsutgifter siste tre år. Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil fra 2018 ta i bruk en ny kostnadsnøkkel for båt og ferge basert på mer objektive kriterier. Denne endringen gir et stort negativt utslag for tilskuddet til båtruter i vårt fylke, og Kolumbus har fått i oppdrag å se på rutestruktur og produksjonsomfang fordi tilskuddet fra staten nå er betydelig redusert.

Generelt sett er kostnadsveksten i kollektivtrafikken en stor utfordring. I planperioden 2015-2018 la fylkesrådmannen til grunn en forventning om 4,5 pst årlig økning i passasjergrunnlaget innen kollektivtransporten. I Kolumbus' rapport for 1. halvår 2017 er det opplyst at det har vært en økning i antall reiser sammenlignet med samme periode i 2016 for hele fylket på 6,3 %. De grep som er gjort med oppgradering av rutenett, bussmateriell og mobilitetsfremmende tiltak viser en tydelig positiv effekt.

I Byvekstavtalen 2017 – 2023 er det satt av 170 mill. kroner i 2017 og 100 mill. kroner årlig i perioden 2018 – 2023 i belønningsmidler til drift av kollektivtrafikk på Nord-Jæren. Beløpet fra og med 2018 vil bli gjenstand for forhandling under reforhandlingen av avtalen våren 2018. Fylkeskommunens forventning er at det

årlige beløpet økes til 170 mill. kroner årlig. I vedlegg 6 til avtalen er behovet for midler til drift av kollektivtrafikken nærmere spesifisert. I vedlegget er det listet opp at økt driftstilskudd kreves i forbindelse med:

- o Økt rutetilbud på Nord-Jæren med Bussveien og oppgraderte bybussnettverk i Stavanger og Sandnes som sentrale elementer. I lys av de senere års positive erfaringer, inkluderer satsingen tiltak for mobilitetspåvirkning.
- o Styrket innsats for en miljøvennlig ruteproduksjon (el-mobilitet, hydrogen, biodiesel, biogass med mer). Beløpet må ses i sammenheng med resultatene fra teknologivalget for bussveien. Det kan økes betydelig avhengig av valgt teknologi, og avhengig av hvor raskt og i hvilken grad en vil gå inn på batteribasert el-mobilitet.
- o Fullstendig billettsamordning tog/buss.
- o Økt satsing på nyintroduserte teknologier (sanntidsinformasjon, billettautomater med mer).

Om brukerbetaling i kollektivtrafikken

Som et vesentlig element i den langsiktige strategien for utviklingen av takstsystemet, har faste brukere og brukere over lengre distanser vært forsøkt skjermet ved takstøkningene siden 2007. Ungdomspass er et prismessig meget gunstig produkt ved at det tillater bruken av alle buss-, hurtigbåt-, ferge- og lokaltogtilbudene i fylket i en måned. De seneste årene har salget av Ungdomspass hatt en litt nedadgående trend. Det er mange forhold som kan spille inn her, blant annet avstand mellom hjem og valgte videregående skole eller størrelse på elevkull. I 2017 ble prisen på Ungdomspass redusert fra 350 kroner til 299 kroner og så langt i år ser det ut til at den negative utviklingen har stoppet opp.

Fylkesrådmannen legger prinsipielt til grunn at det bør oppnås en gjennomsnittlig reell prisjustering for hele takstporteføljen om lag tilsvarende prisveksten i offentlig tjenesteyting – den såkalte deflatoren (2,6 pst). Prisutviklingen har tradisjonelt blitt sammenholdt med konsumprisindeksen, som er anslått å stige med 1,6 pst i 2018. Kolumbus har lagt inn en takstøkning på om lag 3 prosent for buss og båt. En takstøkning noe høyere enn konsumprisindeksen i 2018 kan også begrunnes i indeksene for transport, som har en høyere stigningstakt. Fylkesrådmannen vil imidlertid først og fremst begrunne økningen i den økte tilbudskvaliteten som har funnet sted i 2016 og 2017. Tilskuddsandelen i forhold til brukerbetalingen har de siste årene økt betydelig, slik at dekningsbidraget (andelen) fra passasjerer har gått ned. Mange kostnadsdrivende faktorer gjør at det kreves en vesentlig høyere takstøkning enn konsumprisindeksen, på tross av økning i antall kollektivreisende.

På generelt grunnlag vil fylkesrådmannen understreke at det er et behov for å øke dekningsgrad/passasjergrunnlag for at dekningsbidraget fra brukere ikke skal gå ytterligere ned.

Omfang av ruteproduksjon

Ruteproduksjonen i byregionene Stavanger og Haugesund ligger grovt sett på 70 og 55 busskilometer pr. innbygger pr. år. I tillegg kommer produksjonen til bybåtene (fylkeskommunalt ansvar) og lokaltog (statlig ansvar) i Stavangerregionen. Denne produksjonen resulterer i en markedsandel på ca. 8 prosent i Stavangerregionen og

noe mer enn 3 prosent i Haugesundsregionen. Ruteproduksjonen i Stavangerregionen er av sammenlignbar størrelse med produksjonen i Trondheim og noe mindre enn den i Bergen.

Hvis en måler effektiviteten av ruteproduksjonen (målt i antall passasjerer / busskilometer pr. innbygger pr. år), har Trondheim ca. 40 pst høyere effektivitet. Det vil si at en har 40 prosent flere passasjerer pr. busskilometer. Sammenlignet med mer kompakte europeiske byer av sammenlignbar størrelse, er rutetilbudets effektivitet i Stavangerregionen i noen eksempler $1/3$ eller $1/4$. I Stavangerregionen og for den del Haugesundsregionen betaler fylkeskommunen en høy pris for en ekstensiv arealbruk og desentral senterstruktur som ikke er i favør av kollektivtrafikken.

Bildet bekreftes i et pågående prosjekt finansiert av Transnova med Urbanett som utførende konsulentmiljø, der fylkeskommunen deltar. Stavangerregionen gir et av de beste kollektivtilbud nest etter Oslo målt i kjøretøykilometer pr. innbygger pr. år uten å få tilstrekkelig effekt markedsmessig sett ut av det. Dette skyldes en lite samordnet areal- og transportutvikling.

Fylkesveiene

Som en del av arbeidet med Nasjonal transportplan (NTP) for 2014-2023 har Statens vegvesen i samråd med fylkeskommunene foretatt en kartlegging av hvor mye det vil koste å fjerne forfallet på fylkesveinettet. Rapporten ble offentliggjort våren 2013. For Rogaland ble det registrert et samlet behov på om lag 2,4 mrd. kroner for å fjerne forfall og gjøre tilhørende nødvendige oppgraderinger av fylkesveinettet i Rogaland. Av dette er om lag 700 mill. kroner knyttet til tunneler, om lag 560 mill. kroner gjelder veioverbyggingen (veifundament og veidekke), om lag 370 mill. kroner gjelder veiutstyr og miljøtiltak og om lag 170 mill. kroner gjelder drens- og avløpsanlegg.

I NTP for 2018 – 2029 legger regjeringen opp til å videreføre rammetilskuddet til fylkeskommunene som kan brukes til å fornye og ruste opp fylkesveinettet. Midlene blir fordelt mellom fylkeskommunene på grunnlag av kartleggingen av vedlikeholdsetterslepet på fylkesveier som ble gjennomført av Statens vegvesen i februar 2013. Den økonomiske kompensasjonen som ble gitt i forbindelse med iverksettelsen av tunnelsikkerhetsforskriften på fylkesvei i 2015, blir også videreført til 2019. Den totale tilskuddsrammen forutsettes til 15,6 mrd. kr i planperioden, og vil være del av det fylkeskommunale rammetilskuddet på Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett.

For å kunne stanse forfallet og begynne å rette på etterslepet foreslås i handlingsprogrammet for fylkesveinettet for perioden 2018-2021 (2023) å fortsette med fornyingsprogrammet der en kombinerer «mindre utbedringer» på investeringsbudsjettet på systematisk vis med drifts- og vedlikeholdsinnsatsen. Programmet vil på det vis gi effekter i alle deler av fylket.

Det vil framover fortsatt være fokus på bygging av gang- og sykkelveier og trafikksikkerhetstiltak.

Fylkeskommunen har med forvaltningsreformen overtatt et veinett som er av sentral betydning for nærings- og godstransport, blant annet med viktige tilknytninger mot terminaler for godstransport som i Risavika, Karmsund og Ganddal. Videreutvikling av hovedveinettet mot disse terminalene er en utfordring.

Utviklingen av fylkesveinettet er dessuten av sentral betydning for å få flere til å sykle. Sykkeltrafikk i byområdene kan ta betydelig større transportandeler forutsatt at det bygges ut et godt sammenhengende sykkelveinett. Infrastrukturutbygging må kombineres med bedre drift/vedlikehold, holdningskampanjer med mer.

TT-ordningen

I TT-ordningen (tilrettelagt transport) har det de seinere årene blitt flere godkjente brukere. Det har medført et behov for å sikre at prioriterte brukergrupper sikres et godt tilbud.

Trafikksikkerhet

Trafikksikkerhet er en betydelig utfordring også i vårt fylke. Fokus på økt trafikksikkerhet gjennom infrastrukturtiltak samt å forsterke innsatsen på holdningsskapende kampanjer er derfor viktig. Fylkeskommunen har et overordnet ansvar for trafikksikkerhetsarbeidet i fylket. Handlingsprogram for trafikksikkerhet i Rogaland 2018 – 2023 er utarbeidet og forventes vedtatt i desember 2017.

3. Oppsummering/konklusjon – fastsettelse av budsjett / økonomiplan

Kollektivtransport – tilskudd til Kolumbus AS mv.

Selskapets styre har vedtatt å anmode RFK om at rammen i leveranseavtalen settes til 856,0 mill. kroner. En økning av budsjetterammen til 856,0 mill. kroner innebærer en økning på 28,1 mill. kroner fra opprinnelig budsjett 2017. Øremerket finansiering i form av belønningsmidler er da innarbeidet både i opprinnelig budsjett 2017 og i forslaget for 2018. I det opprinnelige opplegget for 2017 var den øremerkede finansieringen avgrenset til fullfinansiering av økt ruteproduksjon (iverksatt 01.07.16).

Forslaget for 2018 er i hovedsak en videreføring av aktivitetsnivået fra siste halvår 2017. Det er for øvrig lagt inn indeksregulering i samsvar med gjeldende avtaler med transportselskapene.

Fylkesrådmannen har fra 2019 innarbeidet en demografikomponent i framskrivingen av fylkeskommunale tilskudd som i grove trekk tilsvarende realveksten i frie inntekter som følger av økt innbyggertall (knappt 1,5 pst per år).

Når det gjelder investeringer i Kolumbus' regi vil dekning av avskrivninger innenfor rammen gjøre det mulig med fornying. Det er i forslag til budsjetteramme lagt inn en økning i avskrivninger med utgangspunkt i selskapets planlagte investeringer.

Strategi for kollektivtrafikken for perioden 2018 – 2023 vil legges fram våren 2018. Det er tett samarbeid mellom Kolumbus og Rogaland fylkeskommune og det vil ikke bli motsetningsforhold med hensyn til budsjett for 2018.

Fylkesrådmannen foreslår følgende driftsbudsjett/økonomiplan for fylkeskommunale rammetilskudd til Kolumbus:

Budsjettforslag (mill. kroner)	2018	2019	2020	2021
Styrets budsjettforslag	856,0	856,0	856,0	856,0
Demografibasert vekst (knappt 1,5 pst årlig realøkning)	0,0	10,0	20,0	30,0
Endringer i båtruter (nedleggelse av ruten Jørpeland-Stavanger)	0,0	0,0	-20,0	-20,0
SUM	856,0	866,0	856,0	866,0

Fylkesrådmannen foreslår en nettoramme for Kolumbus AS 856,0 mill. kroner i 2018, som tilsvarer en nominell økning i rammen på om lag 3,4 pst. Fylkesrådmannens forslag er i tråd med Kolumbus' forslag. For ytterligere detaljer om innretning av rammetilskuddet til Kolumbus AS vises til sak om budsjett- og leveranseavtale for selskapet, og en mer detaljert forklaring av forslaget til konsekvensjustert 2018-ramme for Kolumbus AS i kapittel 6.11.

Kolumbus har omdefinert sin rolle fra å være kollektivtrafikkselskap til å være en mobilitetsleverandør. Dette innebærer at Kolumbus fra kun å tilby kollektivtransport, nå har fokus på hele reisen. Kolumbus er i FT-sak 49/17 gitt ansvaret for å planlegge, gjennomføre og evaluere mobilitetstiltakene som iverksettes gjennom byvekstavtalen. Byvekstavtalen gjør det mulig å øke satsningen på kollektiv og kollektivfremmende tiltak ut over fylkeskommunens budsjett.

I tillegg til rammetilskudd fra Rogaland fylkeskommune foreslås det at Kolumbus får belønningsmidler fra byvekstavtalen til disposisjon:

Budsjettforslag (mill. kroner), eksterne midler	2018	2019	2020	2021
Økt ruteproduksjon	62,2	62,2	62,2	62,2
Mobilitetssatsing	50,0	50,0	50,0	50,0
Bussveien	14,5	14,5	14,5	14,5
Takstsamarbeid 2018	9,7	9,7	9,7	9,7
Digitale tjenester	8,0	8,0	8,0	8,0
Avslutning av mobilitetsaktiviteter knyttet til tidligere belønningsavtale og aktiviteter i tilknytning til ny byvekstavtale	30,3	24,1	24,1	24,1
KID	1,5	1,5	1,5	1,5
SUM	176,2	170,0	170,0	170,0

Særskilt om båtruter – vil kunne påvirke rammetilskuddet til Kolumbus AS

Fylkesrådmannen har omtalt særskilte utfordringer knyttet til delkostnadsnøkkelen for båtruter, som innebærer en varig underfinansiering av etablerte båtruter på 80-100 mill. kroner. Fylkesrådmannen har inkludert båtruten Jørpeland-Stavanger i anslaget, som uansett planlegges nedlagt ved åpning av Ryfast. For fergesamband vil det ikke være en tilsvarende vesentlig og varig underfinansiering etter innføringen av nye normative kriterier i inntektssystemet.

Dersom det ikke skjer noe med innretningen av inntektssystemet som bidrar til å anerkjenne utgiftsbehovet som er knyttet til den etablerte tilbudsstrukturen i Ryfylkebassenget, vil fylkesrådmannen i realiteten tvinges til å foreslå betydelige reduksjoner i tjenestetilbudet. Det vil ikke framstå som realistisk å omdisponere hele inntektstapet fra andre sektorer til årlig dekning av merutgifter som inntil 2017 ble dekket gjennom en ren refusjonsordning i inntektssystemet.

I lys av bestående kontrakter, vil fylkesrådmannen utrede fylkeskommunens handlingsrom for mulige tilpasninger i tjenestetilbudet. Fylkesrådmannen tar sikte på at mulighetene for reduksjoner i tjenestetilbudet må komme fram så tidlig som mulig. Det er ikke mulig å oppnå noen saldering i budsjettåret 2018. Det tas høyde for mulige tilpasninger i perioden 2019-2021 dersom ikke inntektssiden i budsjettet styrkes. Innretningen av inntektssystemet kan ikke påvirkes direkte, men fylkesrådmannen må benytte økonomiplanen til å klargjøre faktum. Slik kostnadsnøkkelen framstår i dag, vil det uansett være nødvendig å omprioritere betydelige midler fra andre deler av samferdselsbudsjettet eller andre sektorer i fylkeskommunen. Dette påvirker blant annet avsetningene til drift/vedlikehold av fylkesveier.

Fylkesrådmannen forutsetter følgende saldering, gitt dagens inntektssystem:

Budsjettforslag (mill. kroner)	2018	2019	2020	2021
Nettoramme for Kolumbus før saldering	856,0	866,0	856,0	866,0
Saldering som følge av underfinansiering av båtruter	0	-20,0	-30,0	-40,0
SUM	856,0	846,0	826,0	826,0

Fylkesveier (Statens vegvesen)

For å opprettholde dagens drifts- og vedlikeholdsstandard på fylkesveiene i Rogaland, samt stanse forfallet, har Statens vegvesen i sitt budsjettforslag gått inn for en ramme på 620,3 mill. kroner i 2018. Statens vegvesen har tatt utgangspunkt i oppdaterte MOTIV-data.

Fylkesrådmannen understreker at MOTIV er en normativ beregningsmodell. Den styrer også fordelingen mellom fylkeskommunene – altså andelene av et samlet utgiftsbehov for landet, slik det kommer til uttrykk i et av kriteriene i delkostnadsnøkkelen. MOTIV er betydelig endret fra i fjor til i år. Det er nå blant annet tatt hensyn til kostnader knyttet til utskifting av tyngre utstyr i tunneler. Isolert sett har Rogaland et beregnet utgiftsbehov knyttet til denne nye komponenten alene på 53 mill. kroner.

En justering i modellen av veilys bidrar til at Rogaland fylkeskommunes andel av det samlede utgiftsbehovet i landet løftes noe. Konkret skyldes denne delen av økningen at det arbeides med overføring av belyningsanleggene langs fylkesveiene til fylket, og at veilys igjen er tatt med som et av kriteriene i MOTIV-data for Rogaland. Behovet knyttet til veilys utgjør 15 mill. kroner.

Modellen (VD/MOTIV) gir oss følgende tall for beregnet behov de to siste årene:

September 2016

Rogaland: 525,2 mill. kroner => 2017-kroner: 539,9 mill. kroner (indeks: 2,8 %)
Landet: 8.693,9 mill. kroner => andel Rogaland: 6,04 pst.

September 2017

Rogaland: 620,3 mill. kroner => 2017-kroner: 637,7 mill. kroner (indeks: 2,8 %)
Landet: 9.887,5 mill. kroner => andel Rogaland: 6,27 pst.

Delkostnadsnøkkelen for drift/vedlikehold av fylkesveier er tredelt:

- Innbyggere i alt: 11,25 pst
- Fylkesfaktor drift/vedlikehold vei (MOTIV): 77,50 pst
- Veilengde fylkesvei (km): 11,25 pst

Fylkeskommunale andeler er regnet ut i forbindelse med beregningen av rammetilskuddet for 2018, og basert på en samlet vekting av de tre kriteriene.

I innværende år (2017) er det samlede utgiftsbehovet knyttet til delkostnadsnøkkelen for fylkesveier 9.760,3 mill. kroner. Dette er ikke en MOTIV-størrelse, men den faktiske rammen som i sum fordeles mellom fylkeskommunene etter ovennevnte fordelingsnøkler. Etter omfordeling / justering for objektive utgiftsbehov får Rogaland 629,7 mill. kroner i 2017. Det må antas at deler av dette i praksis benyttes til investeringer, jf. det faktum at en betydelig del (om lag 1,8 mrd. kroner) av den rammen som ble innlemmet i delkostnadsnøkkelen i 2015 opprinnelig var tiltenkt investeringer.

I 2018 er det samlede utgiftsbehovet knyttet til delkostnadsnøkkelen for fylkesveier 9.932,4 mill. kroner. Den nominelle økningen i rammen er således 172,1 mill. kroner eller 1,8 pst. Etter omfordeling får Rogaland 659,2 mill. kroner i 2018.

Det er altså ikke slik at våre inntekter løftes tilsvarende differansen mellom 525 og 620 mill. kroner i de to siste års MOTIV-beregninger. I lys av historiske tall, og rimeligheten av å se deler av makrobevilgningen i inntektssystemet i sammenheng med investeringer, er det finansielt sett meget krevet å betrakte MOTIV som et måltall for bevilgninger knyttet til drift/vedlikehold av fylkesveier. Fylkesrådmannen understreker at MOTIV skal fungere som en veiledende faglig indikator. Sett i forhold til det nye beregnede utgiftsbehovet i 2017, tilsvarer bevilgningen i årsbudsjettet for 2017 på 524 mill. kroner om lag 84,5 pst av MOTIV.

I vedtatt økonomiplan la fylkestinget opp til en opptrapping av innsatsen knyttet til drift og vedlikehold av fylkesveier og gang- og sykkelveier med 19 mill. kroner i 2018, fra 524 mill. kroner i 2017 til 543 mill. kroner i 2018.

I første omgang har fylkesrådmannen lagt inn en økning på om lag 14,1 mill. kroner, som tilsvarer 2,7 pst samlet indeksjustering i forslaget fra Statens vegvesen. Det framheves at faste kontrakter (bundne kostnader) utgjør en vesentlig del av drifts-/vedlikeholdsbudsjettet – ca. 64 pst i 2017. Samlet øker summen av bundne kostnader, knyttet opp til funksjonskontrakter, fagkontrakter og andre avtaler med 11,5 mill. kroner fra 2017 til 2018. Dette er tilnærmet det samme som ordinær

indeksjustering (2,7 pst), som betyr at kontraktene ikke har realøkning i kostnad. Det forelå nye driftskontrakter for Stavanger og Dalane høsten 2017, der kostnadene isolert sett gikk betydelig ned. På bakgrunn av sterk økning i konkurransen i markedet, forventes det framover moderate prisøkninger etter hvert som kontraktene skal fornyes.

Fylkesrådmannen kan ikke tilrå at fylkestingets planlagte opptrapping av drifts- og vedlikeholdsnivået gjennomføres. Det er tvert imot lagt inn en forutsatt saldering for å tilpasse fylkeskommunens utgifter til et generelt lavere inntektsnivå. I stedet for en reell økning på 19 mill. kroner tilrår fylkesrådmannen en reell reduksjon på 11 mill. kroner inkl. merverdiavgift. Indeksjustering foretas uavhengig av dette.

Fylkesrådmannen har altså ikke funnet rom for en økning i rammer for drift og vedlikehold i tråd med de anmodninger som gis i forslaget fra SVV. Fylkesrådmannen tilrår at det fastsettes en total bruttoramme på 527 mill. kroner, som er en nominell økning på 3,0 mill. kroner fra vedtatt ramme i 2017. Sett i forhold til MOTIV-data er 527 mill. kroner 82,6 pst av det beregnede utgiftsbehovet på 637,7 mill. kroner i 2018. Det er forutsatt at 527 mill. kroner i bruttoutgifter vil generere 100,1 mill. kroner i momskompensasjon.

En bevilgning under beregnede utgiftsbehov (MOTIV) vil i prinsippet gi seg utslag i økt vedlikeholdsetterslep. Kartlegginger har vist at vedlikeholdsetterslepet i Rogaland er vesentlig mindre enn i landet for øvrig. Nøkkeltall fra KOSTRA viser også at RFK har vesentlig høyere brutto driftsutgifter per kilometer fylkesvei enn landsgjennomsnitt. Fylkesrådmannen minner om at dette handler om prioriteringer og en avveining av innsatsen mellom drift og investering og andre tjenester. Fylkesrådmannen legger også til grunn at vedlikeholdsetterslepet i praksis reduseres i kraft av investeringer knyttet til eksisterende infrastruktur.

Det er en uttalt målsetting å unngå at vedlikeholdsetterslepet øker. Fylkesrådmannen har hatt til hensikt å tilrå en opptrapping av drifts- og vedlikeholdsnivået i 2020 i tråd med retningen som fylkestinget pekte ut i forrige økonomiplan, men har ikke funnet dekning for å øke rammen utover i planperioden. Fylkesrådmannen viser i første rekke til underfinansieringen av båtruter i inntektssystemet som gjelder fra 2018 og en krevende kostnadsutvikling for drift av fylkesferger.

Fylkesveiferger (Statens vegvesen)

Budsjettet for tre fergesamband som Statens vegvesen administrerer er økt fra 73,0 mill. kroner i 2016 til 193,1 mill. kroner i 2018. Dette har blant annet sammenheng med ny anbudsperiode på sambandet Stavanger – Tau fra 2018. Fylkesrådmannen viser til FT-sak 92/17 og de endringene av utgifts- og inntektsforutsetningene for sambandet som følger av fylkesutvalgets innstilling. Arbeidet med talleden i denne økonomiplanen ble avsluttet før fylkestinget avholdt sitt møte 24.10.

Ny kostnadsnøkkel for båt/ferge fra 2018 vil medføre endringer i tilskudd til fergedrift. Kriteriet for ferge har vært antall fergesamband, men vil fra 2018 bli erstattet av normerte fergekostnader. Normerte fergekostnader vil for Rogaland fylkeskommune kvalifisere til et tilskudd som er mer i samsvar med de faktiske utgiftene til fergedriften. Det anslås en midlertidig underfinansiering på 60-70 mill. kroner av

samlede utgifter knyttet til 6 ulike samband, hvorav tre driftes av Statens vegvesen. I en overgangsperiode er det sambandet Stavanger-Tau som har størst utgifter utover normert utgiftsbehov.

Det knyttes stor usikkerhet til utviklingen videre i planperioden. Fylkesrådmannen har lagt til grunn at utgiftene reduseres med 110,1 mill. kroner med virkning fra 2020 som følge av nedleggelsen av sambandet Stavanger-Tau.

I tillegg er det satt av 9,8 mill. kroner (avrundet) i fergeavløsningsmidler i 2018 (Finnfast). Vi kan legge til grunn at 8,2 mill. kroner av dette blir kompensert gjennom statsbudsjettet som en del av rammetilskuddet.

Finnøysambandet hadde anbudsoppstart 01.01.2012. Kontrakten gjelder til 31.12.2019. Det er mulighet for å forlenge dagens kontrakt med ett år. SVV har forhåndsvarslet Norled om at vi ønsker å benytte oss av opsjonen på forlengelse av kontrakten på Finnøysambandet til 31.12.20. Det faglige grunnlaget for ny anbudsrunde i 2018 er under utarbeidelse med utgangspunkt i fremtidig transportbehov, alternative ruteopplegg og miljøkrav til fergemateriell. Det utredes videre hvorvidt fylkeskommunen bør eie fergemateriell selv og stille det til disposisjon for anbydere for å øke konkurransen i fergemarkedet.

Fergesambandet til Kvitsøy drives med en kontrakt som gjelder til 30.11.2019. Det er ikke mulig å forlenge denne kontrakten. Nytt anbud må lyses ut i første halvår 2018. Sambandet vil terminers ved åpningen av Rogfast i 2025/2026, jf. Prop. 105 S (2016-2017).

Fylkesveier/fylkesferger – demografibasert vekst (1 pst årlig realøkning)

I prinsippet bør demografikostnader som følge av økt veilengde/-standard og økt trafikk mv. inkluderes i en fireårig økonomiplan. Begrepet demografi kan være litt misvisende i denne sammenhengen, men komponenten er ment å fange opp volumendringer og planlagt økning i standard som følge av ny infrastruktur. Tilsvarende er også inkludert på inntektssiden (som vekst i frie inntekter). Størrelsen på en slik demografikomponent må nødvendigvis baseres på skjønn.

Samlet ramme for fylkesveier og fylkesferger er 729,9 mill. kroner for 2018, mot 617,6 mill. kroner i opprinnelig budsjett for 2017. Det budsjetteres 100,1 mill. kroner i momskompensasjon i 2018.

Fylkesrådmannen foreslår følgende driftsbudsjett/økonomiplan:

Budsjettforslag (mill. kroner)	2018	2019	2020	2021
Fylkesveier, drift og vedlikehold inkl. tillegg til tunnelsikkerhet	527,0	527,0	527,0	527,0
Tilhørende budsjettert momskompensasjon	-100,1	-100,1	-100,1	-100,1
Fylkesferger (Statens vegvesen), drift av samband	193,1	193,1	83,0	83,0
Fylkesveier/fylkesferger, demografibasert vekst (1 pst årlig økning)	0,0	5,0	10,0	15,0
Finnfast, fergeavløsning	9,8	9,8	9,8	9,8
SUM	629,8	634,8	529,7	534,7

For investeringer på fylkesveier vises til kommentarer i kapittel 5. Det vises for øvrig til saken om budsjett- og leveranseavtale for Statens vegvesen.

Samferdselssektor – risiko for realøkning i utgifter utover demografikostnader

I lys av den store usikkerheten knyttet til anbudsprosesser og inngåelse av transportavtaler, fag- og funksjonskontrakter og driftsavtaler mv., kunne man ha valgt å ta høyde for en mulig realøkning i utgifter utover det som er innarbeidet i forslaget. Usikkerheten er i stor grad knyttet til resultatet av forhandlinger om nye fergeanbud.

Det er risiko for at økonomiplanen undervurderer utgiftsbehovet framover i tid, spesielt når man tar i betraktning at det vil være nødvendig å satse på ny miljøteknologi. På den annen side vil det være naturlig å forvente økt statlig finansiering av en forbedret tjenestestandard. I tråd med vedtaket i FT-sak 114/16, er det ikke satt av reservemidler. I lys av ovennevnte fergekontrakter er usikkerheten spesielt stor med tanke på det siste året i planperioden (2021).

Økt momssats på persontransport fra 10 til 12 pst

Fylkesrådmannen viser til følgende i fagproposisjonen fra Samferdselsdepartementet til statsbudsjettet for 2018:

«Regjeringen foreslår å øke den lave satsen for merverdiavgift på bl.a. transport fra 10 til 12 pst. fra 1. januar 2018, jf. Prop. 1 LS (2017–2018) Skatter, avgifter og toll 2018. Fylkeskommunene foreslås kompensert gjennom en økning i rammetilskuddet med 164 mill. kr som følge av inngåtte avtaler om offentlig kjøp av persontransporttjenester. Det vises til Beregningsteknisk dokumentasjon til Prop. 1 S (2017–2018) Kommunal- og moderniseringsdepartementet (Grønt hefte)».

Kolumbus har anslått selskapets inntektsbortfall knyttet til bruttokontrakter til 7,2 mill. kroner. Fylkesrådmannen har foreløpig satt av 10,0 mill. kroner i en reserve.

Sykeltrafikk

Sykkelsatsingen er søkt ivaretatt i investerings- og drifts-/vedlikeholdsbudsjettet for fylkesveier. Det er lagt opp til å øke satsingen på Sykkelbyene Haugesund og Egersund ytterligere. Det er også søkt om statlige midler fra tilskuddsordning til tiltak for økt sykkelbruk i kommuner og fylkeskommuner.

TT-ordningen

Driftsbudsjettet er videreført på om lag samme reelle nivå som i 2017. Pris- og kostnadsvekst er innarbeidet med et påslag på 2,8 pst.

Universell utforming

På nyanlegg og i nye anbudsprosesser skal universell utforming være en premiss.

Trafikksikkerhet

Det legges i budsjettet opp til at fylkeskommunen øker sin satsing på «Aksjon skolevei» og «trafikksikker kommune-prosjektene» i samarbeid med kommunene, politiet, Statens vegvesen og Trygg Trafikk.

Det ble i fjor satt i gang et prosjekt for sykkelopplæring av barn og unge i nordfylket. Prosjektet har en varighet på 4 år og fylket bidrar med 1 mill. kroner årlig.

I tillegg kommer ekstraordinære kampanjer for å søke å påvirke føreradferd.

Øvrige budsjettposter samferdsel

Deltakerne i Byvekstsamarbeidet er blitt enige om at det skal gjennomføres årlig reisevaneundersøkelse. Staten dekker halvparten av kostandene for utvalget på Nord-Jæren, mens Rogaland fylkeskommune og kommunene Stavanger, Sandnes, Sola og Randaberg dekker den andre halvparten. Budsjettet til samferdselsavdelingen er styrket med Rogaland fylkeskommunes andel.

Øvrige budsjettposter innen samferdsel er videreført på 2017-nivå. Tilskudd til formål «Kollektivtransport i distriktene» vil i samarbeid med Kolumbus brukes til utvikling av en plattform for bestillingstransport. Bestillingsruter skal først rulles ut i Sauda, og planen er at dette også skal gjøres i andre områder. Det er også en effektiviseringsgevinst i å samle bestillingstransport i en egen enhet.

Samferdselsavdelingen har i 2017 søkt om deltakelse i samarbeidsprosjekt om elektrifisering og vil også i 2018 aktivt søke etter relevante europeiske samarbeidsprosjekter (Interreg⁷).

Vurdering av kostnader og omfang knyttet til en skisse som ser på utredning om skinnegående transport i sammenheng med lokalisering av nytt sykehus

Fylkestinget vedtok følgende i sak 52/16:

"Under henvisning til endelig lokalisering av nytt sykehus på Ullandhaugområdet, bes det om en vurdering av kostnader og omfang knyttet til en skisse som ser på utredning om skinnegående transport i sammenheng med lokalisering av nytt sykehus, med grensesnitt opp til Jærbanen, samt mulig trasé til flyplassen. Vurderingen må ta sikte på å være klar før budsjettbehandlingen høsten 2016."

Fylkesrådmannen viser til vedtak i FT-sak 114/16 og periodiseringsendringen i revidert budsjett oktober 2017. Det er lagt inn et engangsbeløp på 3 mill. kroner i 2018 til gjennomføring av utredningen.

⁷ Interreg er EUs program for å fremme sosial og økonomisk integrasjon over landegrensene gjennom regionalt samarbeid.

6.8 KULTUR

1. Innledning

Kulturavdelingens hovedansvarsområder er allmenn kultur, idrett, og kulturvern. Avdelingen har operativt ansvar for fylkesbiblioteket og Den kulturelle skolesekken, og ivaretar fylkeskommunens ansvar som sektormyndighet innen kulturminnevern.

Fylkeskommunen har også en betydelig rolle i forvaltningen av statlige virkemidler innenfor kultursektoren. Dette gjelder både driftsoppgaver som Den kulturelle skolesekken, forvaltning av spillemidler til idrettsanlegg og kulturbygg, og midler fra Riksantikvaren til kulturminneforvaltning. Dette er betydelige oppgaver, og arbeidsdelingen er i hovedsak at staten stiller til disposisjon midler til tiltak, mens det forventes at fylkeskommunen bekoster driften av ordningen/arbeidsoppgavene.

Fylkestinget vedtok i april 2015 Regional kulturplan for Rogaland 2015 – 2025 med tilhørende handlingsprogram. Kulturplanen angir følgende overordnede mål for kulturpolitikken i Rogaland fylkeskommune:

- *Kulturen skal være et viktig element i utviklingen av et attraktivt Rogaland med høy livskvalitet for dens innbyggere.*
- *Alle i Rogaland skal ha tilgang til et mangfold av kulturopplevelser av høy kvalitet og ha mulighet for kulturutøvelse med utgangspunkt i egne forutsetninger.*
- *Rogaland fylkeskommune skal bidra til en god forvaltning av Rogalands nasjonale og regionale kultur- og naturarv, og gjennom dette skape grunnlag for innsikt og forståelse for vår egen historie og identitet.*
- *Kulturens egenart skal ivaretas gjennom profesjonelle aktører med høy kompetanse og forutsigbare og akseptable rammer.*

Rammer

Kulturavdelingen består av to seksjoner: seksjon for kulturarv med til sammen 31 faste årsverk, inklusive 14 feltarkeologer, og seksjon for allmennkultur med 16 årsverk. Seksjon for kulturarv har dessuten en gruppe feltarkeologer tilsatt i engasjement. Antallet varierer etter oppdragsmengde.

Totalbudsjettet for kulturavdelingen var i 2017 kr 156.815.000. Beløpet er oppjustert med om lag 2,3 mill. kroner på grunn av en feil i beregningen av pensjonsutgifter i 2017. I tillegg forvaltet avdelingen om lag 152 millioner kroner i statlige midler i 2017. I budsjettforslaget er det tatt hensyn til relevante deler av forslag til statsbudsjett for 2018.

2. utfordringer

Rogaland er inne i en utfordrende tid hvor det er stor oppmerksomhet på behovet for omstilling og nytenkning. Dette gir også utfordringer for kultursektoren i form av at private bidrag, sponsormidler og andre inntekter reduseres.

Hovedutfordringen framover vil derfor være å trekke lærdom av tidligere tiders sykliske utfordringer, og i større grad prioritere langsiktige faktorer som bidrar til en mer mangefasettert regional utvikling, og dermed et mer bærekraftig og robust

grunnlag for både nærings- og samfunnsutvikling for øvrig. Kultur og idrett gir viktige bidrag i denne omstillingen ved å bidra til kreativitet, innovasjon og utvikling av nye næringer, men også ved å være viktige faktorer for å utvikle bostedsattraktiviteten i fylket. Større oppmerksomhet om bostedsattraktivitet vil være viktig framover - både for å beholde og tiltrekke kompetent arbeidskraft, og for å bidra til visjonen om 'ett godt Rogaland'.

KOSTRA-tallene viser at Rogaland over tid har prioritert kultur og idrett lavere enn sammenlignbare fylkeskommuner. Den mest relevante sammenligningen er med andre fylker med storbyområder, siden storbyer tar et betydelig ansvar for kultur og idrett – også regionalt. Det ble gjort en teknisk endring i 2016 av regnskapsføringen som har gitt svært store utslag i KOSTRA-tallene for dette året, og disse er derfor ikke sammenlignbare med tidligere år. Tabellen under viser derfor tall fra 2015, men siden tallene har vært stabile over tid, gir de likevel en god indikator for hvordan Rogaland prioriterer kultur- og idrettsområdet sammenlignet med andre fylker.

Kilde: Kostra faktaark, publisert 15. juni 2016	Rogaland	Vest-Norge	Landet u. Oslo	Vest-Agder	Hordaland	Sør-Tr.lag
Netto driftsutgifter til kultursektoren i prosent av samlede netto driftsutgifter	2,4	2,8	2,7	3,1	3,1	3,3
Netto driftsutgifter i alt til kultursektoren per innbygger i kroner	245	332	328	342	354	364

At kulturbudsjettet er stramt, samt at brorparten av midlene er bundet opp i faste tilskudd til institusjoner, tilskuddsordninger og andre faste tiltak, gir lite handlingsrom og fleksibilitet, og gjør strenge prioriteringer nødvendig for å kunne frigjøre noe midler innenfor de rammene som er satt for avdelingens ansvarsområde. Behovet og forventningene til fylkeskommunens rolle som koordinator, kompetanseleverandør og utviklingsaktør på kulturområdet er sentralt, men må til dels nedprioriteres for å kunne gjøre nødvendig saks- og søknadsbehandling knyttet til lovpålagte oppgaver, statlige oppgaver, og forvaltning av egne ordninger.

Fylkesrådmannen har hatt stor oppmerksomhet på dette ved årets budsjettbehandling. For å skape rom til å realisere politiske vedtak i 2017, tiltak i kulturplanens handlingsprogram, forpliktelser gitt gjennom deleierskap, og føringer i statsbudsjettet for 2018, har det derfor vært nødvendig å foreta enkelte omprioriteringer.

Endringer i kulturpolitikken – nye oppgaver?

Gjennom prosessen knyttet til regionreform, har det blitt klart at det trolig vil skje betydelige endringer i det regionale folkevalgte nivåets ansvar og rolle innen kulturminneforvaltning, og i den nasjonale kulturpolitikken generelt. Fylkesrådmannen vil derfor kort redegjøre for disse mulige endringene siden de trolig vil kunne ha budsjettmessige konsekvenser også i årene fram mot 2020 når regionreformen skal iverksettes.

Kulturminneforvaltning

Riksantikvaren har varslet overføring av betydelige oppgaver og myndighet til regionene fra 2020. Det er ikke endelig avgjort hvilke oppgaver og myndighet som faktisk blir overført, men hovedtrekkene er beskrevet i *Stortingsmelding 22 (2015–2016) Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver*, og omfatter blant annet

forvaltningen av de fleste automatisk freda kulturminnene, herunder søknader om dispensasjon fra kulturminneloven. Videre skal oppgaver til forvaltning av fartøy, tekniske og industrielle kulturminner, og freda kulturhistoriske eiendommer i statlig og privat eie overføres. Forslaget til overføring av oppgaver kan komme på høring allerede høsten 2017 i form av forslag til endring av *Forskrift om faglig ansvarsfordeling mv. etter kulturminneloven*.

Det er satt som forutsetning for overføring av oppgaver og myndighet at den enkelte fylkeskommune sørger for tilstrekkelig kapasitet og kompetanse, og at oppbemanningen bør starte tidlig nok til å være forberedt og klar til 2020.

Fylkesrådmannen vil understreke at fylkeskommunen per nå ikke er bemannet for å ta imot nye oppgaver. I FU-sak 44/17 varslet fylkesrådmannen et behov for å styrke både kompetanse og kapasitet på dette området, og påpekte at det er: ".... klare utfordringer med hensyn til fylkeskommunens kapasitet innen deler av kulturminneforvaltningen. Dette gjelder særlig innenfor fagfeltet nyere tids kulturminner. Samtidig forventes det at fylkeskommunene skal påta seg ytterligere oppgaver og ansvar fra 2020. På bakgrunn av dette må det gjøres en vurdering av kompetanse- og ressursbehovet i kulturminneforvaltningen i Rogaland fylkeskommune."

Det øvrige kulturfeltet – ny kulturmelding

Regjeringen har igangsatt arbeidet med en ny stortingsmelding om kunst og kultur (kulturmelding). Meldingen vil omfatte hele kulturområdet unntatt idrett, spillpolitikk, og mediepolitikken, og det er varslet at denne vil bli lagt fram for behandling i Stortinget våren 2019. Region- og kommunereform er en sentral faktor for at dette arbeidet nå er igangsatt, og det er en klar forventning om at fordelingen av roller, ansvar og oppgaver mellom forvaltningsnivåene blir et sentralt tema.

Staten må ha et overgripende strategisk ansvar for den nasjonale kulturpolitikken. Samtidig omfatter den nasjonale kulturpolitikken langt mer enn statens rolle. Eksempelvis utgjør kommunenes og fylkenes økonomiske bidrag til sektoren langt mer enn statens. Dagens organisering av det offentliges ansvar for kunst og kulturfeltet består av mange og delvis uklare ansvars- og tildelingslinjer. Det er liten og ingen koordinering av behandling av søknader mellom de ulike leddene. Tilsvarende gjelder for finansieringen av kulturinstitusjoner, som oftest er basert på samfinansiering mellom stat, fylke og kommune, men hvor fylke og kommune i begrenset grad har strategisk innflytelse, og i realiteten kun er redusert til å være finansiør gjennom rollen staten har tatt i denne sektoren. Det er i tillegg vanskelig for allmenheten, og for søkere og institusjoner, å forstå organiseringen, hvor beslutninger tas, og hvordan man kan påvirke. Dette gjør at en regionreform og en ny kulturmelding, representerer en viktig mulighet for å strukturere roller, ansvar og oppgaver på en langt mer hensiktsmessig måte enn i dag.

Fylkeskommunene har en betydelig tilretteleggende rolle i samarbeid med kommuner, frivillige organisasjoner og de profesjonelle institusjonene. I tillegg rår det regionale leddet over økonomiske virkemidler innenfor kultur og idrett, dels egne midler og dels forvaltning av statlige midler. Fylkene er i stand til å ta et enda større ansvar og bruke tilgjengelige virkemidler for å oppfylle nasjonale og regionale mål for kulturpolitikken til beste for innbyggerne i sin region, men i større grad basert på

regionale kvaliteter, styrker og prioriteringer. Fylkene vil også kunne styrke samarbeidet med kommunene, sivilsamfunnet og kulturskaperne gjennom en bredere tilskuddsportefølje, slik at initiativ og tiltak sees i sammenheng. Dette gir bedre ressursutnyttelse og bedre resultater. Kulturpolitikk og kulturutvikling er en del av regionens samlede rolle som samfunnsutvikler, og samordning av virkemidler og politikkområder er en forutsetning for å lykkes i denne rollen. Man vil da kunne oppnå at:

- Fremtidens fylker vil kunne ivareta sin strategiske, mobiliserende og samordnende rolle gjennom en større portefølje av myndighet, økonomiske virkemidler og kompetanse.
- Fylkeskommunen vil kunne se kultur som en del av helhetlig plan- og regionalpolitikk, sammen med blant annet kulturminnevern, næring og opplæring.
- Et større regionalt ansvar for kulturfeltet skaper større forståelse og interesse for en samordnet regional utvikling fra politisk nivå. Erfaringen fra «Kultursamverkansmodellen» i Sverige viser nettopp denne effekten.
- Forenkling av kontakten og samarbeidet mellom kulturaktører/produsenter og det offentlige, gir nærmere og kortere vei for sammen å utvikle kulturaktivitet lokalt og regionalt.
- For kulturaktører vil det være en/to nivå å forholde seg til, ikke tre som i dag. Søknads- og rapporteringsarbeid for kulturprodusenter tar mye ressurser når de må forholde seg til flere forvaltningsnivå.

Fylkesrådmannen vil under peke på noen sentrale områder og oppgaver som i tråd med dette med fordel kan overføres til regionalt forvaltningsnivå:

1. Tilskuddene til regionale kulturinstitusjoner

Som nevnt baseres kulturfeltet i utstrakt grad på samfinansiering fra ulike aktører som svært ofte omfatter både stat, kommune og fylkeskommune. Enten gjennom avtaler eller sedvane innebærer det at økte statlige bevilgninger til f.eks. en institusjon, forutsetter tilsvarende økning av fylkeskommunens bevilgning. Etter fylkesrådmannens vurdering bør fylkene gis et langt bredere ansvar for regionale kulturinstitusjoner slik som i den svenske 'Kultursamverkansmodellen'. I denne modellen har eksempelvis regionen fullt finansieringsansvar for museer og andre kulturinstitusjoner. Dagens fylker er allerede en vesentlig økonomisk bidragsyter til disse institusjonene, og en overføring av et slikt ansvar vil gi regionene langt større mulighet til strategisk dialog med institusjonene, og til å kunne se tiltak og bidrag i større sammenheng for kunne utvikle sektoren ut fra regionale behov. For Rogalands del vil dette da blant annet innebære ansvar for:

- De fem regionmuseene i fylket
- Rogaland Teater og Haugesund Teater
- Stavanger symfoniorkester
- Filmsenteret Filmkraft

En slik utvidet rolle vil fordre en mer strategisk og aktiv oppfølging av institusjonene fra fylkeskommunens side enn i dag. Videre anbefaler fylkesrådmannen at fylkeskommunen bør være svært tilbakeholden med å ta nye, eller endre, eierposisjoner på kulturfeltet før det er større klarhet i hvilket ansvar og rolle fylkene vil få. Dette spørsmålet er nå aktualisert gjennom en forespørsel om at Rogaland fylkeskommune ikke bare skal være en tilskuddsgiver, men også inngå som eier, av Opera Rogaland IKS. På det nåværende tidspunkt finner ikke fylkesrådmannen at

det er tungtveiende grunner for et slikt eierskap hverken strategisk eller økonomisk. Det er ikke et område som er prioritert i handlingsprogrammet til Regional kulturplan for Rogaland, og som nevnt over er det også nødvendig at fylkeskommunenes rolle når det gjelder oppfølging og finansiering av institusjoner i sektoren med statlig medfinansiering først avklares gjennom ny kulturmelding.

Fordelingen av midler til institusjoner med statlig medfinansiering var i 2017 som følger:

Institusjon	Tilskudd fra RFK	Tilskudd fra vertskommuner	Statlig tilskudd	Samlet offentlig tilskudd
Stavanger symfoniorkester	12 266 000	23 529 000	82 350 000	118 145 000
Rogaland teater	9 136 000	18 097 000	61 950 000	88 597 000
Haugesund teater	1 773 000	3 531 000	12 360 000	17 664 000
Museum Stavanger	13 967 000	15 365 000	19 480 000	48 812 000
Jærmuseet	9 180 000	11 680 000	22 360 000	43 220 000
Haugalandmuseene	5 754 000	1 833 000	5 540 000	13 127 000
Ryfylkemuseet	3 833 000	1 797 000	5 890 000	11 520 000
Dalane folkemuseum	3 368 000	1 600 000	4 590 000	9 558 000
Norsk oljemuseum	1 085 000	2 063 000	13 200 000	16 348 000
Filmkraft - Senter	4 365 000	1 930 000	6 319 000	11 195 000
Totalt	64 727 000	81 425 000	234 039 000	380 191 000

2. Enkelte tilskuddsordninger og oppgaver fra Kulturrådet

Kulturrådets andel av kulturbudsjett utgjør nå bare om lag 10 %, og samsvarer i liten grad med den betydningen Kulturrådet ofte tillegges i diskusjoner om overføringer av oppgaver fra nasjonalt nivå. Kulturrådet representerer en nasjonal konkurransearena for prosjekter innenfor det frie, profesjonelle, kulturfeltet. Vurderingen av prosjektene er basert på fagfelleevaluering, og gir slik stor legitimitet. Slik sett kan Kulturrådets rolle og virksomhet sammenlignes med Forskningsrådets rolle i kunnskapssektoren. Det er derfor viktig at Kulturrådets rolle som en nasjonal arena kan opprettholdes. Samtidig har Kulturrådet blitt tillagt en rekke andre oppgaver, og har også en rekke støtteordninger som med fordel kan vurderes overført til et regionalt nivå. Dette vil kunne tydeliggjøre Kulturrådets rolle framover, og samtidig gi fylkene større mulighet til å bidra til å bygge sterke regionale fagmiljøer som også kan stå seg i en nasjonal konkurranse. I lys av dette bør Kulturrådet rendyrkes til å gi prosjektbasert støtte til tiltak innenfor det frie feltet, mens eksempelvis driftsstøtte til kulturaktører, støtte til festivaler, og arrangement av mer lokal karakter, overføres til et regionalt nivå.

3. Bibliotekområdet

Fylkesbibliotekene bør i større grad enn i dag forvalte Nasjonalbibliotekets nasjonale utviklingsmidler på bibliotekområdet.

4. Idrett

Selv om dagens fylkeskommuner har en rolle i både prioriteringene og utbetalingene gjennom de spillemiddelbaserte tilskuddsordningene til idrettsanlegg, ser vi en dobbel saksbehandling, tidstyver og statlig detaljstyring av ordningene. En

effektiviseringsgevinst kan nås ved å delegere det totale beslutningsnivået til det regionale folkevalgte nivået. Betydelig kompetanse finnes både om kriteriene for ordningene og om lokale og regionale behov. Dette kan bidra til å forsterke et interkommunalt perspektiv på både idrettsanlegg og kulturbygg.

Samlet sett forvalter Rogaland fylkeskommune betydelige midler som kanaliseres til sektoren gjennom ulike tilskuddsordninger. De statlige midlene utgjør om lag 88 % av det samlede beløpet, og et større handlingsrom i fremtiden for fylkeskommunen til å disponere disse midlene vil både kunne bidra til effektivisering, og til å styrke sektoren regionalt gjennom muligheten til å gjøre prioriteringer basert på regionale behov.

I 2017 forvaltet avdelingen følgende tilskuddsordninger:

Tilskuddsordning	Beløp	Type midler
Støtte til allment kulturarbeid	3 000 000	Fylkeskommunale midler
Drifts- og tiltaksstøtte til frivillige organisasjoner (innen det kulturpolitiske området)	4 500 000	Fylkeskommunale midler
Festivalstøtte	700 000	Fylkeskommunale midler
Støtte til internasjonale idrettsarrangement	500 000	Fylkeskommunale midler
Tilskudd til regionale idretts- og kulturbygg	7 000 000	Fylkeskommunale midler
Tilskudd til bibliotekutvikling	400 000	Fylkeskommunale midler
Kulturstipender	600 000	Fylkeskommunale midler
Kulturpris	50 000	Fylkeskommunale midler
Bragdprisen	50 000	Fylkeskommunale midler
Utlån av kunstnerbosteder	120 000	Fylkeskommunale midler
Tilskudd til verneverdige bygg og anlegg	1 150 000	Fylkeskommunale midler
Støtte til fartøyvern	1 900 000	Fylkeskommunale og statlige midler (50/50)
Tilskudd til fredete bygg og anlegg	3 000 000	Statlige midler
Kulturminner i kommuner	500 000	Statlige midler
Spillemidler til kulturbygg	3 467 000	Statlige midler
Spillemidler anlegg for idrett og fysisk aktivitet	120 171 000	Statlige midler
Den kulturelle spaserstokken	2 486 000	Statlige midler - rammeoverføring
Totalt	149 594 000	Statlige og fylkeskommunale midler

3. Prioriteringer - politiske vedtak og føringer for 2018-2021

A) Oppfølging av fylkestingets budsjettvedtak for 2017

Fjorårets budsjettvedtak omfattet enkelte midlertidige tiltak på kulturavdelingens område som først vil ha virkning fra budsjettåret 2018, og som er innarbeidet i dette budsjettforslaget. Dette gjelder:

- Særskilt bevilgning til Sauda Folkets hus som ble tildelt kr. 500.000 i 2018 og kr 750.000 i 2019. Sauda Folkets Hus ble også tildelt kr 250.000 i 2017.
- Forsert opptrapping med ytterligere kr. 1.000.000 i 2018 til tilskuddsordningen investeringstilskudd til regionale idretts- og kulturarenaer. Fra 2018 er rammen dermed økt fra kr 7.000.000 til kr 9.000.000.

- Økt driftstilskudd til Jærmuseet på kr. 500 000 til og med 2018.

B) Regional kulturplan for Rogaland 2015-2025 – oppfølging av handlingsprogram

Som nevnt over vedtok fylkestinget *Regional kulturplan for Rogaland* med tilhørende handlingsprogram i april 2015 (FT-sak 19/15). Kulturplanen angir følgende overordnede prioriteringer som er lagt til grunn for prioriterte tiltak for kultursektoren i handlingsprogrammet i planperioden:

- Styrke kunnskapsgrunnlaget i og om kultursektoren i Rogaland.
- Bidra til økt publikumsinteresse for kulturtilbud.
- Styrke økonomiske rammevilkår for kulturinstitusjoner og kulturutøvere.
- Bidra til at et representativt utvalg av verneverdige bygg, fartøy og kulturmiljø blir bevart gjennom ny bruk.
- Styrke innsatsen på kulturarvfeltet gjennom en samlet strategi med vekt på rollen som regional utviklingsaktør, koordinator og tilrettelegger.
- Bidra til å ta vare på eller reise regionale kulturbygg av god kvalitet for alle kulturfelt.
- Styrke samarbeidet/dialogen mellom kulturaktørene.
- Bidra til å styrke den frivillige innsats innen kultursektoren.
- Styrke samarbeidet med kommuner og statlig forvaltning for å oppnå samordnet innsats på prioriterte områder.
- Bidra til å skape gode regionale overbygninger for ulike kunstfelt:
 - o Styrke STAR Rogaland som regional aktør innen det frie musikkfeltet.
 - o Styrking og samordning av regionale overbygninger innen dansefeltet.
 - o Styrke teatrene som kompetansesenter.
 - o Videreføre satsingen på filmfeltet gjennom Filmkraft.
- Styrking av arbeidet med kultur og næring med fokus på bedring av kunstneres arbeidsvilkår gjennom styrking av Kulturinkubatoren, og etablering av et kultur- og næringsprogram med fokus på samarbeid mellom kultur og næringsfeltet lokalisert til Ipark/Validé.

Handlingsprogrammet vil bli rullert hvert år. Den regionale kulturplanen omfatter alle deler av kulturavdelingens virksomhet, og vil derfor være retningsgivende for avdelingens oppgaver og prioriteringer. Det er tidligere utarbeidet egne planer for henholdsvis museum og bibliotek. Mål og tiltak i disse planene samordnes i den årlige rulleringen av handlingsprogrammet. Den første rulleringen av handlingsprogrammet ble gjennomført høsten 2016 (RKU-sak 79/16).

Fylkesrådmannen har i arbeidet med kulturplanen lagt til grunn de økonomiske rammer som er gitt i Rogaland fylkeskommunes vedtatte økonomiplan. Dette betyr nøkternhet i vurderingen av nye tiltak, og i hovedsak legger fylkesrådmannen opp til at nye tiltak i kulturplanen og handlingsprogrammet skal finansieres ved omdisponering innenfor rammene vedtatt i økonomiplanen. I tråd med handlingsprogrammet for kulturplanen foreslås det å prioritere enkelte sentrale aktører på kunstområdene gjennom å gi dem fast støtte slik at de får mer stabile rammer for utvikling både på regionalt og nasjonalt nivå. Med dette som premiss og utgangspunkt, er følgende tiltak prioritert i oppfølgingen av handlingsprogrammet for 2018:

Allmenn kultur – kunst, bibliotek, idrett og frivillig sektor*Barn og unge*

Rogaland fylkeskommune fikk i 2014 innvilget søknad om å arrangere landsmønstringen i Ung kultur møtes (UKM) i Sandnes i juni 2017, i samarbeid med Sandnes kommune og Vågen vgs. Dette var et stort og viktig arrangement som ble svært vellykket i henhold til de målsettingene som var satt i søknaden. I tråd med tidligere budsjettvedtak var det lagt inn 400.000 kroner per år i 2016 og 2017 for å dekke RFKs andel av kostnadene til arrangementet. Fylkesrådmannen foreslår at det av disse 400.000 avsettes 200.000 kroner til UKM på varig basis for å styrke og videreutvikle fylkesmønstringen i Rogaland framover, blant annet basert på de erfaringene og den kompetansen som en oppnådde som følge av landsmønstringen.

Litteratur/fylkesbiblioteket

Hele Rogaland leser begynte som *Hele byen leser* i forbindelse med Stavangers status som europeisk kulturhovedstad i 2008. I 2011 ble prosjektet regionalisert og Rogaland fylkeskommune overtok prosjektansvaret. Hele Rogaland leser bidrar til å stimulere til lesing, bibliotekutvikling og regional identitetsbygging. Valg av bok og sjanger endrer seg fra år til år, noe som gir muligheten til å drive lesestimulering på tvers av aldersgrupper. I årenes løp er det delt ut både barnebøker, ungdomsbøker og voksenbøker. Prosjektet samarbeider med skolebibliotek i videregående skole og har blitt stadig mer etablert blant ansatte i grunnskolen. Prosjektet er unikt i Norge.

Sparebank 1 SR-Bank støttet prosjektet med 300.000 kr. fra starten i 2008. Da banken opprettet Sparebankstiftelsen SR-Bank, ble støtten gradvis trappet ned, og bortfalt da Sparebankstiftelsen ikke gir støtte til drift. Prosjektet har fått engangsbeløp fra blant andre Nasjonalbiblioteket, Kulturrådet, Sauda kommune og Haugesund kommune, men fylkesrådmannen har ikke lyktes å finne en stabil, langsiktig partner som kan dekke det økonomiske tomrommet etter at SR-Bank/Sparebankstiftelsen trakk seg ut.

Hele Rogaland leser har et budsjett på 500.000 kr. For å videreføre prosjektet, er det fylkesrådmannens vurdering at Rogaland fylkeskommune selv må ta ansvaret og øke den årlige innsatsen fra 250.000 kr til 500.000 kr. Dette ville skape trygghet og langsiktighet til å opprettholde og videreutvikle prosjektet. Midlene vil primært gå til trykking og distribusjon av bøkene. Denne utgiften regnes som drift og har vist seg å være vanskelig å finansiere gjennom eksterne aktører. Forfatterturnéen og formidlingen kan dekkes av midler fra Nasjonalbiblioteket.

Blant de største nasjonale og internasjonale fyrtårnene i Rogaland innen kulturfeltet finner vi Kapittel, Stavanger internasjonale festival for litteratur og ytringsfrihet. Kapittel er blant Norges største litteraturfestivaler og har utviklet seg til å bli en viktig litterær arena både nasjonalt og internasjonalt. For å underbygge den viktige regionale betydningen Kapittel har på feltene litteratur og ytringsfrihet anbefaler fylkesrådmannen en fast årlig støtte på kr. 100.000 til litteraturfestivalen Kapittel fra 2018.

Idrett

Olympiatoppen (OLT) sørvest er et regionalt kompetansesenter for toppidrett på Vestlandet. OLT Sørvest organiserer et fagnettverk bestående av lege, idrettspsykolog, ernærings ekspertise og treningsveiledere. Nettverket er tilgjengelig

for prioriterte utøvere som går under definisjonen «morgendagens toppidrettsutøvere.

Rogaland har en rekke talentfulle idrettsutøvere som representerer fylket på en positiv måte gjennom gode holdninger og prestasjoner. Fylkesrådmannen ønsker å legge til rette for at utøvere gis muligheten til å kunne videreutvikle seg i sin idrett og stimulere til videre satsing. Som det framgår av FU-sak 150/17, er fylkesrådmannen positiv til en styrket satsing på Olympiatoppen Sørvest, og anbefaler at fylkeskommunen bidrar økonomisk til deler av denne. Dette gjelder etablering av et kompetansesenter og testlab i Vikinghallen ved St. Svithun vgs. der det samlede bidraget vil utgjøre kr. 400.000 for 2018. Dette vil kvalitetssikre treningshverdagen gjennom en tettere dialog med, og bedre oppfølging av, utøverne. Fasilitetene vil ivareta utøvernes fysiske- og mentale helse med et fagnettverk bestående av lege, idrettspsykolog, ernærings ekspertise og treningsveiledere på en god måte. Det er også en styrke at senteret skal etableres sentralt der utøverne oppholder seg. Olympiatoppen Sørvest søker om årlig driftstøtte. Med bakgrunn i foreliggende dokumentasjon, og skisserte tiltak, ber fylkesrådmannen om at Olympiatoppen Sørvest retter en ny søknad med prosjektbeskrivelse, handlingsplan og fullstendig budsjett til ny vurdering av en eventuell videreføring eller endring i forbindelse med fylkeskommunens budsjett for 2019. Fylkesrådmannen har tatt høyde for ovennevnte beløp alle fire årene i planperioden.

Folkepuls er et folkehelseprosjekt som skal skape økt fysisk aktivitet for målgruppene inaktive unge og eldre, nye landsmenn og mennesker med nedsatt funksjonsevne i Rogaland. Folkepuls skal bidra til å etablere nye formelle samarbeidsformer mellom det offentlige og idretten slik at en sammen skaper varige fysiske aktivitetstilbud for ovennevnte målgrupper. Som det framgår av FU-sak 149/17 anbefaler fylkesrådmannen at Folkepuls videreføres som fast tiltak, og at fylkeskommunen fortsatt skal være en sentral partner i dette tiltaket og bidra med kr. 700.000 årlig framover under forutsetning av at Folkepuls videreføres med nåværende økonomiske rammer og samarbeidspartnere. Folkepuls er et samarbeid mellom RIK, RFK, kommuner og private aktører. I den neste fasen har fylkesrådmannen lagt til grunn at alle delprosjekter bør inngå i Folkepuls sentralt for å legge til rette for best mulig samordning og prioritering framover. Det foreslås derfor at den særlige bevilgningen til Folkepuls Haugesund på kr. 150.000 fra og med 2018 inngår i den samlede bevilgningen til Folkepuls Rogaland, som da vil utgjøre totalt kr. 850.000.

Idrett er et prioritert område for Rogaland fylkeskommune, og gjennom å fordele spillemidler til idrettsanlegg, gjennom vesentlige bidrag til prosjekter som Folkepuls og Olympiatoppen Sør-Vest, og ikke minst gjennom en langsiktig støtte til Rogaland Idrettskrets omtalt under, er fylkeskommunen en solid støttespiller for idretten. Samtidig har fylkeskommunen begrensede økonomiske rammer, og må gjøre prioriteringer også på dette området. Det de ovennevnte tiltakene har til felles er at de bygger opp under idrettens kjerneområder og -oppgaver: å legge til rette for idrett og fysisk aktivitet for en stor del av befolkningen i Rogaland. Etter fylkesrådmannens oppfatning vil det være slik fylkeskommunen best kan bidra til å bygge opp under idretten selv, og til å skape aktivitet, nytte og glede for størst mulig del av befolkningen i fylket. Dette er en tydelig og langsiktig prioritering på dette området, og er i tråd med handlingsprogrammet for Regional kulturplan 2015-2025. Aktiviteter

utenom denne hovedprioriteringen, som eksempelvis ulike arrangementer - utover det som i tråd med handlingsprogrammet for Regional kulturplan for Rogaland 2015-2025 er avsatt i tilskuddsordningen for internasjonale idrettsarrangementer - vil ikke kunne påregne støtte fra fylkeskommunen.

Frivillige organisasjoner innen kulturfeltet

For 2017 ble Rogaland Idrettskrets og Rogaland Musikkråd som paraplyorganisasjoner gitt egne faste budsjettposter. Dette for å rendyrke ordningen med drifts- og tiltaksstøtte til frivillige organisasjoner med krets/fylkesledd innenfor det kulturpolitiske området, samt å sikre likebehandling og større forutsigbarhet i tråd med kulturplanen. Dette følges opp i år med lønns- og prisvekst på 2,5 % noe som utgjør henholdsvis kr. 67.000 og kr. 45.000.

Kunstfeltet

Dans

Sandnes kunst & kulturhus v/Regional Arena for Samtidsdans (RAS) har i samarbeid med Dansens Hus, Bærum Kulturhus, Dansearena Nord og Dansekunst i Trondheim og Sør-Trøndelag etablert et nasjonalt turnenettverk for dans. Turnenettverket, Dansenett Norge, fikk i juni en tildeling fra regjeringen på kr. 3.000.000 over spillemidlene. Formålet med Dansenett Norge er først og fremst publikumsutvikling og styrking av relasjonen mellom publikum og arrangørleddet. Målet er å få flere produksjoner ut på turne i alle deler av fylket som har egnede lokaler. Å produsere danseforestillinger er dyrt og det er blant annet av den grunn hensiktsmessig og økonomisk å vise disse flere ganger. At det også blir vist på steder som sjelden får besøk av profesjonelle utøvere på et svært høyt nivå er også ønskelig.

Å styrke dansefeltet er en viktig prioritering i kulturplanen og handlingsprogrammet. I tillegg forutsetter bidraget fra staten sin side en regional medfinansiering på 40 %, noe som innenfor modellene for samfinansiering innenfor kultursektoren, innebærer en forpliktelse for fylkeskommunen til å bidra med en andel av den samlede finansieringen av tiltaket. I praksis utgjør denne økningen kr. 110.000. Det samlede fylkeskommunale bidraget til RAS vil da utgjøre kr. 495.000. Den fylkeskommunale økningen til RAS forutsetter imidlertid økt bidrag fra eier Sandnes kunst- og kulturhus KF, hvor RAS inngår. Eventuelle økte bidrag for 2019, og tiltak som forutsetter fylkeskommunale bidrag framover, forutsetter dialog med fylkesrådmannen i forkant samt bidrag fra øvrige parter.

Film

I tråd med tidligere vedtak vil Rogaland fylkeskommune ha oppnådd en eierandel på 50% i mediefondet Zefyr i 2018. Fylkesrådmannen viser til omtalen av investeringsprosjekter i kapittel 5.3.

Som ledd i den regionale filmsatsingen har Rogaland fylkeskommune vært en sentral bidragsyter til kortfilmfestivalen KORT siden oppstarten som Stavanger Kortfilmfestival i 2006. For å utvikle festivalen videre ble festivalen flyttet til KinoKino i Sandnes noen år senere. Fylkesrådmannen har fulgt festivalen tett i alle år og er av den vurdering at festivalen ikke har lyktes med å engasjere hverken den regionale bransjen eller publikum i stor nok grad, og egeninntjeningen i form av billettinntekter er minimal. Festivalen har de siste årene mottatt årlig støtte på kr 500.000 fra fylkeskommunen. Dette er langt mer enn fylkeskommunens faste bidrag til andre

store festivaler som eksempelvis Maijazz og Sildajazz, som begge mottar kr 100.000 i årlig støtte. For 2017 ble støtten redusert til kr. 200.000. Som det framgår av budsjettforslaget for 2017 er det fylkesrådmannens vurdering at støtten til kortfilmfestivalen bør avvikles, og eventuell videre støtte gis gjennom den ordinære tilskuddsordningen for festivaler. Dette foreslås gjennomført i 2018. Midlene omdisponeres til å realisere andre prioriterte tiltak i handlingsplanen.

Kulturarv

Museumsfeltet

I 2016 ble det gjennomført en evaluering av museumsreformen i Rogaland. I RKU-sak 81/16 ble det gitt en orientering om evalueringen og de mest sentrale funn og konklusjoner. Overordnet viser evalueringen at Rogaland har regionmuseer som er gode og har hatt en positiv utvikling. Evalueringen viser også at det er betydelig variasjon når det gjelder størrelse, ressurser og kompetanse, overlapp når det gjelder faglig og tematisk innretning, og svært ambisiøse planer for nye bygg finansiert av offentlige midler. Evalueringen peker på at det framover vil være behov for tydelig politikk og prioriteringer for museumsfeltet, fortrinnsvis gjennom en ny strategisk plan for museumsfeltet i Rogaland. Museumsfeltet skal også gjennomgå som ledd i arbeidet med ny kulturmelding, og det vil derfor være viktig at endringer i den nasjonale politikken på området reflekteres i en strategiplan for museumsfeltet i Rogaland.

Oppfølging av museumsreformen - konsolidering

Haugalandmuseene har de siste årene gjennomført et større arbeid for å forbedre og omorganisere i et nytt konsolidert museum der intensjonen også var at museene på Karmøy skulle inkluderes. På bakgrunn av dette har det i tidligere økonomiplaner blitt lagt inn insentivmidler til videre konsolidering i form av økt driftstilskudd på kr 1.000.000, med en tydelig forutsetning om at anbefalingene for ny organisasjonsmodell, inkludert museene på Karmøy, ble fulgt opp. Karmøy kommune og museene på Karmøy har nå besluttet at de ikke går inn i en konsolidering med Haugalandmuseene. Vilårene for utbetaling av insentivmidlene er dermed ikke oppfylt, da en vesentlig del av anbefalingene for ny organisasjonsmodell ikke førte fram.

Haugalandmuseene har likevel prioritert å gjennomføre de øvrige anbefalte og nødvendige endringer av nåværende organisasjon, samt av eiersammensetningen i selskapet. Samtidig skal det bemerkes at Haugalandmuseene de siste par årene har lagt ned mye tid og ressurser i forsøket på å komme fram til en løsning med museene på Karmøy. Det er derfor rimelig å utbetale en mindre andel på kr 400.000 av insentivmidlene i 2017 og et tilsvarende beløp i 2018 til de øvrige forbedringene og omorganiseringene, og sikre at disse slutføres. Bevilgede restmidler (fra 2016 og 2017) vil bli omdisponert og omtalt i årsavslutningen for 2017.

Fellestjenester for de regionale museene

Fylkeskommunen har over tid prioritert felles satsinger og tjenester innen samlingsforvaltning for de regionale museene. I tillegg til fellesmagasinet for de regionale museene på Åmøy som fylkeskommunen drifter, inkluderer denne satsingen to konservatorstillinger og et mobilt samlingsteam. Satsingen er en hovedprioritering i Regionalplan for museum og Regional kulturplan, og er godt forankret i museene i Rogaland. Den har gitt svært gode og målbare resultater, og

både arbeidet og modellene med fellestjenester blir lagt merke til og vist til på nasjonalt nivå. I evalueringen av museumsreformen i Rogaland som ble gjennomført i 2016, omtales dette tiltaket som svært vellykket, og det anbefales at fellestjenestene styrkes og gjøres permanent.

Det ble tatt viktige skritt for å oppnå disse ambisjonene i budsjettet for 2017. Samlingsteamet ble styrket for å ha den nødvendige kapasiteten, og den felles fotoarkivarstillingen for alle regionmuseene ble gjort fast. Denne har base ved Haugalandmuseene, og siden Haugalandmuseene dermed har arbeidsgiveransvaret vil det særlige tilskuddet til denne fellestjenesten framover inngå i det samlede tilskuddet til Haugalandmuseene.

Bygningsantikvaren ved Ryfylkemuseet er den siste av de planlagte fellestjenestene som kom på plass. I tråd med tidligere planer og utredning, anbefales det at denne tjenesten gjøres fast når form og innhold er godt etablert, senest fra og med 2018.

Prosjekter, oppgaver og forvaltning av tilskudd fra Riksantikvaren

Som nevnt over er det på enkelte områder innen kulturminneforvaltningen ikke tilstrekkelig kompetanse og ressurser til å følge opp oppgaver, midler og tilskuddsordninger delegert fra Riksantikvaren. Dette ble redegjort for i FU-sak 44/17, og fylkesrådmannen påpekte da at: *"Innenfor nyere tids kulturminner har det over tid vært stort arbeidspress, og det har gradvis bygget seg opp et etterslep - delvis på grunn av nye og mer omfattende krav til dokumentasjon og rapportering, herunder tilstandsregistrering av freda bygg, og delvis på grunn av stor saksmengde. Fylkeskommunen har derfor ikke klart å følge opp nye krav i tilknytning til den statlige tilskuddsordningen til freda bygg, og har heller ikke klart å levere forventet framdrift i pågående fredningssaker."*

Som en konsekvens av dette har derfor Riksantikvaren redusert midlene til tilskuddsordningen for freda bygg i privat eie betydelig. Tilskuddsordningen forvaltes av fylkeskommunen, og det er derfor påkrevd at dette etterslepet kan reduseres raskt. Riksantikvaren forventer i tillegg at fylkeskommunen skal gå i gang med en omfattende kartlegging av kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse, samt videreføre arbeidet med å styrke kulturminnekompetansen i kommunene, jf. også kulturplanens handlingsprogram for 2017, vedtatt i RKU-sak 79/16. Det foreslås derfor at det som en midlertidig løsning avsettes kr. 600.000 til å styrke dette arbeidet i 2018, og til prosjekter nevnt over som er initiert av Riksantikvaren. Midlene omdisponeres innenfor rammen av bortfalte insentivmidler til konsolidering av Haugalandmuseene.

Mer permanente løsninger må vurderes løpende i kommende budsjettprosesser, og ses i lys av den varslede oppgaveoverføringen fra Riksantikvaren beskrevet over.

Bergesenhuset

Arbeidet med å gjenreise tilbygget på Bergesenhuset nærmer seg ferdigstillelse, og de forpliktelser som lå i tidligere gitte rammetillatelse er dermed oppfylt. Det gjenstår noe mindre arbeid utvendig og innvendig, men det forventes at dette vil komme på plass i løpet av høsten/tidlig vinter slik at det kan søkes om ferdigattest på nyåret. Bygget vil da være et råbygg og vil kun gi bruk som sjøhus. Fylkesrådmannen er i

dialog med Haugesund kommune om fremtidig eierskap med målsetting om å få på plass en intensjonsavtale om felles eierskap.

C) Særskilte statlige bevilgninger – statsbudsjett 2018

For kulturavdelingens ansvarsområde er det primært Kulturdepartementets forslag til statsbudsjett som er av størst betydning, men også delvis Klima- og miljødepartementets budsjettforslag hvor Riksantikvaren/kulturminnetiltak er plassert.

Fylkesrådmannen konstaterer at forslaget til statsbudsjett for 2018 på disse områdene i store trekk er en videreføring av foregående budsjetter, og altså uten større satsinger, prioriteringer, eller kutt – også hva gjelder sektoren i Rogaland.

Fylkesrådmannen vil imidlertid trekke to elementer av betydning i statsbudsjettet:

- Den såkalte lavmomsen økes fra 10 til 12%. Denne omfatter billetter til kulturinstitusjoner, kinoer, idrettsarrangement mv., i tillegg til persontransport og overnatting. Regjeringen omtaler effekten av dette slik: " En prisøkning som følge av økt merverdiavgift, kan føre til noe redusert etterspørsel etter de aktuelle tjenestene, og dermed lavere omsetning for produsentene." Dette kan altså lede til noe lavere bruk av kulturtilbudene, og dermed redusere egeninntjeningen for institusjonene og organisasjonene i sektoren.
- Regjeringen fortsetter flyttingen av finansieringen av tiltak fra statsbudsjettet til spillemidlene. Fra 2018 blir blant annet Den kulturelle skolesekken og Gaveforsterkningsordningen i sin helhet finansiert av spillemidlene.
- Spillemidler til regionale kulturbygg opprettholdes på samme nivå som i 2017, dvs. 47 millioner kroner. For landets fylkeskommuner har den betydelige reduksjonen fra 128 millioner kroner ved innledningen av foregående regjeringsperiode vært en betydelig utfordring. For Rogalands del har reduksjonen vært fra et nivå på om lag 9,5 millioner kroner i 2014 til om lag 3,5 millioner kroner i 2017, og fylkesrådmannen vil anta at beløpet til rådighet vil bli om lag det samme i 2018.

D. Kulturinstitusjoner - driftstilskudd

Søknader om økte tilskudd fra kulturinstitusjoner som mottar fast tilskudd fra Rogaland fylkeskommune

Kulturinstitusjoner, organisasjoner og festivaler, som mottar fast tilskudd fra Rogaland fylkeskommune, leverer årlige budsjettsøknader. Søknadene fra kulturinstitusjonene er velbegrunnet og forankret i institusjonenes egne planer, og viser institusjoner med både kvalitet og ambisjoner. I en del tilfeller framgår det at institusjonene forventer økt driftstilskudd fra fylkeskommunen når fylkeskommunen har vært med å støtte investeringer i nye bygg. Blant annet er dette del av søknadene fra både Dalane folkemuseum og Jærmuseet. Førstnevnte på bakgrunn av driftsansvar for Jøssingfjord vitenmuseum, og sistnevnte gjennom utvidelsen av Vitenfabrikken. Begge prosjektene har vært støttet av fylkeskommunen. Fylkesrådmannen noterer at de regionale museene har ambisiøse planer for nye bygg og visningsarenaer, noe som vil kreve svært store investeringer. Det må da også forutsettes at museene har realistiske anslag over hvilke økninger av driftskostnader dette vil medføre, og hvordan disse skal dekkes. Fylkesrådmannen vil understreke at det ikke kan legges til grunn at det vil være en automatikk i en slik

økning av driftstilskuddet fra fylkeskommunens side, men noe som må vurderes fra sak til sak i budsjettbehandlingen innenfor de økonomiske rammene fylkeskommunen har til disposisjon.

Gitt utgangspunktet om at nye tiltak må finansieres ved omprioriteringer innenfor budsjettrammen, er det svært begrenset økonomisk handlingsrom for å imøtekomme slike søknader om økt tilskudd fra aktørene som får fast driftstilskudd.

Fylkesrådmannen foreslår imidlertid for 2018 at enkelte tiltak, hvor det foreligger tidligere forpliktelser, prioriteres og innarbeides i økonomiplanen:

Rogaland teater

Nytt bygg for Rogaland teater vil være et av de mest kostnadskrevende prosjektene i tiden framover. Foreløpige estimer tilsier et investeringsbehov på om lag 2 milliarder kroner. I FU-sak 152/15 sluttet utvalget seg til at det bør utarbeides en konseptvalgutredning i tråd med det statlige konseptvalg- og kvalitetssikringssystemet i arbeidet med nytt teaterhus, og at eierne finansierer dette arbeidet forholdsmessig basert på eierbrøken. Rogaland fylkeskommune har derfor bidratt med kr 300.000 (10 %) av kostnaden til en konseptvalgutredning (KVU) for nytt teaterbygg. Etter dette legger Statens kvalitetssikringssystem videre til grunn en kvalitetssikring av konseptvalg (KS1), og deretter en KS2 - kvalitetssikring av forprosjekt med kostnadsoverslag før eventuell endelig finansieringsbeslutning. Det søkes nå om kr. 270.000 til KS2 for nytt Rogaland Teater. I forslaget til statsbudsjett viderefører staten sitt bidrag til denne prosessen, og fylkesrådmannen legger til grunn at fylkeskommunen gjør det samme.

Museer

Stiftelsen Det norske utvandrersenteret har i flere år vært inne i en turbulent periode både økonomisk og organisatorisk, og er nå konkurs. Boets aktiva i form av en boksamling og utstillingsgjenstander ble i juni 2017 kjøpt av stifterne Rogaland fylkeskommune, Tysvær kommune og Stavanger kommune, og med et vesentlig bidrag fra Sparebankstiftelsen SR-Bank. Dermed forblir viktig dokumentasjon av fylkets utvandringshistorie i fylket, og gjøres tilgjengelig for forskning og allmennheten ved at Byarkivet i Stavanger har overtatt samlingen.

Før konkursen var et faktum hadde stifterne i lengre tid påpekt at Utvandrersenteret utvilsomt har bidratt til å ivareta en viktig del av regionens historie, men samtidig hadde erfaringene vist at den selvstendige organisatoriske modellen som ble valgt ikke var bærekraftig, hverken faglig, økonomisk eller organisatorisk. Av den grunn ga stifterne tydelige signaler til Utvandrersenteret om at virksomheten burde konsolideres inn under en større og mer faglig og økonomisk robust, enhet, fortrinnsvis Museum Stavanger (MUST). Høsten 2016 ble det så inngått en avtale om at MUST overtok det faglige ansvaret knyttet til utvandring og migrasjon som Utvandrersenteret hadde hatt, og overtok også i den forbindelse personalansvaret for stiftelsens daglige leder.

Fylkesrådmannen ser svært positivt på at MUST har påtatt seg det regionale faglige ansvaret for at denne sentrale delen av regionens historie ivaretas og videreutvikles. I budsjettet for 2017 ble derfor tilskuddet som tidligere hadde gått til Utvandrersenteret overført til MUST som del av driftstilskuddet. Dette utgjorde kr.

450.000, og de øvrige stifterne av Utvandrersenteret gjorde det samme. Fylkeskommunens tilskudd til Utvandrersenteret var tidligere oppe i kr. 774.000, og i tråd med budsjettforslaget for 2017 foreslås det at tilskuddet til MUST trappes opp med kr. 250.000 for å styrke arbeidet med migrasjonshistorie. Dette arbeidet vil få ytterligere aktualitet ved at det i 2025 skal markeres 200-års jubileum for den første utvandringen til Amerika som skjedde da Restauration seilte fra Stavanger med de første emigrantene. Fylkesrådmannen forventer at også Stavanger kommune følger opp denne satsingen i årene som kommer.

I budsjettvedtaket for 2017 ble Jærmuseet gitt en ekstra bevilgning på kr. 500.000 inneværende år og i 2018. Dette er innarbeidet i budsjettforslaget.

I tillegg har enkelte aktører søkt om fast støtte, men er ikke prioritert fra fylkesrådmannens budsjettforslag da de hverken har en finansieringsform som forplikter fylkeskommunen, ikke inngår i handlingsprogrammet, eller er vedtatt politisk i andre sammenhenger. Dette gjelder Kvammen & Sægrov Scene AS om musikalen «Oljeeventyret» og Molitrix Scenekunst. Som hovedregel bør slike tiltak forholde seg til tilskuddsordningene på kulturfeltet.

Stavanger kommune og Stavanger konserthus IKS har også anmodet fylkesrådmannen om å vurdere å gi fast driftsstøtte i størrelsesorden 1,5 millioner kroner til Stavanger konserthus. Konserthuset mottar ikke driftsstøtte fra stat eller fylke, men har et driftsbidrag fra Stavanger kommune, som i 2017 vil utgjøre ca. 10% av de samlede inntekter. Tilskuddsnivået er i perioden 2012 til 2017 redusert med 5 millioner og ligger fra 2017 på 7 millioner. I tillegg ytes kompensasjon for bortfalt momskompensasjon. I likhet med de øvrige kulturinstitusjonene i fylket, opplever Konserthuset en svikt i inntekter fra sponsorer og næringsliv generelt. Samlet sett har således inntektsgrunnlaget for Konserthuset blitt svekket, og dette er bakgrunnen for at fylkeskommunen nå anmodes om driftstilskudd.

Rogaland fylkeskommune har bidratt med 75 millioner kroner til byggingen av konserthuset, og har en eierandel på 11% i Stavanger konserthus IKS. Etter fylkesrådmannens vurdering har fylkeskommunens primære hensikt med sitt engasjement i Stavanger konserthus vært å bidra til at det ble bygget. Det framgår også av selskapsavtalen at: "Stavanger kommune er alene ansvarlig for selskapets samlede forpliktelser." Fylkeskommunen gir i dag, gjennom sin støtte til Stavanger symfoniorkester (SSO), et indirekte driftstilskudd til Konserthuset. Fylkeskommunens bidrag til SSO er om lag 12,5 millioner kroner, og da nesten 20 prosent av SSOs offentlige inntekter går til leie i Konserthuset, utgjør dette om lag 2,5 millioner kroner i leieinntekter for Konserthuset.

Stavanger konserthus er den viktigste kulturarenaen i regionen, men fylkesrådmannen vil ikke anbefale et ytterligere driftstilskudd nå, gitt de opprinnelige forutsetningene for fylkeskommunens engasjement som var å bidra til at bygget ble realisert. Innenfor de økonomiske rammer som er til rådighet for fylkeskommunen de kommende år ser heller ikke fylkesrådmannen det som realistisk at fylkeskommunen påtar seg et ytterligere økonomisk ansvar for driften av Konserthuset. Dette ville også reist spørsmål om likebehandling, og dermed om tilsvarende engasjement fra fylkeskommunens side i driften av andre, større, kulturhus i regionen som Festiviteten i Haugesund og Sandnes kulturhus. Fylkeskommunen vil som tidligere

fortsatt være en betydelig medfinansierer av Stavanger symfoniorkester, og eventuelt også for relevante tiltak og prosjekter knyttet til Stavanger konserthus.

Fylkesrådmannen viser til egen kommentar om eierskap i Opera Rogaland IKS over. I årets forslag til statsbudsjett er bevilgningen til Opera Rogaland indeksjustert, og dermed videreført på samme nivå som tidligere med kr 1.050.000. Det er i dag åtte slike region- og distriktsoperaselskap som får støtte over statsbudsjettet, jf. s. 59 i Kulturdepartementets forslag til statsbudsjett. Opera Rogaland får den klart minste bevilgningen av disse. Til sammenligning er den nest minste bevilgningen, til Oscarsborgoperaen, om lag 2,5 millioner kroner, mens hoveddelen av bevilgningen er på mellom 4 og 6 millioner kroner. Opera er en kostbar kunstform, og fylkesrådmannen vil anta at det samlede budsjettet for Opera Rogaland anslagsvis bør være på sistnevnte nivå for at det skal kunne bli en tilstrekkelig bærekraftig operasatsing i fylket gjennom et slikt operaselskap. Opera Rogaland mottar i dag kr. 550.000 fra hver av eierne, Sandnes kommune og Stavanger kommune, mens Rogaland fylkeskommune bevilger kr. 200.000 årlig. Inkludert den statlige bevilgningen, er budsjettet for Opera Rogaland altså 2.350.000 kroner. Fylkesrådmannen finner det ikke riktig å foreslå å øke fylkeskommunens bidrag til Opera Rogaland gitt fylkeskommunens begrensede økonomiske handlingsrom både i år, og i årene framover. En satsing på opera er heller ikke et prioritert tiltak i handlingsprogrammet for Regional kulturplan for Rogaland 2015-2025. Fylkesrådmannen vil vurdere saken i senere budsjettprosesser forutsatt staten og eierne gjør en tydelig prioritering og øker sine bidrag vesentlig. Som nevnt over finner fylkesrådmannen heller ikke grunn til å anbefale fylkeskommunalt eierskap i Opera Rogaland IKS.

Kompensasjon for pris- og lønnsvekst

I tidligere budsjettvedtak er det slått fast at pris- og lønnsjustering skal gis til regionale kulturinstitusjoner og organisasjoner, hvor det er avtaler/sedvane med gjensidige forpliktelser mellom tilskuddspartene. Brorparten av disse har betydelig statlig finansieringsandel, men det er også enkelte andre institusjoner som anses å ha en viktig regional betydning, og hvor kommuner eller fylkeskommuner er de sentrale tilskuddspartene. Fylkesrådmannen vil her gjøre oppmerksom på en særlig utfordring knyttet til de statlige bevilgningene. Regjeringen har besluttet at institusjonene på kulturområdet ikke kompenseres fullt ut for lønns- og prisvekst. Dette er dels begrunnet generelt med henvisning til forventninger om effektivisering, og dels spesifikt med forventninger om at disse institusjonene skal øke sin egeninntjening. I mer utfordrende økonomiske tider vil fylkesrådmannen påpeke at dette er krevende for institusjonene i regionen, og det er nå en reell fare for at tilbudet til befolkningen må reduseres. Det er derfor viktig at fylkeskommunen gjør egne vurderinger basert på behov og den faktiske situasjonen i regionen, noe som tilsier at driftstilskuddene i det minste må følge den generelle pris- og lønnsvekst. Dette understreker også at det regionale folkevalgte nivået er nærmere, og derfor bedre i stand til å følge opp regionens institusjoner, enn staten.

I tabellen under vises fylkesrådmannens samlede forslag til driftstilskudd til kulturinstitusjoner for 2017:

	Tilskudd 2017	Lønns- og prisvekst 2,5 %	Forslag – økt tilskudd	Tilskudd 2018
MUNOR	2 913 000	73 000		2 986 000
KUNSTSKOLEN I ROGALAND	555 000	14 000		564 000
ROGALAND KUNSTSENTER	1 415 000	35 000		1 450 000
ROGLAND KUNSTLAG	179 000	4 000		183 000
ROM FOR KUNST	105 000	3 000		108 000
VESTLANDSUTSTILLINGEN	135 000	3 000		138 000
ROGALAND TEATER	8 868 000	222 000	270 000	9 358 000
HAUGESUND TEATER	1 773 000	44 000		1 817 000
DYBWIGDANS	104 000	3 000		107 000
UNOF ROGALAND	76 000	2 000		78 000
SYMFONIORKESTERET I N.ROG	63 000	2 000		65 000
JÆREN SYMFONIORKESTER	45 000	1 000		46 000
STAVANGER SYMFONIORKESTER	12 266 000	307 000		12 573 000
VESTNORSK JAZZSENTER	119 000	3 000		122 000
FOLKEN	103 000	3 000		106 000
FILMKRAFT ROGALAND	4 366 000	109 000		4 475 000
ZEFYR	1 734 000	43 000		1 777 000
STAR	450 000	11 000		461 000
NUART	300 000	8 000		308 000
I/O LAB	100 000	3 000		103 000
MUSEUM STAVANGER	13 967 000	349 000	250 000	14 566 000
HAUGLANDSMUSEENE	5 754 000	144 000	400 000	6 298 000
DALANE FOLKEMUSEUM	3 368 000	84 000		3 452 000
RYFYLKEMUSEET	3 833 000	96 000		3 929 000
JÆRMUSEET	8 680 000	217 000	500 000	9 397 000
NORSK OLJEMUSEUM	1 085 000	27 000		1 112 000
FILMFESTIVALEN	2 199 000	55 000		2 254 000
ROGALAND MUSIKKRÅD	1 800 000	45 000		1 845 000
ROGALAND IDRETTSKRETS	2 681 000	67 000		2 748 000
SUM	79 304 000	1 977 000	1 420 000	82 701 000

4. Budsjettmessige konsekvenser

Ny hovedramme med disse justeringene innarbeidet blir i 2018 kr 162.044.000. Samlet budsjettert momskompensasjon på kr 2.065.000 er innarbeidet i forslaget. For å skape rom til å realisere politiske vedtak i 2017, tiltak i kulturplanens handlingsprogram, forpliktelser gitt gjennom deleierskap, og føringer i statsbudsjettet for 2018, har det vært nødvendig å foreta både omprioriteringer og kutt. Det er gjort lønns- og prisjustering av tilskudd til institusjoner med avtaler om samfinansiering, og av lønnsbudsjettet hvor det også er gjort en teknisk justering grunnet feilberegning av pensjonskostnader til KLP.

Prioriterte tiltak 2018 – kultur:

<i>Beløp i tusen kroner (endringer i forhold til 2017)</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>
Oppfølging nye politiske vedtak 2017				
Tilskudd Olympiatoppen Sørvest	400	400	400	400
Folkepulsen Rogaland– videreføring/drift, inkl. bevilgning	850	850	850	850
Folkepulsen Haugesund				
Kulturinstitusjoner				
Indeksjustering kulturinstitusjoner (2,5 %)	2 028	2 028	2028	2028
Rogaland teater –KS2 2018	270	0	0	0
MUST – overføring av faglig virksomhet fra Utvandrersenteret, regionalt ansvar migrasjonshistorie	250	250	250	250
Handlingsprogram kultur				
Hele Rogaland leser	250	250	250	250
Kapittel	100	100	100	100
Ung kultur møtes (UKM)	200	200	200	200
RAS – Dansenett Norge	110	110	110	110
Konsolidering Haugalandmuseene	400	0	0	0
Annet				
Oppfølging oppgaver og tilskuddsordning Riksantikvaren	600	0	0	0
SUM	5 458	4 188	4 188	4 188

Omdisponeringer og avslutning av tidsavgrensede prosjekt:

<i>Beløp i tusen kroner (endringer i forhold til 2017)</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>
Insentivmidler konsolidering Haugalandmuseene (Museum Sydvest), årlige midler avsatt i perioden 2015-2017	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Ung kultur møtes (UKM) – landsmønstring)	-400	-400	-400	-400
Reduksjon bevilgning kortfilmfestival	-200	-200	-200	-200
Folkepulsen - prosjekt	-700	-700	-700	-700
Folkepulsen Haugesund – inngår i samlet bevilgning til Folkepulsen fra 2018	-150	-150	-150	-150
Rogaland teater – KS1 2017	-270	-270	-270	-270
Sum	-2 720	-2 720	-2 720	-2 720

Andre reelle endringer i planperioden, forklaring til talldelen:

<i>Beløp i tusen kroner (endringer i forhold til 2017)</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>
Sauda Folkets Hus (250' i 2017, 500' i 2018, 750' i 2019)	250	500	-250	-250
Jærmuseet (500' i 2017 og 2018)	0	-500	-500	-500
Jøssingfjordsenteret (2000' i 2017), tilleggsbeløp i 2017-2019	-1 000	-2 000	-2 000	-2 000
Skilting og formidling av Rogalands kulturminner (3-årig prosjekt: 815' per år i årene 2017-2019)	0	0	-815	-815
Sum	-750	-2000	-3 565	-3 565

Det tas høyde for at innsats knyttet til arkeologiske utredninger i forbindelse med veisaker, tilsvarende om lag 2 årsverk, dekkes av investeringsbudsjettet for fylkesveier. Kulturavdelingen har budsjettert en samlet lønnsrefusjon på 1,6 mill. kroner.

6.9 OPPLÆRING

1. Innledning

Opplæringssektoren i Rogaland fylkeskommune utfører lovpålagte tjenester for befolkningen innenfor hovedområdene:

- Videregående opplæring i skole for ungdom mellom 16 og 24 år.
- Videregående opplæring i bedrift for lærlinger og lære kandidater.
- Videregående opplæring for voksne, herunder dokumentasjon av realkompetanse, praksiskandidatordning i arbeidslivet, vurdering av utenlandske vitnemål og manglende opplæring for godkjenning i Norge (ny), eksamen for privatister samt karriereveiledning for unge og voksne.
- Fagskoleopplæring innenfor tekniske fag, maritime fag og helsefag.
- Opplæringstilbud for barn, unge og voksne i sosiale og medisinske institusjoner på grunnskolens område.

Rogaland fylkeskommune gir opplæring til 17.546 elever og fagskolestudenter ved 25 videregående skoler og Fagskolen Rogaland, 2 skolesenter, samt 4.627 lærlinger i lærebedrifter. I tillegg er det 200 elever i Vg3 fagopplæring i skole (gjelder søkere med opplæringsrett til læreplass som ikke har fått læreplass). Det er 3.300 sysselsatte i Rogaland fylkeskommune som jobber med videregående opplæring. I tillegg kommer faglige ledere og instruktører i 2.500 lærebedrifter.

Indikatorer og nøkkeltall fra KOSTRA, utvikling fra 2012/2013 til 2016/2017. Kilde: SSB

Indikator og nøkkeltall	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17
Elever ved fylkeskommunale videregående skoler, skolefylke	15 848	16 168	16 362	16 887	17 546*
Elever i videregående skoler, skolefylke	17 675	17 970	18 170	18 657	18 858
Antall lærlinger læreplassfylke Rogaland	5 179	5 455	5 504	5 149	4 627
Antall lærlinger bostedsfylke Rogaland	4 689	4 919	5 015	4 736	4 383
Antall lærere	2 211	2 220	2 228	2 297	2 338
Lærerårsverk (avtalte)	2 017	2 022	2 043	2 127	2 176

- Av 17.546 utgjør fagskolestudenter 557, RKK-elever på SOTS 107 elever, og RKK-elever på Møllehagen 140 med voksenstatus

Antallet elever i videregående opplæring i Rogaland har økt med 659 fra 2015/2016 til 2016/2017, selv om elevkullene blir mindre. Dette skyldes for det første at færre elever er utenfor opplæring pluss at RKK-elever er inkludert i antallet.

Skolenes virksomhet forholder seg til variabler som følger skoleåret. Forhold som er knyttet til demografi og elevenes valg kan dermed endre seg innenfor et budsjettår. Dette behandles av inntaksnemnda og meldes i revidert budsjett. Disse forholdene justeres hovedsakelig gjennom tekniske budsjettendringer.

Fylkesrådmannen vil her beskrive utfordringer i kommende budsjettår og i planperiodens tre siste år. Det redegjøres for hvilke aktivitetsendringer som er nødvendige i lys av den demografiske utviklingen. Videre gjennomgås aktuelle nye tiltak og forslag til styrking av tjenestetilbudet. Indeksjustering og andre mer tekniske sider av budsjettforslaget blir også omtalt.

Fylkesrådmannen vil også omtale de ulike seksjonene i opplæringsavdelingen, og hvilke utfordringer de står overfor.

2. Dagens situasjon - hovedutfordringer 2018-2021

Demografiske endringer

Våren 2018 er det en reduksjon i antallet avgangselever fra grunnskolen. Ifølge tall fra GSI (grunnskolens informasjonssystem) vil det være 5.774 elever som kommer ut av grunnskolen våren 2018. I tillegg er det 172 elever fra kommunene Sirdal, Etne og Sveio, totalt 5.946 elever. Dette er 239 færre elever enn våren 2017. I tillegg er det ca. 240 minoritetsspråklige elever i innføringsklassene. Det er noe usikkert hvor mange av disse som er «klar» for videregående opplæring høsten 2018, fordi noen må gå to år i innføringsklasse før de er klar for videregående opplæring. Fylkesrådmannen vil tro at ca. 100 av avgangselevne våren 2018 ikke er klare til å begynne i Vg1, men må tas inn i innføringsklassene. På samme måte vil ca. 100 av elevene som nå går i innføringsklasser være klare til å begynne i Vg1 skoleåret 2018/2019. Disse er ikke med i GSI-tellingen fordi de allerede er skrevet ut av grunnskolen (enten i Norge eller med vitnemål fra hjemlandet).

Totalt er nedgangen i Vg1 på 26 ungdommer for disse fire årene:

Fordelt per år:	høsten 2018	høsten 2019	høsten 2020	høsten 2021
Sør fylket med Dalane:	-40	-10	18	6
Indre Ryfylket:	12	9	-4	24
Ytre Ryfylket:	-16	1	8	-15
Midt fylket, nord Jæren	-93	113	42	-34
Nord fylket	-95	51	-85	76
Sum	-232	164	-21	57

Tallene viser at det er reduksjon i antallet elevplasser i Vg1 neste skoleår. Dette omtales i egen sak om tilbudsstruktur.

Forventet elevtallsutvikling i Vg1 for de neste årene – bosatt i Rogaland:

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
GSI (Grunnskolens informasjonssystem)	6009	5774	5984	5951	5985	6373	6230
Lav nettoinnvandring	6173	6001	5816	6083	6020	6069	6467
Høy nettoinnvandring	6204	6062	5910	6194	6147	6211	6623

Tallene fra GSI er basert på elever som nå går i grunnskolen i Rogaland og som skal begynne i videregående opplæring de aktuelle årene fra 2018 til 2023, mens de andre tallene viser framskrivninger fra SSB basert på lav og høy nettoinnvandring til

fylket. Her knytter det seg imidlertid stor grad av usikkerhet til hva som vil skje med arbeidsledigheten og endring i antall flyktninger og asylsøkere. I tabellen over er ikke elever fra Sirdal, Etne og Sveio tatt med.

For å danne seg et bilde av elevtallsutviklingen fra ett budsjettår til neste må man se på elevtallsutviklingen på alle trinn:

Skoleår	Vg1	Vg2	Vg3	Sum	endring i elevplasser Vg1	endring i elevplasser Vg2	endring i elevplasser Vg3	Sum endring elevplasser
2016/17	6 236	6 385	3 702	16 323				
2017/18	6 185	6 236	3 831	16 252	-51	-149	129	-71
2018/19	5 946	6 185	3 742	15 873	-239	-51	-89	-379
2019/20	6 107	5 946	3 711	15 764	161	-239	-31	-109
2020/21	6 090	6 107	3 568	15 765	-17	161	-143	1
2021/22	6 147	6 090	3 664	15 901	57	-17	97	137
2022/23	6 510	6 147	3 654	16 311	363	57	-10	410
2023/24	6 361	6 510	3 688	16 559	-149	363	34	248
2024/25	6 687	6 361	3 906	16 954	326	-149	218	395
2025/26	6 829	6 687	3 817	17 333	142	326	-89	379
2026/27	6 956	6 829	4 012	17 797	127	142	196	465
* Illustrasjon av samlet utvikling i antall elevplasser der vg3 er 60% av elevkullet								

Oversikten tar utgangspunkt i prognosetall fra GSI (inkl. Etne, Sveio og Sirdal), og viser en reduksjon i antall elever høsten 2018. Det er en reduksjon i antall elevplasser i perioden 2017-2019, men fra 2021 får vi en økning i antall avgangselever fra grunnskolen, som markerer starten på en stigende trend. Økningen toppe seg i 2026 og 2027, da vi har behov for 1.500 flere elevplasser enn i dag. Dette vil bli omtalt i rullering av skolebruksplanen som legges fram høsten 2017.

Konjunkturutvikling

Elevenes valg påvirkes blant annet av konjunktursvingningene og deres betydning for framtidige lære- og arbeidsplasser. Usikkerheten de siste årene, spesielt knyttet til arbeidsplasser relatert til oljeindustrien, har gjenspeilet seg i elevenes valg.

Antall søkere til læreplass våren 2017 er tilsvarende som for 2016. Tilgangen på læreplasser har økt innenfor flere fagområder og langt færre enn foregående år vil stå uten et tilbud om læreplass 1. september. De som står uten læreplass 1. september, vil få tilbud om Vg3, fagopplæring i skole.

Handlingsplaner og tiltak for bedre gjennomføring i videregående opplæring, «0-visjonen»

Nasjonale og regionale satsingsområder for opplæringssektoren

Rogaland fylkeskommune har gjennom den årlige kvalitetsmeldingen presentert de overordnede resultatene knyttet til målsetningene for opplæringssektoren i Rogaland. Dette ble sist presentert i kvalitetsmeldingen 2016, som ble lagt frem i fylkestinget desember 2016.

I Rogaland ble det våren 2017 vedtatt følgende satsingsområder for skoleårene 2017/2018, 2018/2019, 2019/2020 og 2020/2021:

- **Læringsmiljø:**
Skolen/lærebedriften skal jobbe for at alle elever/lærlinger/lærekandidater trives, opplever faglig mestring og har gode relasjoner til andre elever/kolleger og lærere/instruktører, i et godt læringsmiljø.
- **Vurdering:**
Videregående opplæring i Rogaland skal ha god praksis for vurdering.
- **Utbytte av opplæringen:**
Videregående opplæring i Rogaland skal fremme et godt utbytte av opplæringen ved at:
 - o Skolene og lærebedriftene arbeider for at alle elever og lærlinger/lærekandidater har optimal sosial og faglig læring, gjennom blant annet tilgjengelighet for alle elever og lærlinger/lærekandidater.
 - o Skolene og lærebedriftene arbeider for at alle elever og lærlinger/lærekandidater skal gjennomføre og bestå.

Arbeidet med å øke gjennomføringsgraden for elever i videregående opplæring er en del av en nasjonal satsing som det allerede brukes betydelige midler for å følge opp.

Nullvisjonen

I budsjettet for 2017 ble det av fylkestinget bevilget 14 millioner kroner til arbeidet mot frafall fra videregående opplæring. Dette er en satsing som skal bygges ut i løpet av tre år. Arbeidet med å nå visjonen er lagt inn i tre spor:

- Tiltak for å utvikle gode attraktive tilbud slik at alle elever som begynner en yrkesfaglig opplæring får fullføre utdanningen de begynner på.
- Tiltak for at elever og lærlinger som ikke fullfører og består skoleår eller læretid får hente inn det de mangler i løpet av opplæringstida.
- Tiltak for å styrke elevers og lærlingers psykiske helse og heve kompetansen i sektoren.

Fylkesrådmannen vil foreslå å redusere dette beløpet med 2 mill. kroner per år i 2018 og 2019, som en del av salderingen. Dette betyr at det er satt av 12 mill. kroner i 2018 og 2019.

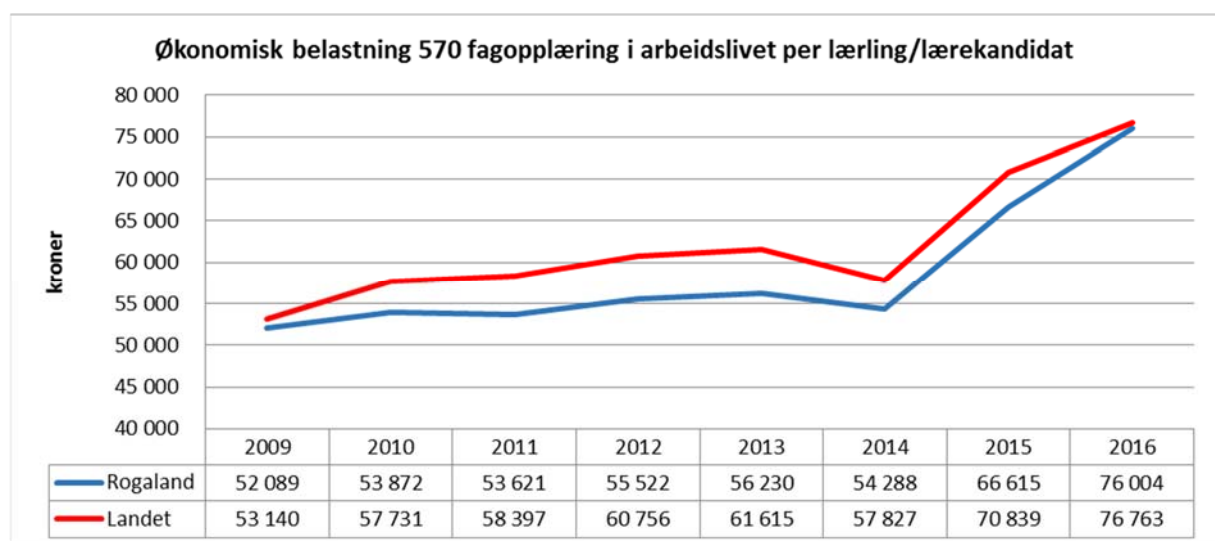
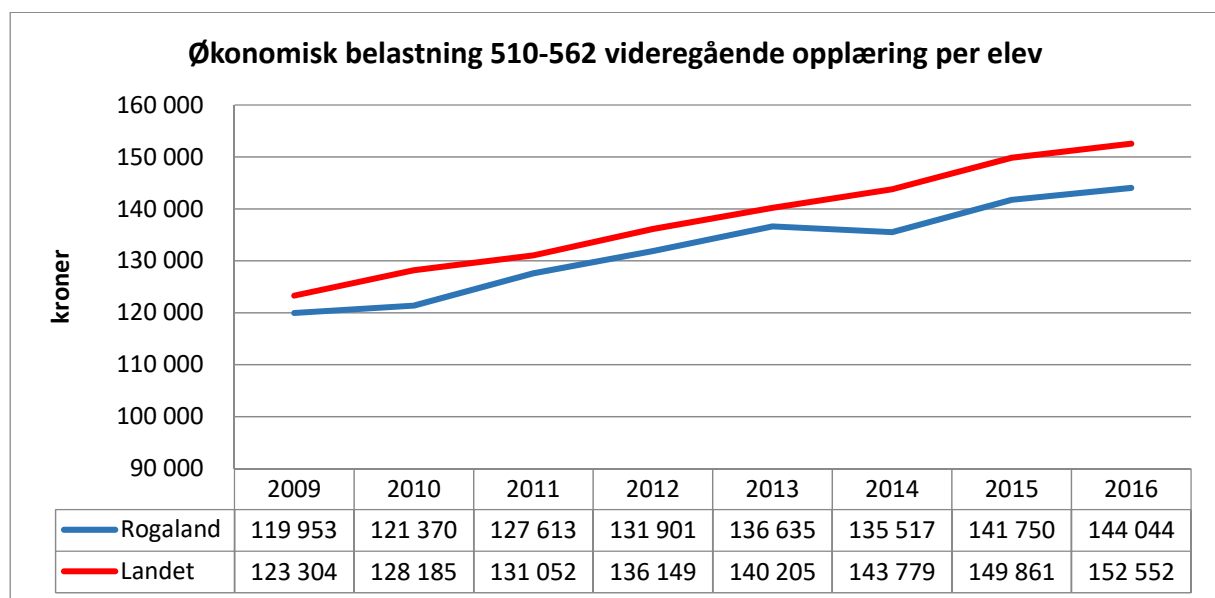
Skolebygg

I Rogaland fylkeskommune brukes mye ressurser på nye skolebygg og større oppgraderinger av eksisterende skolebygg. Nybygg og totalrenoverte bygg som er nyere enn 10 år, utgjør ca. 60 % av bygningsmassen. Fylkeskommunen viser vilje til å satse på ungdom og utdanning på en måte som blir lagt merke til. Men et høyt investeringsnivå reduserer det økonomiske handlingsrommet til drift, og det er nå viktigere enn noen gang å prioritere kun de helt nødvendige investeringene. Det vil være en stor utfordring å finne nok elevplasser de kommende årene, elevtallsutviklingen tatt i betraktning. Dette vil bli ytterligere kommentert i skolebruksplanen som legges fram høsten 2017.

Kostnadseffektiv drift

Tall fra KOSTRA viser at Rogaland driver opplæringssektoren rimelig i forhold til mange andre fylker. Tall fra 2016 viser at en elevplass i Rogaland er ca. kr 8.500 billigere enn landsgjennomsnitt. Noe av årsaken til mindreforbruket er naturlig høy struktureffektivitet i Rogaland. Med vesentlig lavere frie inntekter enn landsgjennomsnitt vil fylkesrådmannen kunne hevde at dette er helt nødvendig mindreforbruk.

Figurene under viser utviklingen for Rogaland og hele landet over tid. De «gunstige» tallene for Rogaland kan i hovedsak forklares gjennom lavere kostnad per elev for funksjon (510-562) enn landsgjennomsnitt. Det skyldes i hovedsak at RFK har lavere utgifter til skolelokaler, skoleforvaltning og ledelse. Store investeringer i skolebygg vil kunne endre dette bildet for skolelokaler når avskrivninger kommer inn i KOSTRA-statistikken i større grad.

Økt satsing på tilskudd til lærebedrifter synes i kostnaden per lærling/lærekandidat. Det at Rogaland nå har økt mer enn landsgjennomsnittet for kostnaden per læring

kan forklares ut fra at antall lærlinger har gått ned i fylket. Kostnaden for ansatte deles da på færre lærlinger.

RFK bruker langt mindre enn landsgjennomsnitt per elev på yrkesfaglige utdanningsprogram, mens vi bruker noe mer enn landsgjennomsnitt på studieforberevende utdanningsprogram. En av årsakene til dette er at vi har en større andel av elever på utdanningsprogrammet musikk, dans og drama enn landsgjennomsnitt. Dette er et kostnadskrevende utdanningsprogram. Oppfylingsgraden er høyere i Rogaland enn for landet samlet. Det betyr at vi har færre ledige elevplasser.

Økonomisk belastning ved å drive videregående opplæring	Rogaland	Landet
510-562, Økonomisk belastning for videregående opplæring i skole, per elev	144 044	152 552
510-Økonomisk belastning skolelokaler og internater per elev	24 181	26 697
515-Økonomisk belastning skoleforvaltning per elev	10 328	14 410
520-Økonomisk belastning ped. ledelse og ped. fellesutgifter per elev	16 206	17 093
521-533, 559-Økonomisk belastning alle utdanningsprogram per elev	76 445	78 025
521,527,529,533-Økonomisk belastning studieforberevende utdanningsp. per elev	68 657	67 313
522-526,528,530-532-Økonomisk belastning yrkesfaglige utdanningsp. per elev	87 293	94 756
561-Økonomisk belastning oppfølgingstjenesten og PPT per elev	2 176	2 899
562-Økonomisk belastning spesialundervisning og særskilt tilpasset undervisning per elev	17 500	15 519
570-Økonomisk belastning fagopplæring i arbeidslivet per lærling/lærekandidat	76 004	76 763

RFK bruker mindre enn landsgjennomsnittet til oppfølgingstjenesten og PPT og betydelig mer enn landsgjennomsnittet på spesialundervisning. Dette merforbruket har økt de senere år og vil øke ytterligere i 2017. For den aktuelle funksjonen (562) ligger vi nå om lag 2.000 kroner per elev over landsgjennomsnittet.

Fylkesrådmannen ser det som positivt at KOSTRA-tallene viser en kostnadseffektiv drift av de videregående skolene i fylket. Samtidig er det viktig å minne om de utfordringene og målsetningene som er formulert for en ytterligere kvalitetsheving av vårt opplæringstilbud til elevene i de videregående skolene.

Tabellen under viser en oversikt over innbyrdes prioriteringer i opplæringssektoren i Rogaland fylkeskommune. Den viser at en noe større andel av budsjettet går til spesialundervisning enn gjennomsnittet for landet. Rogaland er det fylket i landet med størst andel lærlinger både målt etter bostedsfylke (finansieringsforpliktelse) og læreplassfylke. Dette bidrar til å forklare en høy andel av ressursinnsatsen på fagopplæring.

2016- Prioriteringer KOSTRA	Rogaland	Landet
510-Andel netto driftsutgifter til skolelokaler og internater	14,0 %	14,8 %
515- Andel netto driftsutgifter til skoleforvaltning	5,9 %	8,0 %
520-Andel netto driftsutgifter til ped. ledelse, ped. fellesutg, gjesteelevoppgjør	8,7 %	9,5 %
521,527 og 529-Andel netto driftsutgifter til studieforberedende utdprog	21,7 %	21,7 %
522-526,528,530-532 Andel netto driftsutgifter til yrkesfaglige utdprog	20,6 %	20,1 %
559-Andel netto driftsutgifter til landslinjer	0,3 %	0,2 %
561-Andel netto driftsutgifter til oppfølgingstjenesten og PPT	1,4 %	1,6 %
562-Andel netto driftsutgifter til spesialundervisning og særskilt tilpasset opplæring	10,1 %	8,6 %
570-Andel netto driftsutgifter til fagopplæring i arbeidslivet	12,4 %	10,2 %
581-Andel netto driftsutgifter til voksenoppl etter opplæringsloven	0,9 %	1,4 %
554-Andel netto driftsutgifter til fagskole	1,4 %	1,6 %
590-Andel netto driftsutgifter til andre undervisningsformål	2,6 %	2,4 %
Totalt	100 %	100 %

Dimensjonering/elevplasser

Ifølge tall fra GSI vil det være 5.774 elever som kommer ut av grunnskolen våren 2018. Dette er 235 færre elever enn antallet våren 2017. I tillegg er det ca. 255 minoritetsspråklige elever i innføringsklasser for minoritetsspråklige. Skoleåret 2017/18 starter det også opp 30 elever i kombinasjonsklasser for minoritetsspråklige elever. Dette er elever som har rett til videregående opplæring, men som trenger mer grunnskoleopplæring for å kunne starte på Vg1.

Elever som går i innføringsklasser bruker ikke av retten. Elevene kan gå ett eller to år uten å bruke av retten, og dette er avhengig av hvor mye grunnskoleopplæring de har fra hjemlandet. Som følge av flyktingestrømmen for et par år tilbake, samt at arbeidsmarkedet i Rogaland har endret seg, er elevgrunnet i innføringsklassene endret. Det er nå få elever fra EØS-land, og mange elever med mangelfull grunnskoleopplæring fra hjemlandet. Det er også flere analfabeter eller funksjonelle analfabeter i innføringsklassene. Av den grunn vil mange av de 255 elevene ha behov for å gå to år i innføringsklasse før de er klar for å begynne på Vg1.

Fylkesrådmannen legger til grunn at antallet elevplasser på Vg1 reduseres med 10 klasser (195 elevplasser) for skoleåret 2018/19 sammenlignet med skoleåret 2017/18. I tabellen under ser vi antallet klasser og plasser det legges opp til på de ulike nivåene neste skoleår.

Samlet foreslås antallet klasser redusert med 22. Dette har også sammenheng med at avgangskullet går ytterligere ned våren 2018 sammenlignet med våren 2017. I reduksjonen ligger også en nedgang i klasser på Vg3 på grunn av at gammel ordning medier og kommunikasjon avvikles. Det er også tatt ut til sammen 7 klasser påbygg (6 klasser Vg3 og 1 klasse Vg4), som følge av tidligere vedtak om å sette et «tak» på 12 klasser Vg3 påbygg.

Fylkesrådmannen vil foreslå å øke antall klasser Vg3 påbygg dersom søkingen i mars 2018 tilsier at kapasiteten må økes utover «taket» på 12 klasser. I perioden 2015-2017 har antallet igangsatte klasser vært henholdsvis 14, 18 og 18 på Vg3 påbygg. I samme periode har søkingen økt med ca. 50 % sammenlignet med

skoleåret 2014/15. I sak om tilbudsstrukturen skoleåret 2018/2019 vil fylkesrådmannen beskrive hvilke skoler som blir berørt.

Klasser og elever								
Skoleåret 2018/2019	vg1 kl.	vg1 pl.	vg2 kl.	vg2 pl.	vg3 kl.	vg3. pl.	endring	plasser
Studiespesialiserende inkl. formgivning	-2	-60	-2,5	-75	-14	-420	-18,5	-555
Kunst, design, arkitektur	0	0	0	0	4	120	4	120
Stud.for. Medier og kommunik.	0	0	-1,5	-45	8	240	6,5	195
Musikk dans og drama	0	0	0	0	0	0	0	0
Idrett	-1	-30	1,5	45	0,5	15	1	30
Service og samferdsel	0	0	2	30	0	0	2	30
Helse og oppvekst	-3	-45	5	75	1	15	3	45
Naturbruk	-1	-15	1,5	18	1	12	1,5	15
Design og håndverk	0	0	0	0	1	15	1	15
Medier og kommunikasjon	0	0	0	0	-15	-225	-15	-225
Resaurant- og matfag	0	0	0	0	0	0	0	0
Bygg- og anleggsteknikk	-1	-15	-2	-30	0	0	-3	-45
Elektrofag	0	0	-4	-60	1	15	-3	-45
Teknikk og ind. Prod	-2	-30	0,5	8	0	0	-1,5	-22,5
Tilrettelagte tilbud	0	0	0	0	0	0	0	0
Fagskolen	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum	-10	-195	0,5	-35	-12,5	-213	-22	-443

På Vg2 (andre året i videregående skole) må klassetallet økes med 0,5 klasser i forhold til inneværende skoleår. Kapasiteten innenfor Vg2 helse og oppvekstfag må økes som følge av flere igangsatte klasser på Vg1 skoleåret 2017/18.

Av samme årsak må alle elevene som nå går på Vg2, få plass på Vg3. Netto blir reduksjonen på 12,5 klasser i forhold til inneværende skoleår. I år er det vedtatt 992,5 klasser. Det betyr at fylkesrådmannen i sak om neste års tilbudsstruktur vil legge opp til at det opprettes 970,5 klasseenheter.

Tilrettelagt opplæring

Stadig flere elever som går ut av grunnskolen trenger ekstra støtte. Flere elever søker også om et fjerde eller femte opplæringsår. Dette genererer behov for flere elevplasser. Mange elever i tilrettelagte opplæringstilbud benyttet seg av retten til omvalg for et par år siden etter at det ble åpnet for at de kunne søke seg til alle de 13 utdanningsprogrammene. De fikk da automatisk ett år ekstra med opplæringsrett, noe som har generert behov for flere elevplasser i tilrettelagte tilbud. Når det gjelder framtidig dimensjonering av tilrettelagte tilbud, avhenger selvsagt dette også av hvor mange elever som søker om utvidet opplæringsrett – og hvor mange elever som anbefales utvidet opplæringsrett av PPT for vgs. For skoleåret 2017/18 er det flere av elevene som begynner i sitt første år i et tilrettelagt tilbud som krever økte ressurser, og følgelig er klassetallet økt noe. Økning i kostnaden for spesialundervisning i 2018 etter inntaksnemndas møte i juli 2017 er på ca. 5 mill. kroner i forhold til budsjett anslått i økonomiplan 2017-2020.

Prognosetall for 2019/2020 – endringer

Skoleåret 2019/2020	vg1 kl.	vg1 pl.	vg2 kl.	vg2 pl.	vg3 kl.	vg3. pl.	endring	plasser
Studiespesialiserende	2	60	-2	-60	-2,5	-75	-2,5	-75
Kunst, design, arkitektur	0	0	0	0	0	0	0	0
Stud.for. Medier og kommunik	0	0	0	0	-1,5	-45	-1,5	-45
Musikk dans og drama	0	0	0	0	0	0	0	0
Idrett	0	0	-1	-30	1,5	45	0,5	15
Service og samferdsel	0	0	0	0	0	0	0	0
Helse og oppvekst	1	12	-3	-45	0	0	-2	-33
Naturbruk	1	12	-1	-12	0	0	0	0
Design og håndverk	0	0	0	0	0	0	0	0
Medier og kommunikasjon	0	0	0	0	0	0	0	0
Resaurant- og matfag	0	0	0	0	0	0	0	0
Bygg- og anleggsteknikk	2	30	-1	-15	0	0	1	15
Elektrofag	0	0	0	0	0	0	0	0
Teknikk og ind. Prod	2	30	-2	-30	0	0	0	0
Tilrettelagte tilbud	0	0	0	0	0	0	0	0
Fagskolen	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum	8	144	-10	-192	-2,5	-75	-4,5	-123

I tabellen for 2019/2020 er det på Vg1 tatt høyde for at det kommer flere elever ut fra grunnskolen våren 2019. Økning er på ca. 200. Uavhengig av dette vil det være minoritetsspråklige elever i innføringsklassene som er klare for videregående opplæring. På den annen side vil noen av elevene som går ut av grunnskolen begynne i innføringsklasser.

På Vg2 anslås en reduksjon i antall elevplasser. På Vg3 er netto reduksjon estimert til 2,5 klasser, noe som gir en samlet reduksjon på 4,5 klasser høsten 2019.

«Overbooking» av klasser i yrkesfaglige utdanningsprogram

De senere årene har vi «overbooket» klasser ved flere skoler ved skolestart. Det betyr at det tas inn noen flere elever enn normalt i enkelte klasser. Dette skjer innenfor de yrkesfaglige utdanningsprogrammene etter godkjenning av rektor. For skoleåret 2017/2018 har det vært mindre behov for overbooking sammenlignet med tidligere år. Det henger sammen med at det har vært litt bedre kapasitet innenfor flere tilbud sammenlignet med tidligere. Alternativet til overbooking kan være å opprette flere klasser/plasser, og kostnaden med å gjøre dette kan fort bli betydelig. I realiteten reduseres de fleste overbookede klassene til normal størrelse i løpet av de første ukene etter skolestart.

Lærlinger

Budsjettet til fagopplæring i arbeidslivet skal dekke det tilskuddet bedriftene får for å ha lærlinger. I tillegg skal det dekke utgiftene knyttet til avlegging av fagprøver og til kompetanseutvikling for faglige ledere, instruktører og medlemmer av yrkesutvalg og prøvenemnder.

Fylkesrådmannen har lagt inn en reduksjon på 15,5 mill. kroner i budsjettet til bedriftstilskudd på grunn av færre lærlinger i 2017, som vi tror også vil gjelde for 2018. Dersom elever i 6 påbyggklasser begynner i lære, vil det isolert sett utgjøre en

økning på 6,5 mill. kroner. Dette er tatt høyde for. Samtidig er det innarbeidet 2,5 % indeksjustering, som utgjør 7,6 mill. kroner i anslått pris- og kostnadsvekst. I tillegg er det vedtatt nye satser fra departementet gjeldende fra 01.07.17. Både basistilskudd I og II er økt med kr 1.000, som påfører oss en utgiftsøkning på 2 mill. kroner per år. 29 mill. kroner må brukes til Vg3 fagopplæring i skole for elever som ikke får lære plass. Budsjettet er redusert med 3 mill. kroner fra 2018 fordi antallet klasser er lavere.

	Beregnet kostnad 2018		antall lærlinger
Basistilskudd 1 (satser per 01.01.2017)	232 204 800		3480
Basistilskudd II (satser per 01.01.2017)	64 774 800		1140
Høstvirkning av 6 påbyggsklasser blir lærlinger	6 531 000		180
Indesregulering Bedriftstilskuddet (2,5% av 304 mill.)	7 600 000		
Nye tilskuddssatser fra 01.07.2017	2 000 000		
Sum kostnad	313 110 600	Sum antall	4800
Vg3 i skole for 120 personer	14 512 800		200
Tilskuddet utbetales over ett år og ikke to	14 512 800		
Overlapping	-		
sum kostnad	29 025 600	Sum antall	200

Inntektene fra gjestelærlinger reduseres med 6 mill. kroner på grunn av at vi selger færre lærlingplasser.

Det er vanskelig å beregne utgiftene for de tre siste årene i planperioden. Det er generelt vanskeligere å framskrive lærlingetall enn å lage prognoser for antall klasser. Vi kjenner elevgrunnlaget for opplæring i skole, men det er vanskeligere å forutse hvor mange som velger å gå ut i lære etter hovedmodellen 2+2. Det er en åpenbar sammenheng mellom opplæring i skole og opplæring i bedrift, slik at økt antall læreforhold reduserer utgiftene knyttet til opplæring i skole og omvendt.

Ny inntaks- og formidlingsforskrift, gjeldende fra januar 2014, pålegger skoleeier å tilby Vg3 fagopplæring i skole for de som har søkt og har opplæringsrett, men som ikke har fått et tilbud om lære plass. Fagopplæring i skole innebærer et mer konsentrert utdanningsløp (3 år) enn opplæring i bedrift.

På grunn av plassmangel, mangel på utstyr og i noen tilfeller mangel på kompetanse, må vi finne andre alternative opplæringsarenaer og samarbeidspartnere. Vg3 fagopplæring i skole blir da levert i samarbeid med partene i arbeidslivet, bransjeorganisasjoner, opplæringskontor m.fl. Med et slikt opplegg vil elevene få en virkelighetsnær opplæring og innsikt i arbeidslivets rettigheter og plikter. Men dette vil kunne medføre økte kostnader på grunn av kjøp av eksterne tjenester.

Voksenopplæring

Fylkeskommunen tilbyr voksne opplæring på videregående skoles nivå. Voksne som har rett til slik opplæring, kan først gjennomføre en realkompetansevurdering. Når den voksnes realkompetanse er fastsatt, skal vedkommende få tilbud om opplæring fram til ønsket sluttkompetanse, det vil si enten studiekompetanse, fagbrev eller

annen yrkeskompetanse. Budsjettmidlene går til saksbehandling, veiledning, realkompetansevurderinger og opplæring.

Det er ingen søknadsfrist for videregående opplæring for voksne, søknader blir behandlet kontinuerlig gjennom året. Tabellen viser antall søkere gjennom et skoleår, ikke om de har startet opplæring. I og med at de fleste opplæringstilbud starter om høsten vil mange søkere starte opplæringen skoleåret etter.

	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/2017
Søkere med rett	396	367	490	572	676
Søkere uten rett	350	344	497	600	612
Søkere – rett ikke avgjort	89	116	136	144	200
Søkere totalt	835	827	1 123	1 316	1 488

Tabellen viser søkere til voksenopplæring for skoleårene 2012/13 til og med 2016/17.

Antall søkere med rett til videregående opplæring for voksne har økt med 71 % fra skoleåret 2012/2013 til 2016/2017. Da 200 søkere ennå ikke har fått avgjort retten, vil dette tallet kunne øke. Antall søkere uten rett har i samme periode økt med 75 %. Den totale økningen i søkertallet er på 78 %. Økningen i søkertallene innebærer økte kostnader, både til saksbehandling, veiledning, realkompetansevurdering og opplæring, samt stort press på voksenopplæringsrådgiverne. I tillegg har den enkelte søker behov for mer opplæring enn tidligere, da det er flere søkere som mangler realkompetanse, samt en økning i antallet minoritetsspråklige. Antall minoritetsspråklige søkere (annet morsmål enn norsk) har økt med 117 % i perioden 2012/2013 til 2016/2017.

	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Min. språklige søkere	238	322	395	436	517

Tabellen viser søkere som oppgir at de har et annet morsmål enn norsk. Her er en del underrapportering, da ikke alle oppgir dette.

Noe over halvparten av de som søker videregående opplæring for voksne, får ikke rett blant annet fordi de har gjennomført videregående opplæring tidligere, ikke har fullført grunnskolen eller er for unge. Fylkestinget har imidlertid i FT-sak 67/16 «Tilbud til søkere uten rett til videregående opplæring» vedtatt å gi opplæringstilbud til tre grupper som ikke har rett til videregående opplæring for voksne:

- Søkere som har fullført, men ikke bestått videregående opplæring i Norge.
- Minoritetsspråklige søkere som har fullført en videregående opplæring i sitt hjemland og som ikke er anerkjent i Norge.
- Søkere som har gjennomgått allmenn grunnopplæring i utlandet i minst 9 år, uten å ha hatt opplæring i engelsk.

I tillegg har fylkeskommunen en samarbeidsavtale med NAV Rogaland om satsing på fullføring av yrkesfaglig opplæring, hvor en del av kandidatene ikke har voksenrett. Tabellen nedenfor viser søkere uten rett som har fått tilbud om opplæring.

	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/2017
Søkere uten rett - men fått tilbud om opplæring	61	64	94	80	107

Tabellen viser søkere uten rett som har fått tilbud om opplæring.

Fra 01.08.17 har en lovendring gitt voksne som har fullført videregående opplæring i et annet land, men som ikke får godkjent opplæringen som studiekompetanse eller yrkeskompetanse i Norge, rett til videregående opplæring for voksne. Staten bevilger midler til lovendringen med en opptrapping på tre år. Når denne gruppen får rett til videregående opplæring, kan fylkeskommunen ikke lenger stille krav til norskkunnskaper, kun anbefale. Erfaring viser at en del ønsker å begynne på opplæring uten å ha anbefalt norsknivå. Antallet søkere som trenger opplæring vil stige, og mange av disse vil ha behov for mer opplæring enn dagens kandidater.

Lovendringen vil medføre mer arbeid til administrering av voksenopplæringen i sentraladministrasjonen, økte kostnader til opplæring med begrunnelse i flere klasser og et økt antall elever som trenger flere undervisningstimer som følge av dårlige norskkunnskaper. Lovendringen vil føre til økte kostnader for fylkeskommunene. Rammen blir økt, og budsjetteffekten av tiltaket vil bli gradvis faset inn over 3 år. Forslaget er 7 millioner i 2018, 14 millioner i 2019 og 20 millioner fra og med 2020.

Forskuttet voksenrett

Fylkestinget har tidligere vedtatt at ungdom mellom 21-24 år som ikke lenger har opplæringsrett skal få et tilbud om å fullføre videregående opplæring slik at de slipper å vente til de kan ta ut voksenretten, også kalt forskuttet voksenrett. Statusrapport for prosjektet ble lagt fram for fylkestinget i sak 61/17 juni 2017. En endring i opplæringsloven, gjeldende fra 01.08.17, har befestet dette.

Fylkesrådmannen vil i sammenheng med at det legges fram ny statusrapport høsten 2017 synliggjøre hvilke grupper som ikke omfattes av ungdomsretten og som det eventuelt fortsatt vil være behov for ekstra midler til. Det ligger inne en forutsatt nedtrapping i behovet for ekstramidler med 2,5 mill. kroner per år fra 7,5 mill. kroner i 2017 til 5 mill. kroner i 2018, 2,5 mill. kroner i 2019 og null fra 2020.

Karrieresenter

Karrieresentrene ble opprettet i 2008 og har tre avdelingskontorer. Sentrenes oppgaver er individveiledning av unge og voksne, og systemarbeid rettet mot rådgivingsarbeidet i grunnopplæringen, NAV og bedrifter i omstilling.

Sentrene har hatt økning i antall kandidater på 53 % og veiledningssamtaler på 51 % i perioden 2013-2016. Nedgangskonjunktoren i oljeindustrien har ført til at mange voksne har søkt individveiledning, og det er også større pågang av minoritetsspråklige med utdanning og yrkeserfaring fra sitt hjemland.

	2013	2014	2015	2016
Kandidater	832	887	1 238	1 277
Veiledningssamtaler	1 051	1 262	1 554	1 583

Tabellen viser samlet antall kandidater og samtaler ved Karrieresenter Rogaland i perioden 2013-2016.

Det ble høsten 2015 lagt frem sak for opplæringsutvalget (sak 42/15) «Evaluerings av Karrieresenter Rogaland». Høsten 2016 ble sak 50/16 «Karriereveiledningsarbeidet i Rogaland – en utredning fra partnerskap for karriereveiledning», lagt fram. Begge saker belyser behovet for å bruke mer tid på systemarbeid.

I OU-sak 13/17 om reduksjon i støtte til ikke lovpålagte oppgaver, ble støtten til karriereveiledning redusert med kr. 200.000. Konsekvensen av dette er at Yrkesmessen 2017 i Stavanger har blitt avlyst.

Fagskolen Rogaland

Fylkestinget vedtok i sak 64/17 «Organisering av Fagskolen Rogaland» at den skal organiseres som én skole med én rektor, lokalisert ved SOTS. Fagskolen Rogaland er dels finansiert ved tilskudd fra staten, innarbeidet i rammetilskuddet, og dels med fylkeskommunale driftsmidler. I budsjettet for 2017 fikk fagskolen en reduksjon på 4,7 mill. kroner fordelt med 3,8 mill. kroner for teknisk avdeling i Stavanger og med 0,9 mill. kroner for maritim avdeling i Haugesund. I tillegg ble det i *OU-sak 13/17 om reduksjon i ikke lovpålagte oppgaver* vedtatt at rammen til fagskolen skulle reduseres med kr. 650.000,- i 2018. Vedtakene innebærer at fylkeskommunen fra 2018 vil bevilge ca. 1 mill. kroner til drift i tillegg til tilskuddet fra staten. Fagskolen vil fra 2018 bli regnskapsført på ansvar 6300.

Fra 2018 får fylkeskommunen et samlet øremerket statlig tilskudd (54,7 mill. kroner) til utdanningsløp i fagskole. Den nye tilskuddsordningen omfatter midler fra tre tidligere finansieringskilder, herunder tilskuddordningen til helse- og sosialfag i fagskole fra Helsedirektoratet.

Fagskolen Rogaland skal være én skole. Det må gjøres et betydelig arbeid for at det skal bli en enhetlig organisasjon med tanke på kvalitetssystem, rutiner, økonomi, informasjon og videreutvikling av tilbud og organisasjon. Organisasjonen må også tilfredsstille NOKUTs krav om fagansvarlig. Når styret skal ha en sterkere plass og en mer aktiv rolle i skolens drift og utvikling innebærer det behov for mer ressurser til oppfølging av styret. Fylkesrådmannen har ikke funnet dekning for å styrke bemanningen.

RKK (Rogaland kurs og kompetansesenter)

Det har vært flere møter mellom RFK og RKK om RKK sin videre framtid. Problemstillingen har vært om stiftelsen RKK skal legges ned eller om det skal gjennomføres en virksomhetsoverdragelse hvor fylkeskommunen overtar RKK. Dersom det siste blir utfallet, vil fylkeskommunen også overta de ansatte i RKK. Totalt dreier det seg om 4 personer. Når det gjelder de økonomiske forholdene rundt RKK vil dette komme opp som en egen sak når forhandlingene er ferdige.

Drift av skolenes kantiner

Tidligere vedtak om at kantinen ved de videregående skolene i Rogaland skal drives etter retningslinjer for «sunne kantiner», ser ut til å skape økonomiske utfordringer for skolene. Skolene får ikke tilskudd til drift av kantinen i sine budsjetter og er avhengig av at driften er bærekraftig. Fylkesrådmannen viser til FT-sak 107/17 – «Sunne kantiner – videregående skoler i Rogaland».

Nullvisjonen

I budsjettet for 2016 ble det av fylkestinget bevilget 10 millioner kroner til arbeidet mot frafall i videregående opplæring. For 2017 er budsjettrammen 14 millioner kroner. Rammen kan reduseres med 2 millioner kroner i 2018 uten at aktiviteten endrer seg. Arbeidet med å nå visjonen er lagt inn i tre spor.

- Tiltak for å utvikle gode attraktive tilbud slik at alle elever som begynner en yrkesfaglig opplæring får fullføre utdanningen de begynner på.
- Tiltak for at elever og lærlinger som ikke fullfører og består skoleår eller læretid får hente inn det de mangler i løpet av opplæringstida.
- Tiltak for å styrke elevers og lærlingers psykiske helse og heve kompetansen i sektoren.

Tabell for 2018

Oversikt	Budsjett 2018
Spor 1	4 300 000
Spor 2	3 900 000
Spor 3	3 800 000
	12 000 000

Andelen 16-18-åringer som er i videregående opplæring, har økt fra 91,2 prosent i 2012, til 93,5 prosent i 2016. Det er også flere elever som gjør omvalg. Andelen elever som foretar omvalg fra Vg1 yrkesfag har økt fra 7,1 i 2014 til 10,7 prosent i 2016. Andelen som foretar omvalg fra Vg2 yrkesfag har økt fra 2,7 til 4,9.

Skoleårsfullføringen økte litt fra 2015/2016 til 2016/2017, fra 84,1 til 84,4. Økningen har vært størst innenfor Vg3 studieforbereidende og Vg3 påbygg, med en forbedring på over tre prosentpoeng. Tilbakegangen har vært størst innenfor Vg4 påbygg.

	Stud.forb		Yrkesfag		Påbygg	
	15/16	16/17	15/16	16/17	15/16	16/17
Vg1	91,7	89,5	80,4	80,4		
Vg2	83,9	87,5	84,1	82,6		
Vg3	83,9	86,9	79,2	82,6	67,3	70,2
Vg4					77,2	70,7
Totalt	86,4	88,0	82,0	81,6	71,4	70,4

Ser vi på hvor stor andel av kullet som startet i videregående opplæring i 2011, som har fullført og bestått videregående opplæring fem år senere, har vi også en liten økning sammenlignet med tidligere kull, og andelen fullført og bestått er nå 75 prosent i Rogaland. Av de resterende 25 prosentene, er fem prosentpoeng (pp.) fortsatt i videregående opplæring, fem pp. har fullført Vg3 eller gått opp til fagprøve uten å bestå, tre pp. har fullført grunnkompetanse og tolv pp. har sluttet underveis.

Kvalitetsmeldingen 2017 gir utdypende informasjon om gjennomføringen i videregående opplæring i Rogaland.

Det nasjonale målet om at 75 % av elevene skal ha fullført og bestått videregående opplæring 5 år etter at de begynte, er videreført. Det betyr en gjennomsnittlig forbedring på 5 prosentpoeng i alle fylker fra utgangspunktet, som var 2010. For Rogaland er det vedtatte målet 78 %.

Behov for økt bemanning ved pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) i Rogaland fylkeskommune

Fylkesrådmannen mener at PPT for videregående skoler i Rogaland fylkeskommune har behov for å øke bemanningen. Etter pålegg fra Fylkesmannen i Rogaland (tilsyn om spesialundervisning) har PPT måttet etablere ny praksis i forbindelse med sakkyndighetsarbeid, noe som har medført bruk av betydelig mer ressurser og kapasitet. I fylkesrådmannens erklæring datert 19.06.2017 til Fylkesmannen i Rogaland i forbindelse med tilsynet, har fylkesrådmannen inngående beskrevet de utfordringer som PPT står overfor, samt de organisatoriske prosesser som pågår for å utvikle organisasjonen til å håndtere disse utfordringene. Fylkesrådmannen ser at det er behov for å styrke PPTs kapasitet slik at de lovpålagte oppgavene kan ivaretas, og slik at PPT samtidig kan være en viktig bidragsyter til kompetanse- og organisasjonsutvikling for skolene.

PPT for videregående skoler har også en økning i antall henvisninger på individ- og systemnivå. Dette gjelder fagområder som blant annet omhandler elevenes psykiske helse, elever med språk- og/eller matematikkvansker, elever med utviklingsforstyrrelser innen autismespekteret, lærlinger/lærekandidater og minoritetsspråklige elever.

I Utdanningsdirektoratets nye kvalitetskrav til PPT for videregående påpekes det at PPT skal være: 1) En faglig kompetent tjeneste 2) Tilgjengelig - bidra til helhet og sammenheng 3) Skal arbeide forebyggende 4) Skal bidra til tidlig innsats.

I dag har PPT 21 fagstillinger, 16 i Stavanger og 5 i Haugesund. Fylkesrådmannen ser et behov for å øke bemanningen med minimum 3 stillinger, 2 stillinger lokalisert i Stavanger og 1 stilling i Haugesund, samt noe midler til å innleie av fagkompetanse der det kreves. Fylkesrådmannen tilrår at PPT får en økning i budsjettet på 2,7 mill. fra 2018.

Økonomisituasjonen ved de fylkeskommunale videregående skolene

De videregående skolenes budsjett tar utgangspunkt i antallet klasser. Hver klasse skal ha lærer i et gitt antall timer som er forskriftsfestet. Lærernes tariffavtale tilsier hvor mange timer hver enkelt lærer skal arbeide. På denne bakgrunn kan lønnsbudsjettet fastsettes med stor grad av nøyaktighet. En prosentandel av lønnsbudsjettet avsettes til annen lønn som f.eks. skal dekke alle vikarutgifter.

Skolenes øvrige budsjettmidler er knyttet til objektive kriterier; et beløp per lærer til kompetanseutvikling med mer, og et annet beløp per elev til undervisningsmateriell med mer. Hver skole har en godkjent ledelsesressurs som bygger på antallet elevplasser og antall ansatte (snitt av de to siste årenes beregninger).

Ansvar «klasseordningen» omfatter en rekke beløp som skal fordeles til skolene etter bestemte regler. I klasseordningen ligger pengene som skal dekke lærebøker og pc-er til elevene. Denne posten er på 10,2 mill. kroner i 2017. Forventet reduksjon

i antall klasser høsten 2018 ligger inne i klasseordningen på 12,8 millioner kroner frem til vi vet hvilke skoler som får nedgang i antall klasser. Utgifter til digitale læremidler NDLA (Nasjonal Digital Lærings Arena) er flyttet til et annet ansvar enn klasseordningen. Til dette formålet er 7,85 mill. kroner avsatt i 2018.

Det er avsatt 2,0 mill. kroner til utstyr til Vg3 fagopplæring i skole og 2,0 mill. kroner til nødvendig utstyr ved overbooking av klasser. Utdanningsvalg har 3 mill. kroner i budsjettet og kvalitetsutvikling realfag har 2 mill. kroner.

De videregående skolene er økonomisk selvstyrte virksomheter som hvert år får sine økonomiske rammer fastsatt gjennom fylkestingets budsjettvedtak. Skolene får med seg sine eventuelle overskudd eller underskudd inn i påfølgende budsjettår. Ved årsoppgjøret for 2016 var det et akkumulert overskudd på til sammen 5,6 mill. kroner, (en reduksjon på 27,3 mill. kroner i forhold til 2015). Det er en økning i antall skoler som nå har et akkumulert underskudd. Fylkesrådmannen viser til vurderinger i revidert budsjett oktober 2017.

3. Prioriteringer - politiske vedtak og føringer for 2018

Endringer i bygningsrelaterte utgifter for videregående skoler

Husleiebudsjettenes er flyttet fra skolene til Bygg- og eiendomsavdelingen.

Momsrefusjon

I tråd med tidligere omtale, konverteres resultatenhetenes driftsbudsjetter for kjøp av varer og tjenester fra brutto utgiftsrammer til nettorammer (ekskl. merverdiavgift) ved utarbeidelsen av opprinnelig budsjett 2018. Framover vil således resultatenhetenes få «beholde» inntekter fra momsrefusjon. Det foretas et engangsuttrekk fra driftsbudsjettene som tilsvarer et beregnet potensiale for momskompensasjon. Omleggingen påvirker ikke handlingsrommet. Noen skoler, som har et lavere forbruk av avgiftspliktige varer og tjenester enn gjennomsnitt, vil kunne oppleve negative omfordelingsvirkninger. Totalt har skolene fått justert ned sin ramme med 38 millioner kroner. Opplæringsavdelingen sentralt får nedjustert sin ramme med 4,2 millioner kroner.

Ordinært vedlikehold alle skoler

Det er foretatt justering ved en del skoler med hensyn til økt areal etc. Det ordinære vedlikeholdet for 2018 er oppjustert med om lag 0,8 millioner kroner for å holde tritt med prisutviklingen.

Energiutgifter (forbruk og energiøkonomisering)

Samlet økning fra opprinnelig budsjett 2017 til 2018 er om lag 0,2 mill. kroner.

Aktivitetsendringer i 2018 som følge av demografiske endringer

Følgende forutsetninger er lagt inn i tråd med tidligere omtale:

- Endringer i antall lærlinger gir et redusert utgiftsbehov sammenlignet med opprinnelig budsjett 2017 på 15,5 mill. kroner.
- 6 klasser påbygg er redusert høsten 2018 og ligger som fratrekk i klasseordningen. Dersom alle får lærlingplass må bevilgningen økes med 6,5 millioner kroner (halvårsvirkning).
- Vg3 fagopplæring i skole (Vg3) har et redusert utgiftsbehov sammenlignet med budsjett 2017 på 3 mill. kroner.
- For gjestelærlinger fra andre fylker anslås mindreinntekter på 6 mill. kroner.
- Gjestelærlinger i andre fylker (kjøp av tjenester) har vært for lavt budsjettet med 2 millioner kroner.
- Helårsvirkning av økningen i antallet klasser høsten 2017 (utenom Ølen vgs) er 14,9 millioner kroner. I dette tallet er ligger det en økning på 5 millioner til spesialundervisning og reduksjon i klasser fra inntaksnemnda sitt møte i august med helårsvirkning 13 millioner. Strukturelle mindreutgifter for utdanningsprogrammet Medier og kommunikasjon reduserer behovet med 3,4 mill. kroner. Dette er oppgitt som sparetiltak.
- Prognose for endring i klassetall høsten 2018 har en anslått halvårsvirkning i 2018 på 12,8 mill. kroner i redusert utgiftsbehov. I dette tallet er 6 klasser Vg3 påbygg.
- Økningen i antallet elever ved Ølen vgs. som følge av nedleggelse av Etne vgs. (Hordaland) koster i helårsvirkning 8,2 millioner kroner. Her vil vi få en økning i gjesteelevsoppgjør fra Hordaland på 7 millioner kroner. Flere av de halve klassene som var ved Etne vgs. er nå videreført ved Ølen vgs. Halve klasser er kostnadsdrivende for Rogaland fylkeskommune.

Totalt gir dette en reduksjon i budsjettet på 0,65 mill. kroner.

Nødvendige justeringer/anslagsposter

Følgende er innarbeidet i budsjettet:

- Justering av budsjettet sykkelønnsrefusjon, kompensasjon merutgifter, med knapt 0,8 mill. kroner
- Kjøp av tjenester øker. Det samme gjelder antallet elever fra Rogaland som går på skole i andre fylker og som har behov for spesialundervisning. En annen utgift som øker er at vi kjøper opplæring av kommuner for noen få elever. Årsaken kan være av geografisk art eller at elevens helsetilstand umuliggjør flytting. Utgiften per elev er svært høy. Totalt trenger vi 3 millioner kroner i økte bevilgninger.
- Det er en økning i antall klasser på naturbruk ved Strand vgs. Til disse elevene må det tilbys sikkerhetskurs som en del av opplæringen. Økt kostnad er 0,3 millioner kroner.
- I de leide lokalene for Ølen vgs. må en ha 3 timer renhold per dag. Dette koster 0,24 millioner kroner.

Totalt gir dette en økning i budsjettet på 4,3 mill. kroner.

Reduksjoner i budsjettet / merinntekter

- Forskuttering av voksenopplæring har en nedtrapping med 2,5 mill. kroner.
- Vi fakturerer andre kommuner i Rogaland for undervisningsopplegg på Møllehagen. I 2017 er det forventet en årlig inntekt på 1,5 mill. kroner. For 2018 vil denne inntekten øke til 2,5 mill. kroner, en økning på 1 mill. kroner.
- Nullvisjonen, redusert avsetning til målrettede tiltak er 2,0 mill. kroner i 2018.
- Økt effekt av sparetiltak, medier og kommunikasjon er 3,4 mill. kroner.
- Økt effekt av reduksjoner i ikke-lovpålagte oppgaver er 1,0 mill. kroner

Totalt gir dette en reduksjon på 9,9 mill. kroner.

Foreslått styrking av budsjettet

- Elever med videregående opplæring fra hjemlandet som ikke får opplæringen godkjent i Norge, har nå en rett til videregående opplæring i de fag som ikke blir godkjent. Dette gjelder både studiekompetanse og yrkesfaglig opplæring. Denne retten er hjemlet i opplæringsloven og vil for Rogaland innebære en gradvis økning i utgiftsbehovet. På utgiftssiden er det lagt inn 7 mill. kroner i 2018, 14 mill. kroner i 2019 og 20 mill. kroner i 2020. Kompensasjonen gjennom inntektssystemet er noe høyere i 2018. På et noe usikkert grunnlag forutsettes en opptrapping av rammetilskuddet med 7 mill. kroner i 2019 og ytterligere 6 mill. kroner i 2020.
- I revidert budsjett april ble det vedtatt følgende:
 - o Busstransport for elever ved Bergeland vgs. som skal ha gym, kostnad 0,45 mill. kroner.
 - o Kombiklasser for minoritetsspråklige elever, som er et samarbeid med Stavanger kommune. Her mottar vi statlige inntekter, men det er innarbeidet en økning på 1,0 mill. kroner i 2018.
 - o Opplæringsavtaler har økte satser, som gir merutgifter på 2 mill. kroner.
- Utgifter til en stilling som fagleder ved Dalane vgs. Det er inngått en avtale mellom Dalane-rådet og Rogaland fylkeskommune om virksomhetsoverdragelse av Dalane utdanningssenter. Avtalen innebærer også at en ansatt fra den tidligere avdelingen har fulgt med over til skolen. Det er tilført 0,7 mill. kroner i ekstramidler i en overgangsperiode (2018).
- PPT må styrkes med 3 stillinger slik at krav i forbindelse med tilsynet kan ivaretas. Kostnaden er 2,7 mill. kroner.
- Utdeling av fag og svenneprøver legges inn igjen og gir en utgift på 0,2 mill. kroner.
- Forskerlinje Sandes vgs fortsetter, og øker utgiftene med 0,2 mill. kroner.
- Forskerlinje Stavanger Katedralskole fortsetter, og øker utgiftene med 0,2 mill. kroner.

Totalt gir dette en økning på 14,45 mill. kroner, hvorav en betydelig del er oppgavekorrigerte utgifter som må ses i sammenheng med økt rammetilskudd, jf. kulepunkt 1.

Aktuelle nye tiltak i drift

Fordypning - styrking med havbruk for elever på studiespesialiserende programområde

Strand vgs. har satset sterkt på havbruk og miljøteknologi. Målet er at denne satsingen skal prege hele skolens arbeid, og ikke bare naturbruk. Ønsket er å «male skolen blå». Sentralt i denne strategien er studiespesialisering. I tillegg til gode fagarbeidere trenger havbruksnæringen også dyktige fagfolk innen både realfag og samfunnsfag. For å møte de utfordringene en har, og vil få i framtiden, er næringen avhengig av ungdommer som ønsker å ta høyskole- eller universitetsutdanning innen fagfeltet. Å gi flere elever spesifikke kunnskaper om næringen, miljøutfordringer, kjennskap til miljøteknologi osv., vil øke sjansen for at flere utdanner seg videre innen havbruk. Strand vgs ønsker å spisse programfagstilbudet på realfag og samfunnsfag inn mot havbruk, og få til et kompetansesamvirke på tvers av studiespesialisering og naturbruk.

Skolen ønsker å gi elevene mulighet til å velge et ekstra fag, dvs. 5 t/u i Vg1, Vg2 og Vg3. I alle programfaga vil en aktivt ta i bruk læremiljø på naturbruksbygget, som realfagslaber og akvahall, pluss spisse innholdet i fagopplæring og praktiske forsøk inn mot havbruk. Dermed sørger en for et praktisk innrettet havbruksperspektiv alle tre årene.

Tilbudet vil være i nært samarbeid med næringen. Det vil legges opp til at elevene periodevis er utplasserte i bedrifter, og i den anledning gjennomfører feltforskning med et sluttprodukt og en rapport i form av en tverrfaglig fordypningsoppgave.

Rogaland fylkeskommune har satset betydelige midler på nybygg og etablering av utdanningen ved Strand vgs. Det å innlemme studiespesialisering i havbruksutdanningen, vil være unikt i landet og vil kunne gi elevene et utdanningstilbud i tråd med behov og ønske fra næringen.

Kostnadsestimat for 2018: 5 uketimer (0,2 mill. kroner), 2019: 10 uketimer (0,4 mill. kroner) og 2020: 15 uketimer (0,6 mill. kroner). Fylkesmannen tilrår at tiltaket innarbeides i økonomiplanen.

Dysleksivennlig skole

I OU-sak 47/16 ble det vedtatt at fylkesrådmannen skulle sende ut en oppfordring til de videregående skolene om å bli sertifisert som dysleksivennlige. Tre skoler skulle få praktisk bistand til å starte arbeidet i 2017. Bergeland, Strand og Haugaland videregående skoler ble valgt ut til å starte sertifiseringsarbeidet gjennom stiftelsen Dysleksi Norge, og skulle få dekket utgifter til dette. Kostnader kan være knyttet opp mot kurs og materiell, frikjøping av personale osv. Fylkesrådmannen tilrår at det bevilges 0,15 mill. kroner fordelt på de tre skolene skoleåret 2017/2018.

Programvare

Programvare Lingit

Programvare fra Lingit er utviklet for å hjelpe elever som har dysleksi eller har problemer med å skrive korrekt og forståelig. Kostnader vedr. skolepakke fra Lingit

med lese- og skrivestøtte for PC og Mac er i 2017 kr 324.000. Fylkesrådmannen tilrår at det bevilges årlig 0,33 mill. kroner fra 2018 til nevnte ordning.

Logos - lisenser og sertifisering fra Logometrica

Logos er en datatest som kartlegger leseferdigheten og er utviklet av Logometrica på Bryne. RFK har i 2017 38 Logoslisenser. Enhetsprisen er kr 2.200 eks mva. Årlige kostnader vedr. Logoslisenser: kr 83.600 eks mva.

Sertifiseringskurs er obligatorisk for brukere av Logos. Tolkingskurs er frivillig for allerede sertifiserte brukere, som oftest 1-2 av skolens lærere. Sertifiseringskurs kan tas som nettkurs eller ved å melde seg på et ordinært kurs hos Logometrica. De fleste skolene i fylket har lærere som er sertifisert i Logos, men for å sikre kontinuerlig kompetanse får skoler som mangler testledere dekket kostnader til dette. (Sertifiseringskurs kr 3.400. Sertifisering nettkurs kr 2.700. Tolkingskurs for testledere kr 2.500.) Fylkesrådmannen tilrår at det årlig fra 2018 bevilges 0,12 mill. kroner til drift og kursvedlikehold av nevnte ordning. Totalt for programvare koster dette 0,45 mill. kroner.

Kategorien nye tiltak i drift representerer en økning i budsjettet på 0,8 mill. kroner.

Politiske vedtak, vedtatte planer eller andre vesentlige forhold som ikke er innarbeidet i budsjettforslaget

Manglende kontorressurs for skoler med flere filialer med ekspedisjoner

De skoler som har to filialer med en ekspedisjon i hvert bygg, har ikke fått tilført i budsjettmodellen noe ekstra kontorressurs. Stavanger Katedralskole har meldt inn dette som et problem. På ca. 2 stillinger skal det betjenes 2 ekspedisjoner 7,5 timer hver dag. Fylkesrådmannen har ikke funnet rom for å øke denne ressursen. Forholdet gjelder flere skoler.

Nærmere omtale av kutt/sparetiltak

Renholdspersonale og driftsledere på skolene

Sparetiltak for driftsledere og renholdspersonale ble i budsjettet for 2017 økt med ytterligere 1 mill. kroner for hver post, til målsatt nivå av henholdsvis 2 og 5 mill. kroner i sparetiltak som ble vedtatt i økonomiplan 2014-2017. Sparetiltakene er ikke fullt ut realisert, men det antas at dette vil kunne oppnås i 2018.

Kutt i reiseutgifter

Det er kuttet med 0,4 millioner i opplæringsavdelingen og 0,8 millioner på skolene.

Ikke-lovpålagte oppgaver

Det vises til sak om ikke-lovpålagte oppgaver våren 2017, som sparetiltak for 2017 og 2018 på totalt 2 millioner kroner.

«0-visjonen»

Fylkestinget har bevilget 14 millioner til tiltak i 2017. Det er iverksatt aktiviteter som kan tilsvare inntil 12 millioner kroner.

Sparetiltak/effektivisering med virkning fra 2020

Fylkesrådmannen viser til omtale i kapittel 3.3. Fylkesrådmannen har innarbeidet en forutsetning om 20 mill. kroner i reduserte utgifter i den videregående opplæringen fra 2020.

Opplæringsavdelingen og poster som ikke er lovpålagte

Ansvar	Budsjett	Beskrivelse av tilbudet
6100*	1 000 000	Bedre gjennomføring tidligere basegrupper
6100*	2 220 000	Innovasjon - refusjoner og drift av ungt entreprenørskap (1.42 mill. kroner er drift)
6100*	466 000	RUP midler
6100*	750 000	Videreføre Uir (utdanning i regionene)
6100*	1 500 000	Skoleskipet Gann
6100*	500 000	Rekrutere lærere, vi dekker 20% lønn
6100*	1 100 000	Sommerskolen
6100*	2 000 000	Kvalitetsutvikling realfag
6101*	1 300 000	Stipend ansatte, kompetanse for kvalitet
6101*	200 000	Internasjonalisering
6101*	90 000	Elevorganisasjoner
6101*	700 000	OT midler til tiltak på skolene
6101*	3 100 000	Nettskolen Rogaland
6102*	400 000	Informasjonstiltak Yrkesmesse
6102*	1 000 000	Karriereveiledning (utover veil. rammefinansiering)
6102*	725 000	Støtte studieforbundene
6103*	150 000	Utdeling fag og svenneprøve
sum 61*	17 201 000	
6251*	90 000	Den virtuelle matematikkskolen
6263*	600 000	Forskerlinjer St. Olav vg1, vg2 og vg3
6224*	600 000	Topplinje samfunnsfag på Hetland vg1, vg2 og vg3
6293*	400 000	Forskerlinje Vardafjell vg1 og vg2
6251*	300 000	Topplinje realfag Sandnes er halveis lagt inn
6269*	200 000	Topplinje realfag Stavanger Katedralskole første år
6251*	400 000	5 timer latin vg2 og vg3 på Sandnes
6251*	400 000	5 timer kinesisk på vg2 og vg3 Sandes
6251*	160 000	4 timer tysk III vg3 på Sandnes
6269*	400 000	5 timer arabisk vg2 og vg3 på Stavanger Katedralskole
6269*	160 000	4 timer fransk III vg3 på Stavanger Katedralskole
6233*	160 000	4 timer spansk III vg3 på Kopervik
6263*	500 000	IB linje St. Olav (ikke lønn lærere)
6393*	250 000	IB linje Vardafjell (ikke lønn lærere)
6254*	5 200 000	Topp Volley Sauda
6266*	1 100 000	Toppidrett ved St. Svithun
6266*	4 500 000	Talenter mot toppen på St. Svithun inkl, 1 mill ekstra
6310* og 6320*	3 050 000	Fagskolen støtte (utover veil. rammefinansiering)
Sum 62* og 63*	18 470 000	
sum	35 671 000	

Tall med rød skrift er endret i henhold til OU-sak 13/17, slik at også vedtatte reduksjoner fra 2018 (2 mill. kroner) er trukket fra.

Oppsummering av reelle endringer utover i planperioden (sett i forhold til 2018)*Demografi (tusen kroner):*

Aktivitetsendringer som følger av demografiske endringer	2019	2020	2021
Kostnader lærlinger	-	-	-
Kostnader fagopplæring vg3 i skole	-	-	-
Endringer i klasser	-20 000	-25 000	-20 000
sum	-20 000	-25 000	-20 000

I 2019 får vi betydelige demografiske utslag med en viss forsinket effekt fra 2018, delvis på grunn av skoleår som avviker fra kalenderår. Disse utslagene, som også må ses i sammenheng med reduserte frie inntekter, innebærer vesentlig lavere utgiftsbehov sett i forhold til 2017 og 2018.

Annet (tusen kroner):

Aktivitetsendringer	2019	2020	2021
"0-visjonen"	-	-12 000	-12 000
Forskuttering av voksenopplæringen	-2 500	-5 000	-5 000
Utenlandske med videregående fra hjemlandet	7 000	13 000	13 000
Forskerlinje realfag Sandnes	-	0	0
Forskerlinje realfag Stavanger Katedralskole	200	200	200
Studiespes.med programfag på havbruk (Strand vgs)	200	400	400
Differanse totalt	4 900	-3 400	-3 400

Fylkesrådmannen viser også til innarbeidede krav om effektivisering fra 2020, med en forutsatt effekt på 20 mill. kroner per år.

Oppsummering/konklusjon årsbudsjett 2018**Forslag/tiltak som er innarbeidet i budsjettet:**

	Beløp (tusen kr)
<i>Flytting av budsjettpost og innarbeidelse av momskomp.</i>	
Husleiebudsjettet er flyttet til Bygg- og eiendomsavdelingen (inkl. merverdiavgift)	-49.617
Budsjettet momskompensasjon (momskompensasjonen vil bli beholdt av skolene og opplæringsavdelingen sentralt)	-42.200
Sum	-91.817
<i>Endringer i bygningsrelaterte utgifter:</i>	
Energiutgifter (inkl. forbruk/enøk)	194
Vedlikeholdsutgifter (ordinært vedlikehold på skolene)	772
Sum	966
<i>Endringer pensjonskostnader og arbeidsgiveravgift:</i>	
Sykelønnsrefusjon, kompensasjon merutgifter (justering)	794

Økning i premiesats i Statens pensjonskasse fra 12,05 til 12,9 %	13.076
Sum	13.870
Indeksregulering og priskompensasjon:	
Indeksregulering av Bedriftstilskuddet på 2,5 %	7.600
Økte satser bedriftstilskuddet fra 01.07.17 (helårsvirkning)	2.000
Indeksregulering av Fagprøver på 2,5 %	720
Indeksregulering av Enkeltvedtak (spesialundervisning) på 2 %	280
Indeksregulering av kjøp av tjenester på 2 %	560
Indeksregulering av gratis læremidler på 2 %	344
Priskompensasjon skolene	1.500
Indeksregulering av Opplæringsavdelingen	500
Sum	13.504
Aktivitetssendringer som følge av demografiske endringer:	
Reduksjon antall lærlinger, helårsvirkning bedriftstilskudd	-15.500
Høstsvirkning av 6 påbyggklasser som omgjøres til lærlingplasser	6.500
Alternativ Vg3 i skole, jf. redusert antall påbyggklasser	-3.000
Mindreinntekter for gjestelæringer (redusert innpendling)	6.000
Merutgifter for gjestelæringer (økt utpendling)	2.000
Økning i klasser høsten 2017 med helårsvirkning inkludert spesialundervisning og ledelse	14.900
Endring i kassetall høsten 2018 (inkludert påbyggklasser)	-12.800
Økning i klasser høsten 2017 med helårsvirkning på Ølen vgs	8.250
Inntekter refusjon gjesteelever (Hordaland FK) for elever på Ølen vgs	-7.000
Sum	-650
Nødvendige justeringer/anslagsposter:	
Kjøp av undervisningstjenester	3.000
Sikkerhetsopplæring på grunn av elevøkning, naturbruk Strand	300
Renhold i leide lokaler, Ølen vgs.	236
Sum	3.536
Reduksjoner i budsjettet / merinntekter:	
Forskuttering av voksenretten	-2.500
Møllehagen vgs., refusjoner fra kommuner	-1.000
Sum	-3.500
Styrking av budsjettet:	
Utenlandske elever med videregående fra hjemlandet (rammetilskuddet øker om lag tilsvarende)	7.000
Fra revidert april 17, busstransport av elever på Bergeland	450
Fra revidert april 17, kombiklasser minoritetsspråklige elever	1.000
Fra revidert april 17, opplæringsavtaler	2.000
Fagleder på Dalane vgs, overtakelse fra Dalane rådet	700
Økt bemanning på PPT med 3 årsverk etter tilsynssak	2.700
Utdeling av fag og svenneprøve	200
Forskerlinje Sandnes vgs og Stavanger Katedralskole	400

Sum	14.450
Nye tiltak:	
Studiespesialisering med programfag om Havbruk på Strand vgs.	200
Dysleksivennlig skole	150
Programvarelisenser, Logometrica og Lingit	450
Sum	800
Kutt:	
Kutt i reiseutgifter på skolene	-800
Kutt i reiseutgifter i Opplæringsavdelingen	-400
Ikke lovpålagte oppgaver kutt på 2 millioner over 2017 og 2018	-1.000
0-visjonen, redusert utgiftsbehov	-2.000
Økt effekt av sparetiltak, medier og kommunikasjon	-3.400
Sum	-7.600

Nærmere omtale av opplæringsavdelingens budsjett

Oversikt over antall ansatte per 4. september

Arbsted	Arbsted(T)	Ant.still.
61000	OPPLÆRINGS-AVDELINGEN	5
61010	SEKSJON FOR OPPLÆRING I SKOLE	21
61020	SEKSJON FOR VEILEDNING OG LIVSLANG LÆRING	27
61030	SEKSJON FOR FAG- OG YRKESOPPLÆRING	32
61040	SEKSJON FOR PPT	24
61060	SEKSJON FOR KVALITET, ANALYSE OG DIMENSJONERING	14
		123

Ansvar 6100 - Opplæringsavdelingen felles

Nettobudsjettet her er på 69,8 mill. kroner.

Den viktigste posten er klasseordningen som har en nettoramme på 16 mill. kroner. De største postene i klasseordningen er:

- Det er satt av 49 mill. kroner til å dekke en anslått helårsvirkning av årets lønnsoppgjør i kapittel 3, 4 og 5.
- Gratis læremidler på 10,5 millioner kroner
- Reduksjon i klasser høsten 2018 på -12,8 millioner kroner
- Utstyr vg3 i skole og overbooking på 4 millioner
- Utdanningsvalg på 3 millioner

Under ansvar 6100 ligger også:

- NDLA på 7,85 millioner kroner
- Kjøp av tjenester med budsjett på 34,8 millioner
- SMI (sosial og medisinske institusjoner) med nettoramme 5,6 millioner
- Spesialundervisning enkeltvedtak med 14,4 millioner
- Støtte til minoritetsspråklige elever med 4 millioner kroner

Vi har flere inntektsposter på dette ansvaret slik som gjesteelever på 45,4 mill. kroner og statstilskudd på landslinjer på 19,3 mill. kroner. Utgifter til gjesteelever er budsjettet til 18,2 mill. kroner. PC-ordningen er også på dette ansvaret med en budsjetttramme på 12 mill. kroner etter at momsinnætt er lagt inn.

Ansvar 6101- Seksjon for opplæring i skole:

Flere poster er flyttet til felles og budsjettet er nå på 27,9 mill. kroner.

Foruten å lønne ansatte er det budsjett til etterutdanning, lederutvikling, drift av fagnettverk, utviklingsarbeid og stipend til ansatte med til sammen 5,9 mill. kroner. Det er budsjett til nettskolen med 3,1 millioner.

Ansvar 6102 – Seksjon for livslang læring

Budsjettet til seksjonen er på 50,7 millioner kroner. Største utgiftspost er voksenopplæringen med 40,3 millioner kroner. Nest største utgiftspost er privatisteksamen med 13,4 mill. kroner. Her utgjør egenandeler 13,7 mill. kroner slik at det blir en netto inntætt.

Ansvar 6103 – Seksjon for fag og yrkesopplæring

Dette er det største budsjettet i opplæringsavdelingen med en nettoramme på 372,6 mill. kroner. Tilskudd til lærebedrifter har alene et budsjett på 320 mill. kroner. For gjesteoppgjør fra andre fylker forventes en inntætt på 28,3 mill. kroner. Utgiftene er på 10,4 mill. kroner, noe som gir en nettoinntætt på nesten 18 mill. kroner. Fagprøveavviklingen er en stor utgiftspost med et budsjett på 25,3 mill. kroner. Alternativ Vg3 i skole har budsjett på 19,6 millioner kroner pluss det som er budsjettet på skolene med 9,4 mill. kroner, det vil si totalt 29 millioner kroner.

Ansvar 6104 – Seksjon for pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT)

Budsjettet er på 24,8 mill. kroner, med fylkesrådmannens forslag til nye stillinger inkludert. Utenom husleie på 1,6 mill. kroner og noe til reisevirksomhet er det meste av budsjettet til lønn.

Ansvar 6105 – «0-visjonen»

Budsjettet er på 10,2 mill. kroner. Da er 10 % økning i ressurs til sosialrådgivere lagt til skolenes budsjett.

Ansvar 6106 – seksjon for kvalitet, analyse og dimensjonering

Budsjettet er på 10,2 mill. kroner. Mesteparten går til lønn fordelt på inntak og spesialfunksjoner.

6.10 TANNHELSE

Styret for Tannhelse Rogaland FKF foreslår følgende budsjett/økonomiplan:

Budsjettforslag (mill. kroner)	2017	2018	2019	2020	2021
Lønnsutgifter	253 350	260 850	262 850	262 850	262 850
- herav lønnsmerutgifter som følge av sentralt oppgjør i kapittel 4		2 000	2 000	2 000	2 000
- herav estimert årseffekt i 2018 av lokale forhandlinger i kap. 3/4/5		3 000	3 000	3 000	3 000
Kjøp av varer og tjenester	56 063	58 460	58 960	58 960	58 960
Budsjettert momskompensasjon	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000
Husleie	18 307	18 673	18 673	18 673	18 673
Inntekter pasientbetaling	-92 100	-94 863	-94 863	-94 863	-94 863
Refusjoner fra staten	-15 750	-15 750	-15 750	-15 750	-15 750
Sykelønnsrefusjon	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
Fødselspengerefusjoner	-5 500	-5 500	-5 500	-5 500	-5 500
SUM (2018-kroner fra 2018)	202 370	209 870	212 370	212 370	212 370

Økonomiplan 2017-2020 (2017-kroner)

210 370 212 870 215 370 215 370

Budsjettert momskompensasjon (justert budsjett)

-8 000 -8 000 -8 000 -8 000

Vedtatt økonomiplan, korrigert (2017-kroner)

202 370 204 870 207 370 207 370

Lønnsmerutgifter knyttet til neste års hovedoppgjør er ikke innarbeidet i fylkesrådmannens forslag, men inngår i den generelle lønnsreserven for fylkeskommunen.

Styret har gått inn for en reell styrking av driftsbudsjettet på 2,5 mill. kroner i 2018, herunder ett nytt tannhelseteam (2,0 mill. kroner) og en nødvendig konsekvensjustering med 0,5 mill. kroner på grunn av økte driftsutgifter knyttet til full operativ drift av TkVest/Rogaland. Dette er i tråd med økonomiplan 2017-2020.

Den demografiske utviklingen i 2018-2021 er omtalt i den særskilte bestillingssaken. I 2019 vil det være behov for ytterligere ett tannhelseteam for å opprettholde et tjenestetilbud tilsvarende dagens tilbud.

Fylkesrådmannen foreslår at det tas høyde for tilførsel av midler til to nye tannhelseteam i årene 2018 og 2019. Videre foreslår fylkesrådmannen at økte driftsutgifter som følge av redusert vakanse / full drift av TkVest/Rogaland fases inn gradvis i 2018 og 2019, i tråd med fjorårets økonomiplan. Fylkesrådmannens forslag er således i tråd med vedtaket i foretakets styre. Fylkesrådmannen tilrår en netto driftsramme for Tannhelse Rogaland FKF på kr 209.870.000. For nærmere detaljer vises til egen bestillingssak. Fylkesrådmannen viser også til investeringsbudsjettet (kapittel 5.3).

6.11 OPPSUMMERING ENDRINGER ÅRSBUDSJETT 2018

I dette avsnittet gis en oversikt over henholdsvis styrkinger og reduksjoner i årsbudsjettet for 2018. Endringene er i forhold til opprinnelig budsjett 2017. Rent "tekniske" budsjettjusteringer hvor beløp er flyttet mellom ulike ansvar uten noen nettoeffekt, er ikke inkludert.

OVERSIKT BUDSJETTPOSTER SOM ER STYRKET I 2018

Tabellen gir en oversikt over budsjettposter som er styrket i budsjettet for 2018. Dette omfatter både nye tiltak og justeringer som følge av endrede forutsetninger, for eksempel et høyere kostnadsnivå. Inflasjonsjustering er i noen tilfeller framhevet. Tabellen omfatter ikke endringer i frie inntekter og kapitalutgifter mv.

	Ansvar / virksomhet	Beløp
	3000 Folkevalgte styrer, utvalg og råd	
N	- Ungdommens fylkesting	335 000
	SUM	335 000
	3230 Personal og organisasjon	
N	- Økt antall lærlinger fra 80 (i 2017) til 85 (økt utgiftsbehov)	600 000
K	- Økte KS-kontingenter	300 000
	SUM	900 000
	3270 Bygg og eiendom	
K	- Spesielt vedlikehold (ekskl. mva), indeksjustering	800 000
N	- Spesielt vedlikehold (ekskl. mva), foreslått opptrapping	4 000 000
K	- Økte trykkeriutgifter - effekten av kutt på 800' i 2017 er lavere enn forutsatt	200 000
	SUM	5 000 000
	3280 IKT / Arkiv	
N	- Serviceavtaler - drift av Visma Flyt Skole (fra 2020)	0
N	- Sammen om digitalisering (KS, engangsbeløp)	2 400 000
N	- Ny stilling: rådgiver, digitalisering - integrasjon, arkitektur og dataanalyse	1 000 000
N	- Ny stilling: rådgiver, informasjonssikkerhet/personvernombud	1 000 000
N	- Prosjekt: arkiv/dokumentsenter - ordning av eldre arkiver	1 000 000
	SUM	5 400 000
	4210 Næring	
N	- To nye årsverk (ett av disse gjennom omdisponering fra 2020)	1 800 000
N	- Klimapartner (3-årig prosjektstilling i perioden 2018-2020)	850 000
N	- Gründere i Rogaland, digitalisering og partnerskap (kun 2018)	300 000
N	- Samfunnssikkerhet i framtiden, støtte til internasjonalt møte (kun 2018)	200 000
N	- Ny strategi for flyruteutvikling, 3-årig støtte (2018-2020)	313 000
N	- Regionalplan sjøareal havbruk, marine grunnkart (2018-2020)	500 000
N	- Regionalplan sjøareal havbruk, gjennomf. av handlingsprogram (100' fra 2019)	300 000
	SUM	4 263 000
	4* Regional planlegging	
N	- Klimapartnernettverk, etablering (reversert generell avsetning i 2017)	-1 000 000
	SUM	-1 000 000

Ansvar / virksomhet		Beløp
4220 Regional planlegging		
N	- Regionalplan for klimatilpasning, økt ramme fra 2018 (fra kr 0 til 1.300.000)	1 300 000
N	- Oppfølging av regionalplan for massehåndtering på Jæren, geologstilling mv.	750 000
N	- Ny planportal og intern strategi for regional planlegging (kun 2018)	100 000
N	- Stedsutvikling (prosjekt), prosjektet attraktive tettsteder, prosjektmidler (2 år)	530 000
K	- Indeksregulering av tilskudd, prosjektinnsats og drift	650 000
SUM		3 330 000
423/424 Samferdsel / veier		
N	- Utredning skinnegående transport (3 mill. kroner i 2018)	2 250 000
N	- Godstransport undersøkelse (0,6 mill. kroner i 2018)	600 000
N	- Trafikksikker kommune, 3 nye kommuner (økt opptapping i 2018)	450 000
K	- TT-ordning, indeksjustering (2,8 pst)	801 000
N	- Samferdsels- og transportsektor, generell risiko for økte utgifter (ikke lagt inn)	0
N	- Økt moms på persontransport, generell reservepost	10 000 000
K	- Finnfast, ferjeavløsning (9,6 mill. kroner i 2017)	200 000
SUM		14 301 000
423/424 Samferdsel / veier - Statens vegvesen		
K	- Fylkesveger - drift/vedlikehold, indeksjustering (2,8 pst)	14 100 000
K	- Fylkesveger - drift/vedlikehold, økt momskompensasjon	-2 700 000
K	- Fylkesferjer, pris- og kostnadsvekst / oppgavekorrigering	120 100 000
SUM		131 500 000
4232 Kollektivtransport - Kolumbus AS		
N	- Endring kontraktsforhold Haugalandet	2 000 000
K	- Økt CO2 veibruksavgift i 2017	554 000
N	- Større fartøy Tau - Judaberg	900 000
N	- Økt skyss med taxi til privatskoler	1 500 000
N	- Manglende inntekter fra grunnskoleskyss som følge av endring takst/sone	1 800 000
N	- Taksttaler NSB, flere periodekort kjøpes gjennom Kolumbus	11 200 000
N	- Økte avskrivninger	1 055 000
N	- Big data/APC, nye utgifter innen digitale tjenester	1 400 000
N	- Kostnader neste fase interoperabilitet	2 250 000
N	- Videreutvikling og integrasjon båtbooking og billettapp	1 500 000
K	- Finansposter, lavere forventede renteinntekter	350 000
K	- Generell indeksjustering	31 852 000
SUM		56 361 000
425 Kultur		
K	- Indeksjustering kulturinstitusjoner (2,5 %)	2 028 000
N	- Prioriterte tiltak redegjort for i tekstdelen	3 430 000
N	- Sauda Folkets Hus (250' i 2017)	250 000
SUM		5 708 000

Ansvaret / virksomhet		Beløp
6* Opplæring		
<u>Aktivitetseendringer som følger av demografiske endringer:</u>		
N	- Redusert antall lærlinger, helåsvirkning bedriftstilskudd	-15 500 000
N	- Delåsvirkning bedriftstilskudd (høst) av 6 påbyggkl. omgjort til lærlingplasser	6 500 000
N	- Alternativ Vg3 i skole, jf. redusert antall påbyggklasser	-3 000 000
N	- Mindreinntekter for gjestelærlinger (redusert innpendling)	6 000 000
N	- Merutgifter for gjestelærlinger (økt utpendling)	2 000 000
N	- Økt antall klasser høsten 2017 (helårsv.), inkl. spesialunderv./ledelsesressurs	14 900 000
N	- Endring i klassetall høsten 2018 (inkludert påbyggklasser)	-12 800 000
N	- Netto merutgifter Ølen vgs (fratrasket refusjon fra Hordaland FK)	1 250 000
<u>Justeringer/anslagsposter:</u>		
N	- Justering av budsjettert sykkelønnsrefusjon, kompensasjon merutgifter	794 000
N	- Kjøp av undervisningstjenester	3 000 000
N	- Sikkerhetsopplæring på grunn av elevøkning, naturbruk Strand vgs.	300 000
N	- Renhold i leide lokaler, Ølen vgs	236 000
<u>Styrking av budsjettet:</u>		
N	- Utenlandske elever med vgs fra hjemlandet (tilsv. økning i rammetilskuddet)	7 000 000
N	- Busstransport elever Bergeland vgs (revidert budsjett 2017)	450 000
N	- Kombiklasser minoritetsspråklige elever (revidert budsjett 2017)	1 000 000
N	- Opplæringsavtaler (revidert budsjett 2017)	2 000 000
N	- Fagleder på Dalane vgs, overført fra Dalane-rådet (ekstramidler i 2018)	700 000
N	- Økt bemanning på PPT med 3 årsverk etter tilsynssak	2 700 000
N	- Utdeling av fag- og svenneprøve	200 000
N	- Forskerlinje Sandnes vgs og Stavanger Katedralskole, opptrapping	400 000
<u>Nye tiltak:</u>		
N	- Studiespesialisering med programfag om Havbruk på Strand vgs.	200 000
N	- Dysleksivennlig skole	150 000
N	- Programvarelisenser for Logometrica og Lingit	450 000
<u>Indeksregulering og priskompensasjon:</u>		
K	- Skolebygninger, ordinært vedlikehold, indeksjustering mv.	772 000
K	- Skolebygninger, energiutgifter (inkl. forbruk/enøk)	194 000
K	- Økt pensjonspremie Statens pensjonskasse	13 076 000
K	- Bedriftstilskudd, indeksjustering (2,5 pst)	7 600 000
K	- Bedriftstilskudd, nye satser fra 1.7.17 (helåsvirkning av endring i RNB2017)	2 000 000
K	- Fagprøver, indeksjustering (2,5 pst)	720 000
K	- B-time-pott, indeksjustering (2 pst)	280 000
K	- Kjøp av tjenester, indeksjustering (2 pst)	560 000
K	- Gratis læremidler, indeksjustering (2 pst)	344 000
K	- Generell prisvekst varer/tjenester opplæringsavdelingen, indeksjustering	500 000
K	- Generell prisvekst varer/tjenester skoler, indeksjustering	1 500 000
SUM		46 476 000
7800 Tannhelse		
N	- Demografiske kostnader, nye tannlegeteam mv. i 2018 og 2019	2 000 000
N	- Økte driftsutgifter TkVest/Rogaland (1 mill. kroner i 2017), gradvis innfasing	500 000
SUM		2 500 000
SUM TOTAL		275 074 000
N Nye tiltak / styrking av tiltak (N)		78 293 000
K Kostnadsøkning knyttet til eksisterende drift (K)		196 781 000

OVERSIKT REDUKSJONER / INNTEKTSØKNINGER 2018

Tabellen gir en oversikt over reduksjoner og inntektsøkninger i budsjettet for 2018. Endringene er i forhold til opprinnelig budsjett 2017. De spesifiserte reduksjonene dreier seg om nye sparetiltak, dokumenterte besparelser, tiltaksmidler som tilrås omprioritert til andre formål og bevilgninger i 2017 som nå tas ut eller trappes ned.

Den økte effekten av sparetiltak vedtatt i FT-sak 95/13 er oppsummert på egen linje i bunn av tabellen.

	Ansvar / virksomhet	Beløp
	3000 Folkevalgte styrer, utvalg og råd	
K	- Valguttgifter, stortingsvalget i 2017	-2 200 000
	SUM	-2 200 000
	3270 Bygg og eiendom	
K	- Leieuttgifter skolebygg (ekskl. mva), redusert utgiftsbehov	-2 100 000
K	- Diverse reduksjoner i driftsutgifter	-150 000
	SUM	-2 250 000
	3280 IKT / Arkiv	
R	- Generell effektivisering - gevinstrealisering, som følge av sentralisering e.l.	-1 000 000
	SUM	-1 000 000
	4210 Næring	
R	- Bioøkonomistrategi - utarbeidelse (kun 2017)	-500 000
R	- Turistferje på Lysefjorden (2 mill. kroner i 2015, 1 mill. kroner i 2016 og 2017)	-1 000 000
R	- Fiberutbygging, engangsbeløp i 2017	-2 500 000
	SUM	-4 000 000
	4220 Regional planlegging	
R	- Utgifter ved CPMR-styremøte (Political Bureau) i Rogaland, juni 2017	-500 000
R	- Regional plan for massehåndtering, redusert ramme (fra kr 150.000)	-150 000
	SUM	-650 000
	423/424 Samferdsel / veier	
R	- Sekretariat Jærenpakke 1, avvikles	-725 000
R	- Ryfast, anleggstilskudd (11 mill. kroner i 2017, siste år).	-11 000 000
	SUM	-11 725 000
	423/424 Samferdsel / veier - Statens vegvesen	
R	- Fylkesveger - drift/vedlikehold, sparetiltak (reell reduksjon fra 2017-nivå)	-11 000 000
R	- Fylkesveger - drift/vedlikehold, redusert momskompensasjon ved kutt	2 100 000
	SUM	-8 900 000

Ansvar / virksomhet		Beløp
4232 Kollektivtransport - Kolumbus AS		
I	- Takstøkning (utgangspunkt: ca. 3,0 pst)	-7 434 000
R	- Nytt anbud Suldal	-125 000
I	- Passasjervekst, etablering av ny bomring	-1 250 000
I	- Passasjervekst, nye tiltak (digitalisering, informasjon, markedsføring)	-7 545 000
I	- Passasjervekst, fremskriving av 2017-vekst	-5 233 000
I	- Refusjon grunnskoleskyss, økte inntekter	-716 000
R	- Sanntid, redusert bevilgning fra RFK	-600 000
R	- Videreutvikling mobil billettering, redusert bevilgning fra RFK	-1 000 000
R	- Oppgradering holdeplasser, redusert bevilgning fra RFK	-1 500 000
R	- Holdningskampanje sjåfører, reversert	-1 800 000
K	- Bedre avtaler betalingsformidlere, redusert utgiftsbehov	-1 100 000
R	- Effektivisering av rutetilbudet	0
SUM		-28 303 000
425 Kultur		
R	- Omdisponeringer og avslutning av tidsavgrensede prosjekt	-2 720 000
R	- Jøssingfjordsenteret (2000' i 2017)	-1 000 000
SUM		-3 720 000
6* Opplæring		
R	- Forskuttering av voksenretten (direkte overgang fra ungdomsrett til voksenrett)	-2 500 000
I	- Møllehagen vgs., refusjon fra kommuner	-1 000 000
R	- Nullvisjonen, redusert avsetning til målrettede tiltak	-2 000 000
S	- Økt effekt av sparetiltak, medier og kommunikasjon	-3 400 000
R	- Ikke-lovpålagte oppgaver (FT-sak 114/16), økt effekt fra 1 til 2 mill. kroner i 2018	-1 000 000
SUM		-9 900 000
* Generelt		
A	- Ny avtale om mobiltelefoni / mobilt bredbånd (reversert del av kutt)	2 000 000
A	- Stillingsred. i sentraladministrasjonen i FT-sak 114/16 (reversert del av kutt)	2 530 000
R	- Bortfall av livsfaseorienterte tiltak, økt effekt (seniortillegg / 80/90-ordninger)	-5 600 000
SUM		-1 070 000
SUM TOTAL		-73 718 000

S	Økt effekt av sparetiltak i FT 95/13 (S)	-3 400 000
R	Reelle reduksjoner, herunder nye sparetiltak (R)	-46 120 000
A	Annet, kutt som reverseres i tråd med revidert budsjett 2017 (A)	4 530 000
K	Lavere kostnadsnivå (K)	-5 550 000
I	Økte inntekter (I)	-23 178 000

6.12 ØKONOMIPLANEN (2018-2021)

Etter ovennevnte justeringer og øvrig pris- og kostnadsvekst fra 2017 til 2018, kan salderingen av økonomiplanen illustreres som følger.

<i>Tall i millioner kroner</i>	<i>2017 (oppr.)</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>
Korrigerte netto driftsutgifter	4 905,9	5 133,5	5 097,2	4 953,8	4 950,0
Sum frie disponible inntekter inkl. konsesjonskraft	5 413,0	5 547,6	5 645,7	5 652,9	5 611,8
Korrigert brutto driftsresultat	507,1	414,2	548,5	699,1	661,8
Netto finansutgifter	312,8	317,3	329,4	337,4	345,4
Generell overføring til investeringer	194,3	246,2	294,8	314,8	338,5
Avsetning til disposisjonsfond	0,0	-149,4	-75,6	47,0	-22,1
UDEKKET	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Det framgår av tabellen at Rogaland fylkeskommune har en saldert økonomiplan med de utgifts- og inntektsforutsetninger fylkesrådmannen har redegjort for. Det understrekes at de krav til sparetiltak og effektivisering som er innarbeidet i økonomiplanen, må realiseres for at denne fremstillingen skal være realistisk. Balansekravet i kommuneloven vil være oppfylt når renter og avdrag (netto finansutgifter) er dekket inn.

Fylkesrådmannen vil beskrive det finansielle handlingsrommet i drift som tilfredsstillende ved utløpet av planperioden, og understreker igjen behovet for å oppnå et netto driftsresultat som ligger stabilt på rundt 5 pst av driftsinntekter, jf. referansene og vurderingene i kapittel 4.2. Netto driftsresultat er egentlig om lag 35 mill. kroner for lavt i 2021 sett i forhold til måltallet.

Dersom et akseptabelt investeringsnivå skal kunne opprettholdes også etter 2021, må egenfinansieringen (overføringen til investeringsregnskapet) holdes rimelig stabilt på et litt høyere nivå enn 2021-nivået for å unngå at lånegjelden igjen fortsetter å stige mer enn inntektene. Denne økonomiplanen viser at det er mulig å oppnå et tilfredsstillende handlingsrom i drift innen 2020, på tross av et svekket inntektsgrunnlag. Dette krever nøkternhet både i driften av RFK og i investeringsplanene for skolebygg og fylkesveier.

Den gradvise økningen i frie inntekter som følger av overgangsordningen setter fylkesrådmannen i stand til å legge fram en økonomiplan med et realistisk kostnadsbilde framover i tid og samtidig en akseptabel utvikling i netto driftsresultat. Dette skjer til tross for en økning i minimumsavdraget på lån, vedvarende høye pensjonspremier og en kostnadsvekst som i noen sektorer langt overstiger ordinær pris- og kostnadsvekst.

På grunn av et svekket handlingsrom i drift, kreves imidlertid større reduksjoner i denne økonomiplanen enn det som var tilfellet i de foregående økonomiplanene. Det vises til generelle effektiviseringskrav som er innarbeidet på noen sentrale områder, nedjusterte rammer for drift/vedlikehold av fylkesveier, klare premisser om tilpasninger til lavere statlig finansiering av båtruter og beskrivelse av prosesser som skal lede fram til reduserte utgifter i den videregående opplæringen. Ovennevnte utvikling hadde ikke vært mulig uten nye reelle besparelser og en rekke nye sparetiltak som kommer i tillegg til de som ble gjennomført i perioden 2014-2017.

Det generelle bildet er at kostnadskontrollen er god, også innenfor mer kapitalkrevende deler av RFKs kjernevirksomhet, som drift/vedlikehold av fylkesveier og kollektivtransport.

Igjen finner rådmannen grunn til å minne om den ekstremt høye renterisikoen som den fylkeskommunale økonomien er eksponert for på litt lengre sikt.

Fylkesrådmannen har omtalt risikoen som er knyttet til inngåelse av nye fergekontrakter.

Med om lag 1,0 pst årlig beregnet vekst i innbyggertallet er det faglig sett riktig å innarbeide demografikostnader i avdelingenes budsjett. Dette er forsøkt gjennomført på en realistisk måte. Det bør konsekvent innarbeides en vekst i utgiftsrammene som tilsvarer det beregnede utgiftsbehovet gitt forutsetningen om uendret tjenestestandard, produktivitet og dekningsgrad i tjenesteproduksjonen.

6.13 PLANPERIODENS TRE SISTE ÅR (2019-2021)

Tabellen nedenfor viser vesentlige reelle endringer / forutsetninger i perioden 2019-2021, sammenlignet med 2018.

<i>Tall i millioner kroner, reelle bevegelser fra 2018</i>	2019	2020	2021
Realvekst frie inntekter	-98,300	-114,500	-70,700
Konsesjonskraft	0,200	9,200	6,500
REALVEKST INNTEKTER (NEGATIVT = ØKTE INNTEKTER)	-98,100	-105,300	-64,200
ØKTE KAPITALUTGIFTER	12,100	20,100	28,100
ENDRET PENSJONSRESERVE	-7,000	10,000	-2,000
LIVSFASEORIENTERTE TILTAK UTGÅR / TRAPPES NED	-2,000	-4,000	-4,000
Gand vgs, redusert leie ved innflytting i nye lokaler	-2,025	-1,465	-1,465
Fylkeskommunale bygg, økt planmessig/systematisk vedlikehold	4,000	8,000	8,000
Sentralisert styring av drift/vedlikehold for fylkeskommunale bygg, prosess for effektivisering	-1,000	-3,000	-5,000
BYGNINGSDRIFT, ØKTE UTGIFTER SOM FØLGE AV INVESTERINGER MV.	0,975	3,535	1,535
GENERELL EFFEKTIVISERING, SENTRALISERING AV IKT-DRIFT E.L.	-1,000	-3,000	-5,000
Kollektivtransport, demografibasert vekst (knappt 1,5 pst årlig realøkning)	10,000	20,000	30,000
Båtruter, reduserte utgifter ved nedleggelse av Stavanger-Jørpeland-ruten	0,000	-20,000	-20,000
Båtruter, økte inntekter og/eller reduserte utgifter (fra 2019)	-20,000	-30,000	-40,000
KOLLEKTIVTRANSPORT, ØKTE/REDUSERTE UTGIFTER (REGIONALE MIDLER)	-10,000	-30,000	-30,000
Fylkesveier/fylkesferger, demografibasert vekst (1 pst årlig økning)	5,000	10,000	15,000
Fylkesveierferger, reduserte utgifter ved nedleggelse av Stavanger-Tau-sambandet	0,000	-110,100	-110,100
FYLKESVEIER/-FERGER, ØKTE/REDUSERTE UTGIFTER (REGIONALE MIDLER)	5,000	-100,100	-95,100
SAMFERDSELSSEKTOR - RISIKO FOR REALØKNING I UTGIFTER	0,000	0,000	0,000
Forskuttering av voksenretten (direkte overgang fra ungdomsrett til voksenrett)	-2,500	-5,000	-5,000
Nullvisjonen - ulike stimulerings tiltak	0,000	-12,009	-12,009
Utenlandske elever med videregående skole fra hjemlandet (tilsvarende økning i rammetilskudd)	7,000	13,000	13,000
Endring i klasse-/elevgrunnlag (neg. = reduksjon)	-20,000	-25,000	-20,000
Forskerlinje (topplinje) innen realfag ved Stavanger katedralskole	0,200	0,200	0,200
Studiespesialisering med programfag på havbruk (Strand vgs)	0,200	0,400	0,400
Dalane vgs, ekstramidler reversert	-0,700	-0,700	-0,700
Effektivisering/sparetiltak i den videregående opplæringen	0,000	-20,000	-20,000
VIDEREGÅENDE OPPLÆRING, ØKTE/REDUSERTE UTGIFTER	-15,800	-49,109	-44,109
KULTURAVDELING, JUSTERTE TILTAK	-2,520	-4,085	-4,085
NÆRINGS- OG AVDELING, JUSTERTE TILTAK	-1,050	-1,950	-3,263
REGIONALPLANAVDELINGEN, JUSTERTE TILTAK	-0,100	-0,630	-0,780
SAMFERDSELSAVDELINGEN, JUSTERTE TILTAK	-3,128	-3,128	-3,128
TANNHELSE, JUSTERTE TILTAK	2,500	2,500	2,500
IKT, JUSTERTE TILTAK	-4,400	-0,900	1,100
ANNET, JUSTERTE UTGIFTER	2,233	1,200	2,878
ØKT HANDLINGSROM I DRIFT (NEGATIVT FORTEGN)	-122,290	-264,867	-219,552
Egenfinansiering av investeringer (økning)	48,554	68,548	92,250
Redusert bruk av disposisjonsfond eller økt avsetning til disposisjonsfond (positivt fortegn)	73,736	196,319	127,302
SUM DISPONERT HANDLINGSROM I DRIFT	122,290	264,867	219,552
ØKT SALDERINGSBEHOV FRA 2018	0,000	0,000	0,000

Realvekst frie inntekter

Det er lagt inn en samlet ordinær realvekst på 70,7 mill. kroner i frie inntekter i løpet av perioden. Beløpet inkluderer forventet omfordelingseffekt av ny kostnadsnøkkel for fylkeskommuner (overgangsordningen), som gir RFK et løft på 77,0 mill. kroner i 2019. På den annen side er det lagt til en negativ fordelingseffekt på 18,9 mill. kroner av at RFKs kostnadsindeks faller ytterligere i perioden. Den forutsatte realveksten i makroopplegget løfter frie inntekter med 52,6 mill. kroner i perioden, alt annet likt. Fylkesrådmannen forutsetter ytterligere 13 mill. kroner til økt finansiering av opplæring for utenlandske elever med videregående skole fra hjemlandet og 70 mill. kroner i reduksjon som følge av nedleggelsen av fergesambandet Stavanger-Tau.

Det er ikke tatt høyde for en vekst i frie inntekter knyttet til Nasjonal transportplan 2014-2023 utover 2018-nivå.

Inntektssiden er generelt lite påvirkelig i en fylkeskommune, men det er et viktig poeng å sørge for at finansieringsbidrag fra brukere holdes om lag uendret over tid. Dette krever prisjusteringer i tråd med pris- og kostnadsvekst i kommunesektoren. I motsatt fall vil man over tid ikke være i stand til å opprettholde tjenesteproduksjonen.

Konsesjonskraft

De prognostiserte inntektene faller med 6,5 mill. kroner i perioden. Det er tatt høyde for at ca. $\frac{1}{4}$ av volum faller bort som følge av strukturelle endringer i kommunesektoren.

Kapitalutgifter

Med gitte forutsetninger for låneopptak, rentenivå og avdrag vil endring i kapitalutgifter de nærmeste årene bli som vist i tabellen. Budsjetterte avdrag øker i takt med stigende lånegjeld. 17,2 mill. kroner av økningen på 28,1 mill. kroner er økte minimumsavdrag.

Endret pensjonsreserve

Det er forutsatt en reduksjon i pensjonspremier i 2019 i tråd med KLPs framskrivninger, og likeens en økning i 2020, sett i forhold til 2018-nivå.

Livsfaseorienterte tiltak utgår / trappes ned

Posten tar opp i seg den videre nedtrappingen av livsfaseorienterte tiltak (80/90-ordninger og seniortillegg) som ble vedtatt i økonomiplan 2017-2020.

Endring bygningsdrift på grunn av investeringer mv.

Endringer i bygningsdrift i form av energiøkonomisering og redusert leie av undervisningslokaler mv. framgår av tabellen. Økt innsats knyttet til planmessig/systematisk vedlikehold av fylkeskommunale bygg, for å unngå at vedlikeholdsetterslep forsterkes/oppstår, er også illustrert. Opptrappingen er i tråd med det som ble til grunn i økonomiplan 2017-2020.

Som sparetiltak er det innarbeidet en forutsetning om mulig effektivisering gjennom en prosess som tar sikte på mer sentralisert styring av drift/vedlikehold for fylkeskommunale bygg. Utarbeidelsene av en strategi for eiendomsforvaltning er omtalt i kapittel 6.3. Effekten er nå forutsatt å komme ett år senere enn forrige økonomiplan la til grunn.

Generell effektivisering, sentralisering av IKT-drift eller lignende

I tråd med ovennevnte strategi for eiendomsforvaltning, vedtok fylkestinget i økonomiplan 2017-2020 en forutsetning om generell effektivisering knyttet til sentralisering av IKT-drift for videregående skoler og/eller andre organisatoriske prosesser som åpner for å frigjøre tid / administrative ressurser i organisasjonen som helhet.

Relevant bestillerkompetanse, gjennomføring av standardiserte anskaffelser og lojalitet til rammeavtaler er aktuelle momenter i arbeidet. Langsiktig gevinstrealisering av organisasjonens satsing på digitalisering og forenkling av arbeidsprosesser vil også være aktuelle tema i budsjettssammenheng.

Kollektivtransport, økte/ reduserte utgifter

Et minimum av ordinær demografibasert vekst er innarbeidet som forutsetning på utgiftssiden i tillegg til en underliggende forventning om høyere utnyttelse av produserte setekilometer. Det er lagt inn reduserte båtutgifter i 2020 og 2021 som følge av den planlagte nedleggelsen av båtruten Stavanger-Jørpeland. Det er for øvrig forutsatt betydelige tilpasninger for båtruter, som vi ser av tabellen. Vurderingene og forutsetningene som danner grunnlag for de reelle endringene i 2019-2021 er redegjort for i fagavdelingens beskrivelse i kapittel 6.7.

Fylkesveier/-ferger, økte/ reduserte utgifter

Vurderingene og forutsetningene som danner grunnlag for de reelle endringene i 2019-2021 er redegjort for i fagavdelingens beskrivelse i kapittel 6.7. Utover demografikomponenten som er ment å fange opp volumendringer og planlagt økning i standard som følge av ny infrastruktur, har ikke fylkesrådmannen funnet dekning for en opptrapping av innsatsen knyttet til drift/vedlikehold av fylkesveier.

Det er lagt inn reduserte fergeutgifter i 2020 og 2021 som følge av den planlagte nedleggelsen av fergesambandet Stavanger-Tau.

Samferdselssektor – risiko for realøkning i utgifter

Posten kunne ha tatt høyde for generell usikkerhet, og en reell mulighet for økte utgifter utover ordinær pris- og kostnadsvekst i sektoren også etter 2018. Posten er omtalt i kapittel 6.7.

Videregående opplæring, økte/ reduserte utgifter

Vurderingene og forutsetningene som danner grunnlag for de reelle endringene i 2019-2021 er redegjort for i fagavdelingens beskrivelse i kapittel 6.9 og i kapittelet om krav til effektivisering. Tabellen illustrerer et vesentlig redusert utgiftsbehov i planperiodens tre siste år som følge av et betydelig redusert elevgrunnlag i videregående opplæring. I lys av utviklingen i delkostnadsnøkkelen for videregående opplæring og bortfall av frie inntekter i 2018, skulle denne effekten egentlig har slått inn noe tidligere. Det er blant annet utslag som følger av skoleår som avviker fra kalenderår som forklarer dette, men også mange kostnadsdrivere som er omtalt tidligere i heftet og som stimulerer etterspørselen etter lovpålagt videregående opplæring.

Kulturavdeling, næringsavdeling, regionalplanavdeling – justerte tiltak

Her er det tidsavgrensede satsinger og tiltak, samt reversering av tiltak, som virker inn. Dette er redegjort for i kapitlene 6.5, 6.6 og 6.8. Det er forutsatt at 2018-rammene videreføres på om lag samme reelle nivå i planperiodens tre siste år.

Tannhelse, justerte tiltak

Vurderingene og forutsetningene som danner grunnlag for de reelle endringene i 2019-2021 er redegjort for i fylkesrådmannens beskrivelse i kapittel 6.10.

IKT, justerte tiltak

Implementering av Visma Flyt skole genererer økte driftsutgifter fra 2020.

Annet, justerte utgifter

Her inngår blant annet virkningen av at det er valg annethvert år.

Egenfinansiering av investeringer (økning)

Tallene viser de årlige endringer i generell egenfinansiering av investeringer i form av overføringer fra drift til investering.

Redusert bruk av disposisjonsfond eller avsetning til disposisjonsfond

Tallene tar utgangspunkt i bruken av disposisjonsfond i driftsbudsjettet for 2018. Det eneste året med avsetning til disposisjonsfond er 2020.

7 FORSLAG TIL VEDTAK

Fylkesrådmannen fremmer følgende forslag til vedtak:

1. Økonomiplan for Rogaland fylkeskommune for perioden 2018 - 2021 vedtas i samsvar med vedlagte hovedoversikter. Tallbudsjett for år 2018 (1. år i økonomiplanperioden) vedtas i samsvar med vedlegg.
2. Den fylkeskommunale inntektsskattøren skal være lovens maksimalsats.
3. Det tas opp lån i 2018 til investeringer med til sammen **kr 496.954.000**.

Investeringer samt finansiering av disse foretas i henhold til vedlagte tabeller og tallbudsjett. Fylkesrådmannen får fullmakt til å innarbeide eksternt finansierte investeringer i fylkesveier forutsatt at dette ikke påvirker låneopptaket.

4. Årsbudsjett for 2018 baseres på følgende forutsetninger:
 - Fylkesrådmannen får fullmakt til å fordele midler til inventar og utstyr i opplæringssektoren.
 - Fylkesrådmannen får fullmakt til å fordele avsatt beløp til dekning av pensjonsutgifter.
 - Fylkesrådmannen får fullmakt til å omdisponere budsjett mellom de enkelte skoler som følge av endret klasseordning fra og med høsten år 2018.
 - Fylkesrådmannen får fullmakt til å innvilge søknader om økonomisk støtte fra RFK begrenset opp til kr 100.000 pr. søknad. Det forutsettes dekning i konto 3099.49 Reservert til tilleggsbevilgninger. Oversikt over innvilgede søknader gis i forbindelse med revidertsaker.
5. Et eventuelt overskudd i 2017 forutsettes primært benyttet til følgende formål:
 - styrket soliditet (frie fond).

VEDLEGG:

Hovedoversikter for økonomiplanperioden

Spesifisert tallbudsjett for år 2018

Skriv fra kontrollutvalget datert 13.09.17 om Budsjett for kontroll og tilsyn

ØKONOMIPLAN - 2018-2021						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Faste priser (mill. kr.)	regnskap	budsjett	budsjett	budsjett	budsjett	budsjett

3 Sentrale styringsorganer og fellesutgifter

Utgifter	274,2	314,7	369,8	342,2	336,6	336,3
Inntekter	-56,4	-9,9	-37,4	-14,8	-12,9	-12,9
Netto	217,8	304,8	332,4	327,4	323,7	323,4

4 Regionalutvikling

RUP, Vestlandsrådet, Skape	6,1	3,0	1,7	1,7	1,7	1,7
Næring	104,9	47,6	52,9	48,7	49,3	48,0
Plan	79,2	53,3	59,1	57,6	56,6	56,4
Samferdsel	953,0	972,5	936,4	907,5	887,5	887,5
Veier	868,9	614,7	736,6	641,2	530,0	535,0
Kultur	512,8	302,4	328,5	324,2	322,3	322,3
Sum utgifter	2 524,9	1 993,5	2 115,1	1 980,9	1 847,3	1 850,9
RUP, Vestlandsrådet, Skape	-4,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Næring	-82,5	-19,9	-27,5	-26,8	-26,8	-26,8
Plan	-32,7	0,0	-3,6	-2,3	-2,3	-2,3
Samferdsel	-76,7	-60,2	-15,8	0,0	0,0	0,0
Veier	-306,5	0,0	-99,1	1,2	2,3	2,3
Kultur	-367,2	-147,9	-165,7	-163,9	-163,9	-163,9
Sum inntekter	-870,0	-228,0	-311,6	-191,8	-190,6	-190,6
Netto	1 654,9	1 765,5	1 803,4	1 789,1	1 656,7	1 660,3

6 Opplæring

Utgifter	3 407,8	3 094,6	3 121,5	3 092,7	3 092,4	3 097,4
Inntekter	-710,0	-289,3	-361,4	-356,3	-356,3	-356,3
Netto	2 697,8	2 805,3	2 760,1	2 736,4	2 736,1	2 741,1

7 Tannhelse / Oppreisningsordning barnvern ¹⁾

Utgifter	210,1	210,4	205,8	210,4	210,4	210,4
Inntekter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	210,1	210,4	205,8	210,4	210,4	210,4

1 Skatter, renter m.m.

Overf. investeringsregnskapet	193,0	194,3	246,2	294,8	314,8	338,5
Avdrag på lån	187,8	203,1	209,9	219,5	223,6	227,1
Mottatte avdrag på lån	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Renteutgifter	155,0	149,5	149,8	157,5	167,0	174,1
Renteinntekter/rentekomp.	-27,0	-39,8	-42,4	-47,6	-53,2	-55,8
Avsetn. fond	222,8	0,0	0,0	0,0	58,6	0,0
Bruk av fond	0,0	0,0	-122,7	-39,9	0,0	-10,5
Bruk av overskudd	-150,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dekning underskudd	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Frie inntekter	-5 343,4	-5 366,9	-5 515,4	-5 613,7	-5 629,9	-5 586,1
Konsesjonskraft	-100,4	-46,2	-39,1	-38,9	-29,9	-32,6
Refusjoner og overføringer	-39,3	-190,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Andre utg. (pensjon/kons.kraft)	54,4	10,0	12,0	5,0	22,0	10,0
Saldering (frie inntekter/fond)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets resultat	67,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-4 780,6	-5 086,0	-5 101,6	-5 063,3	-4 926,9	-4 935,2

Driftsbudsjett etter skatter, renter, m.m.

Utgifter	7 297,3	6 170,1	6 430,0	6 303,0	6 272,8	6 244,7
Inntekter	-7 297,3	-6 170,1	-6 430,0	-6 303,0	-6 272,7	-6 244,7
Netto	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

ØKONOMIPLAN - 2018-2021						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Faste priser (mill. kr.)	regnskap	budsjett	budsjett	budsjett	budsjett	budsjett

0 Investeringsbudsjett						
Investeringsutgifter	1 441,2	1 669,8	1 466,5	2 132,3	1 946,0	933,6
Intern overføring	0,0	527,4	475,6	690,5	678,8	509,6
Avsetninger	37,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Salg av fast eiendom m.v.	-31,6	-38,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Salg av aksjer	-3,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Låneopptak/Bruk av lån	-629,5	-463,4	-356,4	-308,7	-281,2	-312,0
Overf./refusjon	-551,1	-904,0	-813,9	-1 488,7	-1 330,1	-283,2
Intern overføring	-4,1	-527,4	-475,6	-690,5	-678,8	-509,6
Bruk av avsetninger/likviditet	-65,9	-70,0	-50,0	-40,0	-20,0	0,0
Overf. fra drift	-193,0	-194,3	-246,2	-294,8	-314,8	-338,5
Regn.mess. merforbruk	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totalbudsjett - Rogaland Fylkeskommune						
Utgifter	8 775,8	8 367,3	8 372,1	9 125,8	8 897,6	7 687,9
Inntekter	-8 775,8	-8 367,3	-8 372,1	-9 125,8	-8 897,6	-7 688,0
Netto	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Nøkkeltall - drift						
Frie inntekter	-5 343,4	-5 366,9	-5 515,4	-5 613,7	-5 629,9	-5 586,1
Andre inntekter	-139,7	-236,2	-39,1	-38,9	-29,9	-32,6
Driftsinntekter	-1 636,4	-527,2	-710,5	-562,9	-559,8	-559,8
Brutto driftsinntekter	-7 119,5	-6 130,3	-6 264,9	-6 215,5	-6 219,5	-6 178,4
Andre utgifter	54,4	10,0	12,0	5,0	22,0	10,0
Driftsutgifter	6 417,0	5 613,2	5 812,1	5 626,2	5 486,7	5 495,0
Brutto driftsutgifter	6 471,4	5 623,2	5 824,1	5 631,2	5 508,7	5 505,0
Brutto driftsresultat	-648,1	-507,1	-440,8	-584,2	-710,8	-673,5
Netto renteutgifter	128,0	109,7	107,4	109,9	113,8	118,3
Netto avdrag på lån	187,8	203,1	209,9	219,5	223,6	227,1
Netto driftsresultat	-332,3	-194,3	-123,5	-254,8	-373,4	-328,1
Netto avsetninger	222,8	0,0	-122,7	-39,9	58,6	-10,5
Overføring investeringsbud.	193,0	194,3	246,2	294,8	314,8	338,5
Tidl. overskudd/underskudd	-150,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets resultat	67,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Merforbruk/Mindreforbruk	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Note 1)

Inkluderer oppreisningsordningen for barnevern i Regnskap 2016 (kr 975 000)

BUDSJETTSKJEMA 1A

DRIFTSBUDSJETT

	BUDSJETT 2018	BUDSJETT 2017	REGNSKAP 2016
Skatt på inntekt og formue ¹⁾	-3 193 997 000	-3 192 669 000	-3 106 821 000
Ordinært rammetilskudd ¹⁾	-2 321 357 000	-2 174 210 000	-2 236 563 000
Skatt på eiendom	0	0	17 000
Andre direkte eller indirekte skatter ²⁾	-39 100 000	-46 150 000	0
Andre generelle statstilskudd ⁴⁾	0	-190 000 000	-252 641 000
SUM FRIE DISPONIBLE INNTEKTER	-5 554 454 000	-5 603 029 000	-5 596 008 000
Renteinntekter og utbytte ³⁾	-42 400 000	-39 800 000	-30 811 000
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	-477 000
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	149 800 000	149 500 000	148 043 000
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	6 941 000
Avdrag på lån	209 900 000	203 100 000	187 800 000
NETTO FINANSINNTEKTER/-UTGIFTER	317 300 000	312 800 000	311 496 000
Til dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk	0	0	0
Til ubundne avsetninger	0	17 000	228 460 000
Til bundne avsetninger	0	0	273 920 000
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	0	0	-150 784 000
Bruk av ubundne avsetninger	-122 688 000	0	-32 905 000
Bruk av bundne avsetninger	0	0	-146 506 000
NETTO AVSETNINGER	-122 688 000	17 000	172 185 000
Overført til investeringsbudsjettet	246 210 000	194 291 000	193 017 000
TIL FORDELING DRIFT	-5 113 632 000	-5 095 921 000	-4 919 310 000
SUM FORDELT DRIFT (fra skjema 1B)	5 113 632 000	5 095 921 000	4 852 034 000
MERFORBRUK/MINDREFORBRUK	0	0	-67 276 000

Note 1)

Skatteanslaget og anslått beløp for inntektsutjevning er basert på forslag til statsbudsjett.

Note 2)

Konsesjonskraftsinntekter.

Note 3)

Renteinntekter, inkl. **18,4** mill. kr. i rentekompensasjon fra staten vedr. skolebygg/veier

Note 4)

Momskompensasjon fra drift i Budsjett 2017 og Regnskap 2016. Fra 2018 blir momskompensasjon fra drift budsjettet på hver enhet (nettobudsjettering).

BUDSJETTSKJEMA 1B

DRIFTSBUDSJETT

	BUDSJETT 2018	BUDSJETT 2017	REGNSKAP 2016
TIL FORDELING DRIFT (fra skjema 1A)	-5 113 632 000	-5 095 921 000	-4 919 310 000
Styringsorganer, administrasjon og fellesutgifter	344 350 000	314 872 000	132 505 000
Regionalutvikling	1 803 446 000	1 765 418 000	1 778 757 000
Opplæring	2 760 066 000	2 805 261 000	2 730 678 000
Tannhelse / Oppreisningsordning barnevern ¹⁾	205 770 000	210 370 000	210 094 000
SUM FORDELT TIL DRIFT	5 113 632 000	5 095 921 000	4 852 034 000

SALDERING DRIFT

	BUDSJETT 2018	BUDSJETT 2017	REGNSKAP 2016
Merinntekter	0	0	0
Mindreinntekter	0	0	0
Merutgifter	0	0	0
Mindreutgifter	0	0	0
Pliktige avsetninger til bundne fond	0	0	0
Netto merinnt. etter pliktige avset. (regnm. overskudd)	0	0	-67 276 000
Netto merutg. etter pliktige avset. (regnm. underskudd)	0	0	0

1) Inkluderer oppreisningsordningen for barnevern i Regnskap 2016 (kr 975 000)

BUDSJETTSKJEMA 2A/2B

INVESTERINGSBUDSJETT

	BUDSJETT 2018	BUDSJETT 2017	REGNSKAP 2016
SENTR. STYR ORGANER OG FELLESUTGIFTER	42 000 000	43 500 000	45 625 000
KULTUR	0	6 000 000	6 509 000
SAMFERDSEL	1 038 050 000	1 019 800 000	810 677 000
OPPLÆRING	370 400 000	577 400 000	477 802 000
SUM INVESTERINGER I ANLEGGSMIDLER	1 450 450 000	1 646 700 000	1 340 613 000
Utlån og forskutteringer (foretakene)	16 055 000	18 080 000	83 247 000
Avdrag på lån	0	0	17 400 000
Avsetninger	0	0	37 251 000
ÅRETS FINANSIERINGSBEHOV	1 466 505 000	1 664 780 000	1 478 511 000
<u>Finansiert slik</u>			
Bruk av lånemidler	-356 414 000	-458 440 000	-629 494 000
Inntekter fra salg av anleggsmidler	0	-38 000 000	-31 590 000
Tilskudd til investeringer (inkl. bompenger)	-584 500 000	-608 900 000	-540 429 000
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-6 000 000	0	-10 663 000
Salg av aksjer og andeler	0	0	-3 357 000
Andre inntekter (mva.komp i inv)	-223 381 000	-295 149 000	-4 100 000
SUM EKSTERN FINANSIERING	-1 170 295 000	-1 400 489 000	-1 219 633 000
Overført fra driftsbudsjettet	-246 210 000	-194 291 000	-193 017 000
Bruk av avsetninger	-50 000 000	-70 000 000	-65 861 000
SUM FINANSIERING	-1 466 505 000	-1 664 780 000	-1 478 511 000
UDEKKET/UDISPONERT	0	0	0

ØKONOMISK OVERSIKT - DRIFT

	BUDSJETT 2018	BUDSJETT 2017	REGNSKAP 2016
DRIFTSINNTEKTER			
Brukerbetalinger	-2 661 000	-810 000	0
Andre salgs og leieinntekter	-186 864 000	-105 481 000	-233 306 000
Overføringer med krav til motytelse (refusjoner)	-477 412 000	-241 995 000	-680 336 000
Rammetilskudd	-2 321 357 000	-2 174 210 000	-2 236 563 000
Andre statlige tilskudd	-144 288 000	-324 650 000	-252 641 000
Andre overføringer	0	-103 500 000	-2 744 000
Inntekts- og formueskatt	-3 193 997 000	-3 192 669 000	-3 106 821 000
Eiendomsskatt	0	0	17 000
SUM DRIFTSINNTEKTER	-6 326 579 000	-6 143 315 000	-6 512 394 000
DRIFTSUTGIFTER			
Lønnsutgifter	2 053 481 000	2 048 663 000	1 939 729 000
Sosiale utgifter	583 011 000	530 671 000	541 176 000
Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	896 518 000	1 018 930 000	997 500 000
Kjøp av varer og tjenester som erstatter egenproduksjon	1 537 266 000	1 389 926 000	1 430 444 000
Overføringer	809 612 000	641 919 000	873 674 000
Avskrivninger	0	0	409 321 000
Fordelte utgifter	-11 026 000	-19 697 000	-14 103 000
SUM DRIFTSUTGIFTER	5 868 862 000	5 610 412 000	6 177 741 000
DRIFTSRESULTAT	-457 717 000	-532 902 000	-334 653 000
FINANSINNTEKTER			
Renteinntekter og utbytte	-25 505 000	-20 506 000	-30 811 000
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	-477 000
Mottatte avdrag på utlån	0	0	0
SUM EKSTERNE FINANSINNTEKTER	-25 505 000	-20 506 000	-31 288 000
FINANSUTGIFTER			
Renteutgifter og låneomkostninger	149 800 000	149 500 000	148 043 000
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	6 941 000
Avdrag på lån	209 900 000	203 100 000	187 800 000
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER	359 700 000	352 600 000	342 784 000
RESULTAT EKSTERNE FINANSTRANSAKSJONER	334 195 000	332 094 000	311 496 000
Motpost avskrivning	0	0	-409 321 000
RESULTAT FØR INT.FIN.TRANSASKJONER	-123 522 000	-200 808 000	-432 478 000
NETTO DRIFTSRESULTAT	-123 522 000	-200 808 000	-432 478 000
Interne finanstransaksjoner			
Bruk av tidligere års regnskapsmessige merforbruk	0	0	-150 784 000
Bruk av disposisjonsfond	-122 688 000	0	-32 905 000
Bruk av bundne fond	0	0	-146 506 000
Bruk av likviditetsreserve	0	0	0
SUM BRUK AV AVSETNINGER	-122 688 000	0	-330 195 000
Overført til investeringsbudsjettet	246 210 000	194 291 000	193 017 000
Avsatt til dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	0	17 000	228 460 000
Avsatt til bundne fond	0	6 500 000	273 920 000
Avsatt til likviditetsreserver	0	0	0
SUM AVSETNINGER	246 210 000	200 808 000	695 397 000
REGNSKAPSMESSIG MERFORBRUK/MINDREFORBRUK	0	0	-67 276 000

ØKONOMISK OVERSIKT - INVESTERING

	BUDSJETT 2018	BUDSJETT 2017	REGNSKAP 2016
INNTEKTER			
Salg av driftsmidler og fast eiendom	0	-38 000 000	-31 590 000
Andre salgsinntekter	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse (refusjoner)	-813 881 000	-904 049 000	-540 429 000
Statlige overføringer	0	0	0
Andre overføringer	0	0	0
Renteinntekter og utbytte	0	0	0
SUM INNTEKTER	-813 881 000	-942 049 000	-572 019 000
UTGIFTER			
Lønnsutgifter	0	0	0
Sosiale utgifter	0	0	0
Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	1 401 900 000	1 629 300 000	1 107 829 000
Kjøp av varer og tjenester som erstatter egenproduksjon	0	0	0
Overføringer	0	0	232 784 000
Renteutgifter og omkostninger	0	0	0
Fordelte utgifter	0	0	-4 100 000
SUM UTGIFTER	1 401 900 000	1 629 300 000	1 336 513 000
FINANSTRANSAKSJONER			
Avdrag på lån	41 050 000	7 400 000	17 400 000
Utlån	16 055 000	18 080 000	45 133 000
Kjøp av aksjer og andeler	7 500 000	10 000 000	38 114 000
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	0	0	34 657 000
Avsatt til bundne fond	0	0	2 594 000
Avsatt til likviditetsreserven	0	0	0
SUM FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	64 605 000	35 480 000	137 898 000
FINANSIERINGSBEHOV	652 624 000	722 731 000	902 392 000
Bruk av lån	-356 414 000	-458 440 000	-629 494 000
Mottatte avdrag på utlån	0	0	-10 663 000
Salg av aksjer og andeler	0	0	-3 357 000
Overført fra driftsbudsjettet	-246 210 000	-194 291 000	-193 017 000
Bruk av disposisjonsfond	-40 000 000	-40 000 000	0
Bruk av ubundne investeringsfond	-10 000 000	-30 000 000	-26 433 000
Bruk av bundne fond	0	0	-39 428 000
Bruk av likviditetsreserven	0	0	0
SUM FINANSIERING	-652 624 000	-722 731 000	-902 392 000
UDEKKET/UDISPONERT	0	0	0

ROGALAND FYLKESKOMMUNE INVESTERINGSBUDSJETT				
Ansvar		Budsjett	Budsjett	Budsjett
Art	Tekst	2018	2017	2016
01841	MVA I INVESTERING			
06900	EGENFINANSIERING	223 381 000	295 149 000	241 120 000
Sum	Utgifter	223 381 000	295 149 000	241 120 000
07290	MVA	-223 381 000	-295 149 000	-241 120 000
Sum	Inntekter	-223 381 000	-295 149 000	-241 120 000
Nettoutgifter	MVA I INVESTERING	0	0	0
01920	UTLÅN FORETAK			
05210	INTERNE UTLÅN	16 055 000	18 080 000	15 000 000
Sum	Utgifter	16 055 000	18 080 000	15 000 000
09100	BRUK AV LÅN	-16 055 000	-18 080 000	-15 000 000
Sum	Inntekter	-16 055 000	-18 080 000	-15 000 000
Nettoutgifter	UTLÅN FORETAK	0	0	0
01929	KJØP AV AKSJER OG ANDELER			
05290	KJØP AV AKSJER OG ANDELER	7 500 000	10 000 000	16 750 000
Sum	Utgifter	7 500 000	10 000 000	16 750 000
06900	EGENFINANSIERING	0	-10 000 000	-16 750 000
09480	BRUK AV UBUNDNE INVESTERINGSFOND	-7 500 000	0	0
Sum	Inntekter	-7 500 000	-10 000 000	-16 750 000
Nettoutgifter	KJØP AV AKSJER OG ANDELER	0	0	0
01980	OVERFØRING FRA DRIFTSREGNSKAPET			
06900	EGENFINANSIERING	246 210 000	194 291 000	140 000 000
Sum	Utgifter	246 210 000	194 291 000	140 000 000
09700	OVERF. FRA DR.REGNSKAPET	-246 210 000	-194 291 000	-140 000 000
Sum	Inntekter	-246 210 000	-194 291 000	-140 000 000
Nettoutgifter	OVERFØRING FRA DRIFTSREGNSKAPET	0	0	0
01920	REFUSJONER			
06900	EGENFINANSIERING	6 000 000	0	0
Sum	Utgifter	6 000 000	0	0
07000	REFUSJON FRA STATEN	-6 000 000	0	0
Sum	Inntekter	-6 000 000	0	0
Nettoutgifter	REFUSJONER	0	0	0
	UFORDELT			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	0	-30 000 000
Sum	Utgifter	0	0	-30 000 000
09100	BRUK AV LÅN	0	0	30 000 000
Sum	Inntekter	0	0	30 000 000
Nettoutgifter	UFORDELT	0	0	0

ROGALAND FYLKESKOMMUNE INVESTERINGSBUDSJETT				
Ansvar		Budsjett	Budsjett	Budsjett
Art	Tekst	2018	2017	2016
032340	IKT INVESTERINGER			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	17 000 000	17 250 000	17 500 000
Sum	Utgifter	17 000 000	17 250 000	17 500 000
09100	BRUK AV LÅN	-17 000 000	-17 250 000	-17 500 000
Sum	Inntekter	-17 000 000	-17 250 000	-17 500 000
Nettoutgifter	IKT INVESTERINGER	0	0	0
032701	SALG AV EIENDOMMER			
06900	EGENFINANSIERING	0	38 000 000	0
Sum	Utgifter	0	38 000 000	0
06701	SALG AV BYGG OG ANLEGG	0	-38 000 000	0
Sum	Inntekter	0	-38 000 000	0
Nettoutgifter	SALG AV EIENDOMMER	0	0	0
032702	PROSJEKTLEDERE (4 ÅRSVERK)			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	2 750 000	3 650 000
Sum	Utgifter	0	2 750 000	3 650 000
09100	BRUK AV LÅN	0	-2 750 000	-3 650 000
Sum	Inntekter	0	-2 750 000	-3 650 000
Nettoutgifter	PROSJEKTLEDERE (4 ÅRSVERK)	0	0	0
032706	DIVERSE OMBYGGINGER			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	0	1 600 000
Sum	Utgifter	0	0	1 600 000
09100	BRUK AV LÅN	0	0	-1 600 000
Sum	Inntekter	0	0	-1 600 000
Nettoutgifter	DIVERSE OMBYGGINGER	0	0	0
0327072	ENERGIØKONOMISERINGSTILTAK			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	10 000 000	9 000 000	8 000 000
Sum	Utgifter	10 000 000	9 000 000	8 000 000
09100	BRUK AV LÅN	-10 000 000	-9 000 000	-8 000 000
Sum	Inntekter	-10 000 000	-9 000 000	-8 000 000
Nettoutgifter	ENERGIØKONOMISERINGSTILTAK	0	0	0
0327082	TEKN. FORSKIFTER/OFF. PÅ/EL. ANLEGG			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	4 500 000	4 500 000	4 500 000
Sum	Utgifter	4 500 000	4 500 000	4 500 000
09100	BRUK AV LÅN	-4 500 000	-4 500 000	-4 500 000
Sum	Inntekter	-4 500 000	-4 500 000	-4 500 000
Nettoutgifter	TEKN. FORSKIFTER/OFF. PÅ/EL. ANLEGG	0	0	0

ROGALAND FYLKESKOMMUNE INVESTERINGSBUDSJETT				
Ansvar		Budsjett	Budsjett	Budsjett
Art	Tekst	2018	2017	2016
0327092	MILJØTILTAK - SYKKELPARKERING			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	3 000 000	3 000 000	5 000 000
Sum	Utgifter	3 000 000	3 000 000	5 000 000
09100	BRUK AV LÅN	-3 000 000	-3 000 000	-5 000 000
Sum	Inntekter	-3 000 000	-3 000 000	-5 000 000
Nettoutgifter	MILJØTILTAK - SYKKELPARKERING	0	0	0
032712	FYLKESHUSET, OMB. OG UTEAREAL			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	4 000 000	2 500 000
Sum	Utgifter	0	4 000 000	2 500 000
09100	BRUK AV LÅN	0	-4 000 000	-2 500 000
Sum	Inntekter	0	-4 000 000	-2 500 000
Nettoutgifter	FYLKESHUSET, OMB. OG UTEAREAL	0	0	0
032715	DALE EIENDOM			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	0	10 500 000
Sum	Utgifter	0	0	10 500 000
06900	EGENFINANSIERING	0	0	-10 500 000
Sum	Inntekter	0	0	-10 500 000
Nettoutgifter	DALE EIENDOM	0	0	0
04240251	REFUSJONER			
05100	AVDRAG PÅ UTLÅN	41 050 000	7 400 000	11 700 000
Sum	Utgifter	41 050 000	7 400 000	11 700 000
09100	BRUK AV LÅN	-41 050 000	-7 400 000	-11 700 000
Sum	Inntekter	-41 050 000	-7 400 000	-11 700 000
Nettoutgifter	REFUSJONER	0	0	0
04240281	AKSJON SKOLEVEG			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	19 000 000	18 000 000	17 000 000
Sum	Utgifter	19 000 000	18 000 000	17 000 000
09100	BRUK AV LÅN	-19 000 000	-18 000 000	-17 000 000
Sum	Inntekter	-19 000 000	-18 000 000	-17 000 000
Nettoutgifter	AKSJON SKOLEVEG	0	0	0
04249*	FYLKESVEIER			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	978 000 000	987 400 000	674 800 000
Sum	Utgifter	978 000 000	987 400 000	674 800 000
07701	BOMPENGER/BELØNNINGSMIDLER	-584 500 000	-608 900 000	-260 500 000
06900	EGENFINANSIERING	-393 500 000	-378 500 000	-353 870 000
09100	BRUK AV LÅN	0	0	-60 430 000
Sum	Inntekter	-978 000 000	-987 400 000	-674 800 000
Nettoutgifter	FYLKESVEIER	0	0	0

ROGALAND FYLKESKOMMUNE INVESTERINGSBUDSJETT				
Ansvar		Budsjett	Budsjett	Budsjett
Art	Tekst	2018	2017	2016
042500	KULTUR - BERGESENHUSET			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	6 000 000	11 700 000
Sum	Utgifter	0	6 000 000	11 700 000
09100	BRUK AV LÅN	0	-6 000 000	-11 700 000
Sum	Inntekter	0	-6 000 000	-11 700 000
Nettoutgifter	KULTUR - BERGESENHUSET	0	0	0
06150	KVALITETSFORBEDRENDE TILTAK			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	20 000 000	20 000 000
Sum	Utgifter	0	20 000 000	20 000 000
06900	EGENFINANSIERING			
09100	BRUK AV LÅN	0	-20 000 000	-20 000 000
Sum	Inntekter	0	-20 000 000	-20 000 000
Nettoutgifter	KVALITETSFORBEDRENDE TILTAK	0	0	0
06152	UNIVERSELL UTFORMING			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	8 000 000	6 200 000
Sum	Utgifter	0	8 000 000	6 200 000
09100	BRUK AV LÅN	0	-8 000 000	-6 200 000
Sum	Inntekter	0	-8 000 000	-6 200 000
Nettoutgifter	UNIVERSELL UTFORMING	0	0	0
06153	TILTAK LYDDEMPING I KROPPSØVINGSANLEGG			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	3 000 000	4 000 000	0
Sum	Utgifter	3 000 000	4 000 000	0
09100	BRUK AV LÅN	-3 000 000	-4 000 000	0
Sum	Inntekter	-3 000 000	-4 000 000	0
Nettoutgifter	TILTAK LYDDEMPING I KROPPSØVINGSANL	0	0	0
061800	INVENTAR/UTSTYR (OPPLÆRING)			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	50 000 000	14 000 000	15 000 000
Sum	Utgifter	50 000 000	14 000 000	15 000 000
06900	EGENFINANSIERING	-44 291 000	0	0
09100	BRUK AV LÅN	-5 709 000	-14 000 000	-15 000 000
Sum	Inntekter	-50 000 000	-14 000 000	-15 000 000
Nettoutgifter	INVENTAR/UTSTYR (OPPLÆRING)	0	0	0
06154	TRAFIKKSIKRINGSTILTAK DIV. SKOLER			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	5 000 000	0	0
Sum	Utgifter	5 000 000	0	0
09100	BRUK AV LÅN	-5 000 000	0	0
Sum	Inntekter	-5 000 000	0	0
Nettoutgifter	TRAFIKKSIKRINGSTILTAK DIV. SKOLER	0	0	0

ROGALAND FYLKESKOMMUNE**INVESTERINGSBUDSJETT**

Ansvar		Budsjett	Budsjett	Budsjett
Art	Tekst	2018	2017	2016

062032 NY BRYNE VGS

01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	8 000 000	82 800 000	173 500 000
Sum	Utgifter	8 000 000	82 800 000	173 500 000
09100	BRUK AV LÅN	-8 000 000	-82 800 000	-173 500 000
Sum	Inntekter	-8 000 000	-82 800 000	-173 500 000
Nettoutgifter	NY BRYNE VGS	0	0	0

062064 DALANE VGS - RENOVERING GYMSAL

01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	1 000 000	0	0
Sum	Utgifter	1 000 000	0	0
06900	EGENFINANSIERING	0	0	0
09100	BRUK AV LÅN	-1 000 000	0	0
Sum	Inntekter	-1 000 000	0	0
Nettoutgifter	DALANE VGS - RENOVERING GYMSAL	0	0	0

062065 DALANE VGS - RENOVERING TEKNISK ANLEGG

01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	20 400 000	5 500 000	5 300 000
Sum	Utgifter	20 400 000	5 500 000	5 300 000
06900	EGENFINANSIERING	0	0	0
09100	BRUK AV LÅN	-20 400 000	-5 500 000	-5 300 000
Sum	Inntekter	-20 400 000	-5 500 000	-5 300 000
Nettoutgifter	DALANE VGS - RENOVERING TEKNISK ANLEGG	0	0	0

062120 GAND VGS - OMBYGG/NYBYGG

01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	37 800 000	168 300 000	128 400 000
Sum	Utgifter	37 800 000	168 300 000	128 400 000
06900	EGENFINANSIERING	-37 800 000	-138 940 000	0
09100	BRUK AV LÅN	0	-29 360 000	-128 400 000
Sum	Inntekter	-37 800 000	-168 300 000	-128 400 000
Nettoutgifter	GAND VGS - OMBYGG/NYBYGG	0	0	0

062153 GODALEN VGS - PÅBYGG

01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	5 000 000	0	0
Sum	Utgifter	5 000 000	0	0
09100	BRUK AV LÅN	-5 000 000	0	0
Sum	Inntekter	-5 000 000	0	0
Nettoutgifter	GODALEN VGS - PÅBYGG	0	0	0

062152 GODALEN VGS - OMB. OG VENTILASJON

01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	13 200 000	57 900 000	32 600 000
Sum	Utgifter	13 200 000	57 900 000	32 600 000
09100	BRUK AV LÅN	-13 200 000	-57 900 000	-32 600 000
Sum	Inntekter	-13 200 000	-57 900 000	-32 600 000
Nettoutgifter	GODALEN VGS - OMB. OG VENTILASJON	0	0	0

ROGALAND FYLKESKOMMUNE INVESTERINGSBUDSJETT				
Ansvar		Budsjett	Budsjett	Budsjett
Art	Tekst	2018	2017	2016
062305	KARMSUND VGS - OMB. FOR TILRETTELAGT AVD			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	1 000 000	0	0
Sum	Utgifter	1 000 000	0	0
09100	BRUK AV LÅN	-1 000 000	0	0
Sum	Inntekter	-1 000 000	0	0
Nettoutgifter	KARMSUND VGS - OMB. FOR TILRETTELAGT	0	0	0
062331	KOPERVIK VGS - VENT. OG VARME			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	25 100 000	17 000 000
Sum	Utgifter	0	25 100 000	17 000 000
09100	BRUK AV LÅN	0	-25 100 000	-17 000 000
Sum	Inntekter	0	-25 100 000	-17 000 000
Nettoutgifter	KOPERVIK VGS - VENT. OG VARME	0	0	0
062186	HAUGALAND VGS - AVD. BIL			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	0	6 800 000
Sum	Utgifter	0	0	6 800 000
09100	BRUK AV LÅN	0	0	-6 800 000
Sum	Inntekter	0	0	-6 800 000
Nettoutgifter	HAUGALAND VGS - AVD. BIL	0	0	0
062188	HAUGALAND VGS - RENOVERING VERKSTED			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	1 000 000	0	0
Sum	Utgifter	1 000 000	0	0
09100	BRUK AV LÅN	-1 000 000	0	0
Sum	Inntekter	-1 000 000	0	0
Nettoutgifter	HAUGALAND VGS - RENOVERING VERKSTE	0	0	0
062189	HAUGALAND VGS - REHABILITERING AV TAK			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	10 000 000	0	0
Sum	Utgifter	10 000 000	0	0
09100	BRUK AV LÅN	-10 000 000	0	0
Sum	Inntekter	-10 000 000	0	0
Nettoutgifter	HAUGALAND VGS - REHABILITERING AV TA	0	0	0
062452	RANDABERG VGS - VENT. OG OPPG.			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	0	23 500 000
Sum	Utgifter	0	0	23 500 000
09100	BRUK AV LÅN	0	0	-23 500 000
Sum	Inntekter	0	0	-23 500 000
Nettoutgifter	RANDABERG VGS - VENT. OG OPPG.	0	0	0

ROGALAND FYLKESKOMMUNE INVESTERINGSBUDSJETT				
Ansvar		Budsjett	Budsjett	Budsjett
Art	Tekst	2018	2017	2016
062453	RANDABERG VGS - OMB. DIV. AREALER			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	12 000 000	0	0
Sum	Utgifter	12 000 000	0	0
09100	BRUK AV LÅN	-12 000 000	0	0
Sum	Inntekter	-12 000 000	0	0
Nettoutgifter	RANDABERG VGS - OMB. DIV. AREALER	0	0	0
062510	SANDNES VGS - OMBYGG/NYBYGG			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	0	14 800 000
Sum	Utgifter	0	0	14 800 000
09100	BRUK AV LÅN	0	0	-14 800 000
Sum	Inntekter	0	0	-14 800 000
Nettoutgifter	SANDNES VGS - OMBYGG/NYBYGG	0	0	0
062605	SOLA VGS - ARB.PL, VENT. OG VARME			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	35 000 000	5 200 000	1 000 000
Sum	Utgifter	35 000 000	5 200 000	1 000 000
09100	BRUK AV LÅN	-35 000 000	-5 200 000	-1 000 000
Sum	Inntekter	-35 000 000	-5 200 000	-1 000 000
Nettoutgifter	SOLA VGS - ARB.PL, VENT. OG VARME	0	0	0
062636	ST. OLAV VGS- TILBYGG OG REHAB.			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	0	34 900 000
Sum	Utgifter	0	0	34 900 000
09100	BRUK AV LÅN	0	0	-34 900 000
Sum	Inntekter	0	0	-34 900 000
Nettoutgifter	ST. OLAV VGS- TILBYGG OG REHAB.	0	0	0
062660	ST.SVITHUN VGS - TILBYGG OG REHAB.			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	70 000 000	53 500 000
Sum	Utgifter	0	70 000 000	53 500 000
09100	BRUK AV LÅN	0	0	-53 500 000
09400	BRUK AV DISPOSISJONSFOND	0	-40 000 000	0
09480	BRUK AV UBUNDNE INVESTERINGSFOND	0	-30 000 000	0
Sum	Inntekter	0	-70 000 000	-53 500 000
Nettoutgifter	ST.SVITHUN VGS - TILBYGG OG REHAB.	0	0	0
062724	STAVANGER OFFSHORETEKN. SKOLE - RENOVERING			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	1 000 000	0	0
Sum	Utgifter	1 000 000	0	0
09100	BRUK AV LÅN	-1 000 000	0	0
Sum	Inntekter	-1 000 000	0	0
Nettoutgifter	STAVANGER OFFSHORETEKN. SKOLE - REN	0	0	0

ROGALAND FYLKESKOMMUNE INVESTERINGSBUDSJETT				
Ansvar		Budsjett	Budsjett	Budsjett
Art	Tekst	2018	2017	2016
062725	STAVANGER OFFSHORETEKN. SKOLE - RIVING AV BRAKKER			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	2 000 000	0	0
Sum	Utgifter	2 000 000	0	0
09100	BRUK AV LÅN	-2 000 000	0	0
Sum	Inntekter	-2 000 000	0	0
Nettoutgifter	STAVANGER OFFSHORETEKN. SKOLE - RIV	0	0	0
062741	JÄTTÅ VGS - AVD. HINNA			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	59 100 000	65 500 000	20 000 000
Sum	Utgifter	59 100 000	65 500 000	20 000 000
09100	BRUK AV LÅN	-16 600 000	-65 500 000	-20 000 000
09400	BRUK AV DISPOSISJONSFOND	-40 000 000	0	0
09480	BRUK AV UBUNDNE INVESTERINGSFOND	-2 500 000	0	0
Sum	Inntekter	-59 100 000	-65 500 000	-20 000 000
Nettoutgifter	JÄTTÅ VGS - AVD. HINNA	0	0	0
062814	STRAND VGS - VENTILASJON			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	4 100 000	4 800 000
Sum	Utgifter	0	4 100 000	4 800 000
09100	BRUK AV LÅN	0	-4 100 000	-4 800 000
Sum	Inntekter	0	-4 100 000	-4 800 000
Nettoutgifter	STRAND VGS - VENTILASJON	0	0	0
062815	STRAND VGS - UTVIDELSE (NATURBRUK)			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	41 000 000	19 500 000
Sum	Utgifter	0	41 000 000	19 500 000
09100	BRUK AV LÅN	0	-41 000 000	-19 500 000
Sum	Inntekter	0	-41 000 000	-19 500 000
Nettoutgifter	STRAND VGS - UTVIDELSE (NATURBRUK)	0	0	0
062933	VARDAFJELL VGS - VENTILASJON			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	0	2 700 000
Sum	Utgifter	0	0	2 700 000
09100	BRUK AV LÅN	0	0	-2 700 000
Sum	Inntekter	0	0	-2 700 000
Nettoutgifter	VARDAFJELL VGS - VENTILASJON	0	0	0
062935	VARDAFJELL VGS - ANNEKS FOR FORSKNINGSLÆRE			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	10 200 000	0	0
Sum	Utgifter	10 200 000	0	0
09100	BRUK AV LÅN	-10 200 000	0	0
Sum	Inntekter	-10 200 000	0	0
Nettoutgifter	VARDAFJELL VGS - ANNEKS FOR FORSKNII	0	0	0

ROGALAND FYLKESKOMMUNE INVESTERINGSBUDSJETT				
Ansvar		Budsjett	Budsjett	Budsjett
Art	Tekst	2018	2017	2016
062934	VARDAFJELL VGS - NY IDRETTSHALL			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	24 500 000	0	0
Sum	Utgifter	24 500 000	0	0
09100	BRUK AV LÅN	-24 500 000	0	0
Sum	Inntekter	-24 500 000	0	0
Nettoutgifter	VARDAFJELL VGS - NY IDRETTSHALL	0	0	0
062969	ØKSNEVAD - RENOVERE GAMLE BYGG			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	10 200 000	0	0
Sum	Utgifter	10 200 000	0	0
09100	BRUK AV LÅN	-10 200 000	0	0
Sum	Inntekter	-10 200 000	0	0
Nettoutgifter	ØKSNEVAD - RENOVERE GAMLE BYGG	0	0	0
062972	ØLEN VGS - VENT. OG VARMEANLEGG			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	0	18 900 000
Sum	Utgifter	0	0	18 900 000
09100	BRUK AV LÅN	0	0	-18 900 000
Sum	Inntekter	0	0	-18 900 000
Nettoutgifter	ØLEN VGS - VENT. OG VARMEANLEGG	0	0	0
062973	ØLEN VGS - RENOVERING OG TILBYGG			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	25 500 000	5 000 000	0
Sum	Utgifter	25 500 000	5 000 000	0
09100	BRUK AV LÅN	-25 500 000	-5 000 000	0
Sum	Inntekter	-25 500 000	-5 000 000	0
Nettoutgifter	ØLEN VGS - RENOVERING OG TILBYGG	0	0	0
062974	ØLEN VGS - OMBYGGING ADM. LOKALER			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	10 000 000	0	0
Sum	Utgifter	10 000 000	0	0
09100	BRUK AV LÅN	-10 000 000	0	0
Sum	Inntekter	-10 000 000	0	0
Nettoutgifter	ØLEN VGS - OMBYGGING ADM. LOKALER	0	0	0
062993	ÅKREHAMN OMBYGG/NYBYGG			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	0	6 500 000
Sum	Utgifter	0	0	6 500 000
09100	BRUK AV LÅN	0	0	-6 500 000
Sum	Inntekter	0	0	-6 500 000
Nettoutgifter	ÅKREHAMN OMBYGG/NYBYGG	0	0	0

ROGALAND FYLKESKOMMUNE**INVESTERINGSBUDSJETT**

Ansvar		Budsjett	Budsjett	Budsjett
Art	Tekst	2018	2017	2016

062994 ÅKREHAMN NY IDRETTSHALL

01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	1 000 000	0
Sum	Utgifter	0	1 000 000	0
09100	BRUK AV LÅN	0	-1 000 000	0
Sum	Inntekter	0	-1 000 000	0
Nettoutgifter	ÅKREHAMN NY IDRETTSHALL	0	0	0

062995 ÅKREHAMN VGS - RENOVERING BYGGFAG

01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	25 500 000	0	0
Sum	Utgifter	25 500 000	0	0
09100	BRUK AV LÅN	-25 500 000	0	0
Sum	Inntekter	-25 500 000	0	0
Nettoutgifter	ÅKREHAMN VGS - RENOVERING BYGGFAG	0	0	0

06* NY VGS - TIDLIGSTUDIE MED KALKYLE

01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	0	0
Sum	Utgifter	0	0	0
09100	BRUK AV LÅN	0	0	0
Sum	Inntekter	0	0	0
Nettoutgifter	NY VGS - TIDLIGSTUDIE MED KALKYLE	0	0	0

06* ANSLÅTT TILLEGG (NORMALNIVÅ)

01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	0	0
Sum	Utgifter	0	0	0
09100	BRUK AV LÅN	0	0	0
Sum	Inntekter	0	0	0
Nettoutgifter	ANSLÅTT TILLEGG (NORMALNIVÅ)	0	0	0

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar	Tekst	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Regnskap 2016
1091	PENSJONSINNSKUDD			
	Utgifter	12 000 000	10 000 000	11 243 000
	Inntekter	0	0	-7 000
1091	PENSJONSINNSKUDD	12 000 000	10 000 000	11 236 000
1092	PREMIEAVVIK			
	Utgifter	0	0	-20 505 000
	Inntekt	0	0	0
1092	PREMIEAVVIK	0	0	-20 505 000
1094	FELLES OPPGJØR OG AVSETNINGER			
	Utgifter	0	0	13 367 000
	Inntekt	0	0	-3 448 000
1094	FELLES OPPGJØR OG AVSETNINGER	0	0	9 919 000
1800	SKATT PÅ INNTEKT OG FORMUE			
	Inntekt	-3 193 997 000	-3 192 669 000	-3 106 821 000
1800	SKATT PÅ INNTEKT OG FORMUE	-3 193 997 000	-3 192 669 000	-3 106 821 000
1820	KONSESJONSKRAFT			
	Utgifter	55 800 000	57 100 000	68 131 000
	Inntekt	-94 900 000	-103 250 000	-110 094 000
1820	KONSESJONSKRAFT	-39 100 000	-46 150 000	-41 963 000
1840	STATLIG RAMMETILSKUDD			
	Inntekt	-2 321 357 000	-2 174 210 000	-2 236 563 000
1840	STATLIG RAMMETILSKUDD	-2 321 357 000	-2 174 210 000	-2 236 563 000
1845	ØVR. GEN. STATSTILSKUDD			
	Utgifter	0	0	34 000
	Ord. Mva komp drift	0	-190 000 000	0
	Inntekt	0	-190 000 000	439 000
1845	ØVR. GEN. STATSTILSKUDD	0	-190 000 000	473 000
1900	RENTER M.V.			
	Utgifter	149 800 000	149 500 000	148 330 000
	Inntekt	-42 400 000	-39 800 000	-53 517 000
1900	RENTER M.V.	107 400 000	109 700 000	94 813 000

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar	Tekst	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Regnskap 2016
1910	AVDRAG PÅ LÅN			
	Utgifter	209 900 000	203 100 000	187 800 000
	Inntekt	0	0	0
1910	AVDRAG PÅ LÅN	209 900 000	203 100 000	187 800 000
1930	DEKN. AV TIDLIGERE ÅRS			
	Utgifter	0	0	186 524 000
	Inntekter	0	0	-150 784 000
1930	DEKN. AV TIDLIGERE ÅRS	0	0	35 740 000
1940	DISP.FOND			
	Utgifter	0	17 000	25 029 000
	Inntekter	-122 688 000	0	0
1940	DISP.FOND	-122 688 000	17 000	25 029 000
1980	OVERF. TIL INVESTERINGSREGNSKAPET			
	Utgifter	246 210 000	194 291 000	193 017 000
	Inntekt		0	0
1980	OVERF. TIL INVESTERINGSREGNSKAPET	246 210 000	194 291 000	193 017 000
1999	ÅRETS REGNSKAPSM. RESULTAT			
	Utgifter	0	0	67 276 000
1999	ÅRETS REGNSKAPSM. RESULTAT	0	0	67 276 000
3000	FOLKEV. STYR, UTV. OG RÅD			
	Utgifter	39 101 000	38 207 000	37 212 000
	Inntekt	0	0	-602 000
3000	FOLKEV. STYR, UTV. OG RÅD	39 101 000	38 207 000	36 610 000
3010	VALGUTGIFTER			
	Utgifter	17 000	2 214 000	16 000
	Inntekt	0	0	-1 000
3010	VALGUTGIFTER	17 000	2 214 000	15 000
3080	KONTROLL OG TILSYN			
	Utgifter	4 816 000	4 591 000	4 428 000
	Inntekt	-656 000	0	-616 000
3080	KONTROLL OG TILSYN	4 160 000	4 591 000	3 812 000

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar		Budsjett	Budsjett	Regnskap
Tekst		2018	2017	2016
3090	TILF UTG ETTER FU NÆR. BE			
	Etter fylkesutvalgets nærmere bestemmelse	1 415 000	1 415 000	2 036 000
	Utgifter	1 415 000	1 415 000	2 036 000
	Inntekt	0	0	-197 000
3090	TILF UTG ETTER FU NÆR. BE	1 415 000	1 415 000	1 839 000
3099	RES. TILLEGGSBEVILG.			
	Lønnsavsetning	63 100 000	60 700 000	0
	Reservert til tilleggsbevilgninger - FU	2 700 000	2 700 000	0
	Usaldert	200 000	0	0
	Utgifter	66 000 000	63 400 000	0
	Vakanse/omstilling/effektivisering/konsulenter	-3 800 000	-5 800 000	0
	Møte/reise/tilstelning/av og til/digitale møter	-1 000 000	-2 100 000	0
	Nye stillinger	-3 100 000	-5 000 000	0
	Inntekt	-7 900 000	-12 900 000	0
3099	RES. TILLEGGSBEVILG.	58 100 000	50 500 000	0
3100	FYLKESRÅDMANNEN			
	Utgifter	7 800 000	7 950 000	7 381 000
	Inntekt	0	0	-290 000
3100	FYLKESRÅDMANNEN	7 800 000	7 950 000	7 091 000
3101	KOMMUNIKASJONSAVDELINGEN			
	Utgifter	4 865 000	5 371 000	4 528 000
	Inntekt	-218 000	0	-548 000
3101	KOMMUNIKASJONSAVDELINGEN	4 647 000	5 371 000	3 980 000
3103	FYLKESADVOKATEN			
	Utgifter	3 682 000	3 584 000	3 945 000
	Inntekt	-49 000	0	-448 000
3103	FYLKESADVOKATEN	3 633 000	3 584 000	3 497 000
3104	UTVALGSSEKRETARIAT			
	Utgifter	3 042 000	3 627 000	4 265 000
	Inntekt	0	0	-418 000
3104	UTVALGSSEKRETARIAT	3 042 000	3 627 000	3 847 000
3220	ØKONOMIAVDELINGEN			
	Utgifter	19 572 000	19 147 000	18 177 000
	Inntekt	-899 000	0	-1 751 000
3220	ØKONOMIAVDELINGEN	18 673 000	19 147 000	16 426 000

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar	Tekst	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Regnskap 2016
3230	PERSONAL- OG ORGANISASJONSAVDELINGEN			
	Utgifter	51 638 000	44 277 000	33 518 000
	Inntekt	-6 911 000	0	-2 961 000
3230	PERSONAL- OG ORGANISASJONSAVDELINGEN	44 727 000	44 277 000	30 557 000
3270	BYGG- OG EIENDOMSAVDELINGEN			
	Utgifter	73 068 000	72 738 000	102 911 000
	Inntekt	-13 944 000	-4 057 000	-38 782 000
3270	BYGG- OG EIENDOMSAVDELINGEN	59 124 000	68 681 000	64 129 000
3272	SKOLELOKALER OG UTENDØRSANLEGG - DRIFT, VEDLIKEHOLD			
	Utgifter	37 602 000	0	0
	Inntekt	0	0	0
3272	SKOLELOKALER OG UTENDØRSANLEGG - DRIFT, V	37 602 000	0	0
3280	IKT- OG ARKIVAVDELINGEN			
	Utgifter	57 151 000	55 308 000	55 797 000
	Inntekt	-6 842 000	0	-9 832 000
3280	IKT- OG ARKIVAVDELINGEN	50 309 000	55 308 000	45 965 000
4201	REGIONAL/INTERREG (KLIMAPARTNERNETTVERK)			
	Utgifter	0	1 000 000	1 310 000
	Inntekt	0	0	-1 260 000
4201	REGIONAL/INTERREG (KLIMAPARTNERNETTVERK)	0	1 000 000	50 000
4203	VESTLANDSRÅDET			
	Utgifter	500 000	500 000	501 000
	Inntekt	0	0	-1 000
4203	VESTLANDSRÅDET	500 000	500 000	500 000
4205	SKAPE.NO			
	Utgifter	1 200 000	1 500 000	4 289 000
	Inntekt	0	0	-3 129 000
4205	SKAPE.NO	1 200 000	1 500 000	1 160 000
4210	NÆRINGS-AVDELINGEN			
	Utgifter	51 441 000	41 125 000	103 784 000
	Inntekt	-25 981 000	-18 400 000	-80 770 000
4210	NÆRINGS-AVDELINGEN	25 460 000	22 725 000	23 014 000

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar	Tekst	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Regnskap 2016
4211	REGIONALUTVIKLINGSFONDET			
	Utgifter	1 500 000	6 500 000	1 100 000
	Inntekt	-1 500 000	-1 500 000	-1 778 000
4211	REGIONALUTVIKLINGSFONDET	0	5 000 000	-678 000
4220	REGIONALPLANAVDELINGEN			
	Utgifter	59 071 000	53 300 000	79 206 000
	Inntekt	-3 616 000	0	-32 667 000
4220	REGIONALPLANAVDELINGEN	55 455 000	53 300 000	46 539 000
4230	SAMFERDSELSAVDELINGEN			
	Utgifter	36 762 000	23 152 000	16 242 000
	Inntekt	-632 000	-200 000	-1 182 000
4230	SAMFERDSELSAVDELINGEN	36 130 000	22 952 000	15 060 000
4231	SAMFERDSEL EGEN REGI			
	Utgifter	32 485 000	31 909 000	33 673 000
	Inntekt	-2 991 000	0	-63 214 000
4231	SAMFERDSEL EGEN REGI	29 494 000	31 909 000	-29 541 000
4232	LOKAL RUTETRANSPORT			
	Utgifter	866 354 000	901 560 000	902 784 000
	Inntekt	-11 997 000	-60 000 000	-11 981 000
4232	LOKAL RUTETRANSPORT	854 357 000	841 560 000	890 803 000
4237	INTERREGPROSJEKTER SAMFERDSEL			
	Utgifter	750 000	750 000	332 000
	Inntekt	-142 000	0	-332 000
4237	INTERREGPROSJEKTER SAMFERDSEL	608 000	750 000	0
4240	VEGSJEFEN			
	Utgifter	0	0	1 486 000
	Inntekt	0	0	-297 000
4240	VEGSJEFEN	0	0	1 189 000
4241	RIKSVEGER			
	Utgifter	0	0	35 744 000
	Inntekt	0	0	-97 000
4241	RIKSVEGER	0	0	35 647 000

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar	Tekst	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Regnskap 2016
4242	FYLKESVEGER/FERJER			
	Utgifter	723 727 000	617 600 000	820 988 000
	Inntekt	-98 927 000	0	-305 414 000
4242	FYLKESVEGER/FERJER	624 800 000	617 600 000	515 574 000
4244	TRAFIKKSIKR.TILTAK			
	Utgifter	12 833 000	12 085 000	10 722 000
	Inntekt	-185 000	0	-729 000
4244	TRAFIKKSIKR.TILTAK	12 648 000	12 085 000	9 993 000
4250	KULTURSEKSJONEN			
	Utgifter	0	0	8 000
	Inntekt	0	0	-8 000
4250	KULTURSEKSJONEN	0	0	0
4255	KULTURVERN			
	Utgifter	0	0	3 000
	Inntekt	0	0	-3 000
4255	KULTURVERN	0	0	0
4260	KULTUR, STAB			
	Utgifter	2 710 000	49 630 000	45 828 000
	Inntekt	0	0	-406 000
4260	KULTUR, STAB	2 710 000	49 630 000	45 422 000
4261	SEKSJON FOR ALLMENN KULTUR			
	Utgifter	241 943 000	171 500 000	380 606 000
	Inntekt	-144 807 000	-125 820 000	-335 199 000
4261	SEKSJON FOR ALLMENN KULTUR	97 136 000	45 680 000	45 407 000
4262	SEKSJON FOR KULTURARV			
	Utgifter	83 813 000	81 267 000	86 331 000
	Inntekt	-20 865 000	-22 040 000	-31 561 000
4262	SEKSJON FOR KULTURARV	62 948 000	59 227 000	54 770 000
6100	OPPLÆRINGSAVD. - FELLES			
	Utgifter	221 322 000	164 849 000	130 048 000
	Inntekt	-153 247 000	-92 650 000	-117 190 000
6100	OPPLÆRINGSAVD. - FELLES	68 075 000	72 199 000	12 858 000

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar	Tekst	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Regnskap 2016
6101	SEKSJON OPPLÆRING I SKOLE			
	Utgifter	26 908 000	28 791 000	44 728 000
	Inntekt	0	0	-45 257 000
6101	SEKSJON OPPLÆRING I SKOLE	26 908 000	28 791 000	-529 000
6102	SEKSJON FOR VEILEDNING OG LIVSLANG LÆRING			
	Utgifter	67 673 000	62 819 000	44 071 000
	Inntekt	-15 100 000	-15 100 000	-18 385 000
6102	SEKSJON FOR VEILEDNING OG LIVSLANG LÆRING	52 573 000	47 719 000	25 686 000
6103	SEKSJON FOR FAG- OG YRKESOPPLÆRING			
	Utgifter	404 711 000	402 341 000	391 942 000
	Inntekt	-33 920 000	-38 920 000	-53 874 000
6103	SEKSJON FOR FAG- OG YRKESOPPLÆRING	370 791 000	363 421 000	338 068 000
6104	SEKSJON PPT			
	Utgifter	24 117 000	22 486 000	23 174 000
	Inntekt	0	0	-1 209 000
6104	SEKSJON PPT	24 117 000	22 486 000	21 965 000
6105	"0-VISJONEN"			
	Utgifter	12 209 000	12 209 000	0
	Inntekt	0	0	0
6105	"0- VISJONEN" -BEDRE GJENNOMFØRING	12 209 000	12 209 000	0
6106	SEKSJON FOR KVALITET, ANALYSE OG DIMENSJONERING			
	Utgifter	10 215 000	11 161 000	12 378 000
	Inntekt	-960 000	-960 000	-1 719 000
6106	SEKSJON FOR KVALITET, ANALYSE OG DIMENSJON	9 255 000	10 201 000	10 659 000
6152	ETTERUTD. ANSATTE SKOLE			
	Utgifter	0	0	2 000
	Inntekt	0	0	0
6152	ETTERUTD. ANSATTE SKOLE	0	0	2 000
6199	OVERSKUDD/UNDERSKUDD 62,63,65			
	Utgifter	0	0	5 663 000
	Inntekt	0	0	-32 905 000
6199	OVERSKUDD/UNDERSKUDD 62,63,65	0	0	-27 242 000

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar	Tekst	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Regnskap 2016
6200	BERGELAND VIDEREG. SKOLE			
	Utgifter	111 227 000	123 441 000	141 479 000
	Inntekt	-5 029 000	-5 162 000	-16 577 000
6200	BERGELAND VIDEREG. SKOLE	106 198 000	118 279 000	124 902 000
6204	NYE BRYNE VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	198 129 000	195 058 000	221 496 000
	Inntekt	-13 427 000	-9 981 000	-38 173 000
6204	NYE BRYNE VIDEREGÅENDE SKOLE	184 702 000	185 077 000	183 323 000
6206	DALANE VIDEREG. SKOLE			
	Utgifter	86 694 000	91 715 000	99 539 000
	Inntekt	-3 384 000	-4 924 000	-12 120 000
6206	DALANE VIDEREG. SKOLE	83 310 000	86 791 000	87 419 000
6212	GAND VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	132 149 000	135 652 000	163 044 000
	Inntekt	-6 561 000	-6 161 000	-28 879 000
6212	GAND VIDEREGÅENDE SKOLE	125 588 000	129 491 000	134 165 000
6215	GODALEN VIDEREG. SKOLE			
	Utgifter	103 938 000	102 620 000	113 844 000
	Inntekt	-1 677 000	-4 554 000	-12 198 000
6215	GODALEN VIDEREG. SKOLE	102 261 000	98 066 000	101 646 000
6218	HAUGALAND VIDEREG. SKOLE			
	Utgifter	115 493 000	116 246 000	135 607 000
	Inntekt	-7 928 000	-6 857 000	-20 319 000
6218	HAUGALAND VIDEREG. SKOLE	107 565 000	109 389 000	115 288 000
6224	HETLAND VIDEREG. SKOLE			
	Utgifter	59 742 000	59 103 000	74 369 000
	Inntekt	-1 757 000	-1 133 000	-10 941 000
6224	HETLAND VIDEREG. SKOLE	57 985 000	57 970 000	63 428 000
6228	HOLLENDERHAUGEN VGS.			
	Utgifter	16 191 000	17 556 000	18 108 000
	Inntekt	-188 000	-310 000	-946 000
6228	HOLLENDERHAUGEN VGS.	16 003 000	17 246 000	17 162 000

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar	Tekst	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Regnskap 2016
6230	KARMSUND VIDEREG. SKOLE			
	Utgifter	110 970 000	116 110 000	129 462 000
	Inntekt	-10 759 000	-9 064 000	-22 283 000
6230	KARMSUND VIDEREG. SKOLE	100 211 000	107 046 000	107 179 000
6233	KOPERVIK VIDEREG. SKOLE			
	Utgifter	41 298 000	38 838 000	37 968 000
	Inntekt	-638 000	-778 000	-1 473 000
6233	KOPERVIK VIDEREG. SKOLE	40 660 000	38 060 000	36 495 000
6242	MØLLEHAGEN SKOLESENTER			
	Utgifter	46 877 000	52 538 000	58 329 000
	Inntekt	-3 448 000	-7 815 000	-12 849 000
6242	MØLLEHAGEN SKOLESENTER	43 429 000	44 723 000	45 480 000
6245	RANDABERG VIDEREG. SKOLE			
	Utgifter	99 895 000	102 981 000	113 338 000
	Inntekt	-3 325 000	-3 987 000	-12 252 000
6245	RANDABERG VIDEREG. SKOLE	96 570 000	98 994 000	101 086 000
6251	SANDNES VIDEREG. SKOLE			
	Utgifter	83 158 000	80 595 000	96 092 000
	Inntekt	-3 793 000	-2 001 000	-13 382 000
6251	SANDNES VIDEREG. SKOLE	79 365 000	78 594 000	82 710 000
6254	SAUDA VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	72 432 000	73 802 000	86 162 000
	Inntekt	-5 828 000	-3 818 000	-16 048 000
6254	SAUDA VIDEREGÅENDE SKOLE	66 604 000	69 984 000	70 114 000
6257	SKEISVANG VIDEREG. SKOLE			
	Utgifter	67 212 000	70 308 000	76 891 000
	Inntekt	-648 000	-1 197 000	-5 467 000
6257	SKEISVANG VIDEREG. SKOLE	66 564 000	69 111 000	71 424 000
6260	SOLA VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	88 203 000	94 258 000	105 420 000
	Inntekt	-4 411 000	-2 325 000	-12 820 000
6260	SOLA VIDEREGÅENDE SKOLE	83 792 000	91 933 000	92 600 000

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar	Tekst	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Regnskap 2016
6263	ST.OLAV VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	79 990 000	78 736 000	87 459 000
	Inntekt	-4 900 000	-3 817 000	-12 110 000
6263	ST.OLAV VIDEREGÅENDE SKOLE	75 090 000	74 919 000	75 349 000
6266	ST. SVITHUN VIDEREG. SKOLE			
	Utgifter	77 106 000	77 815 000	78 079 000
	Inntekt	-4 336 000	-2 998 000	-8 116 000
6266	ST. SVITHUN VIDEREG. SKOLE	72 770 000	74 817 000	69 963 000
6269	STAVANGER KATEDRALSKOLE			
	Utgifter	63 618 000	65 832 000	76 237 000
	Inntekt	-1 807 000	-3 600 000	-10 724 000
6269	STAVANGER KATEDRALSKOLE	61 811 000	62 232 000	65 513 000
6272	STAV. OFFSHORE TEKN.SKOLE			
	Utgifter	17 482 000	23 147 000	28 143 000
	Inntekt	-373 000	-2 294 000	-4 518 000
6272	STAV. OFFSHORE TEKN.SKOLE	17 109 000	20 853 000	23 625 000
6274	JÄTTÅ VIDEREG. SKOLE			
	Utgifter	144 637 000	151 871 000	187 267 000
	Inntekt	-10 184 000	-9 780 000	-29 699 000
6274	JÄTTÅ VIDEREG. SKOLE	134 453 000	142 091 000	157 568 000
6281	STRAND VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	87 388 000	85 802 000	97 025 000
	Inntekt	-5 379 000	-4 927 000	-12 499 000
6281	STRAND VIDEREGÅENDE SKOLE	82 009 000	80 875 000	84 526 000
6293	VARDAFJELL VIDEREG. SKOLE			
	Utgifter	53 358 000	53 321 000	62 093 000
	Inntekt	-1 454 000	-729 000	-6 677 000
6293	VARDAFJELL VIDEREG. SKOLE	51 904 000	52 592 000	55 416 000
6294	VÅGEN VIDEREG. SKOLE			
	Utgifter	111 046 000	111 930 000	140 678 000
	Inntekt	-10 268 000	-8 758 000	-32 325 000
6294	VÅGEN VIDEREG. SKOLE	100 778 000	103 172 000	108 353 000

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar	Tekst	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Regnskap 2016
6296	ØKSNEVAD VIDEREG. SKOLE			
	Utgifter	83 928 000	79 016 000	93 366 000
	Inntekt	-8 886 000	-6 670 000	-20 689 000
6296	ØKSNEVAD VIDEREG. SKOLE	75 042 000	72 346 000	72 677 000
6297	ØLEN VIDAREGÅANDE SKULE			
	Utgifter	51 591 000	41 259 000	44 717 000
	Inntekt	-1 977 000	-564 000	-4 729 000
6297	ØLEN VIDAREGÅANDE SKULE	49 614 000	40 695 000	39 988 000
6299	ÅKREHAMN VIDEREG. SKOLE			
	Utgifter	85 382 000	88 334 000	104 611 000
	Inntekt	-10 703 000	-6 076 000	-19 653 000
6299	ÅKREHAMN VIDEREG. SKOLE	74 679 000	82 258 000	84 958 000
6300	FAGSKOLEN I ROGALAND			
	Utgifter	43 264 000	29 956 000	46 755 000
	Inntekt	-2 749 000	-1 594 000	-16 084 000
6300	FAGSKOLEN I ROGALAND	40 515 000	28 362 000	30 671 000
6310	TEKNISK FAGSKOLE I HAUGESUND			
	Utgifter	0	10 792 000	13 564 000
	Inntekt	0	-399 000	-1 953 000
6310	TEKNISK FAGSKOLE I HAUGESUND	0	10 393 000	11 611 000
6320	FAGSKOLE HELSE OG SOSIAL			
	Utgifter	0	1 876 000	2 080 000
	Inntekt	0	0	-200 000
6320	FAGSKOLE HELSE OG SOSIAL	0	1 876 000	1 880 000
6400	FENGSELSUNDERVISNING			
	Utgifter	21 908 000	20 567 000	22 115 000
	Inntekt	-22 351 000	-20 567 000	-22 794 000
6400	FENGSELSUNDERVISNING	-443 000	0	-679 000
6500	FAGNETTVERK			
	Utgifter	0	0	479 000
	Inntekt	0	0	-12 000
6500	FAGNETTVERK	0	0	467 000

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar	Tekst	Budsjett 2018	Budsjett 2017	Regnskap 2016
7193	OPPGJØR INSTITUSJONER			
	Utgifter	0	0	975 000
	Inntekt	0	0	0
7193	OPPGJØR INSTITUSJONER	0	0	975 000
7800	TANNHELSE			
	Utgifter	205 770 000	210 370 000	209 119 000
	Inntekt	0	0	0
7800	TANNHELSE	205 770 000	210 370 000	209 119 000

Sektor	Funksjon	Tekst	B 2018
	472	PENSJON	12 000 000
	711	KONSESJONSKRAFT, KRAFTRETTIGHETER OG ANNEN KRAFT FOR VIDERESALG	-39 100 000
	800	SKATT PÅ INNTEKT OG FORMUE	-3 193 997 000
	840	STATLIG RAMMETILSKUDD OG ØVRIGE GENERELLE STATSTIL	-2 321 357 000
	870	RENTER/UTBYTTE OG LÅN	317 300 000
	880	INTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	123 522 000
1		SKATTER, RENTER M.M.	-5 101 632 000
	400	POLITISK STYRING AV KONTROLLORGANER	38 587 000
	410	KONTROLL OG REVISJON	4 691 000
	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	137 783 000
	421	FORVALTNINGSUTGIFTER I EIENDOMSFORVALTNINGEN	38 776 000
	430	ADMNISTRASJONSLOKALER	12 256 000
	480	DIVERSE FELLESUTGIFTER	59 515 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	40 742 000
3		SENTRALE STYR.ORG. OG FELLESUTG	332 350 000
	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	38 840 000
	460	TJEN UTENFOR ORD. F.KOMM ANSVAR	7 251 000
	480	DIVERSE FELLESUTGIFTER	7 803 000
	701	TILRETTELING, STØTTEFUNKSJONER OG FINANSIERINGSARBEID FOR NÆRINGSLIVE	26 660 000
	715	LOKAL OG REGIONAL UTVIKLING	38 329 000
	716	FRILUFTSLIV	9 823 000
	722	FYLKESVEIER, MILJØ- OG TRAFIKKSIKKERHETSTILTAK	427 297 000
	730	BILRUTER	855 915 000
	731	FYLKESVEIFERJER	202 900 000
	733	TRANSPORT (ORDNINGER) FOR FUNKSJONSHEMMEDE	27 984 000
	734	SPORVEIER OG FORSTADSBANER	560 000
	740	BIBLIOTEK	6 322 000
	750	KULTURMINNEVERN	18 031 000
	760	MUSEER	44 917 000
	771	KUNSTFORMIDLING	13 657 000
	772	KUNSTPRODUKSJON	62 691 000
	775	IDRETT	4 653 000
	790	ANDRE KULTURAKTIVITETER	9 813 000
4		REGIONALUTVIKLING	1 803 446 000
	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	3 013 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	294 907 264
	515	SKOLEFORVALTNING	816 213 105
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	136 718 253
	521	STUDIESPESIALISERING	294 317 590
	522	BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK	44 877 860
	523	ELEKTROFAG	41 240 494
	524	DESIGN OG HÅNDVERK	6 745 039
	525	RESTURANT- OG MATFAG	21 724 100
	526	HELSE- OG SOSIALFAG	86 977 209
	527	IDRETTSFAG	40 514 372
	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	75 215 796
	529	MUSIKK, DANS OG DRAMA	15 997 350
	530	MEDIER OG KOMMUNIKASJON	13 411 325
	531	NATURBRUK	24 915 150
	532	SERVICE OG SAMFERDSEL	45 228 831
	533	KUNST, DESIGN OG ARKITEKTUR	2 329 161
	554	FAGSKOLE	1 808 000
	559	LANDSLINJER	11 801 000
	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	40 592 523
	562	SPELIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	235 256 887
	570	OPPLÆRING I ARBEIDSLIVET	375 525 100
	581	VOKSENOPPLÆRING ETTER OPPL.LOVEN	39 876 000
	590	ANDRE FORMÅL	90 860 591
6		OPPLÆRING	2 760 066 000
	660	FELLESFUNKSJONER	205 770 000
7		TANNHELSE M.M.	205 770 000
			0

Ansvar	Funksjon	Tekst	B 2018
	472	PENSJON	12 000 000
1091		AVSETNING TIL PENSJONSFOND	12 000 000
	800	SKATT PÅ INNTEKT OG FORMUE	-3 193 997 000
1800		SKATT PÅ INNTEKT OG FORMUE	-3 193 997 000
	711	KONSESJONSKRAFT, KRAFTRETTIGHETER OG ANNEN KRAFT FOR VIDERESALG	-39 100 000
1820		KONSESJONSKRAFT	-39 100 000
	840	STATLIG RAMMETILSKUDD OG ØVRIGE GENERELLE STATSTIL	-2 321 357 000
1840		STATLIG RAMMETILSKUDD	-2 321 357 000
	870	RENTER/UTBYTTE OG LÅN	107 400 000
1900		RENTER M.V.	107 400 000
	870	RENTER/UTBYTTE OG LÅN	209 900 000
1910		AVDRAG PÅ LÅN	209 900 000
	880	INTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	-122 688 000
1940		DISP. FOND	-122 688 000
	880	INTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	246 210 000
1980		OVERFØRING TIL KAPITALREG	246 210 000
	400	POLITISK STYRING AV KONTROLLORGANER	38 570 000
	410	KONTROLL OG REVISJON	531 000
3000		FOLKEVALGTE STYRER, UTVALG OG RÅD	39 101 000
	400	POLITISK STYRING AV KONTROLLORGANER	17 000
3010		VALGUTGIFTER	17 000
	410	KONTROLL OG REVISJON	4 160 000
3080		KONTROLL OG TILSYN	4 160 000
	480	DIVERSE FELLESUTGIFTER	1 415 000
3090		TILFELDIGE UTGIFTER ETTER FYLKETSUTVALGETS NÆRMERE	1 415 000
	480	DIVERSE FELLESUTGIFTER	58 100 000
3099		RESERVERT TIL TILLEGGSBEVLINGNINGER OG NYE	58 100 000
	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	7 800 000
3100		FYLKESRÅDMANNEN	7 800 000
	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	4 647 000
3101		KOMMUNIKASJONSAVDELINGEN	4 647 000
	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	3 633 000
3103		FYLKESADVOKATEN	3 633 000
	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	3 042 000
3104		UTVALGSSEKRETARIAT	3 042 000
	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	18 673 000
3220		ØKONOMIAVDELINGEN	18 673 000
	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	44 727 000
3230		PERSONAL- OG ORGANISASJONSAVDELINGEN	44 727 000
	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	4 952 000
	421	FORVALTNINGSUTGIFTER I EIENDOMSFORVALTNINGEN	38 776 000
	430	ADMINISTRASJONSLOKALER	12 256 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	3 140 000
3270		BYGG OG EIENDOMSAVDELINGEN	59 124 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	37 602 000
3272		SKOLELOKALER OG UTENDØRSANLEGG – DRIFT, VEDLIKEHOLD	37 602 000
	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	50 309 000
3280		IKT OG ARKIVAVDELINGEN	50 309 000
	715	LOKAL OG REGIONAL UTVIKLING	500 000
4203		VESTLANDSRÅD	500 000
	701	TILRETTELEGING, STØTTEFUNKSJONER OG FINANSIERINGSARBEID FOR NÆRINGSLIVE	1 200 000
4205		SKAPE.NO	1 200 000
	701	TILRETTELEGING, STØTTEFUNKSJONER OG FINANSIERINGSARBEID FOR NÆRINGSLIVE	25 460 000
4210		NÆRINGSSEKSJONEN	25 460 000
	701	TILRETTELEGING, STØTTEFUNKSJONER OG FINANSIERINGSARBEID FOR NÆRINGSLIVE	0
4211		REGIONALUTVIKLINGSFONDET	0
	480	DIVERSE FELLESUTGIFTER	7 803 000
	715	LOKAL OG REGIONAL UTVIKLING	37 829 000
	716	FRILUFTSLIV	9 823 000
4220		REGIONALPLANAVDELINGEN	55 455 000
	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	36 130 000
4230		SAMFERDSELSSEKSJONEN	36 130 000
	730	BILRUTER	950 000
	733	TRANSPORT (ORDNINGER) FOR FUNKSJONSHEMMEDE	27 984 000
	734	SPORVEIER OG FORSTADSBANER	560 000

Ansvar	Funksjon	Tekst	B 2018
4231		SAMFERDSEL EGENREGI	29 494 000
	730	BILRUTER	854 357 000
4232		LOKAL RUTETRANSPORT	854 357 000
	730	BILRUTER	608 000
4237		INTERREGPROSJEKTER	608 000
	722	FYLKESVEIER, MILJØ- OG TRAFIKKSIKKERHETSTILTAK	421 900 000
	731	FYLKESVEIFERJER	202 900 000
4242		FYLKESVEGER	624 800 000
	460	TJEN UTENFOR ORD. F.KOMM ANSVAR	7 251 000
	722	FYLKESVEIER, MILJØ- OG TRAFIKKSIKKERHETSTILTAK	5 397 000
4244		TRAFIKKSIKR.TILTAK	12 648 000
	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	2 710 000
4260		KULTUR, ADMINISTRASJON	2 710 000
	740	BIBLIOTEK	6 322 000
	771	KUNSTFORMIDLING	13 657 000
	772	KUNSTPRODUKSJON	62 691 000
	775	IDRETT	4 653 000
	790	ANDRE KULTURAKTIVITETER	9 813 000
4261		SEKSJON ALLMENN KULTUR	97 136 000
	750	KULTURMINNEVERN	18 031 000
	760	MUSEER	44 917 000
4262		SEKSJON KULTURARV	62 948 000
	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	3 013 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	450 000
	515	SKOLEFORVALTNING	63 854 000
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	-5 093 000
	554	FAGSKOLE	-38 707 000
	559	LANDSLINJER	-19 800 000
	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	52 072 000
	590	ANDRE FORMÅL	12 286 000
6100		OPPLÆRING	68 075 000
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	19 072 000
	521	STUDIESPESIALISERING	3 131 000
	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	4 615 000
	590	ANDRE FORMÅL	90 000
6101		SEKSJON FOR OPPLÆRING I SKOLE	26 908 000
	515	SKOLEFORVALTNING	3 148 000
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	3 272 000
	581	VOKSENOPPLÆRING ETTER OPPL.LOVEN	39 876 000
	590	ANDRE FORMÅL	6 277 000
6102		SEKSJON FOR VEILEDNING OG LIVSLANG LÆRING	52 573 000
	570	OPPLÆRING I ARBEIDSLIVET	370 791 000
6103		SEKSJON FOR FAG- OG YRKESOPPLÆRING	370 791 000
	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	24 117 000
6104		SEKSJON FOR PPT	24 117 000
	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	12 209 000
6105		0-VISJONEN	12 209 000
	515	SKOLEFORVALTNING	3 780 000
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	5 475 000
	554	FAGSKOLE	0
6106		SEKSJON FOR KVALITET, ANALYSE OG DIMENSJONERING	9 255 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	4 758 000
	515	SKOLEFORVALTNING	99 150 000
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	1 185 000
	521	STUDIESPESIALISERING	2 405 000
	526	HELSE- OG SOSIALFAG	350 000
	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	150 000
	533	KUNST, DESIGN OG ARKITEKTUR	-1 600 000
	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	30 000
	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	-130 000
	590	ANDRE FORMÅL	-100 000
6200		BERGELAND VGS	106 198 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	8 689 000
	515	SKOLEFORVALTNING	15 350 265
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	22 015 000

Ansvar	Funksjon	Tekst	B 2018
	521	STUDIESPESIALISERING	23 393 810
	522	BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK	10 420 100
	525	RESTURANT- OG MATFAG	6 212 100
	526	HELSE- OG SOSIALFAG	16 334 050
	527	IDRETTSFAG	12 037 325
	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	15 980 125
	530	MEDIER OG KOMMUNIKASJON	6 518 025
	532	SERVICE OG SAMFERDSEL	8 490 000
	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	964 000
	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	32 123 200
	590	ANDRE FORMÅL	6 175 000
6204		BRYNE VGS	184 702 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	88 000
	515	SKOLEFORVALTNING	13 314 000
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	433 000
	521	STUDIESPESIALISERING	66 524 000
	522	BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK	108 000
	523	ELEKTROFAG	158 000
	524	DESIGN OG HÅNDVERK	8 000
	526	HELSE- OG SOSIALFAG	117 000
	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	142 000
	532	SERVICE OG SAMFERDSEL	10 000
	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	880 000
	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	1 528 000
6206		DALANE VGS	83 310 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	7 589 944
	515	SKOLEFORVALTNING	19 081 671
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	11 465 179
	521	STUDIESPESIALISERING	6 826 673
	522	BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK	8 090 177
	523	ELEKTROFAG	10 766 994
	526	HELSE- OG SOSIALFAG	13 116 276
	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	12 279 494
	532	SERVICE OG SAMFERDSEL	15 470 191
	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	4 551 523
	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	9 595 669
	570	OPPLÆRING I ARBEIDSLIVET	2 772 300
	590	ANDRE FORMÅL	3 981 909
6212		GAND VGS	125 588 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	1 010 000
	515	SKOLEFORVALTNING	98 933 000
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	380 000
	521	STUDIESPESIALISERING	126 000
	522	BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK	520 000
	523	ELEKTROFAG	540 000
	524	DESIGN OG HÅNDVERK	326 000
	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	420 000
	532	SERVICE OG SAMFERDSEL	223 000
	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	183 000
	590	ANDRE FORMÅL	-400 000
6215		GODALEN VGS	102 261 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	5 952 039
	515	SKOLEFORVALTNING	6 354 879
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	16 124 654
	521	STUDIESPESIALISERING	4 763 044
	522	BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK	8 690 308
	524	DESIGN OG HÅNDVERK	6 154 639
	526	HELSE- OG SOSIALFAG	11 280 328
	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	18 599 146
	532	SERVICE OG SAMFERDSEL	13 152 379
	533	KUNST, DESIGN OG ARKITEKTUR	3 929 161
	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	806 000
	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	11 925 549
	590	ANDRE FORMÅL	-167 126
6218		HAUGALAND VGS	107 565 000

Ansvar	Funksjon	Tekst	B 2018
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	3 381 500
	515	SKOLEFORVALTNING	4 595 400
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	6 621 100
	521	STUDIESPESIALISERING	30 712 000
	530	MEDIER OG KOMMUNIKASJON	6 688 000
	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	5 987 000
6224		HETLAND VGS	57 985 000
	590	ANDRE FORMÅL	16 003 000
6228		HOLLENDERHAUGEN VGS	16 003 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	8 550 800
	515	SKOLEFORVALTNING	5 546 200
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	13 830 400
	521	STUDIESPESIALISERING	1 966 400
	523	ELEKTROFAG	9 090 600
	525	RESTURANT- OG MATFAG	7 442 000
	526	HELSE- OG SOSIALFAG	14 713 500
	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	10 068 000
	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	903 000
	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	26 170 500
	570	OPPLÆRING I ARBEIDSLIVET	1 951 800
	590	ANDRE FORMÅL	-22 200
6230		KARMSUND VGS	100 211 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	40 774 000
	515	SKOLEFORVALTNING	46 000
	521	STUDIESPESIALISERING	-160 000
6233		KOPERVIK VGS	40 660 000
	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	7 883 872
	590	ANDRE FORMÅL	35 545 128
6242		MØLLEHAGEN SKOLESENTER	43 429 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	1 137 000
	515	SKOLEFORVALTNING	91 888 000
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	400 000
	521	STUDIESPESIALISERING	430 000
	523	ELEKTROFAG	110 000
	526	HELSE- OG SOSIALFAG	170 000
	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	610 000
	530	MEDIER OG KOMMUNIKASJON	145 000
	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	876 000
	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	560 000
	590	ANDRE FORMÅL	244 000
6245		RANDABERG VGS	96 570 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	4 340 000
	515	SKOLEFORVALTNING	6 837 000
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	9 285 000
	521	STUDIESPESIALISERING	45 696 613
	527	IDRETTSFAG	12 184 387
	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	1 022 000
6251		SANDNES VGS	79 365 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	6 646 381
	515	SKOLEFORVALTNING	6 183 840
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	5 651 570
	521	STUDIESPESIALISERING	13 839 500
	522	BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK	1 529 700
	523	ELEKTROFAG	2 202 450
	526	HELSE- OG SOSIALFAG	3 793 667
	527	IDRETTSFAG	3 000 660
	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	3 536 920
	532	SERVICE OG SAMFERDSEL	2 723 752
	559	LANDSLINJER	6 973 000
	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	4 651 380
	590	ANDRE FORMÅL	5 871 180
6254		SAUDA VGS	66 604 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	66 564 000
6257		SKEISVANG VGS	66 564 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	120 000

Ansvar	Funksjon	Tekst	B 2018
	515	SKOLEFORVALTNING	68 905 000
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	247 000
	521	STUDIESPESIALISERING	215 000
	523	ELEKTROFAG	170 000
	527	IDRETTSFAG	290 000
	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	270 000
	559	LANDSLINJER	11 892 000
	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	908 000
	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	440 000
	590	ANDRE FORMÅL	335 000
6260		SOLA VGS	83 792 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	2 558 000
	515	SKOLEFORVALTNING	6 143 500
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	365 000
	521	STUDIESPESIALISERING	66 023 500
6263		ST.OLAV VGS	75 090 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	1 910 000
	515	SKOLEFORVALTNING	64 232 000
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	988 000
	521	STUDIESPESIALISERING	1 100 000
	590	ANDRE FORMÅL	4 540 000
6266		ST. SVITHUN VGS	72 770 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	2 418 000
	515	SKOLEFORVALTNING	17 926 500
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	5 642 500
	521	STUDIESPESIALISERING	20 797 500
	529	MUSIKK, DANS OG DRAMA	14 959 000
	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	67 500
6269		STAVANGER KATEDRALSKOLE	61 811 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	16 333 000
	515	SKOLEFORVALTNING	571 000
	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	205 000
6272		STAVANGER OFF./TEKN. SKOLE.	17 109 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	7 854 200
	515	SKOLEFORVALTNING	11 613 800
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	12 550 000
	521	STUDIESPESIALISERING	3 250 000
	522	BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK	10 475 000
	523	ELEKTROFAG	10 520 000
	525	RESTURANT- OG MATFAG	8 070 000
	526	HELSE- OG SOSIALFAG	18 300 000
	527	IDRETTSFAG	12 480 000
	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	75 000
	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	39 265 000
6274		JÅTTÅ VGS	134 453 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	76 109 200
	515	SKOLEFORVALTNING	1 026 000
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	175 000
	521	STUDIESPESIALISERING	549 000
	523	ELEKTROFAG	395 000
	526	HELSE- OG SOSIALFAG	271 000
	527	IDRETTSFAG	402 000
	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	327 000
	531	NATURBRUK	1 505 000
	532	SERVICE OG SAMFERDSEL	121 000
	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	462 000
	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	515 500
	590	ANDRE FORMÅL	151 300
6281		STRAND VGS	82 009 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	778 000
	515	SKOLEFORVALTNING	51 121 000
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	5 000
6293		VARDAFJELL VGS	51 904 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	6 607 400
	515	SKOLEFORVALTNING	92 655 350

Ansvar	Funksjon	Tekst	B 2018
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	100 000
	521	STUDIESPESIALISERING	110 200
	524	DESIGN OG HÅNDVERK	206 400
	529	MUSIKK, DANS OG DRAMA	1 038 350
	530	MEDIER OG KOMMUNIKASJON	60 300
6294		VÅGEN VGS	100 778 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	4 625 800
	515	SKOLEFORVALTNING	4 438 700
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	6 394 850
	521	STUDIESPESIALISERING	2 443 850
	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	2 535 850
	531	NATURBRUK	23 410 150
	559	LANDSLINJER	12 736 000
	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	833 000
	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	17 014 400
	570	OPPLÆRING I ARBEIDSLIVET	10 000
	590	ANDRE FORMÅL	599 400
6296		ØKSNEVAD VGS	75 042 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	-11 000
	515	SKOLEFORVALTNING	48 353 000
	521	STUDIESPESIALISERING	100 000
	522	BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK	150 000
	523	ELEKTROFAG	100 000
	524	DESIGN OG HÅNDVERK	50 000
	526	HELSE- OG SOSIALFAG	40 000
	527	IDRETTSFAG	120 000
	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	180 000
	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	472 000
	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	50 000
	590	ANDRE FORMÅL	10 000
6297		ØLEN VGS	49 614 000
	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	15 674 000
	515	SKOLEFORVALTNING	11 165 000
	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	134 000
	521	STUDIESPESIALISERING	74 500
	522	BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK	4 894 575
	523	ELEKTROFAG	7 187 450
	526	HELSE- OG SOSIALFAG	8 491 388
	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	9 912 261
	532	SERVICE OG SAMFERDSEL	5 038 509
	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	100 000
	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	12 123 317
	590	ANDRE FORMÅL	-116 000
6299		ÅKREHAMN VGS	74 679 000
	554	FAGSKOLE	40 515 000
	590	ANDRE FORMÅL	0
6300		TEKNISK FAGSKOLE I STAVANGER	40 515 000
	590	ANDRE FORMÅL	-443 000
6400		FENGSELSUNDERVISNING	-443 000
	660	FELLESFUNKSJONER	205 770 000
7800		KJØP TANNHELSE	205 770 000
			0

Funksjon	Ansvar	Tekst	B 2018
	3000	FOLKEVALGTE STYRER, UTVALG OG RÅD	38 570 000
	3010	VALGUTGIFTER	17 000
400		POLITISK STYRING AV KONTROLLORGANER	38 587 000
	3000	FOLKEVALGTE STYRER, UTVALG OG RÅD	531 000
	3080	KONTROLL OG TILSYN	4 160 000
410		KONTROLL OG REVISJON	4 691 000
	3100	FYLKESRÅDMANNEN	7 800 000
	3101	KOMMUNIKASJONSAVDELINGEN	4 647 000
	3103	FYLKESADVOKATEN	3 633 000
	3104	UTVALGSSEKRETARIAT	3 042 000
	3220	ØKONOMIAVDELINGEN	18 673 000
	3230	PERSONAL- OG ORGANISASJONSAVDELINGEN	44 727 000
	3270	BYGG OG EIENDOMSAVDELINGEN	4 952 000
	3280	IKT OG ARKIVAVDELINGEN	50 309 000
	4230	SAMFERDSELSSEKSJONEN	36 130 000
	4260	KULTUR, ADMINISTRASJON	2 710 000
	6100	OPPLÆRING	3 013 000
420		ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	179 636 000
	3270	BYGG OG EIENDOMSAVDELINGEN	38 776 000
421		FORVALTNINGSUTGIFTER I EIENDOMSFORVALTNINGEN	38 776 000
	3270	BYGG OG EIENDOMSAVDELINGEN	12 256 000
430		ADMNISTRASJONSLOKALER	12 256 000
	4244	TRAFIKKSIKR.TILTAK	7 251 000
460		TJEN UTENFOR ORD. F.KOMM ANSVAR	7 251 000
	1091	AVSETNING TIL PENSJONSFOND	12 000 000
472		PENSJON	12 000 000
	3090	TILFELDIGE UTGIFTER ETTER FYLKETSUTVALGETS NÆRMERE	1 415 000
	3099	RESERVET TIL TILLEGGSBEVILGNINGER OG NYE	58 100 000
	4220	REGIONALPLANAVDELINGEN	7 803 000
480		DIVERSE FELLESUTGIFTER	67 318 000
	3270	BYGG OG EIENDOMSAVDELINGEN	3 140 000
	3272	SKOLELOKALER OG UTENDØRSANLEGG – DRIFT, VEDLIKEHOLD	37 602 000
	6100	OPPLÆRING	450 000
	6200	BERGELAND VGS	4 758 000
	6204	BRYNE VGS	8 689 000
	6206	DALANE VGS	88 000
	6212	GAND VGS	7 589 944
	6215	GODALEN VGS	1 010 000
	6218	HAUGALAND VGS	5 952 039
	6224	HETLAND VGS	3 381 500
	6230	KARMSUND VGS	8 550 800
	6233	KOPERVIK VGS	40 774 000
	6245	RANDABERG VGS	1 137 000
	6251	SANDNES VGS	4 340 000
	6254	SAUDA VGS	6 646 381
	6257	SKEISVANG VGS	66 564 000
	6260	SOLA VGS	120 000
	6263	ST.OLAV VGS	2 558 000
	6266	ST. SVITHUN VGS	1 910 000
	6269	STAVANGER KATEDRALSKOLE	2 418 000
	6272	STAVANGER OFF./TEKN. SKOLE.	16 333 000
	6274	JÅTTÅ VGS	7 854 200
	6281	STRAND VGS	76 109 200
	6293	VARDAFJELL VGS	778 000
	6294	VÅGEN VGS	6 607 400
	6296	ØKSNEVAD VGS	4 625 800
	6297	ØLEN VGS	-11 000
	6299	ÅKREHAMN VGS	15 674 000
510		SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	335 649 264
	6100	OPPLÆRING	63 854 000
	6102	SEKSJON FOR VEILEDNING OG LIVSLANG LÆRING	3 148 000
	6106	SEKSJON FOR KVALITET, ANALYSE OG DIMENSJONERING	3 780 000
	6200	BERGELAND VGS	99 150 000
	6204	BRYNE VGS	15 350 265
	6206	DALANE VGS	13 314 000

Funksjon	Ansvar	Tekst	B 2018
	6212	GAND VGS	19 081 671
	6215	GODALEN VGS	98 933 000
	6218	HAUGALAND VGS	6 354 879
	6224	HETLAND VGS	4 595 400
	6230	KARMSUND VGS	5 546 200
	6233	KOPERVIK VGS	46 000
	6245	RANDABERG VGS	91 888 000
	6251	SANDNES VGS	6 837 000
	6254	SAUDA VGS	6 183 840
	6260	SOLA VGS	68 905 000
	6263	ST.OLAV VGS	6 143 500
	6266	ST. SVITHUN VGS	64 232 000
	6269	STAVANGER KATEDRALSKOLE	17 926 500
	6272	STAVANGER OFF./TEKN. SKOLE.	571 000
	6274	JÅTTÅ VGS	11 613 800
	6281	STRAND VGS	1 026 000
	6293	VARDAFJELL VGS	51 121 000
	6294	VÅGEN VGS	92 655 350
	6296	ØKSNEVAD VGS	4 438 700
	6297	ØLEN VGS	48 353 000
	6299	ÅKREHAMN VGS	11 165 000
515		SKOLEFORVALTNING	816 213 105
	6100	OPPLÆRING	-5 093 000
	6101	SEKSJON FOR OPPLÆRING I SKOLE	19 072 000
	6102	SEKSJON FOR VEILEDNING OG LIVSLANG LÆRING	3 272 000
	6106	SEKSJON FOR KVALITET, ANALYSE OG DIMENSJONERING	5 475 000
	6200	BERGELAND VGS	1 185 000
	6204	BRYNE VGS	22 015 000
	6206	DALANE VGS	433 000
	6212	GAND VGS	11 465 179
	6215	GODALEN VGS	380 000
	6218	HAUGALAND VGS	16 124 654
	6224	HETLAND VGS	6 621 100
	6230	KARMSUND VGS	13 830 400
	6245	RANDABERG VGS	400 000
	6251	SANDNES VGS	9 285 000
	6254	SAUDA VGS	5 651 570
	6260	SOLA VGS	247 000
	6263	ST.OLAV VGS	365 000
	6266	ST. SVITHUN VGS	988 000
	6269	STAVANGER KATEDRALSKOLE	5 642 500
	6274	JÅTTÅ VGS	12 550 000
	6281	STRAND VGS	175 000
	6293	VARDAFJELL VGS	5 000
	6294	VÅGEN VGS	100 000
	6296	ØKSNEVAD VGS	6 394 850
	6299	ÅKREHAMN VGS	134 000
520		PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTELEVOPPGJ	136 718 253
	6101	SEKSJON FOR OPPLÆRING I SKOLE	3 131 000
	6200	BERGELAND VGS	2 405 000
	6204	BRYNE VGS	23 393 810
	6206	DALANE VGS	66 524 000
	6212	GAND VGS	6 826 673
	6215	GODALEN VGS	126 000
	6218	HAUGALAND VGS	4 763 044
	6224	HETLAND VGS	30 712 000
	6230	KARMSUND VGS	1 966 400
	6233	KOPERVIK VGS	-160 000
	6245	RANDABERG VGS	430 000
	6251	SANDNES VGS	45 696 613
	6254	SAUDA VGS	13 839 500
	6260	SOLA VGS	215 000
	6263	ST.OLAV VGS	66 023 500
	6266	ST. SVITHUN VGS	1 100 000
	6269	STAVANGER KATEDRALSKOLE	20 797 500

Funksjon	Ansvar	Tekst	B 2018
	6274	JÅTTÅ VGS	3 250 000
	6281	STRAND VGS	549 000
	6294	VÅGEN VGS	110 200
	6296	ØKSNEVAD VGS	2 443 850
	6297	ØLEN VGS	100 000
	6299	ÅKREHAMN VGS	74 500
521		STUDIESPESIALISERING	294 317 590
	6204	BRYNE VGS	10 420 100
	6206	DALANE VGS	108 000
	6212	GAND VGS	8 090 177
	6215	GODALEN VGS	520 000
	6218	HAUGALAND VGS	8 690 308
	6254	SAUDA VGS	1 529 700
	6274	JÅTTÅ VGS	10 475 000
	6297	ØLEN VGS	150 000
	6299	ÅKREHAMN VGS	4 894 575
522		BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK	44 877 860
	6206	DALANE VGS	158 000
	6212	GAND VGS	10 766 994
	6215	GODALEN VGS	540 000
	6230	KARMSUND VGS	9 090 600
	6245	RANDABERG VGS	110 000
	6254	SAUDA VGS	2 202 450
	6260	SOLA VGS	170 000
	6274	JÅTTÅ VGS	10 520 000
	6281	STRAND VGS	395 000
	6297	ØLEN VGS	100 000
	6299	ÅKREHAMN VGS	7 187 450
523		ELEKTROFAG	41 240 494
	6206	DALANE VGS	8 000
	6215	GODALEN VGS	326 000
	6218	HAUGALAND VGS	6 154 639
	6294	VÅGEN VGS	206 400
	6297	ØLEN VGS	50 000
524		DESIGN OG HÅNDVERK	6 745 039
	6204	BRYNE VGS	6 212 100
	6230	KARMSUND VGS	7 442 000
	6274	JÅTTÅ VGS	8 070 000
525		RESTURANT- OG MATFAG	21 724 100
	6200	BERGELAND VGS	350 000
	6204	BRYNE VGS	16 334 050
	6206	DALANE VGS	117 000
	6212	GAND VGS	13 116 276
	6218	HAUGALAND VGS	11 280 328
	6230	KARMSUND VGS	14 713 500
	6245	RANDABERG VGS	170 000
	6254	SAUDA VGS	3 793 667
	6274	JÅTTÅ VGS	18 300 000
	6281	STRAND VGS	271 000
	6297	ØLEN VGS	40 000
	6299	ÅKREHAMN VGS	8 491 388
526		HELSE- OG SOSIALFAG	86 977 209
	6204	BRYNE VGS	12 037 325
	6251	SANDNES VGS	12 184 387
	6254	SAUDA VGS	3 000 660
	6260	SOLA VGS	290 000
	6274	JÅTTÅ VGS	12 480 000
	6281	STRAND VGS	402 000
	6297	ØLEN VGS	120 000
527		IDRETTSFAG	40 514 372
	6200	BERGELAND VGS	150 000
	6204	BRYNE VGS	15 980 125
	6206	DALANE VGS	142 000
	6212	GAND VGS	12 279 494
	6215	GODALEN VGS	420 000

Funksjon	Ansvar	Tekst	B 2018
	6218	HAUGALAND VGS	18 599 146
	6230	KARMSUND VGS	10 068 000
	6245	RANDABERG VGS	610 000
	6254	SAUDA VGS	3 536 920
	6260	SOLA VGS	270 000
	6272	STAVANGER OFF./TEKN. SKOLE.	205 000
	6281	STRAND VGS	327 000
	6296	ØKSNEVAD VGS	2 535 850
	6297	ØLEN VGS	180 000
	6299	ÅKREHAMN VGS	9 912 261
528		TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	75 215 796
	6269	STAVANGER KATEDRALSKOLE	14 959 000
	6294	VÅGEN VGS	1 038 350
529		MUSIKK, DANS OG DRAMA	15 997 350
	6204	BRYNE VGS	6 518 025
	6224	HETLAND VGS	6 688 000
	6245	RANDABERG VGS	145 000
	6294	VÅGEN VGS	60 300
530		MEDIER OG KOMMUNIKASJON	13 411 325
	6281	STRAND VGS	1 505 000
	6296	ØKSNEVAD VGS	23 410 150
531		NATURBRUK	24 915 150
	6204	BRYNE VGS	8 490 000
	6206	DALANE VGS	10 000
	6212	GAND VGS	15 470 191
	6215	GODALEN VGS	223 000
	6218	HAUGALAND VGS	13 152 379
	6254	SAUDA VGS	2 723 752
	6281	STRAND VGS	121 000
	6299	ÅKREHAMN VGS	5 038 509
532		SERVICE OG SAMFERDSEL	45 228 831
	6200	BERGELAND VGS	-1 600 000
	6218	HAUGALAND VGS	3 929 161
533		KUNST, DESIGN OG ARKITEKTUR	2 329 161
	6100	OPPLÆRING	-38 707 000
	6106	SEKSJON FOR KVALITET, ANALYSE OG DIMENSJONERING	0
	6300	TEKNISK FAGSKOLE I STAVANGER	40 515 000
554		FAGSKOLE	1 808 000
	6100	OPPLÆRING	-19 800 000
	6254	SAUDA VGS	6 973 000
	6260	SOLA VGS	11 892 000
	6296	ØKSNEVAD VGS	12 736 000
559		LANDSLINJER	11 801 000
	6101	SEKSJON FOR OPPLÆRING I SKOLE	4 615 000
	6104	SEKSJON FOR PPT	24 117 000
	6200	BERGELAND VGS	30 000
	6204	BRYNE VGS	964 000
	6206	DALANE VGS	880 000
	6212	GAND VGS	4 551 523
	6218	HAUGALAND VGS	806 000
	6230	KARMSUND VGS	903 000
	6245	RANDABERG VGS	876 000
	6260	SOLA VGS	908 000
	6274	JÅTTÅ VGS	75 000
	6281	STRAND VGS	462 000
	6296	ØKSNEVAD VGS	833 000
	6297	ØLEN VGS	472 000
	6299	ÅKREHAMN VGS	100 000
561		OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	40 592 523
	6100	OPPLÆRING	52 072 000
	6105	0-VISJONEN	12 209 000
	6200	BERGELAND VGS	-130 000
	6204	BRYNE VGS	32 123 200
	6206	DALANE VGS	1 528 000
	6212	GAND VGS	9 595 669

Funksjon	Ansvar	Tekst	B 2018
	6215	GODALEN VGS	183 000
	6218	HAUGALAND VGS	11 925 549
	6224	HETLAND VGS	5 987 000
	6230	KARMSUND VGS	26 170 500
	6242	MØLLEHAGEN SKOLESENTER	7 883 872
	6245	RANDABERG VGS	560 000
	6251	SANDNES VGS	1 022 000
	6254	SAUDA VGS	4 651 380
	6260	SOLA VGS	440 000
	6269	STAVANGER KATEDRALSKOLE	67 500
	6274	JÅTTÅ VGS	39 265 000
	6281	STRAND VGS	515 500
	6296	ØKSNEVAD VGS	17 014 400
	6297	ØLEN VGS	50 000
	6299	ÅKREHAMN VGS	12 123 317
562		SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	235 256 887
	6103	SEKSJON FOR FAG- OG YRKESOPPLÆRING	370 791 000
	6212	GAND VGS	2 772 300
	6230	KARMSUND VGS	1 951 800
	6296	ØKSNEVAD VGS	10 000
570		OPPLÆRING I ARBEIDSLIVET	375 525 100
	6102	SEKSJON FOR VEILEDNING OG LIVSLANG LÆRING	39 876 000
581		VOKSENOPPLÆRING ETTER OPPL. LOVEN	39 876 000
	6100	OPPLÆRING	12 286 000
	6101	SEKSJON FOR OPPLÆRING I SKOLE	90 000
	6102	SEKSJON FOR VEILEDNING OG LIVSLANG LÆRING	6 277 000
	6200	BERGELAND VGS	-100 000
	6204	BRYNE VGS	6 175 000
	6212	GAND VGS	3 981 909
	6215	GODALEN VGS	-400 000
	6218	HAUGALAND VGS	-167 126
	6228	HOLLENDERHAUGEN VGS	16 003 000
	6230	KARMSUND VGS	-22 200
	6242	MØLLEHAGEN SKOLESENTER	35 545 128
	6245	RANDABERG VGS	244 000
	6254	SAUDA VGS	5 871 180
	6260	SOLA VGS	335 000
	6266	ST. SVITHUN VGS	4 540 000
	6281	STRAND VGS	151 300
	6296	ØKSNEVAD VGS	599 400
	6297	ØLEN VGS	10 000
	6299	ÅKREHAMN VGS	-116 000
	6300	TEKNISK FAGSKOLE I STAVANGER	0
	6400	FENGSELSUNDERVISNING	-443 000
590		ANDRE FORMÅL	90 860 591
	7800	KJØP TANNHELSE	205 770 000
660		FELLESFUNKSJONER	205 770 000
	4205	SKAPE.NO	1 200 000
	4210	NÆRINGSSEKSJONEN	25 460 000
	4211	REGIONALUTVIKLINGSFONDET	0
701		TILRETTELEGING, STØTTEFUNKSJONER OG FINANSIERINGSARBEID FOR NÆRINGSLIVE	26 660 000
	1820	KONSESJONSKRAFT	-39 100 000
711		KONSESJONSKRAFT, KRAFTRETTIGHETER OG ANNEN KRAFT FOR VIDERESALG	-39 100 000
	4203	VESTLANDSRÅD	500 000
	4220	REGIONALPLANAVDELINGEN	37 829 000
715		LOKAL OG REGIONAL UTVIKLING	38 329 000
	4220	REGIONALPLANAVDELINGEN	9 823 000
716		FRILUFTSLIV	9 823 000
	4242	FYLKESVEGER	421 900 000
	4244	TRAFIKKSIKR.TILTAK	5 397 000
722		FYLKESVEIER, MILJØ- OG TRAFIKKSIKKERHETSTILTAK	427 297 000
	4231	SAMFERDSEL EGENREGI	950 000
	4232	LOKAL RUTETRANSPORT	854 357 000
	4237	INTERREGPROSJEKTER	608 000
730		BILRUTER	855 915 000

Funksjon	Ansvar	Tekst	B 2018
	4242	FYLKESVEGER	202 900 000
731		FYLKESVEIFERJER	202 900 000
	4231	SAMFERDSEL EGENREGI	27 984 000
733		TRANSPORT (ORDNINGER) FOR FUNKSJONSHEMMEDE	27 984 000
	4231	SAMFERDSEL EGENREGI	560 000
734		SPORVEIER OG FORSTADSBANER	560 000
	4261	SEKSJON ALLMENN KULTUR	6 322 000
740		BIBLIOTEK	6 322 000
	4262	SEKSJON KULTURARV	18 031 000
750		KULTURMINNEVERN	18 031 000
	4262	SEKSJON KULTURARV	44 917 000
760		MUSEER	44 917 000
	4261	SEKSJON ALLMENN KULTUR	13 657 000
771		KUNSTFORMIDLING	13 657 000
	4261	SEKSJON ALLMENN KULTUR	62 691 000
772		KUNSTPRODUKSJON	62 691 000
	4261	SEKSJON ALLMENN KULTUR	4 653 000
775		IDRETT	4 653 000
	4261	SEKSJON ALLMENN KULTUR	9 813 000
790		ANDRE KULTURAKTIVITETER	9 813 000
	1800	SKATT PÅ INNTEKT OG FORMUE	-3 193 997 000
800		SKATT PÅ INNTEKT OG FORMUE	-3 193 997 000
	1840	STATLIG RAMMETILSKUDD	-2 321 357 000
840		STATLIG RAMMETILSKUDD OG ØVRIGE GENERELLE STATSTIL	-2 321 357 000
	1900	RENTER M.V.	107 400 000
	1910	AVDRAG PÅ LÅN	209 900 000
870		RENTER/UTBYTTE OG LÅN	317 300 000
	1940	DISP. FOND	-122 688 000
	1980	OVERFØRING TIL KAPITALREG	246 210 000
880		INTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	123 522 000
			0

**Vilje
gir vekst**

Foto: Rogaland fylkeskommune/Elisabeth Tønnessen

**ROGALAND
FYLKESKOMMUNE**

Postboks 130, 4001 Stavanger | Besøksadr. Arkitekt Eckhoffs gate 1, 4010 Stavanger | rogfk.no